

TÜRKİYE SOLUNDA
GORBAÇOV EROZYONU
VE
SOSYALİST TAVIR

MÜCADELE YAYINLARI

Ekim 1991

**TÜRKİYE SOLUNDA GORBAÇOV EROZYONU VE
SOSYALİST TAVİR**

Haziran Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

MÜCADELE Yayınları Sahibi Gülten ŞEŞEN

Binbirdirek Mah. Terzihane Sok. No:11/1 Sultanahmet-İST.

Tel: 516 24 14

Baskı: Doğan Ofset

TÜRKİYE SOLUNDA GORBAÇOV EROZYONU VE SOSYALİST TAVIR

KIVILCIM, HAZİRAN, ÇAĞDAŞ YOL, YOL, DİRENİŞ,
DEVRİMCİ MÜCADELE, HEDEF, TOPLUMSAL DİRİLİŞ,
ÖZGÜR HALK, DENG, YENİ DEMOKRASİ, HALK
DEMOKRASİSİ, KOMÜN, ÖZGÜRLÜK DÜNYASI,
EMEĞİN BAYRAĞI, SEÇENEK, PARTİ YOLU,
ORAK/ÇEKİÇ, DEMOKRAT ARKADAŞ, İŞÇİLERİN SESİ,
DEMOKRAT!, YENİ ÖNCÜ, KURTULUŞ, İŞÇİLER VE
POLİTİKA, YENİ AÇILIM, ADIMLAR, İŞÇİNİN GAZETESİ,
KAVGA, EMEK, EMEK DÜNYASI, GÖRÜŞ, BİRLİK,
TOPLUMSAL KURTULUŞ, SİYASET, GELENEK,
BİRİKİM, SORUN, YENİ ÇÖZÜM, MÜCADELE

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ:.....

... 9

BÖLÜM: I

Kıvılcım, Haziran

Çağdaş Yol-Yol-Direnış

Devrimci Mücadele

Hedef

1- DOKTORCULARDAN GORBAÇOV'A ALKIŞ, ÖVGÜ VE
YUH TAVRI 15

2- HEDEFTEN GORBAÇOV POLİTİKALARINA
ANARŞİST-NİHİÜST DESTEK 30

BÖLÜM: II

Toplumsal Diriliş-Özgür Halk

Deng

1- YURTSEVERLER GORBAÇOV KARŞISINDA
BOCALIYOR..... 37

2- DENG ÇEVRESİ GORBAÇOV KONUSUNDA
ENDİŞELİ..... 49

BÖLÜM: III

Yeni Demokrasi Halk

Demokrasisi

Komün
Özgürlük Dünyası
Emeğin Bayrağı-Seçenek-Parti Yolu
Orak/Çekiç

- 1- SOSYAL-EMPERYALİZM TEORİSİNİ GORBAÇOV DA
GÜCLENDİREMEDİ 53
- 2- YENİ DEMOKRASİ: "GÜÇLÜ BİR MERKEZİ
OLİGARŞİK DİKTADAN BURJUVA DEMOKRATİK
UFUKLARA DOĞRU!" 57
- 3- GORBAÇOVÇULUĞA HALK DEMOKRASİSİ DE SOSYAL-
EMPERYALİZM PENCERESİNDEN BAKTI
..... 60
- 4- OPORTÜNİST KAMPTAN GORBAÇOVÇULUĞA
NET CEVAP KOMÜN: EVET! 63
- 5- ÖZGÜRLÜK DÜNYASI: DEMOKRAT, GERİCİ, LİBERAL
GORBAÇOV! 67
- 6- EMEĞİN BAYRAĞI:
GORBAÇOV İŞTE ÖYLE BİR ŞEY! 75
- 7- ORAK-ÇEKİÇ, GORBAÇOVÇULUK TİRAN'A GİRDİKTEN
SONRA TEMKİNLİ KONUŞMAYA BAŞLADI!
..... 82

BÖLÜM: IV

Demokrat Arkadaş, İşçilerin Sesi, Demokrat! Yeni
Öncü-Kurtuluş İşçiler ve Politika

- 1- GORBAÇOV ÇİZGİSİ VE SONUÇLARI OPORTÜNİZMİN
İNKARCILIĞINI DERİNLEŞTİRİYOR
..... 87
- 2- YENİ ÖNCÜ'NÜN DEMOKRASİ SERÜVENİ VE
GORBACOVÇULUK 92
- 3- SİVİL TOPLUMCU GORBAÇOV HAYRANI İŞÇİLER VE
POLİTİKA 100

BÖLÜM: V

Yeni Açılım, Adımlar

İşçinin Gazetesi, Kavga
Emek, Emek Dünyası
Görüş, Birlik

- 1- GORBAÇOV BİR DÖNER YENİ AÇILIM ONUN
ETRAFINDA İKİ DÖNER 105
- 2- İŞÇİNİN GAZETESİNE GÖRE GORBAÇOV HEM "HAİN"
HEM "DEVRİMCİ"DİR!..... 1 1 0
- 3- GORBAÇOV POLİTİKALARININ SONUÇLARI
KARSISINDA EMEK "KIBLE"Yİ NASIL ŞAŞIRDI? ... 1 1 8
- 4- GÖRÜŞ DERGİSİ GERÇEĞİ GÖREMEDİ..... 129

BÖLÜM: VI

Toplumsal Kurtuluş
Siyaset, Gelenek
Birlik Sorun

- 1- GORBAÇOV TOPLUMSAL KURTULUŞ'U DA
ALDATTI! 133
- 2- SİYASET-GELENEK:
"ALDATILMAKTAN UTANDIK!" 140
- 3- BİRİKİM'DE FAZLA BİR ŞEY YOK KEKELİYOR! 143
- 4- GORBAÇOV SORUN'UN DA ÖNYARGILARINI
AŞTIRDI! 147

BÖLÜM: VII

Yeni Çözüm, Mücadele
GORBAÇOVÇULUK VE
MARKSİST-LENİNİSTLERİN TAVRI 151

SONUÇ

DEVRİMCİ POLİTİKA CİDDİYET, SORUMLULUK,
KENDİNE VE HALKA GÜVEN İSTER 171

NOTLAR: .....
175

GİRİŞ

Ülkemiz solunda henüz 12 Eylül yenilgisinin siyasi, örgütsel ve birçoğu açısından ideolojik ve moral yenilgisinin olumsuz etkilen giderilemeden, yeni ve daha büyük karşı-devrimci bir ideolojik dalga ile karşı karşıya kalındı.

Şüphesiz bu, salt ülkemiz solu için değil, tüm dünya devrimcileri, yurtseverleri ve demokratik güçleri açısından da geçerliydi Ve bu gericilik dalgası ilk hızını kaybetse de hala etkilidir.

Bu karşı-devrimci dalga; eksiklikleriyle, olumsuzluklarıyla sosyalist iktidarların bulunduğu Doğu Avrupa ülkelerini içten yıkan, emperyalizme teslim eden ve geçmişteki tüm sosyalist kazanımlanna rağmen, Sovyetler Birliği'ni de aynı yolda sürüklemek için yoğun çaba harcayan SBKP ve Genel Sekreteri Gorbaçov'un karşı-devrimci politikalarının eseridir. Sosyalizme inançlarını yitirmiş sayısız dönegin başında bulunduğu SBKP, sosyal-refortnist kapitalist yolcular tarafından çok boyutlu olarak sosyalist sisteme karşı yürütülen saldırılarını sürdürüyor.

1980'li yılların ikinci yarısından itibaren SB ve Doğu Avrupa ülkelerinde artarak yoğunlaşan bu gelişmelerin bugün vardığı boyut ortadadır: Sosyalist sistem ve güçler üzerinde inanılmaz bir tahribat, yıkım ve sonuçta, geçmişte sosyalist olan ülkelerin emperyalist sisteme satılması; emperyalistlerle kol kola devrimlerin engellenmeye çalışılması...

Genel çerçevede bakıldığında şüphesiz ki, sorunun can alıcı yanı burasıdır. Ancak olumsuzluklar salt bunlarla sınırlı kalmamıştır.

1985 yılında SBKP'de Gorbaçov ve ekibinin yönetime gelmesinden itibaren, Gorbaçov'un emperyalistlerle kurduğu ilişkiler, her konuda izlediği uzlaşma ve teslimiyet siyaseti, emperyalist-kapitalist dünyada sevinç çılgınlıkları ile karşılanıp, ayakta alkışlandı. Öyle ki, bu dönemlerin karşı-devrimcilikleri, Türkiye solunda dün kendilerine 'yoldaş' diyenlere, kısa bir zaman sonra "Sovyet kongresinde seçimi Bush kazandı." dedirtebilmiştir.

Gorbaçov çizgisinin özelde SSCB'de, genelde ise tüm sosyalist ülkelerdeki tıkanıklıkların çözümü olarak gündeme getirdiği glasnost ve perestroyka (açıklık ve yeniden yapılanma) uygulamaları, tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz solunda da yankılar uyandırmış, dalgalanmalara yol açmıştır.

Kimileri sahip oldukları geleneksel SBKP kuyrukçuluğunun, şablonculuğunun bir gereği olarak, hiç düşünmeden Gorbaçov'a ve politikalarına dört elle sarıldılar. Onlar için her şey SBKP ile başlar SBKP ile biterdi. Ellerini çabuk tutarak Gorbaçov'un uzlaşma siyaseti çerçevesinde burjuvazi ile uzlaşarak, oligarşi tarafından satın alınma payesini hak ettiler.

Kimi siyasi gruplar ise, TBKP gibi doğrudan SBKP kuyrukçusu olmak geleneğine sahip olmamalarına rağmen SB'ye biçtikleri misyon çerçevesinde, Gorbaçov'u Lenin'den sonra "en büyük lider", "ideolog" ve "usta stratejisi" ilan ederek, kendi düşünceleriyle Gorbaçov'un yazıp söylediklerinin ne kadar uyum içinde olduğunu gösterme gayretine giriştiler. Bu bir anlamda içinde bulundukları inançsızlık, çürüme ve sağcılaşmanın getirdiği ideolojik erozyonun da bir ürünüdür... Bir bütün olarak Gorbaçov politikalarından etkilenerek, sağa-sola savru-

lan, hatta yeni dinamikler adına "dünya devrimi"ni ve "teknoloji unsuru"nü keşfeden(l) bu anlayışların yaşadıkları traji-ko-mik durumun asıl kaynağı, kendi özgüçlerine, düşüncelerine ve Türkiye Devrimci Hareketine duyduktan güvensizliktir.

Dünyayı ve ülkemiz somutunu olanca gerçekliğiyle tespit edemeyen, Marksist-Leninist bir bakış açısının çok uzağında, çoğu kendi deyimleriyle "gerçeği olduğu gibi değil, görmek istedikleri gibi" yorumlamaya kalkan bu anlayış sahiplerinin, Gorbaçov politikaları karşısında içine düştükleri durum, solda, sosyal-demokrat ya da burjuva uzlaşmacı bir erozyonu ortaya çıkardı. Diğer yandan tam bir (siyasi) kara mizah örneği yaratırlar.

Neler yok ki... Aynı yazı dizisinin birinci bölümünde Gorbaçov'u "Lenin'den sonra dünyanın gelmiş geçmiş en büyük ustası", üçüncü bölümünde ise Marksizm-Leninizm'den nasibini almamış, "mantıktan dahi yoksun bir zavallı" ilan edenler... Gorbaçov'a onlarca sayfalık övgülerden sonra, yavuz hırsız rolü oynayarak "Biz zaten önceden de görmüştük 'çüler... 1986 sonrasını 'sosyalizmin rönesans yılları' olarak değerlendirenler... SB'yi bugüne kadar hem sosyalist görüp, hem de yeni keşfettiği eksiklikler nedeniyle 'Var olan yıkılsın da ne olursa olsun, çünkü bu sosyalizm değil/' diyerek Gorbaçov'a Türkiye'den nihilist selamlar gönderenler... Geçmişte eksiklikleriyle birlikte "SB sosyalistti* deyip, bugün, "Zaten sosyalist değildi." diyerek hiçbir özeleştiri vermeden kendini inkar edenler... Evet, bu tablo Türkiye solunun acı ve trajik durumunu yansıtmaktadır.

Bir de SB ve Doğu Avrupa'da yaşananları, başlangıçta sadece basit bir politika değişikliği olarak görüp, Romanya'dan sonra, "iktidar değişiklikleri olmuştur." biçiminde yorumlayan "sosyal-emperyalizm" teorisyenlerinin tarafı var ki, ortaya serdikleri tablo tam bir siyasal arabesktir! Bunlara göre esas değişme, kimsenin bilmediği ve anlamadığı -tabii kendilerinden başka- bir kesitte "'6071 yılların sonunda oldu." Bugün ise, "sosyal-emperyalist", "sosyal-faşist" sistemden "burjuva demokratik ufuklara" -bu ülke halkları açısından pek hayırlı ufuklar olmasa da- yönelme söz konusudur! Ama Gorbaçov'u

neden desteklemiyorlar, kimse anlamıyor!

Sonuç olarak, ülkemiz solu Gorbaçov çizgisi konusunda istikrarsız bir grafiğe sahip. Araştırmaya değer olan bu duruma kısaca ve özlü olarak bir bakalım dedik, nelerle karşılaşmadık ki! Gerçi Türkiye solunun belli kesimlerindeki geleneksel hastalıklar olan kendine güvensizlik, şablonculuk, gizli inkarcılık, kişilsiz politikacılık, kraldan fazla kralcılık vb. hiçbir zaafı yeni değil... Ama hepsi de yeni üsluplarla, yeni ambalajlarla "yeni"!

Burada mümkün olduğunca en geniş çerçevede, Türkiye solunda politika üretme çabasında olan dergilerin, glasnost ve perestroyka politikaları karşısında, başlangıçtan bugüne kadar belirledikleri tavırları ve bu konuda izledikleri istikrarsız gelişim seyrini ortaya koymaya çalışacağız. Tabii ki burada amacımız, Türkiye devrimci pratiği için dersler çıkarmak olacaktır.

Solun nicel olarak ağırlıklı kesiminin SBKP karşısındaki durumuna baktıkça üzülmemek elde değil. Gorbaçov'un çektiği beyaz bayrağa önce biraz kızılık sürülmüş olması, Türkiye oportünist ve revizyonist solunun başını döndürmüş, aklını başından almış ve bu kesimler büyük bir alkışa durmuşlardır. Sıradan insanlar gibi "işte büyük kurtarıcı geldi" diye sevinç çılgınlıkları atmışlardır. Kızılığın sahte olduğu bizzat Gorbaçov tarafından gösterilmeye başlanınca ve beyaz bayrak artık ayan beyan olunca da, bu oportünist ve revizyonist sol kesimler ağlayıp sızlamaya, tepkisellikle küfretmeye başlamıştır. Bu tavırlar devrimci ve Marksist-Leninist tavır değil, sıradan, olayların ardından sürüklenen insan tavrıdır. Türkiye devriminin gelişimini bire bir etkilememesi gereken olaylar, neden büyük etkiler yapmakta, ülkemiz solunun kafasını allak bullak ederek yolunu şaşırtmaktadır? Bunun yanıtını Türkiyeli Marksist-Leninistler on yıllardır veriyor. Ama oportünist ve revizyonist solun tüm duyurgaları, Türkiye devrim mücadelesine değil de, sanki kendi dışındaki sosyalist ülkelerde meydana gelen değişimlere çevrilidir. Bir tür siyasal yabancılaşma, Türkiye devrimine yabancılaşma olarak ortaya çıkan bu acıklı ama gerçek tavır alışları, söz konusu sol kesimlerin kendi yazılarından göstermek, aktarmak yolunu izledik.

Biz Türkiye solunu artık yetim kalmış çocuklar gibi, başı öne düşmüş, kendini savunamaz durumda görmek istemiyoruz; kendi gerçekliğine, kendi halkının ve ülkesinin gerçekliğine dönmelerini ve onunla siyaset yapmasını istiyoruz. Bu çalışma bir yanıyla da, solun kendi gerçeğine dönmeleri için bir ayna işlevi görecek, görmelidir, amacımız budur diyoruz.

Sorunun can alıcı önemi şuradadır; SBKP tarafından estirilen karşı-devrimci rüzgar, ya Sovyetler Birliğinden değil de, devrimini yapmış ve iktidara gelmiş reformistlerce Türkiye'den estirilse ne olacaktı? Evet, düşünmek bile ürkütücü geliyor. Ama söyleyelim, oportünist ve revizyonist solun tutumu, reformistlerin de başını çekmesiyle, Türkiyeli devrimcilerin ve halkın kendi kafa ve elleriyle yaptıklarını ayaklarıyla yıkmaya olacaktı... Bu bir varsayımdır ama SBKP ve Gorbacov gibi gerçek bir döne kliğinin gerçekliğinden yola çıkan bir varsayım...

Konu ile ilgili olarak; Kılıncım, Haziran, Çağdaş Yol, Yol, Direniş, Devrimci Mücadele, Hedef, Toplumsal Diriliş, Özgür Halk, Deng, Yeni Demokrasi, Halk Demokrasisi, Komün, Özgürlük Dünyası, Emegın Bayrağı, Seçenek, Parti Yolu, Orak-Çekiç, Demokrat Arkadaş, İşçilerin Sesi, Demokrat!, Yeni Öncü, Kurtuluş, İşçiler ve Politika, Yeni Açılım, Adımlar, İşçinin Gazetesi, Kavgı, Emek, Emek Dünyası, Görüş, Birlik, Toplumsal Kurtuluş, Siyaset, Gelenek, Birikim, Sorun, Yeni Çözüm, Mücadele ele alacağımız dergiler olacaktır. Ele aldığımız konuda ve esas olarak da, temel siyasi görüşlerinde birbirine yakın olan dergi çevrelerini aynı bölüm altında topladık.

Türkiye'de yayınlanan diğer sol dergiler ise, gerek doğrudan Gorbacov-SBKP politikaları konusunda bir şey yazmamış olmaları, gerek SBKP'deki, SSCB ve Doğu Avrupa'daki gelişmeleri, Troçkist vb. bir anlayışla pek önemsemedikleri, gerekse de düzenli olarak yayın hayatını sürdürememeleri nedeniyle, bu çalışmanın kapsamına alınmamıştır

BÖLÜM: I

*Kıvılcım, Haziran Çağdaş Yol,
Yol, Direniş Devrimci
Mücadele, Hedef*

1- DOKTORCULARDAN GORBAÇOV'A ALKIŞ, ÖVGÜ VE YUH TAVRI

Doktorcu kesimden Kıvılcım dergisinin, Gorbaçov politikaları ve sonuçları konusundaki tavrı, önce 1990 başlarına kadar "bekle gör" anlayışında somutlanah sessizlik ve tepkisizlik, daha sonra ise, önceki tavırsızlığı açıklayamayan, ancak mevcut gelişmelerin kaynağını tespit etmek biçimindedir diyebiliriz. **(...) Barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme politikalarının bundan başka varacağı bir sonuç yoktu.* "<¹> biçimindeki ifadeleri, gerçeği genel olarak yansıtmaktadır. Yine çok kesin belirlemeler yapılmamakla birlikte "reformların kapitalize yöntemler" ile yapıldığından söz edilmektedir aynı yazıda.

Kıvılcım'ın 8. sayısında; "Romanya: Revizyonizmin Kanlı Darbesi" başlıklı yazıda, bu ülkede gerçekleşen karşı-devrime tavır alındığını görmekteyiz. Burada Gorbaçov'dan bir "canı" olarak söz edilmektedir:

"Doğu Avrupa'da son zamanlarda yaşanan olayların 'sosyalizmin demokrasi ile bütünüleştirilmesi gerektiğini' ortaya koyduğunu vurgulayan Gorbaçov, Doğu Avrupalılara mücadelelerinde başarılar diledi. Bunlar sadece bir caninin kendini rahatlatmak için savunma mekanizmaları işletmesi olarak algılanabilir."®

Kıvılcım dergisi çevresinde 1990 sonlarında -1991 başlarında- yaşanan yeni bir ayrılıktan sonra, Türkiye'deki Kıvılcım dergisi çevresi Haziran adlı dergiyi çıkarmaya başladılar. Bu çevre glasnost ve perestroyka üzerine net düşünceler (daha önce de) ortaya koymamakla birlikte, aslında Gorbaçov'dan daha hızlı bir Gorbaçovculuğun savunuculuğunu yapmaktadır.

SB'de gelinen aşamada ulusların merkezi devletten **burjuva temelde** parçalanmasını Gorbaçov bile "göze alamazken" (sosyalist birliğe sahip çıkan güçlerin etkisiyle), Haziran dergisi parçalanmayı desteklemektedir. Sosyalizmin sorunlarına bilimsel sosyalizmin kriterleriyle, ilkeleriyle değil de, aydın entelektüalizmiyle yaklaşmayı gelenek haline getiren bu çevrenin, Gorbaçov politikalarının doğrudan sonuçları olan SB'deki milliyetçi hareketlere yaklaşımı şöyledir:

*"Sınıf mücadelesinin, daha doğrudan biçimlere bürünmesini sağlamak üzere ve bunu geliştirici olmak üzere, SB'deki ulusal yoğunlukların kendi özgürlüklerini kazanmaları gerekmektedir. (Demek ki Lenin ve Stalin'den bu yana ulusların özgürlükleri yoktu, sağlanamamıştı! -bn-) **Bu çözülmenin emperyalizm ve revizyonist kontrol dışında ve aşağıdan gelen dinamikle olması, sürecin devrimci niteliğini koyulacaktır. Bu yüzden SSCB'nin parçalanması dünya devrimci hareketinin lehinedir.**"<3>*

Bu çevrenin entelektüel özentiyle, geleneksel kitle (ama niteliği ne olursa olsun kitle) kuyrukçuluğu tavrı atbaşı gitmeye devam ediyor. Her "aşağıdan gelen dinamik" -ki bunun açık adı, devrimci sınıf ve halk hareketidir, aksi halde Marksist-Leninist geçinenlerin dilinde 'aşağıdan gelen dinamik'in bir anlamı yoktur- desteklenmektedir! Gerçi bu yaklaşımlarını, yani "çözülmenin emperyalizm ve revizyonist kontrol dışında" olması

beklentilerini, Romanya örneğinin boşa çıkardığını görmeleri gerekirdi. Romanya konusunda emperyalizmin ve revizyonizmin oynadığı rolle ilgili söylenenlerin ("Romanya: Revizyonizmin Kanlı Darbesi") aksine, milliyetçiliğin SB'de revizyonizmin ve emperyalizmin -en azından propaganda düzeyinde- kontrolü dışında olduğunu, olabileceğini sanmak büyük bir saflıktır; emperyalizmi ve revizyonizmi kavramamaktır.

Baltık'tan Transkafkasya'ya kadar uzanan bir milliyetçilik dalgasının ne tür bir milliyetçilik olduğunu göremeyen Haziran, Sovyet uluslarının parçalanmasını savunuyor. Kimleri dersiniz; ABD'den yardım ve müdahale bekleyen, talep eden Estonya, Letonya, Litvanya burjuva milliyetçiliğini; Azerbaycan, Ermenistan burjuva milliyetçiliğini (Azerbaycan'daki milliyetçi hareket Turancılığı savunan bir önderliğe sahiptir); Ukrayna vd. milliyetçiliği. Ne için? "Dünya devrimci hareketinin çıkarı" için!

Marksist-Lenintstlerin tavrı, sosyalizmi kurmuş, tanımış, Çarlığın karanlıklarından insanlık aleminin en onurlu adımlarını kat etmiş halklarm-uluslarm, emperyalizm ve revizyonizmin bu ulusları zehirlemesi karşısında tavrı; emperyalizme ve revizyonizme karşı, bu uluslardaki burjuva milliyetçi önderliklere karşı savaşmak tavrıdır. Yoksa 1921'lerde Menşeviklerin iktidar oldukları burjuva ulusal işbirlikçi devletleri Bolşeviklerin yıkmasının bir anlamı ve gerekçesi olamazdı. Marksist-Leninistler ulusların özgürlüğünden burjuva özgürlüğünü anlamazlar. Burjuva milliyetçiliğinin desteklenmesinin (Bolşeviklerin Kemalistler! desteklemesi gibi) bir tek istisnası vardır; burjuva milliyetçiliğinin emperyalizme darbe vurması... SB'deki gelişmeler öyle midir? Tüm burjuva (ulusal) hareketler ilk fırsatını bulduklarında, soluğu Beyaz Sa-ray'da almaktadır. Bu çevrenin tuttuğu yol, yol değildir.

Marksist-Leninistleri küçük burjuvalıkla suçlayan Haziran dergisi çevresine bakın ki, Bush'lardan, Gorbaçov'lardan daha hızlı bir şekilde, Sovyet halklarının bırakın küçük burjuvalığı, **burjuva temelde** bölünmesini istiyorlar.

Bu çevrenin, bu konuda çok şey yazıp söylemesine karşın, Gorbaçovculuk karşısındaki tavrı şöyle özetlenebilir: Halkları böl Gorbaçov! Milliyetçi olunmadan komünist olunmaz!

Yine Doktorcu kesimden Çağdaş Yol ve Devrimci Mücade-

le'nin, Gorbaçov iktidarını "sosyalizmin atağa kalkması" olarak değerlendirmeleri ise, tüm beklentilerine rağmen fazla uzun sürmedi. Örneğin Devrimci Mücadele, bir devrimci lider için söylenebilecek tüm olumlu özellikleri Gorbaçov için fazlasıyla sıraladıktan sonra, bununla yetinmemiş, Gorbaçov'u, Lenin'den sonra gelen en büyük Sovyet devrimcisi olarak sunmuştur. Çağdaş Yol ise, Gorbaçov politikalarını, "sosyalizmin artık savunulması gereken bir kale olmaktan, kapitalizme karşı bütün alanlarda saldırı adımlarını yoklayan konuma" geçtiği biçiminde değerlendiriyordu. Oysa SB ve SBKP'nin bırakın kapitalizme karşı bütün alanlarda saldırı konumuna geçmesini, buna hiç yellenmediği gibi, kapitalizmin karşı saldırıları karşısında bile ne yaptığı, nasıl ve nereye kadar geri çekildiği, kimse için sır değildir.

Stalin'in son dönemi ile Kruşçev ve Brejnev dönemini -1975'e kadar- "Sosyalizmin maddi temelini ekonominin bütün alanlarına yaymak ve sağlamlaştırmak görevi" ile tanımlayan Çağdaş Yol, Gorbaçov reformlarını Yuri Andropov ile birlikte başlatmaktadır.^ Gorbaçov'un sadece reformları hızlandırdığını söyledikten sonra, şöyle devam ediyor:

"Sosyalizmin bütün alanlarda sağlamlaştırılması dönemi geride kalmış, onun en son teknik ve derin bilinçle daha fazla yetkinleştirilmesi dönemi gelip çatmıştır."®

Burada açıkça, sosyalizmin içinde bulunduğu "sağlamlaştırılma" aşamasından, daha derin bilinçle yetkinleştirilmesi aşamasına geçildiği söyleniyor. Bu "büyük" geçişin mimarı da elbette Gorbaçov! Bu çevreye göre sosyalizm gerilemiyor, ilerliyor. Eğer Doktorcuların gözü bozuk, kulağı sağır değilse, söylenenler karşısında "Nerede yaşıyorlar?" demeden edemiyoruz.

*"Artık ihtiyaçların en genel tatmininden öteye geçilecek, insanların yaratıcılığını ve girişimciliğini çok gelişkin seviyelere sıçratacak olan maddi zenginlik ortamı kurulacak ve ancak böyle, **sosyalizm artık savunulması gereken bir kale konumundan sıyrılacak, dünyada sosyal yaşamın her alanında daha girişimci, kapitalizme karşı bütün alanlarda saldırı adımlarını yoklayan bir konuma yükselecektir.***

"Gorbaçov'la hızlanan uygulamaların özü bu hedeflere yöneliktir, w

Görüldüğü gibi, Çağdaş Yol'cular Gorbaçov'dan çok şey beklemektedirler. Bu satırları okuyan bir insan, Gorbaçov'un yönetime, sosyalizme yeni bir dinamizm getirmek, Kruşçev ve Brejnev dönemlerinin revizyonist politikalarının yarattığı ve her geçen gün sosyalizmin aşmımlmasıyla devam eden süreci keşintiye uğratmak, devrimci anlamda süreci altüst etmek için geldiğini sanabilir. Sosyalizmin kapitalizme karşı "savunma" konumundan, "saldırı" konumuna yükseleceği beklentisi ise, tam bir ham hayalcilik değilse, iflah olmaz bir Gorbaçovculuğun sonucudur. Gorbaçov, daha ayağının tozuyla "dünya barışı", "uzlaşma" çığlıkları atarken, Gorbaçov'un bile tahmin edemeyeceği biçimde, onun sosyalizmi kapitalizme karşı saldırı konumuna geçirdiğini söylemek, başka nasıl açıklanabilir?

Çağdaş Yol, ilk başta Gorbaçov'a öylesine inanmıştır ki, onu kapitalizme karşı, sosyalizmin bütün alanlarda açtığı savaşın bayrağı gibi sunabilmiştir. (Oysa bu sıralarda Gorbaçov'un politikalarından yararlanan karşı-devrimciler, çeşitli sosyalist ülkelerde sosyalizmin bayrağını deliyorlardı.) Böylesi komediler, çok değil birkaç ay sonra hayal kırıklığına yol açsa da, Çağdaş Yol için önemli değildir. Onlar her zaman "antika" bir gerekçe bulmakta ustadırlar.

Çağdaş Yol, **(...) Batı basını Gorbaçov'un 'güleryüzünün altındaki çelik dişlerinden' söz etmeye başladı" diyerek, akli sıra, Batı basınının gerçeğin bir yönünü, yani nihayet Gorbaçov'un "çelik dişleri"ni gördüğünü, dolayısıyla Gorbaçov'un gerçekte herkese gülücük dağıtmasına aldanmamak gerektiğini, onun ka-- pitalizm karşısında "çelik dişli" bir lider olduğunu vurgulamaya çalışıyor. Ama bırakın 'çelik dişleri', Gorbaçov kapitalizmi ısır-mamak için damaklarını bile törpülemişti. Çağdaş Yol'un bunu görmemesi üzücüdür.*

Arkadaşların bilmediği bir şey daha var: Gorbaçov daha sonra bir de "diş çıkarma" dönemi geçirdi. Ama bu, sivriltilmiş dişlerini kapitalizme değil, kendisinin burjuva yolcusu reformlarına direnen, Doğu Avrupa sosyalist ülkelere, Latin Amerika'da, Afrika'da, Ortadoğu'da ulusal-halk kurtuluş ve özgürlük savaşla-

rına karşı bilemekteydi. Doktorcular bunu zamanında göremedikleri gibi, daha sonra da ne bir özeleştirici verdiler, ne de sağlıklı bir değerlendirme yapabildiler.

Bugün kapitalist restorasyonun ayan beyan olduğunu, TBKP gibi hızlı ve değişmez SBKP kuyrukçularını saymazsak, görmeyen pek kalmadı. Uzun bir revizyon izm süreci, Gorbaçov reformisti tarafından olağan sonucuna ulaştırılıyor(du). Bu gerçeği Marksist-Leninistler zamanında ifade ettiklerinde, Doktorcular bunu yine her zamanki "antika entelektüalizmi" ile görmezden geliyor, Marksist-Leninistleri küçük burjuva solcusu, dogmatik ve sekte olarak görüyorlardı. Gorbaçov'u, 1987'lerde hala doğru yolda, "Çağdaş" bir "Yol"da sanıyorlardı.

"Batı, kırlarda kişilere ait bahçe üretiminin teşvik edilmesinin ve şehirlerde işçi çalıştırmamak kaydıyla ailelerin lokanta vb. işletmeler açabilmelerinin 'kapitalizme geri dönüş' açısından hiçbir değere sahip olmadığını hemen kavradı. (Tabii Doktorcular da! -bn-) Bu tedbirler en kıyıda köşede kalmış üretici güçlerin bile ekonomiye kazandırılmasından başka bir anlama sahip değildi." & (abç)

Doktorcular, ilk dönem Gorbaçov savunuculuğuna soyundular. Gorbaçov'un devrimlerden ve sınıf mücadelesi teorisinden vazgeçilmesi çağrısı; "bağ-bahçe işleri"ne izin verilmesi çağrısı ile birlikte düşünülürse, elbette bunun bir anlamı olurdu ve oldu da. Bunu görmemek için, kendini Gorbaçov'un yaldızlı, sınıflar üstü tespitlerine iyice kaptırmak gerekiyordu ki, bu çevrenin tavrı böyle oldu. SB'ye ilişkin duygular, umutlar, bir sosyalist ülkenin iyi ve doğru yolda olmasına ilişkin temenniler güzel ve devrimci duygulardır, ama siyaset duygularla yapılmaz, siyasette duygular somut gerçeklerin yerine geçirilemez. Bu arkadaşlar bunları birbirine karıştırdıkları için, gerçekleri gördükleri gibi değil, görmek istedikleri gibi yazdılar. (15 yıl sonra "özeleştirici" veren Ahmet Kaçmaz'm kulağı çınlasın!) Bu tavır da bir çeşit kuyrukçu-luktu, dolaylı ama tehlikeli bir kuyrukçuluk. Arkadaşları tamamen haksız da saymıyoruz. Gorbaçov gibi "eloğlu"nın ne yapacağı hiç belli olmuyordu ki!

SBKP ve Gorbaçov, Demokratik Almanya'nın emperyalizme

satışını tamamladıktan sonra, bugün Sovyetler ülkesini, Le-nin'in, Stalin'in ve adsız milyonlarca devrim kahramanının ülkesini de aynı yola sokmaya çalışmakla meşgul. Burjuva yolcuları için ayakta kalması gereken şey sosyalizm değil, sosyalist sistem hiç değil, bugünkü statükodan bile geriye çekilmektir. Uluslararası proletaryanın ve ezilen dünya halklarının değil, "insan-lık"(?)'in çıkarıdır önemli olan! Çağdaş bir yolda Marksizm-Leninizmin kılavuzluğu ile yürümek isteyen devrimcilerde, müthiş bir sübjektivizm, boş bir hayalcilik, temelsiz bir iyi niyet olamaz, olmamalıydı. Emperyalizmin tüm propaganda gücüyle sosyalizme saldırdığı bir sırada, bir de biz Türkiyeli devrimciler "ele güne karşı" SBKP'nin karşısına dikilmeyelim diye gerçeklerden kaçanlar, bazı yönleriyle de olsa gördüklerini değil de görmek istediklerini yazanlar, sonradan bunun "teorik" gerekçesini izah etmekte elbette zorlanırlar, zorlanıyorlar.

"Gorbaçov'un açıklık politikası ise, sosyalist düşüncelerin liberalleştirilmesine değil bürokratik donukluğun hataları örtmesine karşı yöneltilmiş bir silahtır."®

Çağdaş YoPun "bürokratik donukluk" dediği, iktidarlara karşı yöneltilen "müthiş" açıklık silahının, Avrupa sosyalist ülkelerini (Romanya, Macaristan, Polonya) daha o günden AET emperyalistlerinin kapısında dilenci durumuna soktuğunu birçok çevre görüyordu ama biz bunu geçelim.

Marksist-Leninist politikadaki "açıklık" özelliğini sosyalist anlamıyla anladığını sanan Çağdaş Yol, ne yazık ki, bunu Gör-, baçov'da arayarak hiçbir şey anlamadığını gösteriyor. Ya da anlıyor ama Gorbaçov'un da öyle olmasını istiyor, umuyor ve öy-leymiş gibi oturup yazıyor. Gorbaçov ise, bu arkadaşları "duymadan, dinlemeden", yoluna "dogmatikler, sekterler kolumu bırakın" diyerek devam ediyor. Ne acıklı bir tablo! Yalnız, bu kopuş karşısında yine de kararlı davranan taraf ne yazık ki Gorba-çov'dur. Türkiyeli revizyonistler ise hala "umut, umut" diye bağıryorlar. Evet, işin tuhaf tarafı da tam burasıdır. Bir devrim iddiası olan ve sosyalizme sahip çıkan kesim Çağdaş Yol'culardır, kapitalizme koşan ise Gorbaçov'dur. Buna rağmen Gorbaçov'un peşinden, siz bakmayın öyle görüldüğüne, diyerek kendisini al-

datan da Çağdaş YoPdur.

"Açıklık" gereklidir ve devrimci bir politikadır. Marksist-Lenistlertüm politikalarını halka kavratmak, halkın politikası haline getirmek için en başta halka karşı açık olmalıdırlar. Marksist-Leninistlerin halktan gizleyecek hiçbir şeyleri olmadığı gibi, aksine, halka dayanmak ve politikayı halkın politikası haline getirmek diye bir sorumlulukları, zorunlulukları vardır. Gorbaçov ise, politikalarını önce Sovyet halklarına değil, emperyalizme kabul ettirmiştir. Emperyalistler ilk başta bunu anlayamamışlarsa da sonradan uyanmışlar, Gorbaçov'u dünyanın en sevimli lideri ilan etmek için birbirleriyle yarışmışlardır. Ama Doktorcular, emperyalistler kadar çabuk uyanamamışlardır. Çağdaş Yol'un açık Gorbaçovculuğu, kendisini bazı saptamalarında daha iyi ortaya koymaktadır:

"Sovyetlerde ve Çin'de olanlar siyahın beyaza benzediği kadar birbirine benzemektedir" w diyen bu arkadaşlar, Gorbaçov ve Deng Siao Ping'in burjuva karakterli reformlarının özünü kavrayamadıklarını göstermektedirler. "Fareyi yakalamak için kedinin rengi önemli değil." diyen Deng ile, sistemler arasında renk ayrımının önemli olmadığını söyleyip, "Ortak Avrupa Evi, Ortak Avrupa Güvenliği" oluşturulmasının peşinde koşan Gorbaçov arasındaki "benzemezlik", herhalde siyah ile beyaz arasındaki benzemezlik değildir! Reformların özü aynıdır ama Çağdaş Yol burada gizli SB'ciliğini saklama gereği duyuyor.

"Elbet bu glasnost rüzgarında pek çok birikim ortaya saçılacaktı.

Yazının başında belirttiğimiz gibi en uç düşünceler tartışma platformuna çıkacaktı. Fakat bütün bu alanlarda sağlıklı bir temel yoktur."^{<10)} Eğer o günlerde Sakharov gibi karşı-devrimcilerin seslerinin yükseltilmesine izin verilmesi, Çarcıların bile gösteri yapmalarına sessiz kalınması, Lenin'in, Stalin'in saldırılara uğraması, bu "pek çok birikim"in içinde ise -ki öyle olduğu açığa çıktı- bu temel, Çağdaş Yol, hiç kusura bakmasın ama sağlıklı, kokuşmuş, yozlaşmış bir temeldir.

(...) Bugünün yeniden yapılanmasında bir geri çekilme yoktur. Tam tersine uzun yıllar kireçlenen yapının kırılıp, devrimci bir yolla ileri sıçramasıdır

gündemde olan."<¹¹>

Sovyet basınında yazı yazan "glasnost yazarlarfndan daha çok Gorbaçov'u savunan Çağdaş Yol, bu yazarların Gorbaçov'u kötü olarak etkilediğini söyleyerek komik durumlara düşmekten kurtulamıyor. Onların Mao'yu, Stalin'i ve Pol Pofu aynı kefeye koymasına haklı olarak karşı çıkan Çağdaş Yol, şöyle diyordu:

*"Sovyeiler'de hala böyle tezlerin ileri sürülebilmesi sosyalizm açısından bir tehlike işareti midir? İlk olarak (...) 1934'lerde filizlenen, sonra da sistemleşen teorik dogmatizmin kırılışının en doğal sonucudur... İkinci olarak... sosyalizmin kaba, yani en temel alanlarda savunulması döneminde, artık onun bütün iç bağlantılarıyla cesaretle daha daha yükseltilmesi. (...) Üçüncü olarak, bugüne kadarki hataların sonucu dumura uğrayan halk insiyatifi ve girişkenliği, perestroykayla bir bakıma yeniden doğuş sancısı içinde."*w Bu yazıda Çağdaş Yol, hem SBKP'li akademisyenlere, hem de Türkiye'de SBKP'yi eleştirenlere karşı, Gorbaçov 'şunu yapıyor, bunu yapmak istiyor' vb. gibi, temelsiz ve bunların aksine, halkın girişkenliği ve insiyatifi ile yürütülmeyen glasnost ve pe-restroykayı savunmaktadır. Kaldı ki, halkın çoğunluğu, on yılların revizyonist politikalarıyla böyle bir geçiş için uygun hale gelmiş, gerici eğilimlere yatkımlaştırılmıştır. Stalin döneminden beri halkın dumura uğratılan bilinci, Gorbaçov'la birlikte açılıyor(î) Ama bu açılış, halkın üzerindeki kiri-pası, cehaleti atan, onu sosyalizme sahip çıkmak için seferber eden bir açılış değil, daha çok yozlaştırmaya yönelik bir açılıştır. Bu yazıda Yeni Öncü gereksiz yere eleştirilmektedir. Çünkü aşağı-yukarı aynı şeyler söyleniyor: "Demokrasi, fikir zenginliği, dogmatizmin kırılması, bürokratik yozlaşma" vs...

Nihayet 6. sayısında Çağdaş Yol, gerçekleri görmeye başlıyor ve Gorbaçov şakşakçılığından eleştiriye de geçiyor. Barış, silahsızlanma vb. konulardaki eleştiriler giderek yoğunlaşıyor. Tam bir dönüş değil, kafa karışıklığı devam ederken, bazı eleştirilere yöneliyor. "Yeni Düşünce ya da Sovyetlerin Dünya Devrimi Sürecine Yaklaşımı", "Yeni Düşünce" başlıklı yazılarla, barış, silahsızlanma vb. SBKP politikaları eleştirilmeye başlanmıştır.

Bu olumlu bir gelişme olmakla birlikte, Gorbaçov'a bağlanan umutların hala devam etmesi yönünde yetersizdir ve sağlıksızdır.

Nitekim uzunca bir süre yayınlanmayan Çağdaş Yol'un devamı olarak çıkarılan "Yol" adlı dergide yazılanlar bunu gösteriyor.

*"(...) Yaşadığımız dönem, bu yansın (üretici güçleri emperyalizm karşısında geliştirme yarışı -bn-) ilk etabının bittiği yıllardır ve **dünya sosyalizmi bu yarıya yenik düşmüş, soluksuz kalmıştır.**" <¹³*

"Geriyeye dönüşün itici gücü üretim ilişkilerini yozlaştırmış, taşıyıcı, ekonomi ve siyasetteki mutlak devlet tekeli'dir. Devlet, mülkiyet ve planlama yoluyla ekonomide ve siyasette mutlak egemendir..."
o*) fabç)

"Dünya sosyalizminin (yani SB'nin) üretici güçleri geliştirmede geri kalması, "yenik düşmesi", sosyalizmin yenilgisi olarak algılanmaktadır ki, bu bakış açısı tam da eleştirdikleri revizyonist sapmanın sosyalizm anlayışıdır. Sosyalist ekonomi istenilen, planlanan biçimde gelişmişse sosyalizm vardır, geliştirilme-mişse yoktur, çökmüştür! Bu ekonomist mantıkla sosyalizmin sorunları, Gorbaçov ve Gorbaçovculukla açıklanamayacağı gibi, bilimsel sosyalizmden anlaşılması gereken de bu değildir, ı Elbette aynı ekonomist mantık, sorunların nedenlerini de, çözümünü de aynı yerde arıyor: "Geriyeye dönüşün itici gücü (...) ekonomi ve siyasetteki mutlak (devlet) tekeli"dir! Sosyalist ekonominin iki temel unsuru, devlet mülkiyeti ve merkezi planlama eleştiriliyor. Öyleyse ne olmalıydı? Var olan "tek" alternatif serbest piyasa (burjuva) ekonomisidir, Gorbaçovculuktur, Yol bunu açıkça itiraf edemiyor.

Bu çevrenin Yol'dan sonra çıkardığı bir başka dergi olan Direnişle ise Gorbaçovculuk artık saklanmıyor:

*(...) Gorbaçov Batı yanlısı demokrat safraları iktidardan uzaklaştırdı. (...) Bir anlamda eski komünist partisi çizgisini izleyenler saflarını güçlendirdiler. ^¹⁵

*"Demokratların istediği, Doğu Avrupa ülkeleri gibi kapitalizme hızla bayrak açmaktır. **Gorbaçov** tüm*

*bunlara karşı **sosyalist tercihte direnmektedir.**^®*
(abç)

Gorbaçov, eğer her şeye rağmen sosyalist tercihte direniyorsa, ekonomist Şatalin'e, serbest piyasaya geçmek için plan hazırlama görevini G.Bush vermiş olmalı!

Sonuv olarak, Çağdaş Yol, Yol, Direniş çevresi, solun tüm olumsuzluklarını üzerinde barındırıyor. Burada en önemlisi, gerçeği sübjektif olarak, görmek istediği gibi yorumlamak ve aktarmak; Marksizm-Leninizmi Türkiye koşullarında özgün bir biçimde yorumlayamamaktan kaynaklanan ve kendine güvensizlikle yoğrulan, başkasının -daha çok da tabii ki SBKP'nin- kafası ile düşündürmek, diyebiliriz. Tüm gerçekler ortaya çıktıktan sonra, bu gerçeklere bir ad koymak, devrim mücadelesi iddiasını sürdürenlerin değil, sıradan insanların yeteneğini gerektiriyor. Başkasından devşirme "moda" suçlamalarla Marksist-Leninistlere "dogmatik", "muhafazakar", "küçük burjuva" vb. demek ne bir yetenek gerektiriyor, ne de siyasi bir öngörü. Bu çevrenin yolu, bu olumsuzluklardan sıyrıldıkça ve gözlerini SBKP'ye değil de Türkiye devrimine daha çok çevirdikçe devrimci anlamda çağdaş bir yol olacaktır. Aksi tutum, bizim kırk yıldır bildiğimiz ve eninde sonunda Moskova sokaklarına, SBKP merkezine çıkan bir yolda reformizmin kuyruğunda ömür tüketmekten başka bir sonuç vermeyecektir.

Devrimci Mücadele dergisi ise, Gorbaçov ve Gorbaçovculuk konusunda bir uçtan diğer bir uca savrulmanın örneğini teşkil etmektedir. Türkiye'de bu zamana kadar pek rastlanılmayan bir üslupla, önce Gorbaçov'u göklere çıkarıp sosyalizmin azizi ilan eden bu çevre, aradan geçen altı aydan sonra tam tersini iddia etmektedir. Sonuçta doğruya yakın şeyler söylese bile, Devrimci Mücadele tam bir öngörüsüzlük, politik tutarsızlık ve siyasi oturmamışlık (olgun olmama) pratiği sergiledi. Devrimci Mücadele'nin Gorbaçov methiyesi şöyle başlıyordu:

"Gorbaçov dürüst bir insan. Siyasi namusa sahip bir insan. (...) ve de doğru bildiğini inatla savunan bir insan. Tabii düşünen de bir insan. Çok çalışkan bir insan.

"Sonra ülkesini, halkını ve tüm dünya insanlarını

seven bir insan. Yani yüreğinde insan sevgisi taşıyan bir lider...

*"Bu saydığımız özellikleri yönünden kıyaslandığında, **Lenin'den sonra gelen Sovyet liderlerinin en kalitelisidir Gorbaçov.***

Gerçek bir devrimcide bulunması gereken bu kişilik özellikleri, yazık ki Lenin'den sonra işbaşına gelen Sovyet liderlerinin çoğunda yoktu. (Okuyucu için sıkıcı olduğunu biliyoruz ama methiyeyi orijinal haliyle tamamlamak için okuyucu hoşgörüsüne sığınarak, aşağıdaki sözleri de alıyoruz, -bn-)

"Gerçekten de bir Brejnev'in, bir Andropov'un, bir Çernenko'nun bir sfenksten ne farkı vardı. Kruşçev ise ruh sağlığı yerinde biri değildi. Stalin bildiğimiz gibi (biz dahil milyonlarca insan öyle bilmiyor ama -bn-) sevilen biri olmaktan çok korkulan biri idi. Ve eleştiriye kesinlikle tahammülü ve hoşgörüsü yoktu..."

*"Gorbaçov ise korkulan biri değil, sevilen biri. **Bir devrimci liderin de elbette böyle olması gerekir."***

(17) (abç)

Devrimci Mücadele, Gorbaçov'a ilişkin ciddiyetsiz, kişiliksiz övgülerini kendinden geçerek sıralarken, devrimci ahlakı da, söz Stalin'e geldiğinde bir kenara bırakıyor. Derginin 1. sayısında Gorbaçov sosyalizmin peygamberi ilan ediliyor, 3. sayısında ise, devrimci bir liderde olmaması gereken şeyleri bir yana bırakın, sıradan insanlar için bile söylenemeyecek olumsuz nitelemeler yapıyor. Bu tavırlar bir çocukluk hastalığı değil -hastalığın bile sağlıklı nedenleri vardır- doğrudan duygusallığı ve tepkiselliği içerisinde, sorumsuzca davranıştır. Stalin'in korkutuculuğundan en çok yakınanların emperyalistler, işbirlikçi burjuvalar, bunların soldaki uzantıları olduğunu biliyorduk ama başka korkanlar da varmış! Stalin'in çelik iradesi emperyalizmi her zaman korkutmuş, emperyalizme büyük darbeler indirerek sosyalizm cephesini olağanüstü genişletmiştir. Ya sizin göremediğiniz veya görmek istemediğiniz, ama sizinle aynı "yorun yolcusu olan "çağdaşlarınızın yanlış da olsa görebildikleri Gorbaçov'un "çelik dişleri" kimi "ısırdı"? Emperyalizm ve işbirlikçilerini mi, sosyalizm

cephesini mi? Elbette Gorbaçov, "Ben devrimcileri satıyorum." dedikten ve size söyleyecek bir söz bırakmadıktan sonra, kalkıp 3. sayınızda "Sosyalizm cephesine saldırdı." diyecektiniz! Bu mu sizin devrimciliğiniz? Bu mudur öngörülü olmak, "proletarya adına", "küçük burjuva devrimcilerine" yol göstermek? Sizin kalbinizden ve kafanızdan geçen tüm yollar ne yazık ki -bazen gizlemeye çalışsanız da- Moskova'nın Arbat Sokağı'na çıkmaktadır. Bu yollarla Türkiye halklarının gerçeklerini hiçbir zaman göremeyecek, öğrenemeyeceksiniz.

İşte bir ciddiyetsizlik, seviyesizlik örneği daha:

"Marks-Engels, Lenin, Kıvılcımlı gibi dahiler ancak milyarda bir gelirler dünyaya."⁽¹⁸⁾

Doktor Hikmet Kıvılcımlı, mütevazılık olsun diye değil, gerçekten de kendisinin bir Marks, bir Engels, bir Lenin olmadığını bildiğinden, hiçbir zaman Türkiye'nin ve dünya devrimci hareketinin dahilerinden biri olduğunu söylememiştir; devrime adanmış hayatına rağmen o çapta biri değildir. Kıvılcımlı'nın dahi olmaması, bizim ona saygımızı azaltmaz. Ama sizin bu sözleriniz, Kıvılcımlı'yı bile mezarında rahatsız edebilir. Çünkü gerçekte saygısızlık sizin yaptığınızdır. Kıvılcımlı'yı abartıp, karikatürize ederek saygısızlık ediyorsunuz.

Kıvılcımlı'yı "dahi" ilan eden Devrimci Mücadele, Stalin'i, Lenin olmaya çalışmakla suçlayıp küçümsüyor. "Lenin olmadığı halde, Lenin olma özleminin Stalin'i yanlışlara düşürdüğünü" söylüyor. Hiç kimse -istese de- ne Lenin olabilir, ne de Stalin. Devrimci liderler, Marksizm-Leninizmin devrimci hazinesini besleyen liderler, Marksizm-Leninizme katkılarına bakılarak, devrimci düşünce ve pratikleriyle değerlendirilirler. Devrimci Mücadele ne yapıyor? Emperyalistlerin Gorbaçov değerlendirmesi gibi "o sevimli", "bu asık suratlı", "onun Lenin olma özlemi var" (Sanki kötü bir şeymiş gibi.), "bu kaprisli" vs. vs. Bunlarla sosyalist vasıflar açıklanamaz. Bu yöntem en kaba idealizmdir... Tüm bunlara rağmen Devrimci Mücadele, Gorbaçov'un kendisini açıktan karşı-devrimci olarak göstermesiyle birlikte (Tabii sözde sosyalistliği elden bırakmadan!) hayranlığına son veriyor. Bir lideri uyguladığı ekonomik, siyasi, kültürel, ulusal ve uluslararası politikalarına bakarak değil de, sevimli olup olmadığına göre de-

ğerlendirirseniz, hayranlığın bittiği yerde yine sözün nereye varacağı belli olmaz. Ve hesaplanmayan bir tavırla en uç noktada saldırı, tepkicilik başlar. Devrimci Mücadele'nin durumu ne yazık ki budur:

*"(...) Bunun günümüzdeki biçimi olan emperyalist savaşlar var olacaktır. Ve Clausewitz'in ünlü sözü de ('Savaş politikanın başka araçlarla devamıdır.¹ sözü. - bn-) geçerliliğini koruyacaktır. Gorbaçov bu ünlü söz için 'artık tamamen hükümsüz kalmıştır' demekle, **kendisinin bırakın devrimci kalmayı, her türlü mantıktan uzak bir zavallı durumuna düştüğünü kanıtlamış olmaktadır.**" w (abç)*

Varın Devrimci Mücadele'nin mi, Gorbaçov'un mu mantıksız olduğuna siz karar verin! Mantıksızlık görelî, soyut bir kavramdır. Bir reformist reformistliği nedeniyle mantıksızlıkla suçlanamaz. Gorbaçov zaten sınıf mücadelesini reddettiği için, reformist olmasıyla çelişkili değil, tutarlıdır. Ama "devrimci mücadele" sürdürdüğünü söyleyip de Gorbaçov hayranlığı ile karışık bir revizyonizm içinde oldun mu, işte bu mantıksızlıktır.

"Gorbaçov (...) 'bugüne kadarki bütün insanlık fa-rihi (yazılı tarih kastediliyor) sınıf savaşları tarihidir' diyen Komünist Manifesto'yu da reddetmiş oluyor. Tabii Marks-Engels'in öğretilerini de. Yani Marksizm! de... w

Görüldüğü gibi, Devrimci Mücadele'ci arkadaşlar kızgınlıkları geçince, Gorbaçov'u bir döneş olarak tanımlamaktan kaçınmaz. Ama buna bir de "iyi niyeflilik ekler ki, iyi niyetli bir döneş nasıl olur, onu bize sormayın! Çünkü biz böylelerini bilmiyoruz ve tanımıyoruz, belki Devrimci Mücadele'nin bir açıklaması vardır! Beş ay önce - tabii ki Lenin ve Kıvılcım'dan sonra- dünya sosyalizminin görüp görebileceği en büyük, en sevimli, dürüst, çalışkan, yüreği insan sevgisiyle dolu bir lider; beş ay sonra mantıksız, iyi niyetli bir döneş, iyi niyetli bir "Kautsky!" Evet, işte kendine özgü bir mücadele geleneği ve literatürü olmayan insanların, grupların yalpalayıp durmasının son örneklerinden biri de bu çevredir.

"Ve işin acı tarafı Gorbaçov bu hareketlerin tümü-

ne alkış tutmuştur. Hatta bazı hareketlerin (örneğin Romanya'da) bizzat planlayıcısı olmuştur. Hem de ABD ile el ele vererek." <²¹>

Kendilerinin Stalin gibi (!) ile de Lenin olmak diye bir özlemlerinin olmadığı halde, "dahi Kıvılcımlının fersah fersah uzağında kalan bu arkadaşların, Gorbaçov'un kimliğini anlayabilmeleri için Romanya'daki sosyalist iktidarın yıkılmış olması gerekiyordu demek ki! Peki, yarınki büyük değişimleri anlayabilmeniz için kaç karşı-devrim (Romanya) gerekiyor?

Evet, bu çevre bugün SBKP ve Gorbaçov'a ilişkin, daha "eski" birçok sol gruba kıyasla doğru eleştiriler getirmektedir. Ama bunların çoğundan daha fazla ciddiyetsiz davrandıkları da çok açıktır. Bu ciddiyetsizlik, sorumsuzluk ve samimiyetsizliğe bir örnek daha vermek istiyoruz:

"Neden bu değişimi göstermiştir Gorbaçov? Şundan. O, 1987'lerde de zaten Marksizm-Leninizme inanmıyordu." <²²>

Peki bu durumda Devrimci Mücadele okuyucuları sormazlar mı, 1989'da, Lenin ve Kıvılcımlı'dan sonra, sosyalizmin gelmiş geçmiş "en kaliteli" (SBKP) önderi, devrimci bir lider olan Gorbaçov; nasıl oluyor da "Zaten 1987'lerde de Marksizm-Leninizme inanmıyordu?" Okurlarınıza bunu nasıl açıklıyorsunuz merak ediyoruz. Sakın Gorbaçov'u "mantıksız bir döne" ilan ettiğinizde bile, "Aslında böyle demek istemiyorduk." demeyin. Böylesi çocukça ciddiyetsizlikler, bilin ki devrimci mücadeleyi bir adım ileri götürmez. Derginin 1. sayısında adeta peygamber Gorbaçov, 3. sayıda şeytan Gorbaçov! Aslında onu peygamber ilan ettiğinizde de, bir şeytandan farkı olmadığını bildiğinizi söyleyebili-yorsunuz. Bu ne kafa karışıklığı biz de anlayamadık.

"SBKP bugün Marksizm-Leninizmle bütün bağlarını koparmıştır Bir ihanet çizgisine kaymıştır. (...)

"Gorbaçov ise bütün iyi niyetine ve çalışkanlığına rağmen Marksizm-Leninizme inançsızlığından dolayı, insanlığı kurtuluşa ulaştıracak olan o yüce teoriye sırtını çevirmesinden dolayı (...)" <²³>

(abc) Bir dönemin iyi niyetine ve çalışkanlığına olumlu bakmak nasıl bir mantıktır? Bir Marksizm-Leninizm döneminin iyi niyeti ve

çalışkanlığının bir erdem gibi sunulması, o dönemden farklı düşünülmediğinin gizli itirafından başka bir anlama gelmez. Devrimciler ne zamandan beri dönemlerin "iyi niyetine" ve "çalışkanlıklarına" sempati ile bakıyorlar? Biz düşündük düşündük, Devrimci Mücadele'nin bu açıklamalarına sağlıklı bir yanıt bulamadık. Olsa olsa bu yazıları kaleme alan kişi kalemni fazla kaçırmış biri olabilir diye düşündük. Ne dersiniz Devrimci Mücadele'ci arkadaşlar?

2- HEDEFTEN GORBAÇOV POLİTİKALARINA ANARŞİST-NİHİLİST DESTEK!

Hedef inⁿ, Gorbaçov politikaları ve sonuçları karşısındaki tutumu yer yer eksiklikler ifade etmekle birlikte, genel olarak onaylama yönündedir. Hedefin tavrı, özetle **"Var olan yanlıştı... Yı-kılsın da ne ve nasıl olursa olsun."** tavidır, (abç)

Bununla birlikte ciddiyetsizlik, kafa karışıklığı ve çelişkili yaklaşımlar had safhadadır, denilebilir. Hedef, aynı yazı içerisinde, bir yerde eleştirip, bir yerde yüceltebiliyor. "Sonuçları ne olursa olsun ilerliyoruz." diyorlar.

Hedefin Şubat-Mart 1989 tarihli sayısında "Yeni Düşünce Üzerine Kısa Belirlemeler" başlıklı yazısında şunlar söyleniyor: "(...) *Bu söylenenler (var olan olumsuzluklar -bn-) bilinen şeyler olmasına rağmen, gene de reformların sunuluş biçimi bizce yanlıştır. Birincisi, **öyle övüldüğü kadar yeni ve matah şeyler değildir. İkincisi, sadece kısmi ekonomik yararları öne çıkarıp sosyal hayata etkileri üzerinde ciddi tedbirler alınmazsa daha vahim sonuçlar doğurabilir.** (...)*"⁽²⁴⁾ (abç) Bu sözlerde Gorbaçovculuğa tek sözcük eleştiri yoktur. Bilinen şeylermiş, matah değilmiş vs... Hedef, aynı sayının bir başka sayfasında, dünyada Gorbaçov politikalarının yarattığı "olum-

(*) Yayın hayatına 1988'de başlayan Hedef dergisi, Ağustos 1990'a kadar toplam 9 sayı yayınlanmıştır.

lu sonuçlardan övgüyle söz etmektedir.

*"Tüm dünyada devrimci bir dalga yükseliyor. Bütün göstergeler dünyada yeni bir yükseliş döneminin başladığına işaret ediyor. Sosyalizmin gösterdiği canlılık ve dinamizmin de etkisiyle, emperyalizmin 'soğuk savaş'¹ politikaları anti-komünist kampanyalar geri tepiyor. **Kapitalist Batı'daki emekçi yığınlar üzerinde sosyalizmin prestiji yükseliyor. Sosyalizm Batı işçi sınıfları için yeniden tek kurtuluş yolu olarak ortaya çıkıyor. (...)"**^{<25)} (abç)*

Evvet, birbiriyle çelişen iki tespit var ortada. İçte "övlüdüğü kadar yeni ve matah" olmayan ve "sosyal hayat üzerinde vahim sonuçlar doğurabilecek" reformlar; dışta ise, "sosyalizmin artan prestiji!" Diyalektik bakış açısından oldukça uzak olan bu rıçantı-ğın sahibi, çelişkiyi Gorbaçov'dan yana çözmeyi de ihmal etmiyor.

*"Son olarak 1985 sonrası başlatılan 'yenilenme dönemi' için bugün de tam bir değerdendirme yapmak güç. Ancak şu kadarı söylenebilir. **Varacağı sonuçlar ne olursa olsun, geçmiş dönemden daha olumlu, daha ileri bir adımdır. Sosyalizmin kendi kendini eleştirmesi, eleştirebilmesi daha şimdiden tüm dünya kamuoyunda olumlu yankılar uyandırmaktadır. Elbette yukarıda eleştirdiğimiz temel sınıfsal değerdeleri reddeden anlayışların derinleşmesi, giderek M-L'nin tam bir revizyona dönüşmesi ihtimali vardır. Ancak bu sonuç o kadar ürkütücü değildir. (...)"**^{TM} (abç) Hedef için önemli değildir, "Ne olursa olsun", isterse "Mark-sizm-Leninizmin tam bir revizyona dönüşmesi" gerçekleşsin, bugünkü sonuçtan iyidir.*

Hedef, soruna bu kadar sorumsuzca yaklaşabiliyor. Fakat "mevcut durum o kadar kötüdür ki" ne yapsın, katlanmak zorunda! Ama insana sorarlar, bugüne kadar neredeydin diye. Kaldı ki, kapitalist restorasyonda ifadesini bulan Gorbaçov reformları hiçbir zaman eksiklikleriyle, olumsuzluklarıyla bir döneme damgasını vuran sosyalizmden "daha iyi bir seçenek" olamaz. Tersini iddia eden varsa, o, ya Hedef gibi ne dediğini bilmiyordur, ya

da iflah olmaz bir kapitalist yolcudur.

Yine aynı yazı içerisinde ve başka bir yerde, Hedefin, emperyalizmin "ilerici" işlevlerini keşfettiğine de tanık oluyoruz.

Hedefin saçmalıkları bir değil, onlarca... Bir yandan sözde özeleştiriyor, diğer taraftan içinde bulunduğu durumun farkında olmadan başkalarına söz yetiştirmeye, çamur atmaya çalışıyor:

"(...) Biz bu sürecin başlangıcına kadar komünist hareketteki bu olumsuzlukları görmedik ya da görmek istemedik. (Yani sübjektif davrandınız, -bn-) (...) Sövyeller Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin hatalarını TKP'nin şahsında eleştirerek, asıl kaynağın üzerini örtmüş olduk.

"Türkiye devrimci hareketi bugün bu yanlışları aşma yönünde olumlu adımlar atıyor. (...) Elbette eski alışkanlıklar kolay terk edilmiyor. Hala, daha en son hakikatleri Arnavutluk Radyosu'nu dinleyerek öğrenen arkadaşlarımız var. Reformist TBKP ise, dün olduğu gibi bugün de SBKP kaynaklı yeni(!) amentüleri tekrar etmekten ileri gitmiyor. Kemalist SP çevresi, her ağzını açtıkça 'omuzları üzerinde kendi başını taşıdıklarını' iddia ediyor. Bir de DY, DS vb. hakkını teslim ediyor. İki bakımdan doğru değil. Birincisi: herkes onları 'çekik gözleriyle' tanıyor. İkincisi: sosyalist ülkelere yönelik her türlü eleştiri doğru devrimci tavır değildir."

(27)

Bu sözleri sarfeden Hedef, devamında enternasyonalizm dersi vermeye kalkışıyor. Geçmiş hatalarını açıkça yalanla bezenmiş atraksiyonlarla kapatmaya çalışıyor.

Öncelikle bu seviyesiz demagojinin tamamen yalana dayalı olduğunu belirtelim. M-L'ler; sosyal-emperyalizm tartışmalarının hızlı taraftarı, kışkırtıcısı, sosyalizm düşüranı, "Üç Dünya Teorisinin yayıcısı Aydınlik çizgisini, izlediği siyaset nedeniyle her zaman eleştirmiş, deyim uygunsa, bu çizgiyi yerden yere vuran yazılar yayınlamıştır. Ayrıca SP çizgisine dair bugün sizlerin alelade yaptığınız "burjuva milliyetçileri" tespitini de, bundan on yıl evvel, hatta daha önce yapmış ve pratikte bu çizgiye karşı gere-

ken devrimci tavrı almıştır.

Gorbaçov ve SBKP hakkında M-L'lerin "SP'nin hakkını teslim ettiği"ni söyleyen Hedef, bu iddiasını neye dayandırıyor? Tek bir şey var, o da sübjektivizmleri. Soruyoruz, ne zamandan beri Marksist-Leninistler sosyalist ülkelere yönelik "Her türlü eleştiriyi onaylıyorlar"? Sosyal-emperyalizm teorisyenleriyle, yıllardır SB'yi sosyalist olarak değerlendiren Marksist-Leninistler arasında nasıl bir "bağ" vardır? Şayet tek "bağ" SB'yi söz konusu revizyonist çizgisinden dolayı eleştirmekten ibaretse, bugün SBKP'yi sözde eleştiren Hedef de, Aydınlık-SP çizgisine "hak vermiş" olmuyor mu? Anlaşılan bu arkadaşlar, yukarıda "özeleştirisini" verdikleri üzere gerçeklere, hala olduğu gibi değil, görmek istedikleri gibi yaklaşıyor, çarpıtıyor, hatta yalana başvuru¹ yorlar. Bu yöntem hedefe varmanızı yakınlaştıran bir yöntem değildir, size bir şey kazandırmaz.

Hedef, glasnost ve perestroyka'ya bakış açısını koymaya devam ederken şunları söylüyor:

"(...) 27. Kongrede alınan kararlarla ve özellikle 1987 Ocak ayında yapılan plenumda daha da derinleşen, artık birçok dilde Rusça adıyla 'glasnost'¹ ve 'perestroyka'¹ olarak geçen 'açıklık' ve 'yeniden yapılanma' politikalarıdır. SBKP'nin sosyalist demokrasiyi derinleştirme, ekonomide üretici güçlerin önündeki engelleri aşma, komünist partiler arasındaki ilişkileri yeniden düzenleme, silahlanma yarışını durdurma, barış, sosyalizmin eksikliklerini, yanlışlıklarını acımasızca eleştirme süreci şimdiden tüm dünyayı etkiliyor. f..."⁽²⁸⁾

Evet, Gorbaçov'dan etkilenen, hem de fazlasıyla etkilenen revizyonist çevrelerden birisidir Hedef. Ama onların sorunları salt Gorbaçov'la değil, çok eskilere dayanmaktadır. Bütün revizyonistlerin başvurdukları gibi, Hedef de hesaplaşmayı Stalin'le yapma yanlışlığına düşmüştür. Burjuva, küçük burjuva demagogilerinin iliklerine kadar işlediği Hedef, Stalin düşmanlığını, sosyalizmin en üst boyutlara vardığı Stalin dönemini "deforme olmuş bir sosyalizm"⁽²⁹⁾ olarak niteleyerek dile getirmektedir. Bu çerçevede Hedefe göre, Gorbaçov bugün "deforme ol-

muş sosyalizm" ile hesaplaşmaktadır aynı zamanda. Şöyle diyorlar:

"(...) biz, Gorbaçov'un getirdiği açıklık ve yeniden yapılanma siyasetini, Kruşçev'in başlatmış olduğu mirasın, bir ara eski Stalinci dogmatik gelenekle kesintiden sonra, 27. Kongre ile birlikte, tekrar Lenin çizgisine dönüş olarak görüyoruz. (...)" w

İşte gerçek yüzleri... Kruşçev mezarından kalksaydı, sizlere teşekkürlerini borç bilirdi herhalde. Kruşçev'in ne yapıp ne yapmadığını ve sosyalizme verdiği zararları dünya alem bildiği için burada uzun uzun anlatmaya gerek görmüyoruz. Ama şimdiden kendinize Kruşçevcilik payesi biçebilirsiniz. Bu hakkınızı teslim etmek gerekir.

"(...) Sosyalist dünya ile ilgili altı boş, kof kanaat ve umutlar yıkılıyor, putlar parçalanıyor, var olan sosyalizmin zorluk ve potansiyelleri, gerilik ve ilerilikleri açığa çıkıyor." w

*"Var olan sosyalizm ya bu bu tıkanıklığı, sosyalizmin kendi doğasına uygun olarak aşacak, ya da **sosyalizmden başka bir şeye dönüşerek yok olacaktır.** Mevcut sosyalizm yapısının olduğu gibi sürmesi mümkün değildir. (...)" <³²>*

Hedef yazarına göre, adı konulmak istenmese de "dönüşeceği" şey kapitalizmdir. Ama bu sonuç da Hedef için önemli değildir. Çünkü, o, ya bu olumsuzlukların, sosyalizm davasına ve dünya halklarının kurtuluş mücadelesine verdiği zararları göremeyecek kadar kör ve ciddiyetsizdir, ya da her şeyi, tüm değer ve sistemleri inkar eden tam bir nihilist! Sosyalizm yok olacak ama Hedef açısından bir önemi yoktur! İyi ki diyoruz, sosyalizm mücadelesi Hedef gibilerinin eline kalmadı. Yoksa iki günde işini bitirir, bundan kurtulurlardı!

*"Yanlışların ortaya çıkması ve yıkılması iyidir. Ve yıkmak genelde kolaydır. O nedenle **Doğu Avrupa'da olanlar bir yanıla olumlu olmuştur.***

"Ancak yanlış yıkan dinamikler çok başlıdır ve karmaşıktır. O nedenle yıkılanın yerine konulacak olan şu an için soru işaretidir. (...)"^{#33} (abç)

Bu iki paragrafta Hedefin bakış açısı bir kez daha konulmaktadır. Doğu Avrupa'da eksiklikleri ve olumsuzluklarına rağmen o güne kadar yaşayan sosyalizmin yıkılması, karşı-devrim-lerin gerçekleşmesi Hedef için iyidir. Ona göre "yanlış yıkılmalıdır"! Sınıf bakış açısından yoksun tam bir anarşist ya da nihilist kafa yapısı bu kadar çalışır. Ayrıca bunlara karşın hala kafası karışiktır. Çünkü yıkılanın yerine konulacak olan elbette kapitalizmdir ve Hedef bunu görmek istememektedir.

Hedef 6. sayısında, o güne kadar dergilerinde yansıttıkları bakış açılarını bir kez daha toparlıyor ve TKP-B III. Kongresi'nin glasnost ve perestroyka üzerine düşüncelerini aktarıyor:

"Glasnost ve perestroyka hem sosyalizmin kendine güvenini, hem de ağır sorunları ifade ediyor.

Evet, ağır sorunları ifade eden Gorbaçovculuk, bu çevreye göre "eskisinden ileride bir adım"dır! Ancak Hedef yazarlarının hakkını yememek gerekiyor. Gorbaçov'u yine de olduğu gibi benimsemiş değiller. "Eleştirdikleri" yanlar da var. Ve öyle görülüyor ki, bu rahatsızlıkları kendilerini derinden etkiliyor. Çünkü SBKP'ye bir serzeniş içindeler:

"(...) Gorbaçov 'Başka partilerin içişlerine karışmıyoruz, artık dünya komünist partilerinin merkezi yoktur. ' diyor ama, Laz İsmail'in türevi olan Yağcı ve benzerlerinin ekibini desteklemekten vazgeçtiklerine dair bir belirtiyi de göremedik.

"(...) Sosyalist ülkelerin basınında halen TKP ve ona 'evet efendim' diyenler dışındaki örgütleri yok sayma tutumu sürmektedir Bunları glasnosta uygun bulmuyoruz. "⁽³⁶⁾

Evet, gerçekten Gorbaçov'u bu kadar yürekten destekleyen Hedefin savunduğu anlayışa haksızlık(ı) yapılıyor. Bir de bu sorun çözülsün, Hedef tümüyle ikna olacak belki de. Ama nedense bir türlü çözülüyor! Yani Gorbaçov Hedefin görüşlerini savunan örgütü, Türkiye'nin tek komünist örgütü ilan etmiyor. Gerçekten de çok insafsız şu SBKP lideri...

Mart '90'da yayınlanan sayısında ise bir kere daha "özeleştiri"ye rastlıyoruz. Hedef, geçmişte "kâbe" arama yanlışlığına

düşüklerini yadsımıyor:

*"Uluslararası gelişmelere alınacak tavırları yeni-
den harmanlanabilecek yapılan sorumluluk duyduğ-
muz için uyarmak istiyoruz:*

*"Biz geçmişte genel olarak bir 'kâbe' arama yanlışına düştük.
(...) bazı ülkelerdeki uygulamaları yücelttik, bazılarını yerin dibine
batırdık. Oysa asıl olan coğrafya değil, temel doğrular olmalıydı."
w "Yıkılsın da ne olursa olsun" diyen Hedefin yeni yaklaşımını
bilmeyenler, bu özeleştirilerde bir parça samimiyet görebilirler,
ancak biz göremiyoruz. Açıkça ifade edelim.*

*"İşin aslına bakılırsa gerek SB'deki, gerekse Doğu
Avrupa'daki gelişmeler, ayrıntılı inceleme ve irdeleme
isteyen konulardır. Bugün ülkemizdeki sosyalistlerin
gündeminde bu konuları inceleme, yorumlama ve tavır
alma var.-, "w*

Yine aynı sayıda Gencay Şaylarım, SB Ankara Büyükelçisi ile yaptığı röportajı yayınlayan Hedef, Çernişev'in 'özel mülkiyet'¹, 'piyasa ekonomisi'¹, 'mülkiyet türlerinin rekabeti'¹ vb. konularda verdiği cevapları "acayip" olarak değerlendiriyor.

Son olarak bu arkadaşlara şunu söylüyoruz: Gorbaçov'u yarım ağızla savunmakla SBKP'ye yaranamazsınız. Gorbaçovcu-luğu yarım ağızla reddetmekle de Marksist-Leninist bir kimlik kazanamayacaksınız.

BÖLÜM: II

*Toplumsal Diriliş, Özgür Halk
Deng*

1- YURTSEVERLER GORBAÇOV KARŞISINDA BOCALIYOR

Bu çevrenin temsil ettiği anlayışın, Gorbaçov politikaları karşısında aldığı tutuma baktığımızda, başlangıçta şu veya bu düzeyde beklentiler, hatalı yaklaşımlar ve sorunun nereye kadar varacağını tespit edememek söz konusudur. Gerçekler çok sonraları anlaşılabilmiştir. Fakat yine de Gorbaçovculuk kimi yerde olumlanmakta, umutla bakılmakta, kimi yerde eleştirilmekte, görüşlerde bir savrulma yaşanmaktadır. SB'de yaşanan olumsuzlukların ve sorunun ciddiyetinin zamanında görülememesinin, gerektiği gibi değerlendirilememesinin nedeni, gerçeklere yaklaşımda sahip oldukları pragmatizmleri ve asıl olarak da sosyalizm anlayışlarının net olmamasıdır.

Ekim 1988'de yayınlanan Toplumsal Diriliş dergisinin 5. sayısında "Dünya Genelinde Yumuşama ve Olası Gelişmeler" başlıklı yazıda, glasnost ve perestroyka üzerine sıkça, kendi deyimleriyle "ihtiyatı elden bırakmadan" genellemeler yapılmakta-

dır. Bu politikaların yanlış yürütülmesi durumunda sağ bir uygulamaya yol açacağı belirtilmekte ve yaşanan sürecin SB ve SBKP'yi gerileteceği gerçeği, bu aşamada tam olarak görülememektedir.

Yazıda, Sovyet toplumunun iç sorunlarının giderilmesi için Andropov'la başlatılıp ölümüyle yarım kalan bu sürecin, Gorbaçov'la birlikte tekrar ele alındığı belirtilerek, *"Sovyet toplumu açısından değerlendirildiğinde glasnost ve perestroyka politikaları, doğru uygulanabildiğinde olumlu sonuçlar verecektir."* <³⁸>, "Perestroyka da, glasnost da olmalıdır." denilmekte, ancak sorunun asıl özünün bunların "nasıl yürütüleceği" olduğu söylenmektedir. Ek olarak bazı kaygılar da dile getirilmektedir.

"İşte Gorbaçov mevcut bu (olumsuz -bn-) ortamı düzeltmek, yani iç sorunlarını çözümlmek için görüşmeler metodunu taktik bir yaklaşım olarak ele alıyorsa, bu sosyalizme güç katar. Yok eğer bunu temel bir politika haline getirip, buna göre dış politikayı yürütmek istiyorsa, bundan zarar görecektir olan da sosyalizmdir. Fakat uluslararası alanda yoğunluk kazanan yumuşama süreci ve her alanda politik çözümlerin öne alınması, yaklaşımın böyle olmadığı izlenimini uyandırıyor. Peş peşe gelen yumuşama adımları ve bunların yaygınlık kazanarak uygulanması, soruna taktik bir mesele olmaktan öte bir yaklaşım gösterildiği izlenimini veriyor." <³⁹>

Bu çevrenin, Toplumsal Diriliş'in Kasım '89 sayısında yer alan ve diğer yayınlanan yazılarına baktığımızda ise, çeşitli düzeylerde hatalı yaklaşımların var olduğunu görüyoruz. "Reel Sosyalizm, Enternasyonalizm ve PKK Gerçeği"¹¹ başlıklı yazıda, sık sık "reel sosyalizm" tanımlaması rağbet görüyor. Oysa "varolan sosyalizm" anlamında kullanılan bu yakıştımanın, "bürokratik diktatörlük", "bürokratik sosyalizm" vb. nitelemeleri getiren ve daha çok sivil toplumcuların anlayışlarının bir ürünü olduğu biliniyor.

Bu yazıda SB'nin izlediği çizginin, aslında "taktik" bir çizgi olmadığı ve her düzeyde stratejik tarzda ele alındığı gerçeği kabul edilmektedir.

*"(...) Sosyalist sistemin başını çeken Sovyetler Birliği bir değişikliğe yönelmiştir. Dikkat edilirse bu ideolojik değişiklikten ziyade -ki onun da bazı belirtileri var- daha çok politik değişikliğe yöneldiğinden bahsetmek gerekiyor. Politik değişiklik; kapitalist, emperyalist sisteme karşı uzun süreden beridir gözlemlenen, kendi kuvvetlerini ortaya çıkarmak ve bu kuvvetleri de tam inkar etmemekle birlikte, bunlara giderek ikinci derecede bir yer veren ve kapitalist-emperyalist sistemin güç odakları ile uzlaşmayı öne alan bu yaklaşımın gittikçe kendisini dayatması yönündedir.(...)"*¹ Bu gerçekliğin teslim edilmesine rağmen, dünyadaki "kutuplaşma ve bunun getirdiği son derece olumsuz sonuçlardan söz edilerek, "Gerçekten dünya kötü bir biçimde kilitlenmiştir." denilmektedir. Sistemler arası ilişkilerin kilitlenmesine olumsuz yaklaşan bu çevre, Gorbaçov'un kilitlenmeyi tek yanlı olma pahasına açmaya çalışmasına, yani emperyalizme taviz vererek uzlaşmasına olumlu bakabilmektedir.

Sosyalist ve emperyalist sistemin en küçük bir olayda dahi karşı karşıya gelecek düzeyde merkezileşmiş oldukları ve bunun sürekli bir **tehlike** yarattığı şeklindeki değerlendirme yaklaşımlarının özüdür.

Böyle bir "kilitlenme" tespiti yapıldıktan sonra, çözülmenin "devrim" ya da "reform" olmak üzere iki yolu bulunduğu, kendilerine göre burada "devrim"in benimsenmesi gerektiği, ancak "çözülmenin mutlak gerekli olması" nedeniyle Gorbaçov'un esas olarak reformlarla aradığı çözüm yolunun da **"çok olumsuz" görülmemesi gerektiği** uzun uzun anlatılmaktadır.

"Bu ikilemin çözülmesi gerektiğine inanmak gerekir. Dünyanın iki blok arasında bu biçimde aşırı merkezileşmesi birçok sorunun da kaynağı olmuştur. Dolayısıyla uzlaşma yöntemiyle de olsa, çözülme olayına tamamen kötü yaklaşmak veya çok 'olumsuzdur'¹ biçiminde yaklaşmak doğru bir yaklaşım değildir. Bu çözülmenin mutlaka olması gerekir. Dünyanın iki güç arasında merkezileşmesi, yani bloklaşmanın artık insanlığın kaderinde bir gerileme, bir kilit-

lenme durumu yarattığını kabul etmek gerekir. (...) Öyle anlaşıyor ki; Gorbaçov bunun derin etkisi altındadır ve çözümünü şart koşuyor. (...) ⁽⁴¹⁾ (abç) Bu arkadaşlar, Gorbaçov çözümünün bu biçimini, bu aşamada benimsiyorlar. Oysa sınıflar mücadelesi son yüzyılda, bugünden çok daha gerilimli süreçlere tanıktır. Ve yine son yirmi yıllık süreçte, sosyalizmin güçlü bir merkezi tavrından söz etmek ise zordur. Burada Gorbaçov çizgisine, söz konusu anlayıştan "global^{1^1}") ve pragmatist bir yaklaşım sunulduğunu görmekteyiz. Devrimciler, "Kilitlenme var, bu nedenle ne olursa olsun açılma-h"dır gibi bir yöntemle Gorbaçovculuğu olumlayamazlar.

Yazı içinde, Polonya ve Macaristan'daki olumsuzlukları, Gorbaçov yöntemlerinin reformistliğini ve dünyadaki genel sorunların reformist politikalarla gerçek anlamda çözülemeyeceğini kabul eden bir düşünce tarzının, sürekli olarak bir "kilitlenme"den söz edip, Gorbaçov politikaları için "Çok da olumsuz görülmemeli." demesi çelişkilidir, tutarlılığı yoktur.

Aşağıdaki sözler bir kez daha aynı yaklaşım tarzını gözler önüne sermektedir:

"Gorbaçov denemesinin gelip dayanacağı nokta, sistemleri biraz daha birbirine yakınlaştırmak, daha önce başlamış olan kapitalizmin sosyalizasyonunu geliştirmek, sosyalizmin ise kapitalizasyonunu geliştirmek. (...) Bu politika nereye kadar sürebilir? Yani sosyalizm olduğu gibi ortadan kalkar mı? Veya kapitalizm tamamen sosyalleşir mi? Gerçekçi düşünmek gerekirse ve halihazırda dünyadaki somut duruma da bakılırsa, şimdilik bu bir hayaldir. Ne kapitalizm kapitalizm olmaktan çıkar, ne de sosyalizm sosyalizm olmaktan çıkar. Belki aşırılıklar budandır, belki aşırı merkezleşmeler ve bloklaşmalar önlenabilir. Bunu tümüyle de kötü düşünmemek gerekir." ⁽⁴²⁾

Oysa yaşanan gerçek herkesin tanık olduğu gibi, hiç böyle olmamış, özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde pekala sosyalizm sistem olarak bir kaybedilmiştir. Yani tümüyle kötü bir sonuç ortaya çıkmıştır. Ama arkadaşların bu şekilde düşünmesi bir yönüyle kaçınılmazdır. Çünkü, gerçekten Gorbaçov'a yönelik

umutları tümüyle tükenmemiştir:

"Yumuşama, belli bir nefes alıp verme de olabilir Güçler yorgun düşmüştür. Özellikle de devrimci güçler içinde bir nefes alma fırsatı olabilir. Eğer iyi değerlendirilirse, tümünden her şeyin kaybedilmesinin tersine, yeni bir atağa kalkmanın nedeni de olabilir. Bu, Sovyetler Birliği için de geçerlidir. Sovyetler Birliği'ndeki yozlaşmaya karşı, kendini yenilemiş bir sosyalizm

Gorbaçov sonrasında ayağa kalkabilir. Ki bunun da belirtileri az değildir. Kapitalizm yolcusu akımlar kadar, sosyalizmin yenilenmesine çalışan akımların da oldukça etkili olduğu bilinir. Gorbaçov bu konuda biraz da ara geçiş aşamasını teşkil ediyor. Yani yozlaşan sosyalizmle, yenilenme ihtiyacında olan sosyalizmin geçiş aşamasıdır. (...) "

abç) Nasıl oluyor da 1989 sonlarına doğru, böyle bir değerlendirme yapılabiliyor? Gorbaçov'un özelleştirme reformlarının sürdüğü bu süreçte böylesi bir değerlendirme yapmak, gerçekleri görememek ve kafa karışıklığı anlamına gelmektedir. Daha o zamandan da çok açıktı ki, Gorbaçov, "sosyalizmin yenilenmesi yolunda ara bir aşamayı" değil, aksine, geriye dönüşü temsil ediyordu.

Gorbaçov'un, yozlaşmayla (ki bu Gorbaçov öncesi dönem olmalıdır), yenilenmiş sosyalizm (Gorbaçov sonrası öngörülen süreç) arasında, yenilenen sosyalizm yönünde bir evril-meyi, geçişi temsil etmesi için kendinden öncekilerden daha ileri misyonlara sahip olması gerekir. Aksi halde bir geçiş aşamasından değil, geriye dönüş aşamasından söz etmek gerekir. "Geçiş aşamasında, bu arkadaşların da Gorbaçov'a yüklediği misyon objektif olarak "ilericilik" misyonudur.

Daha sonra ise Mayıs '90'da yaşanan olumsuzluklar görülmüş, teslim edilmiştir. Gorbaçov'un sisteme yönelik eleştirilerinin "samimi olmadığı" vurgulanmıştır. Bu yazıda şunlar söyleniyor:

"(...) Gerçekten eleştirilerinde haklılık yönleri var. (...) Bunlar doğru görüşlerdir ama kendisi bu doğru görüşlerden yola çıkarak, devrime sarılmayı değil, daha da sağa savrulmayı öngörüyor. Yaptığı, kapitalizmi

daha da geliştirmektedir. (...) Ve daha sosyalizm tarihinde görülmemiş bir biçimde, bütün Doğu Avrupa'daki sosyalist kazanımlar! peşkeş çekmekte tereddüt etmiyor. Hatta biraz da eliyle itekliyor. 'Gidin sizi Batılı kapitalist ülkeler doyursun (...) Sizin yükünüzü Batılı, ö-zellikle de Avrupalı kapitalist ülkeler paylaşsın' demektedir. Bu çok belirgin, hatta uzlaşma da demeyelim, bir yerde teslimiyet var. (...) ABD'nin bile beklediğinden daha fazla taviz üstüne taviz verebiliyor. (...) İçeride taviz veriyor, özellikle özel mülkiyetin canlanmasına, serbest piyasaya taviz veriyor. (...) * w Bu sözlerle birlikte, Gorbaçov'un Romanya karşı-devrimin-deki tavrı olumsuzlanıyor ve kapitalist bir yol seçtiği gerçeği teslim ediliyor. Romanya karşı-devrimi ile birlikte, arkadaşlar, Gorbaçov'un gerçek yüzünü görebiliyorlar.

Özgür Halk'ın söylediklerine bütünlüklü olarak bakıldığında, yine tutarsızlıklar, çelişkili tespitler görmekten kurtulamıyoruz. Dünyanın ^H"kilitlendiği"ni ve Gorbaçov'un da bunu reformlar yoluyla açmaya çalıştığını, sosyalizm dünyası ile emperyalizmi bir yerde buluşturarak iç içe geçirme çabasının bir **"zorunluluk"** olduğunu açıklayan ve bu çerçevede Gorbaçovculuğu SB'de **kaçınılmaz** bir aşama sayan da Özgür Halk'tır. (Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü gibi.) Gorbaçovculuğu emperyalizm karşısında bir teslimiyet, sosyalizm cephesinde sağa kayma, özel mülkiyete ve serbest piyasaya tavizler veren uzlaşma, sosyalizmin Avrupa'daki kazanımlarını emperyalizme peşkeş çeken bir çizgi olarak tespit edip, mahkum eden de Özgür Halk'tır. Bu çelişkili söyleme bakarak, arkadaşların Gorbaçovculuğa nasıl yaklaştıklarını, "destek mi" olduklarını, "mahkum mu" ettiklerini anlamak zorlaşmaktadır. Yalnız, şunu söylemek olasıdır. Arkadaşların Sorbaçov gericiliği karşısındaki tutumlarında baştan sona bir tutarlılık yoktur. Yine, Özgür Halk'ın "kendine özgü" eklektik görüşler arasında yalpaladığından söz edebiliriz. Bu nedenle Özgür Halk'ın Gorbaçov politikaları karşısında söylediklerinin hiçbir "yeniliği ve özgünlüğü yoktur.

Gorbaçovculuğun kendisini var eden, gerekçelendiren tarihsel sosyalist geçmişe ilişkin tespitlerinde Özgür Halk, Gorba-

çov'la hemen hemen aynı bakış açısına sahiptir. Gorbaçov'u SB tarihinde bir yere oturtmaya çalışan Özgür Halk, ne yazık ki olayları, olguları ve geçmişte uygulanan politikaları tarihi materyalist bir bakış açısıyla değil, gerekirci (determinist) bir bakış açısıyla ele almakta; bu bakış açısına göre de her şey salt bir gerekirciliğin ifadesi olarak tespit edilmekte, adeta "Bu insanlar böyle yapmak zorundaydı, başka çare yoktu." anlayışına varmaktadır. Bu anlayış, en açık biçimde Gorbaçovculuğa yaklaşımda ve Stalin değerlendirmesinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin Stalin için şöyle deniliyor:

*(...) Her ne kadar devrim sürdürölmek isten misse de, devrimin sürdürölmesine, onun alt ve üstyapısının kurulmasına içten inanılmış ve temel iç ve dış politikalar bu devrime göre belirlenmişse de, aşırı tavizler verilmiş tir. "

"(...) Sovyetler'de reel sosyalizmin kurucusu Stalin'dir denilebilir. (...)"⁴⁶ (abç) Özgür Halk, Stalin'in "eksik ve yanlışları" olarak da, parti içinde demokrasi ve tartışma özgürlüğüünün olmayışı, gelişmeyi sadece kapitalizm düzeyine ulaştırmakla sınırlandırması, Ekim Devrimi'nin evrensel ilkesi (enternasyonalizm) ile çatışmayı saymaktadır. Gorbaçov bile sosyalist kuruluş sürecinde Stalin'in rolünü Özgür Halk'tan daha adilane teslim ediyor. 15 yılda Stalin'in aldığı mesafeyi ve genel olarak bütün alanlarda sosyalizmin kurulup geliştirilmesini övüyor. Gorbaçov'un da Stalin'e eleştirileri, Özgür Halk'ın eleştirilerinden özde farklı değildir. (Sosyalist demokrasinin iş letilmeyişi, yargılamalar vb.) Özgür Halk, Gorbaçov'un politikalarına nesnel bir zemin arama çabasını sürdürürken, Gorbaçov'u aklama noktasına varmaktadır.

*"Bu yılların (Kruşçev ve Brejnev dönemi -bn-) Ekim Devri mi'nde **restorasyon yıllarının başlangıcı olarak görölmesi fazla abartılı değildir. İzlerini hiç şüphesiz Stalin uygulamacılığından alır. Yani Stalin'in temeldeki politikası, bu sefer sağ temelde geliştirilir. Stalin'de önemli oranda taktik endişelerden kaynaklanan emperyalizmle uzlaşma, Kruşçev ve Brejnev dönemlerinde stratejik bir anlama, sürekli birlikte***

yaşama anlamına kavuşur ve buna bir de atom bombasının bulunması eklenir. (...) Onun ideoloji ve politikadaki restorasyonudur. (...)"<47>

Özgür Halk, kapitalist restorasyon konusunda, sosyal emperyalizm savunucularından (Özgürlük Dünyası, Orak-Çekiç) iki noktada ayrılmaktadır. Birincisi, restorasyonu ideolojik boyutuyla sınırlandırması, yani ideolojik geri çekiliş olarak formüle etmesidir. İkincisi ise, adını andığımız çevrelerden farklı olarak bu süreci Stalin'den başlatmasıdır. 1924 ile 1953 arasında sosyalizmin (II. emperyalist savaşın peşinden) dünyanın 1/3'üne hakim olması, "ideolojik restorasyon" tespitini tümünden yadsıtmaktadır. Ayrıca, Stalin'in emperyalizmle taktik planda uzlaşmasından değil, anlaşmalar yapmış olduğundan söz edilebilir. Devrimlerin sürdürülmesi konusunda daha fazlasını gerçekleştirmedi diye (Örneğin, o çok yöneltilen ve Troçkizmin sol sarhoşluğunun bir sonucu olarak ortaya atılan Yunanistan Devrimi'ni aktif olarak desteklememe vb.den ötürü) Stalin'i "uzlaşmacı" ilan etmek haksızlıktır. Ama bir gerçek var ki, o da, Stalin'e yönelik bu eleştirilerin Türkiye solunda yeni olmamasıdır. Kimileri reformizme saplandılar. Kimileri ise sosyal-emperyalizm teorisinin gerekçelerini, sübjektivizmlerini zorlayarak Stalin döneminde aramaya kadar geriye uzandılar. Özgür Halk, tüm bunların arasında bir özgünlük yaratmaya çalışırken, eklektisizme düşmekte, bu eklektik görüşler üzerinde yeniden tanımlamaya çalıştığı Gorba-çovculuk konusunda ister istemez tutarsızlaşmaktadır. Burada amacımız Özgür Halk'la Stalin'i ve Stalin dönemini tartışmak değildir.

Özgür Halk'm Gorbaçovculuğu gerekçelendirmeye çalışırken, Stalin'in uygulamalarını, kapitalist restorasyonun gerçekte başlangıcı olarak görmesi, göstermesi, yeni sayılabilirse, evet, "yeni" olan budur. Stalin ideolojik restorasyonu başlattı ("Emperyalizme aşırı taviz verdi"!)), Kruşçev-Brejnev buna politik restorasyonu ekledi, Gorbaçov ise gelinen aşamada başka bir şey yapamayacağından, ekonomik restorasyonu başlatarak kaçınılmaz olan adımları attı!

Özgür Halk'ın mantık kurgusu budur. Buradan şu sonuca varılmaktadır: Stalin'den başlayarak, devrimlerle birlikte sosya-

lizm dünyası, kendi arasında merkezi-enternasyonal birlikler, örgütler kurdu. (Varşova Paketi, COMECON vb.) Emperyalizm de bu gelişmeye karşı "zorunlu olarak" merkezi birlikler oluşturdu. (NATO, AET vd.) Dünya "tehlikeli" iki uca savruldu. Çelişkiler şiddetlendi ilişkiler "kilitlendi"! Bu durum dünya halklarının aleyhine bir gelişmeydi ve "kilitlenme"nin bir biçimde (devrimci tarzda ya da uzlaşmayla) aşılması gerekiyordu, ama mutlaka önce bu "kilitlenme" aşılmalıydı. Gorbaçov'un tarihsel misyonu burada ortaya çıktı... Ve reformlarla bu adımları atmaya yöneldi...

Özgür Halk'm söyledikleri özetle böyledir. Dolayısıyla Gorbaçov dünyaya bir soluk aldırdı!

*"(...) (Sistemler -bn-) iç içe geçmeyi yaşamalıdır. Eğer Gorbaçov'da tek iyi bir yan aranacaksa, veya önemli bir özellik aranacaksa, o da politikalarında buna önem vermesidir. (...) Ama biraz daha devam etmeliydi. Sistemleri karıştırılmalı; sistemlerin karıştırılmasından eminim ki, kapitalizmden daha çok sosyalizm yarar görür. Sosyalizmin zararı, sistemlerin birbirinden uzaklaşmasıdır. Sistemler birbirinden uzaklaştıkça ne gelişir? Dünya çapında henüz kapitalist-emperyalist sistem daha güçlü olduğu için, geriye döndükten, birçok doğruyu bünyesinde barındırması nedeniyle sosyalizm yarar görür. Sola sapmanın temel hatası da bence budur. (...) "⁽⁴⁸⁾ (abç) " (...) yakınlaşma, **sistemlerin karışması**, giderek bloksuzluğun gelişmesi, dünyada çokbaşlılığın doğması, aslında uç noktalara bölünmüş dünyada bu işin uç noktalarının etkilerini yitirmesi, daha dengeli ve **çokbaşlı bir dünyaya geçilmesi**, daha dengeli bir duruma yol açacaktır. Özellikle devrimin gelişmesine daha elverişli bir zemini yaratacaktır. (...) "⁽⁴⁹⁾ (abç)*

Özgür halk, Gorbaçovculuğun öncesi ve sonrası karşılaşıyor ve sonrasını sosyalizm dünyası için daha yararlı görüyor. Özgür Halk, ne dediğini bilmiyor. Daha sistemler karışmadan, bu amaçla bir "karışım", "barışım" yaşanmadan Gorbaçov'un maharetli çabalarıyla sosyalizmin tasfiyesi gündeme geldi. Bu-

nün neresi sosyalizmi daha kârlı çıkardı? Sistemleri "karıştır, barıştır" politikası ile ise, ancak (Doğu Almanya'da küçük çaplı bir örneği yaşandığı gibi) bir lokmada tümenden sosyalist sistemin yıkılması gündeme gelebilirdi. (Bugün de çok farklı olmadı ya, neyse!) Böyle bir süreç, ancak emperyalizmin ömrünü uzatır, ona hiçbir zaman nasip olmayacak olan bir istikrar kazandırır. Devrimlerin zemini mi? Onu da herhalde yüzyıllarca aramaya çıkardık.

Bu söylediklerimizden, bloksuzluğa, silahsızlanmaya karşı olduğumuz, bunu taktiksel süreçlerde reddedeceğimiz anlaşılmasın. Sorun bu değil. Sorun, emperyalizm ve Gorbaçovculuğun el ele vererek oluşturdukları "yeni dünya düzeni" masalına umut beslenmesi, kapitalist-emperyalist devletlerin bugünkü ge-rici-faşist tarzda örgütlenmelerinden daha demokratik bir tarzda rejim değişikliklerine (devrimci mücadelesiz) gidebilecekleri, böyle bir consensusa (mutabakata) emperyalizmin evet diyebileceğinin sanılmasıdır. Kısaca, devrimcilerin kendisini aldatma-sıdır. Bu umutlar, aslında emperyalizm ve Gorbaçovculuğun yeni düzen planlarına gizliden gizliye duyulan sempatinin açığa vurulmasıdır. Bir başka deyişle, Özgür Halk'ın doğasındaki Gor-baçovcu uzlaşma eğiliminin kendisini ifade etmesidir.

Gorbaçovculuğun Özgür Halk'a söylettiği şu sözler umut edilen, özlenen devrimci öngörüler, devrimci süreçler olmasa gerektir:

"(...) İşin içinde artık Sovyetler de olacaktır. Bütün yönleriyle olmasa da, hem kendi içinde, kendi halklarına karşı sömürüyü geliştirecekler, hem de uluslararası alanda halklar üzerinde ABD, Avrupa ve Japonya ile birlikte ortak sömürüyü geliştireceklerdir. Dolayısıyla hem Sovyet halklarındaki sosyalizmin kazanımlarını savunma, onun uğruna savaşma hız kazanacaktır, hem de dünya halklarının bu politikalarla karşı savaşmalarına hız kazandıracaktır.

Buradaki "devrimci umut", bir yönüyle Nasrettin Hoca'nın meşhur borç ödeme hikayesindeki "umuduna" benziyor. Evin önüne çalı dikilecek, çalının yanından koyunlar geçecek, koyun-

ların yünleri çalıya takılacak, Hoca onları toplayıp satacak, böylece borcunu ödeyecek. Burada; Hoca'nın "Peşin parayı duyunca nasıl da gülüyorsunuz değil mi?" demesi gibi; Özgür Halk da, sistemlerin iç içe geçmesiyle oluşacak ortamda, halkların sosyalizm yönündeki savaşımının daha da gelişeceği yargısına dayanarak, halklara adeta; "Kurtuluş gününü, devrim anını görünce nasıl da seviniyorsunuz" demektedir. Yalnız hayatın gerçeği evdeki, gönüldeki hesaplara uymuyor ve emperyalizm açık işgallere, müdahalelere, katliamlara devam ediyor. Yani "Ben eski bildiğiniz gibiyim." diyor. Tıpkı Körfez savaşında olduğu gibi.

Özgür Halk'ın öngörülerini bir anlamda Doğu Avrupa'da gerçekleştirdi. Emperyalist-kapitalist sistemle, sosyalizmin kazanımlarına sahip halklar bir arada yaşamaya başladılar. Ama burada mücadelenin hız kazanmasına, "bu uğurda savaşıma" değil, çürümeye, yozlaşmaya, halkların geri götürülüşüne tanık olunuyor. Ama Özgür Halk kapitalizme böyle bakmıyor:

*(...) Kapitalizm artık 19. yüzyıl sonlarındaki ile 20. yüzyıl başlarındaki amansız baskı ve sömürü aracı olmaktan çıkarılmıştır. (...) (abç) Özgür Halk, "çağ değişti" (Gorbaçov) mi demek istiyor? Kapitalizmin karakterinde bir değişim varsa - söylendiği biçimiyle tabii- ulusal kurtuluş savaşının anlamı ne oluyor? Özgür Halk'ı anlamak zorlaşıyor. Bu arkadaşlar tüm bu söylediklerinden sonra, Gorbaçov öncesi SB'de sosyalizmin reddine kadar varıyorlar:

"(...) Devlet kapitalizmi sosyalizm değildir. Sovyetler'de çok güçlü denenmiştir. Sovyetler'deki devlet tekeli sosyalizm değildir. Tekelci devlet kapitalizmdir. Bürokratik aygıtın gelişmesi, bu devlet kapitalizminin aşırısına varırılmış biçimdir. Azı sosyalizmle, çoğu kapitalizmle ilgilidir. (...) (abç)"

Özgür Halk'a göre SB'de bürokratik aygıtın gelişmesiyle "kapitalizm" gelişmiştir, sosyalizm değil! Yalnız burada sözü edilen kapitalizm için, tek paragraf içinde iki ayrı tanım (üç peş peşe cümlede!) yapılmaktadır. "Devlet kapitalizmi" (devlet tekeli) ve "tekelci devlet kapitalizmi". Devlet kapitalizminin, geri bırakılmış bağımsız ülkelerde bir gelişim aşaması vardır. Özel sermayenin çeşitli nedenlerle, güçlüklerle giremediği alanlarda

devlet şirketlerinin (özellikle altyapıda) hakim olmasıdır. Bunlar Türkiye, Hindistan, Suriye gibi ülkelerde devlet bürokrasisi ile özel sermayenin arpalığı durumuna gelir ve süreç içinde özelleştirilerek, işbirlikçi sermayeye dahil edilirler. Baştan da işbirlikçi olarak kurulabilirler.

"Devlet kapitalizmi" ile "tekelci devlet kapitalizmi" arasında ise bir sınır çekmemiz gerekir. Tekelci devlet kapitalizmi, gelişmiş emperyalist ülkelerde, özel mülkiyete dayalı dev tekellerin, devlet bürokrasisini giderek kendi çıkarları temelinde kullanması, bürokrasi üzerindeki hakimiyetiyle birlikte; dev tekellerin gücüyle devletin ekonomik, mali gücünün kaynaşmasını, birleşmesini ifade eder. Tekelci devlet kapitalizmi, emperyalist ekonominin en gelişmiş biçimidir. Tekelci kapitalizmin son aşamasıdır. Ama bu aşamaya gelmeden önce dev tekellerin varlığı şarttır. Leninizmin emperyalizm tahlili, bu konuda kısaca bunları söylüyor.

Gorbaçov öncesi SB'de bu gelişimin hangisi yaşanmıştır? Bürokrasinin varlığından ve "azı sosyalizmle, çoğu kapitalizmle ilgili" diyerek kapitalizmi devlet bürokrasisi ile açıklamak yanlış. Eğer SB'de "kapitalizm" tespitine "devlet mülkiyetinden yola çıkılarak varılıyorsa -ki arkadaşlar birçok sapma akım gibi bunu hemen "bürokrasinin mülkiyetine indiriyorlar- yine yanlıştır. Çünkü toplumsal mülkiyetin iki biçiminden (kolektif-grup ve devlet mülkiyeti) biri ve gelişmiş olanıdır.

Kapitalist bir ülkede devletçilik, emek gücünün pazarda alınıp satılabilir olmasını ve bunun sonucu olarak da ülkede ücretli işçilerin sömürülmesi sisteminin doğmasını beraberinde getirir. Artık-değere el koyan devletin, bunu yine toplumun çıkarları doğrultusunda değil de, özel sermayenin (kendisinin kaçındığı ama) üzerinde palazlanabileceği alanlara aktararak, sonuçta yine kapitalist özel sermayenin gelişmesine hizmet eder. Sosyalist bir ülkede devlet mülkiyeti; meta üretimi devam etsin etmesin, emek gücünün pazarda meta olarak kullanılmasını getirmez, bunu yıkar. Yeniden üretim tüm toplumun refahına aktarılacak sömürü ortadan kaldırılır. Sömürenler ve sömürülenler yoktur. Tekelci devlet kapitalizminde ise devlet, tekelci şirketlerin avucu içindedir. Tekelci devlet kapitalizmi mali oligarşiye (te-

kelci burjuvaziye); sosyalist devlet mülkiyeti ezilen sınıfların gelişmesine hizmet eder. Bütün bunlar bilinen şeylerdir.

Evet. 30 yıllık sosyal-emperyalizm savunucularının söylediklerini yeni bir şeymiş gibi 1990'larda söylemek, ancak bu teorilerin referans sahibi eski ÇKP çizgisinin Türkiye bayileri burjuva milliyetçilerinin ve oportünizmin kafa bulandırmalarına güç katar, yurtseverlerin mücadelesine değil.

Özgür Halk, devlet kapitalizminin, sosyalist bir ülkede devlet mülkiyetinin ve tekelci devlet kapitalizminin ne anlama geldiğini bilmiyor. Arkadaşlar sosyal-emperyalizm teorisini "keşfetme"diklerine göre, tekelci devlet kapitalizminin karşılığı olarak, artık S.Birliği'nin geçmişine ilişkin "emperyalist" tespiti yapıyor olmasınlar?

Sonuç olarak, Gorbaçov'un ortaya attığı uzlaşmacı teorilerin bu arkadaşları teorik planda oldukça yıpratmış, hırpaladığı görülmektedir. Dileğimiz, ihtilalci bir ruha sahip ulusal hareketin pratiğine de bu olumsuzluklar yansımaları. Gorbaçovculuğu Marksizmin-Leninizmin kriterleriyle daha ciddi bir şekilde ele almalıdırlar.

2- DENG ÇEVRESİ GORBAÇOV KONUSUNDA ENDİŞELİ

Deng dergisi Mart '90'da yayınlanan sayısında Gorbaçov ve SBKP, Doğu Avrupa'daki gelişmelerle ilgili bir yazıya yer verdi. "Olaylar ve Görüşler" üst bantının altında, Kemal Burkay imzasıyla yayınlanan yazının başlığı "Yenilenme Süreci ve Endişe Verici Gelişmeler". Bu çevrenin Deng'te konu ile ilgili başka da bir yazısı yok.

Bu yazıda özetle şöyle deniliyor:

"Biz, açıklığı doğru ve gerekli bulduk. Bugün de görüşümüz öyle. Yeniden yapılanmayı, sosyalist çerçevede kalma ve sosyalizme hizmet etme koşuluyla destekledik; önce Sovyetler'de başlayan kimi uygulamalar konusunda ise kuşkularımızı dile getirdik. Daha sonra Polonya ve Macaristan'daki kapitalizme yönelik gelişmeler için açık tavır aldık. Ama, her şeye rağmen"

men reform sürecinin geneli ile ilgili olarak iyimserliğimizi koruduk ve 'bu sosyalizmin kendisini yenilemesidir, bundan daha güçlenerek çıkacaktır'

dedik. Şimdi ise tehlikenin çok daha büyük olduğunu görüyoruz ve bu bizi sosyalizmin ve bir bütün olarak uluslararası devrimci hareketin geleceğine yönelik olarak ciddi biçimde endişelendiriyor." <⁵³> (abç) Kemal Burkay'ın ve Deng çevresinin tavrı, tam bir klasik oportünist tavrıdır. Bir taraftan reformlara umut bağlıyor, diğer yandan gidişat için endişeleniyor. Tüm bunları söylerken de aslında Gorbaçov'a ilişkin bir saptama yapılmıyor. Yazının diğer bölümlerinde, varsa yoksa SSCB ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde, reformları "gerçek" amacından çarpıtmak isteyen emperyalizm ve işbirlikçilerinden söz ediliyor. Gorbaçov ne yapıyor dersiniz, o reformlarla sosyalizmi yenilemek istiyor! Ah bir de önüne çıkan engeller olmasa! Bu çekingen ve gizli Gorbaçovcu-luk yazının sonunda kendini açığa vuruyor:

"Sonuç olarak diyebiliriz ki, Doğu Avrupa'da bugünkü durum, ileri ve geri açısından ortadadır. Yıpranmış liderleri ve yönetimleri götüren, büyük çalkantılar yaratan söz konusu dalganın yatışmasından sonra, kazanılan demokratik hak ve özgürlüklerin verdiği coşku ve olanaklarla, işçi sınıfının ve genel olarak emekçi halkın daha iyi biçimde örgütlenmesi, sosyalizm kuruculuğunun böylesi örgütlü, sağlam bir temele, onun girişimciliğine dayanarak yükselmesi şaşırtıcı olmaz. Eğer gericiliğin saldırısı püskürtülüp, bu başarılabılırsa, sosyalizm gerçekten sağlam bir temele dayanarak yükselecek ve yenilmez olacaktır."⁽⁵⁴⁾ (abç)

"Kazanılan demokratik hak ve özgürlüklerin ortamında "işçi sınıfının daha iyi örgütlenmesinden söz ediliyor! Demek ki, işçi sınıfının bırakın iktidarda olmasını, daha iyi örgütlenme olanaklarına bile sahip değilmiş SB'de, bunu da öğrendik! SB'de işçi sınıfının yönetim organlarının olmadığını söylemek farklı bir şey-u>, bu organların revizyonist sapma yüzünden aşağıdan yukarıya işletilememesi ayrı bir olaydır. Burada, bürokrasinin kitle katı-

lımını sekteye uğratması ve yönetim ilişkilerinde bir yozlaşmanın ortaya çıkıp, bunun başkalaşması eleştirilmiyor. Kurumlar, kazanımlar yok sayılıyor. Çok partili "özgür" ortamda işçi sınıfı bunu nasıl kullanabilecek? Polonya örneği görülüyor. Deng'e ve SB işçi sınıfına "demokrasi" hayırlı olsun! ⁿ

(*) Deng dergisinin, Gorbaçov ve Gorbaçovculuk konusuna Mart-Nisan '91 tarihli sayısına kadar başka bir yazıda yer verilmediği görülüyor. Adı geçen 11. sayıda ise, Irak'ta yayınlanan Hekari dergisinden çevrilerek aktarılan Dr. Kemal Mahzar imzalı bir yazı yayınlandı. Tam bir Kürt küçük burjuva dar görüşlü milliyetçiliğinin perspektifiyle perestroyka değerlendirilirken, aslında Stalin mahkum edilmeye çalışılıyor. Deng'in yazı hakkında ayrıca yorumu olmadığından, bu yazıdan yararlanmayı düşünmedik.

BÖLÜM: III

*Yeni Demokrasi
Halk Demokrasisi
Komün
Özgürlük Dünyası
Emeğin ^Bayrağı, Seçenek, Parti Yolu
Orak-Çekiç*

1- SOSYAL-EMPERYALİZM TEORİSİNİ GORBAÇOV DA GÜÇLENDİREMEDİ!

Siyaset sahnesinde yer aldıkları günden bu yana SSCB'ye "sosyal-emperyalist", "modern revizyonist", Doğu Avrupa ülkelerine de yine benzer şekilde "revizyonist", "sosyal-faşist" vb. diyen kesimler, 1985 sonrası ortaya çıkan gelişmeleri yeniden tanımlamak zorunda kaldılar. Çünkü 1985 sonrası karşılaşılan durum, SSCB'nin 70 yıllık tarihinde bugüne dek görülmemiş gelişmeleri içermekteydi.

İşte bu kesimin, yani SB'yi "sosyal-emperyalist" olarak gören siyasi yoğunlukların rahatsızlıkları temelde aynıdır. Ortada adı konulması gereken yeni bir durum vardır ve bu durum açıklanamamaktadır. Yeni durumların, yeni olguların eski söylemler-

le açıklanamayacağı gerçeği karşısında duydukları iç sıkıntıyı hafifletecek "çareler veya daha uygun bir ifade ile, kılıflar aranma yolu benimsenmiştir.

Eğer SB'de 1956'da yaşananlara karşı-devrim demek gerek-kiyorsa, Gorbaçov icraatlarına ne denilecektir? Stalin sonrası döneme karşı-devrim, bu dönemde partiyi ele geçiren kesime de burjuvazi deyip sorunu açıklamaya kalkışırsak, -yanlış da olsa-sadece o dönemi, yani Gorbaçov öncesi dönemi açıklamış oluruz. Zira, yukarıda da değindiğimiz gibi, birbirinden farklı iki süreç aynı isimle adlandırılmaz. İki dönem arasındaki farklılık sıradan bir değişikliğe tekabül etmiyor. Birinci dönemde, revizyonist politikalar sosyalist ekonomiyi ve üretim ilişkilerini yozlaştırmıştır. Süreçte bu çerçevede gelişmeler yaşanmıştır. İkincisinde ise (Gorbaçov dönemi), önceki üretim ilişkisinin tasfiyesi ve daha hızlı biçimde üstyapıda burjuva reformlarla pratik adımlar atılmaktadır. Biri yanlış uygulamalarla sistemi zaafa uğratacak bir yol izlemiş, fakat üretim ilişkileri ve tarzı olarak sistemi dönüştürecek bir noktaya gelmemiştir. Diğerisi ise bunu kapitalist restorasyona dönüştürmüştür. İkincisinin eylemini kolaylaştıran, cüretini artıran ve ona hayat zemini hazırlayan, elbette birinci dönem olmuştur. Ama bu böyle diye her iki dönemin karakterinin de aynı olması gerekmemektedir. Her iki dönem arasındaki farklılık, temel ayırt edicilere sahiptir, hiçbir şekilde sıradan gelişmeler olarak görülemez. Buna karşılık, teorik açmazlarına kılıf uydurma telaşı içerisinde olan kimileri, çareyi SB'deki gelişmeleri sıradanlaştırarak, biçime ilişkin önemsiz gelişmeler olduğunu iddia etmekte aramaktadırlar. Yalnız başına bunun durumu kurtarmaya yetmeyeceği de bilinmekle, fakat, her şeyin kendilerini doğruladığını varsayarak, "Ben demiştim.", "Benim dediğime geldiniz." edasıyla yargıya koparmaktan da geri durmamaktadırlar.

Koparılan gürültünün aslı, içine düştükleri panik ve şaşkınlıktır. Bu panik ve şaşkınlık içerisinde, bir önce söylediklerini bir sonraki sözleriyle adeta tekzip eder duruma düşmektedirler. Geçmişe sosyal-empyralist demek gerekmişti(l), fakat bugün ne ad verilecekti? Şimdilik hep bir ağızdan, koro halinde "sosyal ön ekini-sıfatını kaldırırız olur biter" teorisine sıkı sıkıya sarıl-

mış görünüyorlar. Fakat bu teorinin tutacağından kendileri de tam olarak emin değiller. SB'nin empyyalist bir devlet yapısına sahip olduğunu kanıtlamak için dün "kılı kırk yararak", "bin dereden su getirerek" toplanılan "belge" ve "bilgilere rağmen hiçbir şey somutlanamamışken, bugün bunca olanlardan sonra "değişen hiçbir şey yoktur", "sosyalizmin biçimsel kalıntıları ortadan kaldırılıyor o kadar", "sosyal maskelerini düşürdüler" vb. demek ne kadar inandırıcı olacaktır.

Revizyonizm son tahlilde burjuva ideolojisidir. Fakat, sosyalist ilke ve değerleri büsbütün yıkıp atmadıkça burjuvalaşamaz da. Sosyalist ilke ve değerler ise bir çırpıda -hele onlarca yıl korunmuş ve geliştirilmişse- yok edilemezler. Toplumda gördükleri ilgi ve kabul oranında varlıklarını sürdürürler. Yok edilmesi veya yeniden güç kazanması bir süreç sorunudur. O süreçten ya kendisini yenileyerek ve güç kazanarak çıkar, ya da bugün SB'de olduğu gibi, kapitalist restorasyona engel olamaz ve o ülke bazında yeni dinamiklerin oluşmasını bekler. SB'de bugün yaşananlar, 35 yıllık bir çürüme süreci üzerine inşa edilmektedir. Sosyalist üretim ilişkileri ve kolektif mülkiyet ilişkileri onca deney ve oturmuşluğa rağmen, bir anda ve tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılıp yok edilemezdi. 35 yıllık revizyonist iktidar dönemi de her şeyin yadsındığı ve karşı-devrimci politikaların uygulandığı, toplumsal yaşama kapitalist üretim ilişkileri ve özel mülkiyet ilişkilerinin egemen kılındığı bir dönem değil; ikincisinin lehine, birincisinin adım adım zayıflatıldığı, yozlaştırıldığı ve sosyalizmin temel ilke ve kurumlarına yönelindiği, fakat cepheden saldırılamadığı bir süreçtir. Tüm bu olumsuzluklara karşın, geriye dönüşün her halükarda bugünkü noktaya gelmesi, kaçınılmaz bir yazgı değildir. Bir başka ifadeyle, revizyonizmin iktidar olduğu her koşulda, "artık her şey bitmiştir" mantığıyla hareket etmek, sadece Marksizm-Leninizmi bilmemek değil, aynı zamanda gerçeklerden kaçmaktır. Gerçekleri görüp ifade etmek, Marksist-Leninist olmayı gerektirmiyordu. Ancak bazı çevreler, bu kadarını dahi yapamamışlardır.

70'li yıllarda ÇKP kaynaklı teorilerin başarılı birer şabloncu-su olan siyasetlerden kimileri Mao'dan, kimileri Enver Hoca'dan aldıkları feyzle politika yapmayı -sivri köşelerini törpüleyerek de

olsa- bugün de sürdürmektedirler. Tabii ki, terk ettikleri çokça şeyin olduğu da bir gerçek. 8-10 ayda bir çizgi değiştiren, önderliğini revizyonist-oportunist ilan eden, gınaşırı özeleştirilermeyi fazilet sayan bu kesimler, "Üç Dünya Teorisi" gibi -sonradan kendilerinin de lanetle anacakları- görüşlerle, bir dönem Türkiye solunda yüzlerce çatışmaya neden olduktan sonra, bir anda kendi düşüncelerinin en ateşli düşmanı oluverdiler. Ne gariptir ki, aynı teorinin yapı taşlarından biri olan "sosyal-emperyalizm" görüşüne cansiperane sarılmaktan bir türlü vazgeçemediler.

ÇKP, 70'li yıllara girerken SBKP ile olan ilişkilerini çatışma noktasına getirecek yeni tespitlerde bulunuyor ve SB'yi sosyal emperyalist ilan ediyordu. 70'li yıllarda SB'de nasıl bir nitel değişiklik olmuştu da ÇKP böyle bir tespit yapmayı gerekli görmüştü? SSCB tarihini gözden geçirdiğimizde, 70'lerde böyle bir sonuca neden olan temel bir değişikliğe rastlamıyoruz.

Bu çerçevede ÇKP'ye göre durum hiç de sanıldığı gibi değildi. Çünkü, 1968'de Çekoslovakya'ya müdahale ederken SSCB "gerçek yüzünü", "emperyalist" karakterini göstermiştir, ÇKP'ye göre. İlginçtir, aynı muhtevada ve aynı amaçlarla 1965'te Macaristan'a yapılan müdahaleyi doğru ve enternasyonalist bir tavır olarak gören de, yine ÇKP'dir. 1968'de Çekoslovakya müdahalesi emperyalist amaçlı olarak değerlendirilmiştir, çünkü SBKP ile bütün bağlarını koparmıştı artık. Ve uluslararası planda öncülüğü ele geçirme hesapları yapmaktadır. Başlangıçta SBKP'ye, doğru temelde yöneltile eleştiriler faydacı anlayışlarla, çıkar kaygıları ile birleşince, somut gerçeklerden sapılmış, giderek anlamsız, şekilsiz ve yanlış teorilere yerini bırakmıştır.

İşte ÇKP'nin çekim alanına giren ülkemiz solundan kimi siyasetler, zamanla birçok gerçeğin farkına varmışlar, fakat temel noktalarda doğruları yakalayamadıkları ve ÇKP'nin gerçek misyonunu kavrayamadıkları için, onun yörüngesinden kurtulduklarında boşlukta salınıp durmaktan ve eski alışkanlıkları tekrar etmekten öte bir gelişme kaydedememişlerdir. Politika alanında şablonlarla hareket etme alışkanlığı, bağımsız ve koşullara uygun politika üretme yeteneği kazanmalarına engel olmuş, uç noktalara savrulmaktan kurtulamamışlardır. Öyle ki, birçoğu, ÇKP'nin düştüğü sapmayı fark etmiş fakat bu kez de ÇKP man-

tığı ile ÇKP'yi "karşı-devrimci", "modern revizyonist", Çin'i de "sosyal-emperyalist", "kapitalist" vb. olarak suçlayabilmiş, böylece yakalandığı hastalığın ve edindiği alışkanlığın boyutunu sergilemiştir. Ne zaman "modern revizyonist" veya "sosyal-emperyalist" dedikleri ülkeler hakkında bir görüş belirtecek olsalar, bu sol kesimin kronik hastalığı yeniden nüksetmekte ve saçma "teorilerle durumu açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu geleneklerini Doğu Avrupa ve SB'deki son gelişmelerde de sürdürdüler. Gor-baçov politikaları gündeme geldiğinde, söylenmesi gereken yığınla şey olmasına karşın, asıl söylenecekleri bir kenara bırakıp, bugün yaşanan niteliksel gelişmeleri-değişiklikleri küçümsemenin, biçimselliğe indirgemenin mantığı burada yatmaktadır.

2- YENİ DEMOKRASİ: "GÜÇLÜ BİR MERKEZİ OLİGARŞİK DİKTADAN BURJUVA DEMOKRATİK UFUKLARA DOĞRU..."

Yeni Demokrasi dergisi Gorbaçov'u SB'de "genç, ihtiraslı burjuvazinin temsilcisi", değişikliklerin yönünü de *"Güçlü bir merkezi oligarşik diktadan, burjuva demokratik ufuklara açılım."*⁵⁵ olarak değerlendiriyor. Gelişmeleri kendi teorisine uyarlayabilmek için elinden gelen her çabayı gösteren ve adına Marksist tahliller, materyalist çözümler diyen Yeni Demokrasi, ucube görüşler ileri sürüyor. Ve sözcükleri matematiksel olarak birbiriyle çarpıp, bölüp, toplayarak Marksizm-Leninizme katkıda bulunduğunu iddia ederek, gelişmelerin ML-MZD'yi doğruladığını söylüyor.

Şöyle diyor Yeni Demokrasi:

*"Ama kim ne derse desin, Gorbaçov'un reformları objektif olarak (SB'de -bn-) sınıf mücadelesinin güçlenmesine, **baskı altında olan ulusların kendi ayakları üzerinde dikilmesine hizmet ediyor.** İktidara çöreklenen **modern revizyonist oligarşinin iç çelişkilerini şiddetlendiriyor.** Devlet sendikalarının merkezkaç eğilimlerini güçlendiriyor Aydınlar başta olmak üzere değişik sınıf ve tabakaların örgütlenme şevkini artırıyor."*

yor. Nerede olursa olsun, **güçlü bir merkezi oligarşik diktadan burjuva demokratik ufuklara doğru** açılım, yığınların kendi güçlerine olan güven duygularını artırır, onların taze ve zinde moral değerlerle donanmasına yol açar.”⁽⁵⁶⁾

Yeni Demokrasi, Gorbaçov'un politikalarını "kim ne derse desin" olumuyor. Fakat baylarımızın kafası öylesine karışık ki, bugün "objektif olarak" deyip olumlulukları gelişmeleri, yarın "sübjektif" yargı ve yorumlarla lanetleyip açıklayabilmektedirler. Böylece bir gün önce "baskı altında olan ulusların kendi ayakları üzerine dikilmesine hizmet ettiği" gerekçesiyle olumlanan Gorbaçov reformları, bir gün sonra "burjuva ulusalcılığı çatışması altında halkların birbirini kıldığı" iddiasıyla mahkum edilmekte; yine bir gün önce "sınıf mücadelesini güçlendirdiği", "çeşitli sınıf ve tabakaların örgütlenme şevkini artırdığı" söylenerek yararları sıralanan "glasnost" ve "perestroyka"dan, bir gün sonra rahatlıkla "toplumsal yozlaşmanın had safhada olduğu glasnostlu, perest-roykali bataklık"⁽⁵⁷⁾ diye söz edebilmektedirler.

Yeni Demokrasi, şu soruların yanıtını veremiyor: Glasnost ve perestroyka, ulusal hareketlerin baskı altından kurtularak gelişmesine, "ayakları üzerine dikilmesine" mi yarıyor, yoksa "burjuva ulusalcılığı çatışması altında halkların birbirini kirmasına" mı? Aynı şekilde "sınıf mücadelesini güçlendirdiği", "çeşitli sınıf ve tabakaların örgütlenme şevkini artırdığı", "yığınların (...) taze ve zinde moral değerlerle donanmasına yol açtığından söz ediliyorsa, "toplumsal yozlaşmanın had safhada olduğu"nu söylemek ne anlama geliyor? "Taze ve zinde moral değerler" mi, "yozlaşma" mı? Gorbaçov reformlarının hangisine yol açtığını nasıl ve neye göre saptayacağız?

Yeni Demokrasi, SB'deki gelişmeleri gerçekte olduğu gibi değil, olmasını beklediği ya da arzuladığı gibi değerlendiriyor. Her ne kadar "objektiflikten söz edip, "ML-MZD" gibi iddialı sıfatlarla bakış açısını donattığını söylese de, bu sadece görünüşü kurtarmaya yönelik gereksiz laf yığınıdır. Gerçekte ise, bakış açısına yön veren anlayış tümüyle sübjektif ve önyargılıdır. Böyle olduğu içindir ki, Yeni Demokrasi'nin ne dediği ve ne için dediği çoğu kez anlamsız ve çelişkiler yumağı görünümündedir.

SB'de "sosyalist dönemde tesis edilmiş olan halkların gönüllü birliği"nin, bugün Gorbaçov döneminde birbirleriyle çatışmaya dönüşmüş olduğunu belirttikten sonra, Yeni Demokrasi; çatışmaları neden ve sonuçlarıyla şöyle izah ediyor:

"İktidarı gasp eden sosyal-emperyalist bürokrat burjuvazi, izlediği sömürge siyasetiyle halkların öfkesine sebep olmuştur. Onu aşan bu uyanışları bilinçli bir şekilde milliyetçi çatışmalara dönüştürerek, hem kendi çıkmazlarını örtbas etmek, hem de diktatörlüklerini daha sağlam tesis etmek için maddi zemin oluşturmada kullanmaktadır."⁽⁵⁸⁾

Açıkça görüldüğü gibi, Yeni Demokrasi SB'deki çatışmaların bilinçli olarak "egemen bürokrat burjuvazi" tarafından çıkarıldığı nı ve amacının da "diktatörlüklerini daha sağlam tesis etmek için maddi zemin oluşturmak" olduğunu söylemektedir. Yani anlaşılıyor ki, milliyetçi çatışmalar "sosyal-emperyalist bürokrat burjuvazinin" işine yaramaktadır. Zira diktatörlüğünü bu yolla "tesis" etmek, güçlendirmek istemektedir. Ancak Yeni Demokrasi'nin tespiti bu kadarla da sınırlı kalmıyor. Aynı çatışmaların "Bürokrat burjuvazinin 'reformist' kanadının da işine geldiği", dolayısıyla bundan yararlanmaya çalıştığı tespiti de yapılıyor peşi sıra...

"Bürokrat burjuvazinin 'reformist' kanadı görünümündeki kısım, bu olayların (Yani muhafazakar kesimin bilinçli çabalarıyla çıkarılan olaylar kastediliyor -bn-) yarattığı ortamdan yararlanarak, geçmişteki hantal yapının savunucusu 'muhafazakar' patentli kesimi tasfiye edecektir."⁽⁵⁹⁾

Gerçekten karşısında şapka çıkartılacak dahiyane bir görüş!.. Bildiğimiz kadarıyla SB'de milliyetçi çatışmaların muhafazakar kesim tarafından kışkırtıldığını, böylece glasnost ve perestroykanın işlemez kılınmak istendiğini, -yani Yeni Demokrasi'nin söylediğine yakın olarak...- yeniden diktatörlük yıllarına dönüşün amaçlandığını iddia eden kişi, bizzat Gorbaçov'un kendisidir. Gorbaçov'un bunları söylemesinin mantığını anlamak kolay ve yanlışlığı da tartışılmayacak denli ortada olan bir olgu. Fakat Yeni Demokrasi'yi anlamak oldukça zor. Yeni Demokrasi'nin Gorbaçov'un ağzıyla politika yaptığını bilmiyorduk. SB'deki

yönetimlerin ak dediğine -her dönemde- kara diyen dostlarımız, nasıl oluyor da "Yeni Çar" Gorbaçov'un sözlerine itibar edebiliyorlar?

Yeni Demokrasi'nin emperyalist propaganda bombardımanından ve "sosyal-emperyalizm" teorisinden devşirdiği tanımlamaları alt alta sıralayınca, görünen manzaraya bakıp, arkadaşların Marksist-Leninist literatürü objektif olarak baltalamak ve her şeyi anlaşılmasız kılmak gibi bir misyon yüklendiklerine insan haklı olarak bir tepki gösteriyor. SBKP ve SB yönetimini Yeni Demokarsi şu sözcüklerle tanımlıyor:

"Modern revizyonist oligarşi"

"Merkezi oligarşik dikta"

"Burjuva demokratik ufuklara (iktidara -bn-) doğru"¹¹

"Sosyal-emperyalist bürokrat burjuvazi"

"Bürokrat burjuvazinin reformist kanadı"

"Bürokrat burjuvazinin muhafazakar kanadı"

"Sosyal-emperyalist devlet"

"Sosyal-faşist diktatörlük"

Ve Stalin sonrası tüm liderler için "Yeni Çarlar!"

Evet, kimse kara mizah yapmak için özel bir çaba harcadığımızı sanmasın. Çünkü olayın kendisi kara mizah: "Günahkar"a çeşit çeşit, istediğin elbiseyi bul, uydur, sonra da "şeytan" diye taşla! Ya şimdikininki farkı ne?

3- GORBAÇOVÇULUĞA HALK DEMOKRASİSİ DE SOSYAL-EMPERYALİZM PENCERESİNDEN BAKTI

Halk Demokrasisi dergisinin, Nisan '91 tarihli 4. sayısında "Arnavutluk, Kapitalist Restorasyon Yolunda Doludizgin!" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıda, Arnavutluk'ta geriye dönüş süreci incelenmekle birlikte, Gorbaçovculuğa da yer yer gönderme yapılmaktadır. <*>

(*) Halk Demokrasisi'nde doğrudan Gorbaçov politikaları ile ilgili bir yazıya yer verilmemiş olduğundan, söylediklerimiz de bu yazı çerçevesinde kalacaktır.

"Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde 1960'lardan itibaren yaşanan geri dönüş süreci, 1980'li yıllardan itibaren de kendi iç bunalımlarının hızlı bir biçimde yaşandığı yıllar oldu.

⁽⁶⁰⁾ Bu arkadaşlar, SB'de geriye dönüş sürecini 1960'lardan başlattıkları ve 1980'li yıllara doğru zaten bu sürecin tamamlanmış olduğunu varsaydıklarından, Gorbaçov dönemi için niteliksel anlamda yeni bir tespitte bulunmuyorlar. SB'nin "kendi iç bunalımlarını hızlı biçimde yaşamaya başlaması", "sosyal-emperyalist" düzenin doğal bir sonucu oldu!

"(...) Sosyalist inşaa süreci tamamlanamadan Sovyetler'de geriye dönüş sürecinin yaşanması ve sosyal-emperyalizme dönüşmesi, bu ülkeleri (Doğu Avrupa ülkeleri -bn-) Rusya'nın yarı-sömürgesi durumuna getirmişti. (...) "w

Bu tespitlerden sonra Halk Demokrasisi, tıpkı kapitalist ülkelerde olduğu gibi, krize giren SB ve "sömürgeleri"nin bunalımını ele almaktadır. Sonuçları itibarıyla bu bunalımı şöyle tanımlamaktadır:

"El konulan artı-değer yeni burjuvazi tarafından tek tek bireylerin elinde toplanıyor, toplanan artı-değer toplumsal harcamalar ya da toplumsal yatırımlara değil, lüks tüketim mallarına harcanıyordu. El konulan artı-değer milyonlarca değere ulaşan bir sermaye birikimine ulaştı. Bu sermaye birikimi, villa, kürk, mücevher, araba, karaborsa, rüşvet vb. alanlarda har vurup harman savrulur misali harcanıyordu. Bürokratik kesim bu biçimde yaşamlarını sürdürürken, işçi sınıfı ve emekçi katmanlar yaşamlarını devam ettirmekte zorlanıyorlardı. Aranılan birçok temel gıda mamulü pazarda bulunamıyor, kuyruklar her yerde görülüyordu. El konulan artı-değerin yatırıma gitmemesi, üretimde ciddi krizlerin yaşanmasını kaçınılmaz kaldı. Bu ister istemez arz ve talepte bir dengesizlik yarattı ve ithalat-ihracat arasındaki gediği büyüttü. (...) "⁽⁶²⁾ Krizin belirtilerinin tasviri böyle sürüyor. Arkadaşların iddia ettikleri burjuva unsurların sömürü ilişkileri, yaşam tarzı ve artı-

değeri değerlendirme yolları yukarıda anlatılan gibiyse, bu unsurların zaten kapitaliste (burjuva yaşama değil), sermayedara dönüşmesi imkansızdır. Çünkü kapitalist (üstelik emperyalist burjuvazi!) para-meta-para ilişkisi içinde kendini yatırımlarla yeniden üreten kişidir. Diğer yandan, dev üretim araçlarının ve üretim araçları üreten üretim birimlerinin alınıp satılabilir nitelikte, yani meta olması gerekir. Aslında işin bu yanı ayrı ve başlı başına bir çalışmayı gerektirecek bir konudur. Bizim de üzerinde durmak istediğimiz bu değildir. Sosyalizmdeki yozlaşma belirtileri 1960'lardan itibaren artarak sürmüştür, ama arkadaşlar bu yozlaşmayı bir karşı-devrim (alt ve üstyapıda geri dönüşün başlaması) olarak ifade ettiklerinden, farklı noktalara varıyorlar. Ve bugün Gorbaçovculuğun x SB'de ve Doğu Avrupa ülkelerinde "geri dönüş" olarak gerçek anlamda biçimlenmesi karşısında; (söylenecek her şeyi dün "sosyal-emperyalizm" adı altında söylediklerinden) bir şey söyleyemez duruma düşmektedirler.

Dolayısıyla, Gorbaçovculuğu, varolan burjuva klikler arası çatışmanın bir ürünü ve tarafı olarak tespit ediyorlar. Eski "bürokrat burjuvaziye karşı, çıkarlarını korumak ve kârdan pay almak isteyen "liberal burjuvazi"nin temsilcisi olarak tanımlanmaktadır Gorbaçov.

"1980'li yıllarda Deng revizyonizmi 'ekonomik liberalizasyon' modelini yürürlüğe koyarak, bürokratik kapitalizm dışındaki sınıfların da kârdan yararlanma ve yabancı tekerci sermayenin ülke içi pazarlara akması serbest bırakıldı. Bu ekonomik liberalizasyon sürecini Gorbaçov'un 'glasnost' ve 'perestroyka'sı izledi. (...) Efendisinde yaşanan bu değişiklik uşaklarında da (SB'den sonra Doğu Avrupa'da da -bn-) yaşanmak zorundaydı. Emperyalist sermayenin bombardımanı altında, revizyonist devlet yönetimleri ayakta kalamadılar." w

Bu arkadaşların bu konuda söyledikleri de özünde Yeni Demokrasi, Özgürlük Dünyası, Emeğin Bayrağı'nın söylediklerinden farklı değildir. Gorbaçov'la birlikte, yanlışları, hataları, sapmaları ve sorunları ile bir gerçek olan sosyalist sistemde, bu arkadaşlara göre temelde (niteliksel) bir değişiklik olmamıştır! Bur-

juva yönetimleri yerine daha geniş burjuva koalisyonlar iktidara gelmiştir. Bu nedenle Gorbaçovculuğun burjuva anlamda daha demokratik ("Bürokratik kapitalizm"e kıyasla) olması gerekir. (Örneğin Özgürlük Dünyası böyle düşünüyor.) Yalnız bir sorun var: Daha demokratik olan Gorbaçovcu yönetimler işbaşına gelir gelmez, her türlü kralcılıktan, çarcılıktan, anarşizme, Troçkizme ve hatta faşistlere kadar her türlü proletarya düşmanına örgütlenme olanağı tanınırken, alanlarda Lenin'ler, Stalin'ler, Mao'lar ortadan kaldırılıyor, saldırıya uğruyor, kızıl bayraklar deliniyor-du... Evet, her şeye rağmen sosyalist sistemde bir Gorbaçov öncesi ve sonrası vardır ve bunu görmek gereklidir!

4- OPORTÜNİST KAMPTAN GORBAÇOVÇULUĞA NET CEVAP KOMÜN: EVET

12 Eylül'ün faşist silindiri altında ideolojik, politik şekli şemali bozulan ve çeşitli yönere savrulan kesimlerden birisi de Komün dergisi çizgisidir. Komün, Gorbaçov ve Gorbaçovculuğu ayakta alkışlamasa da, "kabul" diyor: "Ne yapalım bu şartlarda bununla da idare ederiz!" Komün dergisinin Gorbaçov karşı-devrimci çizgisi karşısında tavrı tastamam budur.

"Ayaklanan kitlelere karşı, sosyalizm adına bürokratik diktatörlüklerin temsilcileri olan Honecker, Brejnev, Çavuşesku ve Jivkov'ları alkışlamak gaffettir. (Elbette alkışlanacak olan birisi varsa, o da bunları deviren Gorbaçov'dur! -bn-) **Bunların yıkılması, gönel toplumsal ilerleme açısından olumludur.** Sosyalizm adına, sosyalizmden başka her şeyin ifade edildiği ve giderek **hanedanlıklara doğru evrilen bürokratik burjuva diktatörlüklerin yıkılması ve yerine yine burjuva temelde de olsa çok sesli, plüra-list yapıların gelmesi eh ven-i serdir."** w

"Gorbaçov'un reçetesinde 'Batı kapitalizmiyle entegrasyon'yazılı. (...) "w Doğu Avrupa ülkelerindeki iktidarları emperyalizmle Mal-

ta'da anlaşılarak, uzlaşılarak yıkan Gorbaçovculuktur. Bunu bilmeyen kalmadığını sanıyorduk, ama Komün gibi bazıları hala "ayaklanan kitleler" edebiyatı yaptığına göre varmış! Komün, "Gorbaçov'un reçetesinde Batı kapitalizmiyle entegrasyon yazılı" diyerek, sözde Gorbaçovculuğa karşıymış gibi bir imaj vermeye çalışsa da, "ehven-i şer" (kötünün iyisi) mantığı ile gerçekte Gorbaçov'a sarılmaktadır. Bu çevre, gerçek reformist yüzünü sadece Gorbaçov'u sahiplenerek değil, eski TKP'nin 40 yıllık reformist sloganı "toplumsal ilerleme"ye sahip çıkarak, Avrupa'da bu amaç uğruna Doğu Avrupa ülke sosyalizmlerinin yıkılışını onaylayarak da gösteriyor. Komün, Gorbaçov'un Avrupa'daki karşı-devrimci girişimlerine Marksist-Leninistlerin karşı çıkmasına bakıp "gaflet" diyor. Gorbaçovculuğun bugün geldiği nokta ortadadır: Sosyalist sistemin dağıtılması, geriye dönüşler, devrimlerin satılması, emperyalist saldırganlığa sessiz onay vermek (Körfez savaşı), enternasyonalizmi her düzeyde toprağa gömmek, Doğu Avrupa'yı satmak vb... Tüm bunlara karşı direnenlere sahip çıkmak "gaflet" oluyor, Gorbaçovculuğu ehven-i şer de olsa desteklemek Komünarca(î) bir davranış! Ne demeli?

Türkiye oportünist solu ile reformist geleneğinin özde aynı çizgiye sahip olduklarını söyleye söyleye az soluk tüketmemiş, yine de çoğu kesime bunu anlatamamıştık. Gorbaçov çıktı ortaya ve kel göründü! Ama bu çevre neden gidip TBKP'ye katılmaz ve birlikte Gorbaçovculuk yarışı yapmazlar "anlamak güçtür"!

İşte Romanya'da, Macaristan'da, Bulgaristan'da, Çekoslovakya'da Komün'ün çok istediği "plüralist yapılar" da ortaya çıktı. Memnundurlar herhalde! Şimdilik "burjuva temelde de olsa çok sesli" parlamenter demokrasi çatır çatır işliyor!

Komün, sahtekarlığını bırakıp, TBKP'nin yanında Gorbaçovculuğa soyunduğunu açıklamalıdır. (İbrahim Kaypakkaya'nın resmini de dergiye koymasanız artık, çünkü bu devrimcinin de kemiklerini sızlattıyorsunuz.)

Artık şu "bürokratik-revizyonist-sosyal-emperyalist diktatörlük" deyişlerini de bir kenara bırakmalıdır. Çünkü 30 yıl bu işin altından kalkamadıklarını bugün itiraf etmeleri; devrimcilikte, kendi kafanızla siyaset üretmede vb. ne denli "ciddi" olduğunu ortaya koymuş bulunuyor. "Yönelim"leri ise insanı şaşırtacak

denli sağa sola savruluyor:

"(...) Kapitalizmin restorasyonu ve sosyal-emperyalizm olgusu somut değişim, veri ve rakamlarla ortaya konamadı. Daha çok dış politika, diplomatik ilişkiler ve sık sık da ne yazık ki uluslararası burjuvazinin pompaladığı spekülasyonlara bel bağlandı. Bir anlamda kitabı formülasyonların zincirleme mantığı, somut olguları inceleyip sorgulamaya gerek görmedi. Gördüyse de altından kalkamadı. (...)" w(abç)

Diyelim ki 1990'lara kadar 20 yıl süreyle, Komün Marksist-Leninistlere inanmadı ve Tercüman'dan, uluslararası burjuvaziden devşirme verilerle bilinçli-bilinçsiz, kanıtsız, verisiz bir şekilde bu saçma teoriye sarıldı. Ya 1989'da -kulakları çınlasın!- Halil Berktaş hocalarının itiraflarına niye katılmadılar? Komün'ün söylediklerine bakılırsa, sosyal-emperyalizmle işi bitmiş samla-bilir. Ama o kafa karışıklığını farklı yönelimlere savrularak sürdürüyor. Ne Gorbaçovculuktan vazgeçebiliyor, ne de cesaretle saçma teorileri bir kenara atabiliyor:

"Bürokrat yapının liberalizasyonu ile tavır alan Gorbaçov'un söyledikleri çok açık. Dün bizim söylediklerimize 'Maocu Bozkurtlar iftira ediyor' diyenler, lütfen Gorbaçov ve yandaşlarının itiraflarına tavır alınlar. (...)* w

Hem Gorbaçov'u destekleyen, hem sosyal-emperyaizm tezine bilimsel dayanak, veri bulamadıklarını söyleyen, hem de sosyal-emperyalizm konusunda sürecin kendülerini haklı çıkardığını iddia eden, Komün'dür! Ama bu kafa karışıklığı da gösteriyor ki, tüm bu "yönelim"ler devrimci bir ciddiyetten uzaktır. Komün zerre kadar devrimci sorumluluk duygusu taşımadan "Ben söylerim olur." demek istiyor.

Komün dergisi Gorbaçovculuğunu bir başka biçimde şöyle gerekçelendiriyor:

"(...) Gorbaçov SB'sinde olan ise, özünde sosyal-faşist bir siyasal yapının burjuva demokrasisine, ulusal kölelikten burjuva anlamda da olsa, 'ulusal bağımsızlığa' evrilmesidir. İlk finans kapitalin en kanış dik-

tatörlüğü iken, (Bunun Marksist-Leninist literatürdeki karşılığı, uydurma "sosyal" takısı olmayan faşizmdir. -bn-), **ikincisi, o ülke ve uluslararası proletaryanın çıkarları açısından kısmen daha elverişli koşullar olgunlaştım.** (...J"<⁶⁶>

Komün'ün ÇKP'den kalma "sosyal" takısını da kullanarak faşizmle "sosyal-faşizm"V'in aynı şey olduğunu yukarıda yaptığı tanımlamayla ima ederek, insanların bilincini çarpıtma gayretlerini bir kenara bırakırsak, öz olarak şunu söylemektedir: Gorbaçov faşizmden burjuva demokrasisine geçilmesini sağlamıştır! "Demokrat" Gorbaçov'un misyonu budur ve faşizm yerine burjuva demokrasisini tercih ettiği için desteklenmelidir! (Bu arada "fi-nans kapitalin en kanlı diktatörlüğü" olarak 'sosyal faşizm'¹ kastedilmiyor muydu diye sormayın; çünkü Komün'e göre ha o, ha bu fark etmiyor, işine nasıl gelirse, kavramları keyfince kullanıyor.)

Ya "uluslararası proletaryanın çıkarları açısından" Gorbaçovculuğun desteklenmesi gerektiğine ne demeli? Komün'ün dünyada olup bitenlerden haberi yoktur. Veya vardır da, sosyalizm cephesinde yaşanan altüst oluşlar, "uluslararası proletaryanın çıkarına gelişmeler" olduğu için böyle konuşmaktadır. En kaba haliyle nedir bu gelişmeler?

SSCB'nin Küba'ya yardımı kesmesi, ulusal kurtuluş hareketlerinin, devrimlerin karşısında yer almak, Angola'dan Vietnam'a, Polonya'dan Arnavutluk'a geri dönüşleri desteklemek, karşı-devrimcilerin işbaşına gelmesini sağlamak, Demokratik Almanya'yı satmak, her şeyden önemlisi de SSCB'de ve dünyada sınıfsız toplum, sosyalizm-komünizm için savaşıma idealinin gereksizliği propagandasıyla, emperyalizm karşısında halkların kurtuluş umudunu ideolojik olarak da çökertmek, bu olumsuzlukların başını çekmek! Evet, Komün çevresi ile uluslararası proletaryanın çıkarları ne zamandan beri ABD ve AET emperyalistlerinin çıkarlarıyla buluşuyordu bilmiyorduk? Gorbaçovculuğu devrimle-rin-devrimcilerin karşısına çıkarıp savunan emperyalistlerle Komün, hangi uluslararası veya ulusal'düzeyde proletaryanın çıkarları konusunda birleşiyorlar? Şu unutulmamalıdır; 1980Tı yıllarda Gorbaçovculuğu sosyalizmin ve devrimlerin, ulusal kurtuluş savaşlarının karşısına kim çıkarır ve savunursa, onlar, içinde

yaşadığımız yüzyılın son çeyreğinin gericileri, burjuva yolcuları arasında yer alacaklardır?

"Birçok insan hala Doğu Avrupa'da iyi şeyler olmadığını düşünüyor. Doğu Avrupa'da ve Rusya'da güzel şeyler oldu.

(...) Şimdi hemen hemen herkes konuşuyor, örgütleniyor

(Komünistler hariç, çünkü onların bayraklarını deldiler, parti binalarını yaktılar, sosyalist önderlerin heykellerini yıktılar ve bu azgın anti-komünizm saldırısı sürüyor, -bn-) *ve daha çok sömürülüyor. (...) Her gün et yiyip susmakîansa, her gün bulgur yiyip konuşmak daha iyidir. (...) Bu tarihi bakımdan ileri bir adımdır.* (...J"<⁶⁶> (abç) Evet, bu "tarihi bakımdan ileri adımlarınızda size hızlı koşmalar. Üstelik yalnız değilsiniz. "Adımlar" da sizin adımlarınıza uygun yürüyor... Nereden nereye!

5- ÖZGÜRLÜK DÜNYASI: DEMOKRAT GERİCİ LIBERAL GORBAÇOV!

"Sovyet ekonomisindeki tıkanma, ekonominin daha da liberalleştirilmesi, sosyalizmin biçimsel kalıntılarının da yok edilmesi yoluyla aşılmaya çalışılmakta, kolektivizm ve merkezi planlamanın seçeneği olarak özelleştirme ve otofinansmanın teori ve pratiği yapılmaktadır."^{TM}

SB'de eğer bugün yapılanlar "sosyalizmin biçimsel kalıntılarını ortadan kaldırmak"sa, Gorbaçov politikasını "Kolektivizm ve merkezi planlamanın seçeneği olarak özelleştirme ve otofinansmanın teori ve pratiğini yapmak" şeklinde tanımlamanın ne anlama geldiğini Özgürlük Dünyası bilmiyor olamaz. Fakat bilmiyor görünmek işine geliyor anlaşılır.

Birincisi; Gorbaçov'un kolektivizm ve merkezi planlamayı tasfiyesinden söz ediliyorsa, bu, sistemin (sosyalizmin) temeliyle oynamak demek değil midir? (Arkadaşların bu soruya "değildir" yanıtını vermeleri gerekiyor. Çünkü onlara göre, sosyalizmin kolektivizm ve merkezi planlama gibi iki temel unsuru, "biçimsel

kalmıtr'ya indirgenmektedir. Her ne hikmetse, Gorbaçov iktidara geldiğinde bu "biçimsel kalıntılar" hala sosyalist ekonomiyeye **egemen** durumdadır.) Bu ekonomik temele yönelik saldırılar hafife alınıp da "sosyalizmin biçimsel kalıntılarını ortadan kaldırmak" diye yorumlanırsa, kolektivizm ve merkezi planlama gibi temel nitelikte olan iki olgu, sosyalizmin "biçimsel kalıntısına indirgenmiş oluyor. Özgürlük Dünyası'nın, sosyalizmin asıl yapıtaşlarının kolektivizm ve merkezi planlama olduğu gerçeğini yadsımak gibi bir amacı yoktur belki, ama objektif olarak durumu yadsımak tavrıdır. Zira aynı yazının bir üst satırlarında "merkezi planlı ekonomiyeye dayanan sosyalizm"den söz etmeyi ihmal etmiyor. O halde çelişki ne anlama geliyor?

İkincisi de; eğer Gorbaçov gerçekten bugün sosyalizme saldırı yöneltiyorsa, a) Sosyalizme saldırısının boyutu "biçimsel" değil, öze ilişkindir. Yani sosyalizmin bir bütün olarak varlığına yöneliktir, b) Gorbaçov'un saldırdığı yapı, hayali bir sosyalizm değil, eksiği ile, yanlışı ile de olsa yaşanan bir sosyalizmdir. Zira Gorbaçov'un, yumruklarıyla havayı dövmediğine inanılıyorsa, saldırdığı yapının niteliğinin de (giderek zayıflatılmış ve revizyona tabi tutulmuş da olsa) sosyalist olduğunu kabul etmek gerekiyor. Bizim kurmak istediğimiz sosyalizme bir "model" oluşturma-sa da, bu böyledir.

Ne var ki, Özgürlük Dünyası için Gorbaçov'a gelinceye kadar "köprünün altından çok sular akmıştır" ve orta yerde sözü edilmesi gereken sosyalizm değil, onun "biçimsel kalıntıları altına gizlenen" emperyalizm vardır. Bu "emperyalizme" sosyal karakterini veren de söz konusu "kalıntılar" olduğundan, Özgürlük Dünyası'na göre, artık "sosyal" sıfatını kullanmaya gerek de kalmamıştır.^ Yazının ilerleyen satırlarında Özgürlük Dünyası şöyle diyor:

"Özelleştirmeler yanında grup mülkiyeti, otofinansman ve kâr ilkeleriyle özerklik olarak propaganda

Arkadaşların "biçimsel kalıntı" olarak küçümsedikleri kolektivizm ve merkezi planlamanın SSCB ekonomisindeki belirleyiciliğine bakılırsa, sisteme artık "sosyal-emperyalizm" değil, kendileriyle tutarlı olabilmeleri için, "sosyalist-emperyalist" demeleri gerekirdi, ama biz bu saçmalıkları geçelim.

edilerek yönetsel açıdan adem-i merkeziyetçilikle birlikte 'özyönetim sosyalizmi' adı takılan liberalizasyon yönünde ilerleyiş, kuşkusuz 'demagoji' değil bir gerçektir.¹™

Özgürlük Dünyası'na sormak gerekiyor; söz konusu "ilerleyiş" nereden nereye doğrudur? Gidilen yön, varılmak istenen hedef liberalizasyon olduğuna göre, gelinen yer, ya da yola çıkış noktası neresidir? Hani bu iş Kruşçev döneminde bitmişti? Bu soruların yanıtı, arkadaşlarımızın çokça kullanmayı sevdikleri "kolektif kapitalizm" gibi soyut ve ucube kavramlarla açıklanabilir mi? Ama arkadaşlar ısrarla olgulara soyut yaklaşımlarını sürdürüyorlar?

*"Gorbaçov bugün, **öncellerinin başlattığı işi tamamlamakta; kâr amacına dayalı üretim, meta ekonomisi, işgücünün metalaşması** gibi belirgin unsurlarıyla **kolektif kapitalist ekonomiyi**, revizyonist biçim altında kolektif devlet ve grup mülkiyetine dayanarak, ama merkezi ve kolektif faktörleri ileri boyutlarda aşındırıp azaltarak, **liberalleştirmekte** ve öte yandan bununla yetinmeyip, kolektif mülkiyet biçimlerinin yanma **bireysel kapitalist özel mülkiyetin de bayrağını çekmektedir**"<⁷¹>(abç)*

Burada anlatılmak istenen açıktır; Gorbaçov'un, 'kolektif kapitalist ekonomi'yi kolektif öğelerinden arındırarak veya birlikte ele alarak 'liberalleştirmek' istediği söyleniyor. Öyle ya, 'kolektif kapitalist mülkiyet ilişkileri'nin, kolektif öğelerden arındırılması ile geriye sadece kapitalist mülkiyet ilişkileri kalacaktır. Peki, daha önce bu arkadaşlar SB'ye kapitalist-emperyalist demiyorlar mıydı? "Hayır, devlet kapitalizmi ya da 'sosyal-emperyalist¹ diyorduk" mu diyecekler? Ama bu neyi değiştirir? Özel mülkiyet ilişkilerini içermeyen, sadece kolektif mülkiyet ilişkilerinden oluşan ve tabii iktidarda burjuvazinin olduğu devlet kapitalizmi, tarihin hangi aşamasında, nerede görülmüştür? Devlet mülkiyeti olgusundan, yani mülkiyetin devlete ait olması durumundan yola çıkılarak böyle bir tespit yapılıyor ve "kolektif kapitalizm" deniliyorsa, mülkiyetin tümüyle devlete ait olduğu Osmanlı toplum yapısını da "kolektif feodalizm" olarak mı değerlendireceğiz?

Anlayamadığımız nokta, arkadaşların kafasında şekillenen kapitalist toplumda mülkiyet ilişkilerinin nasıl doğduğudur, bu bir; ikincisi de arkadaşlar, Özgürlük Dünyası'nın daha sonraki sayılarında (sayı 11) "sosyalizmin biçimsel kalıntılarından" ve bu biçimsel kalıntıların da "kolektif mülkiyet ilişkileri" olduğundan söz etmektedirler. Bu noktada sorularımızı sürdürmek hakkımız oluyor. Sosyalist toplumda kolektif mülkiyet ilişkilerinin biçimi nedir, özü nedir? Özü de, biçimi de üretim araçlarının ortak kullanımı ve özel ellerde toplanmaması demek değil midir? Proletaryanın egemen olduğu bir devlette, proletarya eliyle uygulanan devlet kapitalizmiyle, burjuva egemenliğinin bir sonucu olarak var olan devlet kapitalizminin bir ve aynı şeyler olmadığını Özgürlük Dünyası da bilir. Birincisi, sosyalist toplumun bünyesinde proletaryanın genel çıkarları çerçevesinde düzenlenmiş bir uygulama biçimidir. Diğer ise, burjuvazinin devletle bütünleşmesinin sonucu olarak ortaya çıkan burjuva bir devletin adıdır. Özgürlük Dünyası ve benzerlerinin sözünü ettikleri devlet kapitalizmi ikincisi olduğuna göre, (çünkü iktidarda burjuvazinin -bürokrat burjuvazinin- olduğunu söylüyorlar) böylesi bir yapının "biçimde" de olsa sosyalist kalıntılar taşıdığından nasıl bahsedilebilir?

Özgürlük Dünyası, aynı paragrafta, "kolektif kapitalist ekonomide" "işgücünün metalaşmasından söz ediyor. Söz konusu ekonomide kapitalist sözcüğü geçtiği için, yanılığa yol açabilir, belirtelim; Özgürlük Dünyası'nın irdelediği konu, SB ve onun ekonomisidir. Böylece "SB'de işgücünün metalaşmış olduğunu" öğrenmiş oluyoruz. SB'de işgücünün metalaşmasını Gorbaçov dönemiyle sınırlandırmış olsa, Özgürlük Dünyası'nı anlamak çok zor olmayacak. Ne var ki o, "kolektif kapitalizm" diyerek, bütün bir revizyonist iktidarlardan dönemini kastediyor. Şimdi merak ediyoruz, acaba arkadaşlarımız işgücünün metalaşması deyince bundan ne anlıyorlar? İşgücünün metalaşması demek, onun (işgücü) pazara çıkması, yani pazarda alınıp satılabilir duruma gelmesi demektir. Özgürlük Dünyası'ndan arkadaşların bunu bilmediklerini söyleyemeyiz. Öyleyse SB'de işgücünün metalaştığını, pazarda alınıp satılabilir olduğunu neye dayanarak söyleyebiliyorlar? Gorbaçov döneminde, yani kapitalist restorasyonun başlamış olduğu günümüzde, buna bir zemin oluşturulduğundan

söz edilebilir, ancak Gorbaçov öncesi dönem için böyle bir şeyin varlığından söz etmek, eğer dünya gerçeğinden uzak yaşamak değilse, kendi sübjektif gerçeğimizden, önyargılarımızdan kopmamak demektir. Anlaşıyor ki, Özgürlük Dünyası'ndan arkadaşların da yaşamlarının özeti olan siyasal körlükten kurtulmaya hiç mi hiç niyetleri yoktur.

Özgürlük Dünyası, Gorbaçov politikalarını sağlam bir eleştiri süzgecinden geçirememenin etkisiyle olsa gerek, kafasının karışıklığını satırlarına da yansıtıyor? Gorbaçov iktidara gelip de sözde "demokrasi" yaygaraları ile, Özgürlük Dünyası'ndan arkadaşlarımızın yıllardır nefretle andıkları "Yeni Çar'lara" ve o dönemde uygulanan politikalara veryansın etmeye başlayınca, gizli Gorbaçov hayranlığının hangi çevreleri sarıp sarmaladığını bilmeyen yok sanıyoruz. Kuşkusuz her yönüyle ve açık açık Gorbaçov savunulamazdı, zira "demokrasi" adına sosyalizmin temeline, ilkelerine saldırıda sınır tanımayan bir politika, Mark-sizm-Leninizm açıkça inkar edilmeden savunulamazdı. Arkadaşlarımız da öyle yaptı ve memnuniyetlerini "Polis zorbalığına dayanan açık diktatörlüğe" karşı "liberal burjuvazinin "demokrasi" çılgınlıklarına alkış tutarak gösterdiler. Bu konudaki görüşlerini Özgürlük Dünyası'nın 1. sayısında şöyle d ile getiriyor arkadaşlar: *"Çok adaylı seçimler, revizyonist tek parti diktatörlüğü karşısında **demokratik bir içerik taşıyor**; burjuva demokratik bir içerik. Ancak sosyalizm olarak sunulması ve politik çoğulculuğun, çoğulcu demokrasinin bir uygulaması olarak partinin önder rolüne saldırıyla birlikte savunulması, yalnızca revizyonizmin bir aşama daha kaydetmesi, sosyalizm yerine liberalizmin geçirilmesidir."*⁽⁷²⁾

Özgürlük Dünyası, Gorbaçov reformlarının "revizyonist parti diktatörlüğü karşısında demokratik bir içerik taşıdığını" söylemekten çekinmiyor. Daha da ötesinde "burjuva demokrasisinin" revizyonist parti diktatörlüğünden daha demokratik olduğunu iddia ediyor. Revizyonizmin "bir aşama daha kaydetmesi", daha koyu bir revizyonizmi ifade ediyor. Ve buna Özgürlük Dünyası "liberalizm-burjuva liberalizmi" diyor. Yani Gorbaçov açılımları burada daha da olumsuzlanıyor. Gorbaçov'dan önceki aşama

"revizyonist tek parti diktatörlüğü" zaten gericiydi! Fakat gericiliğin, "revizyonist diktatörlüğün" bir ileri aşaması olan Gorbaçov açılımları nasıl daha "demokratik" sayılıyor? Evet, saçmalıklar üzerine teori yaptığını sanan Özgürlük Dünyası'nı basit mantık oyunları kurtaramıyor ve kafasını allak bullak etmeye devam ediyor. Öyle orijinal bir "teori" ki, gericiliğin bir ileri aşaması, daha gelişkin bir gericilik, ilk haline göre daha demokratik sayılıyor. Ama sosyal olaylar soyut integral hesapları gibi basit değildir. Yazının ilerleyen bölümlerinde de aynı konuda gericilikten söz ediyor. Yani "demokratiklik" ve "gericilik" yan yana... Şöyle diyor Özgürlük Dünyası;

*"Gorbaçov demokratizmi (...), ideolojik ve tarihsel olarak yalnızca burjuva demokratizminin ömrünü doldurması açısından değil, tüm bir sosyalist geçmişle hesaplaşmanın son sınırına götürülmesi ve sosyalizm karşısında burjuvazinin önünün tümüyle temizlenmesi, milliyetçi, anti-sosyalist güçlere dayanması açısından da gericidir, gericiğe çıkarılmış çağrıdır. Bugünkü siyasal içeriğiyle de yine gericilik tarafından içi doldurulmuştur."*³ (abç)

"Bugünkü siyasal içeriğiyle (...) gericilik tarafından içi doldurulmuş" olan olgular nasıl ve neye göre demokratik olabilir? Özgürlük Dünyası'nın, çağımızda her türlü gericiliğin kaynağının emperyalizm olduğu gerçeğinden habersiz olduğu söylenebilir mi? SB de (Özgürlük Dünyası'na göre) emperyalist olduğuna göre, onun "biçime ilişkin geçirdiği değişiklikler" nasıl olurda demokratik olarak görülebilir?

Özgürlük Dünyası'nın çelişkileri bununla da sınırlı kalmıyor. Kimi yerde (daha doğrusu işine geldiği yerde) Gorbaçov reformlarının "burjuva demokratik bir içerik" taşıdığından söz ediyor, kimi yerde de "tutarlı bir burjuva demokratizmi bile olamayışının görülemeyişinden "üzüntü" duyduğunu belirtiyor. Gorbaçov reformları nedir, ne değildir? Önce Özgürlük Dünyası buna karar vermelidir, sonra başkalarının "yanlışları"ndan duyduğu "üzüntü"yü dile getirmelidir.

Gorbaçov "demokrat" mıdır, liberal midir, gerici midir, ilerici midir, nedir? Gorbaçov'un bu arkadaşların kafasını da altüst etti-

ği ortada. Konuyu Yeni Demokrasi kadar karışık bir "salata" haline getirmeseler de, Yeni Demokrasi'nin turşu-perhiz karışımını hafifleten salatalarına bu arkadaşların liberal bir "yeşillik"¹¹ kattıkları açık.

Yalnız, Özgürlük Dünyası'nın, Arnavutlunun da Doğu Avrupa ülkelerinin kapitalist restorasyon sürecine dahil olmasıyla birlikte, Gorbaçov ve Gorbaçovculuk konusunda daha kesin konuşmaya başladığını görüyoruz.

"(...) SB ise Doğu Avrupa'da kendisine direnen revizyonist klikleri iktidardan düşürmek için Doğu Almanya ve Romanya gibi ülkelerde darbe düzenleyip 'demokratikleşmelerine' katkıda bulunurken, Baltık, Azerbaycan, Kırgızistan'daki 'bağımsızlık' isteklerini silahla bastırırken diğer yandan bütün bunların, 'dünya barışının sağlanması' ve 'demokrasinin yerleştirilmesi' adına yapıldığı örtüsü arkasına saklanmaya çalışıldı."^{TM}

SB'de gericiliğin önünü sonuna kadar açan Gorbaçov politikalarıdır. Gorbaçov'un yarattığı zeminde hortlayan burjuva karakterli ayrılıkçılık, özgürlük ve demokrasi taleplerinin bastırılmasını; Gorbaçov'un bunlara müdahale etmesini (silahlı, silahsız) zorlayan ve kimi yerde pratik adım attıran ise sosyalizme sahip çıkan güçlerdir.

Revizyonist, bürokratik statülerin sarsılmasını istemediklerinden ya da revizyonist bir anlayışla olsa da "eski düzene" sarılanlar Gorbaçov'a karşı olan güçlerdir.

SB'de ortaya çıkarılan, çıkan gerici taleplerin bastırılmasını eleştiren Özgürlük Dünyası; aynı burjuva karakterli gerici taleplerin Arnavutluk'ta da gündeme gelmesiyle önce şaşırıyor, sonra bastırılmasını istiyor. Neden bu çifte standart? Yanıt basit: SB sosyal-emperyalist, Arnavutluk kızıl komünist! Özgürlük Dünyası'nın bu kalıbını, sübjektivizmle beslenen, önyargılı ve nesnellikten uzak yaklaşımını Ramiz Alia bozuverdi: ",Yok(tu) aslında birbirimizden farkımız, ama biz Arnavut ülkesiyiz!"

SB'de de, Arnavutluk'ta da revizyonizmin, oportünizmin, kendine güvensizliğin, Marksizm-Leninizme inançsızlığın yeşerttiği ortamda boy veren gerici sloganların aynı olması tesadüf de-

ğildir. "Özgürlük", "demokrasi", "insan hakları", "çok partili rejim", "özel mülkiyet" vs. vs... Gorbaçovculuğu kafasında çözümleyemeyen Özgürlük Dünyası, SB'deki geriye dönüşü **iç nedenlere** dayanarak ve 1950'lere kadar uzanarak açıklarken, söz konusu Arnavutluk olunca metafizikten bile yarar umarak dış şartları gelişmelerin odağına oturtuveriyor:

"(...) Arnavutluk'un çöküşünün, özel olarak Gorbaçov'un iktidara gelmesiyle dünya gericiğini güçlendirmesi ve gücüne güç kattığı emperyalizmle birleşmesiyle oluşan gerici ortamda, uluslararası gerici, emperyalizm ve modern revizyonizm tarafından başlatılan yeni birleşik saldırı kampanyası çerçevesinde gerçekleştiğini, bu saldırının bir sonucu, ürünü ve yankısını oluşturduğunu, onun başarısına hizmet ettiğini (Özgürlük Dünyası gibi düşünmeyenler -bn-) yakalayamıyorlar." <75> (abç)

Sayfalarca, küçük bir ülkenin sosyalizme geçebilmesinin zorlukları, geçiş aşamasının rizikoları üzerine sonradan yapılan sözümona teorilerle soyut içsel nedenler yaratma çabasının okuyucuyu ikna etmeyeceğini düşünmüş olmalı ki, Özgürlük Dünyası, her şeyi Gorbaçov'a bağlıyor. Bugün tüm sosyalist ülkeleri ve SB'yi Gorbaçov (geldiği günden beri) üstten, milliyetçi ve burjuva-gerici hareketler ise alttan torpillemektedir, görülmesi gereken budur. Özgürlük Dünyası çevresi, bir kere SB'ye 1956'dan beri geri dönüş demiştir ve bugün Gorbaçov'u açıklayamaması da bundandır. Bunlara rağmen, Özgürlük Dünya-sı'nın Arnavutluk Gorbaçov'u Alia takımını ve Gorbaçovculuğu-nu görmesi bir olumluluk olmuştur.

"AEP'nin 'yeni'yolunun bir yeniliği yoktur. O, Kruşçev'in başlatıp Gorbaçov'un geliştirerek doğal sonucuna vardığı yolun sadece 'yeni' bir izleyici ve takipçisi olmuştur. AEP'nin sapmasının kaynağı kendisinde değildir. O ve Arnavutluk, Gorbaçov'un güçlendirip, emperyalizminkiyle birleştirdiği Kruşçev rüzgarının bir kurbanı olmuş, sürdürülen yeni ve güçlü saldırı dalgası karşısında dayanamayarak modern revizyonizmin kervanına katılmıştır. (...)" w

6-EMEĞİN BAYRAĞI: GORBAÇOV İŞTE ÖYLE BİR ŞEY!

Emeğin Bayrağı'na göre SB'de olanlar dışta uluslararası planda "taktik dış politika değişikliği" yapan ve içeride de "klasik kapitalizme geçişin biçimlerini yasallaştıran" yeni bir burjuvazinin iktidarı ele geçirisi. Emeğin Bayrağı açısından SB ve Doğu Avrupa ülkelerinde iktidar geçmişte "katı, merkeziyetçi, bürokrat burjuvazinin" elindeyken, şimdi "yeni revizyonist 'liberal' burjuvazinin" eline geçmiştir. Yani söz konusu olan, burjuva güçler arasındaki basit bir iktidar değişikliğidir. SB'nin, tekeli devlet kapitalizminden klasik kapitalizme geçişin sancılarını yaşamakta olduğu varsayılıyor.

Emeğin Bayrağı'nın soruna yaklaşımından sağlıklı bir sonuç çıkarmak mümkün değildir. Böylesine çok şeyin yaşandığı, sosyalist ekonomik temel gözler önünde yıkılıp, yerine özel mülkiyete geçiş planlarının konulduğu bugün, hala nitelik olarak hiçbir şeyin değişmediğini söylemek, zaten kapalı olan gözlerini açmaya yemin etmek demektir. Emeğin Bayrağı çevresi, yanlışlarını, politik yeteneksizliğini gizlemek amacıyla sübjektif yargılar ve yorumlar üretip duruyor. Seçenekle şöyle diyorlar:

"Gorbaçov'un politikaları, temeli Kruşçev'e dayanan ama SB'de ekonomik, siyasi ve toplumsal gelişmenin zorlamasıyla Gorbaçov'da toplanarak en açık, en kaba ve en kalın çizgileriyle teorik ilkeler olarak ifade edilmiş, şekillenmiş ve ortaya çıkmışlardır.

"(77) Emeğin Bayrağı, Gorbaçov politikalarının temelde Kruşçev revizyonizmine dayandığını söylüyor. Arkadaşlar farkında değiller belki, ama bunun böyle olduğunu söylemek büyük bir yetenek gerektirmiyor ve zaten bunu kimse de reddetmiyor. Ufak tefek bazı görüşler dışında hemen hiç kimse, Gorbaçov politikalarının köklerinin Kruşçev döneminde olduğunu inkar etmiyor. Kaldı ki, bunu Gorbaçov'un kendisi de yeri geldiğinde ifade ediyor. Ancak arkadaşlarımızın kafalarının karışmasına yol açan konu farklıdır. Onlar, Gorbaçov politikalarının köklerinin Kruşçev döneminde olmasıyla, her iki dönemde uygulanan politikaların aynı şeyler olup olmadığını birbirine karıştırıyorlar. Yeri geldiğinde o günden bugüne değişen hiçbir şeyin olmadığını, değişikliklerin

biçimsel kalıntıların temizlenmesi yönünde olduğunu söylüyorlar. Fakat Gorbacov'la birlikte artık bir yol ayrımına gelindiğini belirterek de kendileriyle çelişiyorlar.

"Özellikle bazı 'orta yolcu' akımlar, bir yol ayrımına dayanmış bulunuyorlar: Ya ellerini çağdaş revizyonizmden çekip bağımsız radikal devrimci demokrasinin güçleri olarak var olacaklardır; ya da sınıf mücadelesi ve devrimci savaş yerine 'ulusal uzlaşma'yı; devrim ve sosyalizm sorunları yerine 'global sorunlar'ı geçirip 'bütünlüklü dünyamız' m, 'barış'mı korumaya soyunacaklardır. Ortası yoktur."⁽⁷⁸⁾

Emeğin Bayrağı'na hatırlatmak istiyoruz; eğer bir yol ayrımına gelinmişse, bu eşyanın değişmiş olması demektir. Yol ayrımına neden olan değişiklik eğer arkadaşlarımızın dediği türden "biçimsel" değişikliklerse, yol ayrımına geldiğimizi **bugün** bize hatırlatmalarının hiçbir ivediliği ve hayatiyeti yoktur. O halde "ya bu", "ya öteki" edebiyatıyla bir panik havası yaratmaya duydukları ihtiyaç neden? Mademki değişen hiçbir şey yoktur, öyleyse "orta yolcu" olarak adlandırdığı kesimler açısından, Emeğin Bayrağı'nın bugün bize önerdiği "seçenek zorunluluğumun dün de var olması gerekmez miydi? Bugün sizin açınızdan ne değişti ki, "ikilem zorunluluğu" konusunda solu uyarıyorsunuz?

Diğer yandan "orta yolcu" dediğiniz Marksist-Leninistler kadar, Türkiye'de kafası net olan, dün söyledikleri bugün doğrulanan bir kesim yoktur. Siz bırakın dikkatleri kendi dışınıza çekmeyi de, bugün gelinen noktada gerçekleri açıklayarak teorik cephaneliğinizin bittiğini ilan edin. Çünkü o cephaneliği yıllarca "sosyal-emperyalizm" safsataları için harcadınız. Bugün "kitleleri(nizi)" ikna edecek söz bulamayınca, yine işi laf kalabalığında boğmaya çalışıyorsunuz. Oysa Emeğin Bayrağı okurları sizden, "o zaman da öyleydi bu zaman da öyle" gibi değil, net yanıtlar bekliyor. İnsanların kafasını karıştırmak için Gorbacov'la adeta yarış etmekten ne zaman vazgeçeceksiniz?

Biz bazı şeylerin değiştiği konusunda yeterli bir izlenime sahibiz ve değişen bu olguların aldıkları yeni nitelik, biçim ve sahip oldukları koşulların değerlendirmesini yaptık. Bütün bir siyasal yaşamımız boyunca söylediklerimizde tutarlı olduk. Fakat,

siz, hem "bir şey değişmemiştir" deyip, hem de "yol ayrımına neden olan gelişmelerin olduğundan söz ederek, kafanızın ne denli karışık olduğunu göstermiş oluyorsunuz.

Emeğin Bayrağı'nın kafa karışıklığı bir türlü bitmek bilmiyor. Herhangi bir konuda kendisiyle ters düşmesi için aradan zaman geçmiş olması da gerekmiyor. Tek bir yazı içinde veya aynı konuyu içeren ve aynı zaman diliminde kaleme alınmış yazılarında bile kendi tezlerini çürüten bir mantık sergileniyor. Emeğin Bayrağı da Yeni Demokrasi ve Özgürlük Dünyası oportünistleri gibi kılıcını çekmiş kendi dallarını koparıp duruyor. Ama ağacı çoktan kuruttuklarından, yeni filizler bir türlü çıkmıyor. Oportünist kesim, çocukça bir tepkisellikle, benim dediğim çıkmadıysa "Marksist-Leninistlerin dediği doğrulandı" denmemesi için, neredeyse kendi görüşlerine karşı bir harakiri yapıyor.

Emeğin Bayrağı çizgisindeki Seçenek'in 2. sayısında yer alan "TBKP Eleştirisi..." ve "Gorbacov'un Yeni Reformları..." başlıklı yazılarda, aynı konuda iki ayrı bakış açısı sunulmaktadır.

Seçenek'in 2. sayısında SB'deki gelişmeler ve Gorbacov reformları şöyle tanımlanıyor:

"Gorbacov kliği tarafından alman ve alınması düşünülen önlemler, Rusya'daki tekелci devletçi kapitalist ilişkilerin klasik özel kapitalizmin biçim-lerine uyma sürecinin derinleştirilmesinin bir ifadesi, tekелci devlet örgütü tipinden, özel bireysel ve grup örgütüne geçişin bir ifadesidir." w (abç) Aynı derginin 124. sayfasında ise şu şekilde bir görüş ileri sürülebilmektedir:

"Bu politika sosyal-emperyalizmin kendisini onarma, sistemin yeniden üretimini gerçekleştirme, tıkanıklık ve bunalımı aşma ve bir bütün olarak emperyalist-revizyonist sistemin yaşamını ve de-vammı güvenceye alma politikasıdır." w (abç) Açıkça görüleceği üzere, Gorbacov politikalarına iki ayrı misyon yükleniyor. Birinde "Rusya'daki tekелci devlet kapitalist ilişkilerinin, özel kapitalist biçimlere" dönüşmesinden söz ediliyor; diğerinde ise bunun tam tersi olarak, "sosyal-emperyalist

sistemin kendini onarma, yaşamını ve devamını güvenceye alması"ndan. Merak ediyoruz; acaba son aşamada hangisinde karar kılacak arkadaşlar? Ama zaten "özel kapitalist sisteme geçiş de sosyal-emperyalizmde, yok yok hayır, sosyal-emperya-lizm tekelci devlet kapitalizmiydi, hem öyleydi, hem böyleydi, ben dedim oldiT(!) İşte oportünizmin dili!

Arkadaşlar olguları kendi bildikleri, istedikleri şekilde, kafalarına göre tanımlamak yerine gerçeklere objektif bir gözle bakmalı, kendilerini daha fazla komik duruma düşürmemelidir. SB'nin geçmişini (Kruşçev-Brejnev dönemini) sosyal-emperya-list olarak değerlendiren bir görüş, yeni durumu açıklamak gereği ve ihtiyacı duyuyorsa, önce "yeni bir durum" olup olmadığına karar vermelidir. Eğer "yenilik" anlamında bir şeyler varsa ortada, bu kez onu en açık ve yalın bir dille ifade etmelidir. Doğru veya yanlış Emeğin Bayrağı, dünü sosyal-emperyalist olarak değerlendiriyordu. İyi, güzel de bugün ne diyor? Sosyal-emperyalist sistem kendisini daha da güçlendiriyor, sağlamlaştırıyor mu? Yoksa klasik kapitalizme mi dönüşüyor? Yok ikisi de aynı idiyse, emperyalizme "sosyal" takısına neden gerek duyuldu? Sosyal-emperyalizmin kendisini daha da güçlendirdiğinden söz edecekse, "yeni burjuvazi", "geçiş", "klasik kapitalizm" edebiyatı yapmak niye? Yok eğer "klasik kapitalizme geçiş"ten söz ediliyorsa -yani yeni bir kesimin yeni bir iktidarından söz ediliyorsa-o zaman, yeni olanın eskiyi güçlendirdiği veya yeni iktidarın eski iktidarı pekiştirdiği gibi saçma bir sonuca nasıl varabiliyorsunuz? Okuyucuya mide spazmı geçirecek türden zırvalarla teorik dününüzü aklamak çabanız sonuç vermiyor ne yazık ki.

Kısacası, Emeğin Bayrağı ve Seçenek neyi, ne için ve nasıl yapacağına artık karar vermeli ve eğer yeni durumu açıklamak gereği duyuyorsa bunu, gelişmeleri teorisine uydurmak yerine, "somut koşulların somut tahlilinden" hareketle, Marksist-Leninist bakış açısıyla gelişmelere göre teorik tespitlerde bulunmalıdır. "Ya şundadır ya bunda" oyunuyla siyaset yapılmaz, işine geldiği zaman "değişen bir şey yoktur, sosyal-emperyalisttir" deyip, işine geldiğinde de "durum değişiyor", "klasik kapitalist" biçime geçiliyor demek politika üretmek değil, politika oyunu oynamaktır. Ama Gorbaçov oyun oynamadı. Göz göre göre devrimin, Le-

nin'in, Stalin'in, Sovyet halklarının yarattığı sosyalizmi, iyice yozlaştırılan sosyalizmi, çürümenin son durağı restorasyonla noktalıyor. Ve bunda oldukça ciddi. Yeni Demokrasi, Özgürlük Dünyası, Emeğin Bayrağı ise değişen bir şey yok diyerek, kendilerine Gorbaçov döneline karşı çıkmak görevi bile yüklemiyorlar. Çünkü, "iki burjuva güç arasındaki iktidar savaşı", bizim oportünistlerimize düşmez, "iki burjuva" ne halleri varsa görsün kuruntusu içerisinde dirler.

Emeğin Bayrağı'nın kafa karışıklığı onu öyle bir noktaya savurdu ki, bunun pratik bir sonucu olarak, Romanya karşı-devrimi sırasında, emperyalist medyaların da etkisiyle Iliescu karşı-devrimcilerinin yanında tavırlar gösterdiler. Hatta Çavuşesku'nun öldürdüğü iddia edilen ve sonra tüm foyası açığa çıkan emperya-listgerici komploların ürünü "demokrasi şehitlerine (İstanbul Üniversitesinde) saygı duruşu yapmaya kadar işi vardırıdılar. Her zaman olduğu gibi, testi kırılıp, yoksul testisiz kaldığında ise, özeleştirî babından dizlerini dövdüler. Ama, arkadaşlar tüm bunları yaşamak zorunda değillerdi.

SB'yi "tekelci devlet kapitalizmi" olarak niteleyen Emeğin Bayrağı'na, SB'nin gerçekten öyle olup olmadığını anlatmaya çalışmayacağız. Çünkü bunu yıllardır yapıyoruz ve karşılığında "tın tın" seslerinden başka bir yanıt alamıyoruz. O halde varsayalım ki, SB sosyal-emperyalistti ve bugün "klasik kapitalizme" geçiliyor. Arkadaşlara sormak gerekir; "tekelci devlet kapitalizmi" kapitalizmin üst aşaması olan emperyalizmin en son kazandığı biçim, yani özel tekellerle devletin bütünleşmiş, iç içe geçmiş olması demek değil midir? Bunun böyle olduğunu Marksist-Leninist literatürden biliyor olmanız gerekir. Madem size göre SB'de bugüne dek özel tekeller vardı ve bu özel tekeller devlet kurumlarının kendisi haline gelmişti, bugün yaşananlarla bu tekeller çözülmeye mi uğradı? Öyle ya, "tekelci devlet örgütleri", "bireysel ve grup örgütlerine dönüşüyor" deniliyorsa bu soru başka nasıl sorulabilir? Söylenenlerden başka anlam çıkarmak mümkün değil. Bu tekellerin adlarını, Tercüman gazetesi ve bir kısım sosyalizm düşmanı ile Troçkist kaynak göstermeden açıklayabilir misiniz?

Emeğin Bayrağı'nın içine düştüğü yanılgıyı gösteren bir di-

geri nokta da, olguları açıklamakta, tanımlamakta çektiği zorluklardır? Bu soruna yaklaşım sunarken öylesine garip ve karmaşık ifadeler kullanmaktadır ki, sıkıntısını anlatmak için yan yana getirdiği yığınlarca kavramın nasıl bir görüntü yarattığını, büyük bir olasılıkla kendisi de anlayamamaktadır. Örneğin; SB için bazen "Rus sosyal-emperyalizmi", bazen "genç bir emperyalist devlet", "yayılmacı, hegemonyacı, yeni-sömürgeci emperyalist bir politika izleyen Rus sosyal-emperyalizmi", "Rusya tekelci devlet kapitalizmi" gibi ifadeler kullanmakta ve SB'deki sınıf ilişkilerini tanımlarken de "katı merkezîyetçi bürokrat kesim", "liberal burjuva kesim", "Sovyet revizyonist burjuvazisi", "yeni revizyonist burjuvazi" türünden kavramlar kullanarak, daha çok kendi kafasının karşışık olduğunu kanıtlayan pırıltılı emareler sunmaktadır.

Emeğin Bayrağı, emperyalizmin ve -kendi ifadesiyle- sosyal-emperyalizmin sömürge ve geri bırakılmış ülkelerde toplumsal muhalefetin gelişmesini önlemek, "devrimci ulusal güçlerin" sürece müdahalesini ve önderliği ele geçirmesini engellemek için, bu ülkelerdeki "ulusal devrimci hareketleri" değil, ulusal reformist hareketleri desteklediğini, devrimci güçlere alternatif hale getirmeye çalıştığını söyleyerek, bu nitelikteki hareketlerin (ulusal reformist hareketler) desteklenemeyeceğini; komünistlerin desteklemesi gereken kesimin "ulusal devrimci güçler" olduğunu belirtmektedir. Şimdi sen kalk, hem "Rus emperyalizmi", "Yeni Çarlar" vs. de, sonra da bu "emperyalistler"den, "Yeni Çarlar"dan, devrimci ulusal hareketleri desteklemesini bekle! Arkadaşlar yoksa Halil Berktaş'ın 20 yıl sonra itiraf ettiği gibi, bu saf-satalara içten hiçbir zaman kendileri de mi inanmıyor? Sakın bu destek beklentisinin altında Halil Berktaş'ın gibi, gizlenemeyen bir Gorbaçovculuk yatıyor olmasın?

Konu SB olunca Emeğin Bayrağı yazarlarının kanı tepesine sığıyor olmalı ki, kendi saptama ve tespitlerini bile bir çırpıda çiğneyiveriyorlar. SB'nin Azerbaycan'a müdahalesini İngiltere'nin Grenada'ya, ABD'nin Vietnam'a ve yine aynı kefeye koyarak, SB'nin Afganistan'a müdahalesine benzetirken, Azerilerin Sovyet müdahalesine karşı koyuşlarını ve direniş göstermelerini de "tamamen haklı ve meşru" görüyor ve desteklenmesi gerektiğini söylüyor. Ancak işin ilginç yönü; Azerilerin direnişine burju-

vazinin, şoven-gerici-milliyetçilerin önderlik ettiğini göremiyor. Ama söz konusu burjuvazinin karakterinin "uzlaşmacı-reformist" olduğunu itiraf ediyor. <⁸¹> "Ulusal reformist hareketlerin" emperyalist destekli olduğunu ve bizzat emperyalizm tarafından beslenip büyütüldüğünü <⁸²> söyleyenin kendisi olduğunu tümüyle unutmuş görünüyor. Allah Emeğin Bayrağı okurlarına kolaylık ve sabır versin, ne diyelim?

Emeğin Bayrağı da, Özgürlük Dünyası gibi Arnavutluk söz konusu olduğunda, Gorbaçov ve Gorbaçovculuk üzerine biraz daha anlaşılır şeyler söyleyebilmektedir. Tabii sosyal-emperyalizm saf-satalarının kalıpları içerisinde:

*"AEP yönetiminin tuttuğu bu anti-Marksist yoldan geri döndürülememesi halinde, Arnavutluk'ta nelerin yaşanacağını görmek için SB'de ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde yaşananlara göz atmak yeterli olacaktır. (...) Kapitalist restorasyon yolunda ilerlediği sürece Arnavutluk'u bekleyen son da bundan başka bir şey değildi r."*⁸³

Evet, Arnavutluk'ta da "aynı şeyler" olmaya başladı. Fakat, kendi teorileri ve görüş açılarıyla olsun, bu arkadaşların Arnavutluk Gorbaçovculuğunu sağlıklı bir şekilde incelediklerini, gelişmelerin kaynaklarına kadar indiklerini soy ley emiyoruz. Enver Hoca'ya gelince akan sular duruyor! Arnavutluk'un yarattığı hayal kırıklığına aldırmadan, Gorbaçovculuğun kaynağına cesaretle gidilmelidir.

Bu arada, Yeni Demokrasi, Özgürlük Dünyası ve Emeğin Bayrağı dergilerinin (kendilerinin birlikte anılmalarına çok kızsalar da) ortaklıklarını vurgulamak açısından, Emeğin Bayrağı'nın yaptığı "Sovyet burjuvazisi" ve "Sovyet devleti" tanımlamalarını da buraya aktarmak istiyoruz. Belki arkadaşlar bu tespitlerinde birbirini görür ve bize kızmaktan vazgeçerler: "Katı merkezîyetçi bürokrat burjuvazi" "Yeni revizyonist liberal burjuvazi" "Sovyet revizyonist burjuvazisi" "Modern revizyonist burjuvazi" "Sosyal-faşist burjuvazi" "Yeni-sömürgeci Rus sosyal-emperyalist burjuvazisi" (İste-

yen okur, "sosyal", "asosyal", "lümpen" vs. vs. sıfatları ekleyerek devam edebilir, nasıl olsa "fark etmiyor"!)

Sovyet devletine ilişkin söylenenler de farklı değil:

"Modern revizyonist diktatörlük"

"Sosyal-empyralist diktatörlük"

"Sosyal-faşist diktatörlük"

"Klasik kapitalist devlet(e) geçiş"

"Tekelci devlet örgütü tipi"

"Özel, bireysel, grup örgütü"

"Empyralist-revizyonist sistem"

"Genç bir empyralist devlet"

"Yayılmacı, hegemonyacı, yeni-sömürgeci empyralist bir politika izleyen Rus sosyal-empyralizmi"

Hangisi(?) demekten insan kendini alamıyor.

Sonuç olarak, Gorbaçov bu arkadaşların yalnızca lügatlerini zenginleştirdi, başka değişen bir şey yok! o

7- ORAK-ÇEKİÇ, GORBAÇOVÇULUK TİRAN¹ A GİRDİKTEN SONRA TEMKİNLİ KONUŞMAYA BAŞLADI

Orak-Çekiç dergisinin, SB ve Gorbaçovculuğa yaklaşımı Gorbaçovculuğun Arnavutluk'a sirayet etmesine veya Arnavutluk'un kendi Gorbaçovculuğunu yaratmasına kadar; diğer tüm sosyal-empyralizm savunucularının yaklaşımıyla temelde aynıdır. Bu nedenle, elden geldiğince tekrar etmekten kaçınarak, farklı yönlerini ele almaya çalışacağız.

Orak-Çekiç de, Gorbaçovculukla birlikte sosyal-empyralizm savunucularının hepsinde ortak payda olan sıkıntıyı hissetti. Bu sıkıntı ilk önce sosyal-empyralizm teorisini gerekçelendirmek için ileri sürülen "şeyler"!, aslında sosyalist bir ülkedeki (elbette tapmalarla, yanlış ve eksiklikleriyle yaşayan bir sosyalizmdeki) geriye dönüş olgusu gündeme geldiğinde tüketmiş olmasından

(*) İsteyen bu tanımlamaları, Yeni Demokrasi'ninki ile karşılaştırabilir, özgürlük Dünyası için ise özel bir vurguya gerek duymadık.

kaynaklandı. Bunlar Kreşçev döneminden başlamak üzere söz konusu edile edile geçmişte kullanıldı ve "teori" bir anlamda tüketildi. Gorbaçov ve Gorbaçovculuğun sosyalist dünyayı sarsarak en sıradan insanların dahi anlayabildiği burjuva reform çizgisi, eski sosyalist ülkelerde bu "yeni dünya nizamı"na karşı direnen revizyonist yönetimleri de art arda devirerek ortaya çıkınca; bu durumu açıklamakta arkadaşlar, yukarıdaki nedenlerden dolayı gerçekte zorluk çektiler, şaşkınlık geçirdiler. Sosyal-empyralizm safsatasının illetinden yakalarını kurtaramadıklarından, Gorbaçovculuğu açıklamak için işin kolayına kaçtılar. Soruna Marksist-Leninist bir temelde yaklaşımdan "Kruşçev döneminde başlayan kapitalist restorasyonun doğal evrimi, sonucu" deyip çıktılar. Buradan tarihin kendilerini doğruladığını sanarak, bakın Arnavutluk uzakta ve bizi doğruladı, teorik-politik değerlendirmelerimiz doğrulandı diyerek gelişmeler karşısında temelsiz, suni bir sevince kapıldılar.

Yalnız, Arnavutluk'ta birdenbire yeni Gorbaçovlar ortaya çıkıp, ülkeyi kısa sürede altüst ediverince ikinci şaşkınlığı, sıkıntıyı yaşadılar. Uzun bir tarihi dönemdeki tüm politik yönelimlerini ve hatlarını doğrudan ilgilendirdiği için şu tavrın altı çizilmelidir: Nasıl SB'de geriye dönüş sürecini bir kılıçla "Kruşçev'den bu yana" diye ayırmışlarsa, Arnavutluk'ta da, daha bir gece önce tek komünist parti dedikleri AEP'nin Enver Hoca döneminden sonrasını yine bir kılıç darbesiyle ayırmaktan ve hataları bu döneme bir anda yıkmaktan geri durmadılar. (Ve özeleştiriye de rastlanmadı!) SB'den ve Doğu Avrupa'dan tümünden umudunu kesen Orak-Çekiç, Arnavutluk konusunda umudunu korumaya, temkinli konuşmaya çalıştı. Arnavutluk karşı-devrimini doğru değerlendiren Orak-Çekiç'in umudunu korumaya çalışması, devrimci iyimserlik açısından yerindedir. Fakat devrimci iyimserliği olanaklı kılan ve kılmayan koşullar itibarıyla bir Arnavutluk; SB'den çok daha geri bir sürece savrulmuştur. Arkadaşlar bunu hala görebilmiş değillerdir. Tabii Arnavutluk Gorbaçovculuğunun nedenlerini de.

"Sovyetler Birliği Revizyonist Komünist Parti-si'nin 28. Kongre platformunda alman, Halk Temsilciler Kongresi'nde ardı-ardına onaylanan kararlar, özel mülkiyetçi kapitalizme ve ona uygun bir siyasal yapı-

lanmaya geçişin manifestosu niteliğindedir. Alt ve üst-yapısının tümüyle, bilinen **açık kapitalist** temellerde örgütlenmesidir."^ (abç)

"(...) Kruşçev'le birlikte kapitalizme, geriye dönüş yoluna giren Sovyet revizyonizmi, evriminin geldiği aşamada şiddetlenen krizinin baskısıyla yüzündeki peçeyi de atmak zorunda kaldı. (...)"⁽⁸⁵⁾ (abç) Bu alıntılarda arkadaşlar neler söylüyorlar? Kruşçev'den beri "sosyalizm" sözcüğü SB'nin yüzünde aslında bir peçe görevi görmüştür, gerçekte peçenin altında sosyalizm yoktu! Peki, on yıllarca "koskoca" sosyal-emperyalizm teorisini oluşturan şey bir "peçe"den mi ibaretti? Bir görüntüden, bir yanılsama ve aldatmacadan ibaret olan bu peçe neyi ifade ediyordu? (Biz söyleyelim: Tek parti yönetiminden burjuva parlamentarizmine, merkezi planlamadan planlamada ademi merkeziyetçiliğe, kamu mülkiyetinden özel mülkiyete, her türlü burjuva ideolojisinin serbestçe örgütlenme, propaganda yapma yasağından bu yasakların kaldırılmasına, devrimlerin açıkça karşısına çıkmaya vb. vb. geçişler!...) İnsaf demekten başka çare yok! Bir ülkede sosyalizmin varlığının en kaba çizgileriyle anlatımı olan bu tablo bir peçe, örtü, yanılsamaydı öyle mi? Kendinizi kandırmayın lütfen! Aynı şeyler Arnavutluk'ta peçe değildi, sosyalizmi ifade ediyordu ve bunlar varken "kızıl-tek sosyalist ülke"ydi. Ve bu olgular ortadan kaldırılmaya başlanınca, haklı olarak "geriye dönüş süreci" başlandığı tespiti yapıldı. Ama neden SB'de bu olgular varken ortadan kaldırılıyor ve bunun adına geriye dönüş değil de, peçe deniliyor? Evet, "sosyal-emperyalizm" bir şey bırakmadı ki teori hazinesinde, ne söylensin? Böyle sübjektivizm, zorlama yaklaşımlar devrimci bir tutum değildir. Orak-Çekiç, Gorbaçov öncesi ve sonrası için şöyle diyor:

"(...) Ekonominin örgütleniş biçimi özel mülkiyet, sermaye birikimi ve mirasın serbest gelişimine olanak tanımıyor, sermayenin yeniden üretimi gerçekleştirilemiyordu. (...) Onun (Gorbaçov'un -bn-) perestroykası, klasik kapitalizme özgü değerler sisteminin her alanda yerleştirilmesi, ekonominin bu temelde yeniden örgütlenilmesidir. (...)"⁽⁸⁶⁾ (abç)

Klasik kapitalizme özgü değerler, demek ki, daha önce "her alanda" örgütlenilememiş, bazı alanlarda örgütlenilmiş. Eğer örgütlenilen klasik kapitalizme özgü değerler ise sosyal-emperyalizm ile ilgisi nedir? Sosyal-emperyalizm "her alan"ı kapsamayan, klasik kapitalizm ise, bu mantığa göre, Gorbaçov'lu SB liberal kapitalist değil, süper sosyal-emperyalist bir ülke olması gerekir. Çünkü Gorbaçov her alana el atıyor, attı! Ya da şöyle söyleyelim, bütünlüklü klasik kapitalist ilişkiler (emperyalizm) demek, süper sosyal-emperyalizmdir, o da Gorbaçovcu-luğun diğer adıdır! Arkadaşlar bu mantık nereye gidiyor? Teoriyi yangın çemberine düşmüş akrebe çevirmek devrimcilerin işi olmamalıdır. Devam edelim:

"Arnavutluk savunulmadan sosyalizm tutarlılıkla savunulamaz."⁽⁸⁷⁾

"Sosyalizm Arnavutluk'ta yaşıyor." w "Arnavutluk'ta bugün parti ve devlet yönetimi burjuva-re vizyon ist bir kılığın eline geçmiş durumdadır. Bu çizgi doğrultusunda bugün atılan adımların eninde sonunda varacağı yer, sosyalizmin tümüyle tasfiyesi ve kapitalizmin inşasından başka bir şey olamaz."^ (abç)

SB'yi Kruşçev'den beri yaklaşık 30 yıl süreyle geri dönüş sürecinde sosyal-emperyalistleşen, son 5 yıl içinde de (1986-1990) Gorbaçov'un gelip bardağı taşıran damla olarak müdahalesiyle klasik kapitalist dönüşümü sağlayan emperyalist bir ülke ilan eden arkadaşlar; Arnavutluk'un geçirdiği süreci açıklamakta çıkmazlara sürükleniyorlar. Mart '90'da kendisi savunulmadan sosyalist "olunamayan" Arnavutluk, yaklaşık bir yıl bile geçmeden SB ile **aynı tarihi sürece** giriyor. Peki Arnavutluk'un Brejnev'leri, Kruşçev'leri kim ve nerede, icraatları neler olmuştur? Mart '90 tarihli Orak-Çekiç'e bakılırsa, bırakın böyle şeyler sormayı, bu konuda kuşkusu olanlar bile sosyalist olamaz! Ya Ocak '91 tarihli Orak-Çekiç ne diyor? Özeleştirmediği geride gidiyor ve şunlar söyleniyor:

"Arnavutluk'taki bugünkü gidişin burjuva kapitalist yönde bir gidiş olduğunu belirtmekle iş bitmiyor elbette. Görünen o ki, bu gidiş Enver Hoca yoldaşın Ölümün-

den sonraki yıllar içinde başlamıştır. (...)⁽⁹⁰⁾ (abç)

"(...) Adeta frenleri patlamış bir kamyon misali, burjuva kapitalist yönde giderek hızlanan bir gidiş söz konusudur. **Fakat unutulmaması gerekir ki, sosyalizmin inşası gibi onun tasfiyesi de bir gecede veya birkaç (...) içinde tamamlanıp bitirilebilecek bir süreç değildir.**"<w (abç)

Son alıntıdaki son cümleye on yıllardır vurgu yaptığımız için soruyoruz: Enver Hoca'nın ölümünden sonraki yıllarda başladığını söylediğiniz "burjuva kapitalist yönde gidiş" hakkında neden zamanında tek kelime yazıp söylemediniz? "Sosyalizm Arnavutluk'ta yaşıyor." derken, ne denli somut bilgilere sahiptiniz de (Mart '90), şimdi bunlardan kuşku duyuyorsunuz? Sizi yanıltan nedir? Orak-Çekiç bu soruları sağlıklı yanıtlayabilir, ama acı da olsa önce bazı önyargılardan sıyrılmak gereklidir. Ve Arnavutluk'taki sosyalizmin yanlışlıklar dizisini yine bir kılıçla süreci keser gibi "Enver Hoca'dan sonra" peşin hükümlülüğünden uzak olmak gerekir.

Diğer yandan sosyal-emperyalizm safsatasını bir kenara atmanın zamanı çoktan geçmiştir. Gorbaçov dönemiyle birlikte ortaya çıkan ekonomik, sosyal, siyasal olgular, özünde 1990'da Arnavutluk'ta ortaya çıkanlarla aynıdır. "Egemen bürokrat burjuvazinin Gorbaçovcu ve başını Ligaçe\}'in çektiği Brejnevci grupların arasındaki çelişkiler belirginleşmiştir."⁽⁹²⁾ diyorsunuz; aynı olgunun mimarları Alia'ların, Fato'larm, Adil Çarçani'lerin, sosyal sınıf tabanı nedir? Bu sınıf ne zaman ortaya çıkmıştır, palazlanmıştır da iktidarı kısa sürede gasp etmiştir? Sakın bunlar da "her alan"ı kapsamayan, daha dar alanda klasik kapitalizmle beslenen sosyal faşist-önderler olmasın? Orak-Çekiç bunları zamanında görememiş olmasın? Sorular, sorular...

Sonuç olarak, sosyalist sistemde yıkıma yol açan Gorbaçovculuk, karşı-devrimcilikle, kapitalist restorasyonla özdeşleşmiş bir burjuva çizgisidir. Orak-Çekiç önce bunu kavramalı, Gorbaçovculuğu açıklarken de sosyal-emperyalizm teorisinden yakasını kurtarmalıdır. Aksi halde yanılgılar devam edecektir.

BÖLÜM: IV

Demokrat Arkadaş
İşçilerin Sesi
Demokrat!
Yeni Öncü, Kurtuluş
İşçiler ve Politika

1- GORBAÇOV ÇİZGİSİ VE SONUÇLARI OPORTÜNİZMİN İNKARCILIĞINI DERİNLEŞTİRİYOR

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da yaşanan son sürecin eski Devrimci Yol çevresi üzerindeki etkisi, aslına bakılırsa -diğer birçok konuda olduğu gibi- gerçekte inanç yitimi düzeyindedir. Geçmişte "revizyonist, bürokratik diktatörlük" nitelemelerine rağmen, söz konusu ülkelerde varlıkları kabul edilen sosyalizm yerine, "Zaten bu ülkelerde sosyalizm yoktu." diye özetlenebilecek bir görüş giderek bu çevreye hakim olmuştur.

Eski Devrimci Yol çevresinin bütününe ne denli bağladığı tartışılır olmakla birlikte, 1988 ortalarında 4. sayısı yayınlanan Demokrat Arkadaş dergisi, Gorbaçov'un "demokrat" bir arkadaş olduğunu keşfetmektedir. Sinan Yurdakul imzalı yazıda şöyle deniliyor:

"Gorbaçov, yıllardır okuyageldiğimiz kalıplaşmış, donmuş, silik bürokrat üslubun yerine, dinamik ve **demokrat** bir tavırla öne çıktı. Sovyetler'in yapmaya mecbur oldukları atılımları glasnost ve perestroyka, yani açıklık ve yeniden yapılanma olarak formüle etti. Öyle ki, **Gorbaçov ileri bir topluma geçişin ikili gereksinimini olumlu bir yaklaşımla** formüle edebiliyordu.

(...) Kısacası Gorbaçov **bürokratlaşmış Sovyet toplumunun yeni bir dinamizm kazanması için etkili bir çaba içinde görülüyor.** (...) ⁽⁹³⁾ (abç) Aynı sayfada, Gorbaçov için "yenilikçi kanadın temsilcisi" tespiti yapılıyor ve Gorbaçov çizgisine umut bağlanıyor. "Silik bürokrat üslubun yerine demokrat" bir tavırla işe girişen Gorbaçov, bu arkadaşlara göre glasnost ve perestroykayı uygulamaya "mecbur"! Reform politikalarının SB'de sosyalizme ne getireceği, sosyalizmden ne götüreceği üzerine kafa yorulmadan, Gorbaçov'un "yeni bir dinamizm" yaratmasından söz ederek reform çizgisine sempati ile bakılmaktadır. Anlaşılan arkadaşlar "yıllardır okuyageldikleri", "kalıplaşmış", "donmuş" bürokratik yapıya karşı birikmiş duygularının etkisiyle böyle davranıyorlar! Çünkü aradan geçen bir yıl sonra daha mesafeli, şüpheli yaklaşıyorlar. "Gorbaçov'un reformları uygulamak amacıyla kitlere nispi söz hakkı tanınması, onun amaçlarını aşan sonuçlara da varabilir. Bu sonuçlar kısa dönemde gerici ya da ilerici bir yönde tezahür edebilir. Bu gelişimi şu anda tam olarak **öngöremeyiz.** (...) ⁽⁹⁴⁾ (abç)

Demokrat Arkadaş'ta 1989'da başlayan kafa karışıklığı belli düzeylerde devam etmiş, ancak İşçilerin Sesi dergisi tarafından Ocak '90'da (12. sayı) Melih Pekdemir'le yapılan "Yaşasın Sosyalizm" başlıklı söyleşinin satır aralarında, utangaç bir şekilde yeni görüşler ifade edilmeye başlanmıştır:

"(...) SSCB'de ve Doğu Avrupa'da meydana gelen gelişmeleri devrim ve karşı-devrim ikileminin dışında yeni ve özgün bir süreç olarak ve yeni kavramlarla tartışabilmek doğru bir tutum sayılmalıdır." tespiti yapılırken, Romanya özelinde şunlar yazılmaktadır:

"(...) Ama bütün bunlar, soğukkanlılıkla ele alındığında, onun (Çavuşesku'nun -bn-) sosyalizmi temsil eden bir tarihsel kişi ya da **temsil ettiği düzenin sosyalizm olduğunu göstermeye yetmemektedir.** (...) " 05) (abç)

Romanya'da yıkılan düzenin gerçekte sosyalist görülmediği söyleniyor. Bu bakış açısıyla, M.Pekdemir'in Romanya'daki gelişmeler karşısında "tarafsız" kalması kendi içinde bir bütünlüğe sahiptir.

Burada sormak gerekiyor; "SB ve Doğu Avrupa ülkelerinde dün de sosyalizm yoktu" derken, geçmişte yapılan meşhur sosyal-emperyalizm tartışmalarında savunduğunuz sosyalizme ne oldu? Sonradan reddettiyseniz özeleştirisini neden yapmadınız? Geçmişte, yaşıyor dediğiniz sosyalizm ne zaman yok oldu, nasıl yok oldu? Eski Devrimci Yol çevresinde bu soruların yanıtı yoktur.

Aslında M.Pekdemir'in bu konuda açıklamaları yok değil ama bu daha çok "beklenmeli..." noktasında:

"(...) Belki de sağlıklı bir değerlendirme bakımından gelişmelerin biraz soğuması ve nispeten durulmasını, ele alınabilir ve elde tutulabilir bir noktaya erişmesini beklemek gerekecek."

"Sosyalizm ve sosyalist demokrasi bakımından gündeme gelen sorunlar karşısında" bir değerlendirme yapması istenildiğinde, M.Pekdemir, "Sürecin genel anlamda kendi düşüncelerini doğruladığını, ancak bu ifadenin de yeterli olmadığını bildiğini belirterek şunları söylüyor:

"(...) Şimdi gerekli olanı söyleyebilmek için, gerçekten de kapsamlı bir değerlendirme söz konusu olmalı ve eski teorik tespitlerle yetinmeden, teorinin yeniden üretilmesi çabasını ön plana alarak, yeni gelişmeleri çözümlemeye yönelik derinlemesine bir faaliyetin içine girilmelidir. Böyle bir çaba öncesinde, kişisel düzeyde konuşmak yerine, bütün devrimci arkadaşlarımla birlikte kapsamlı bir tartışma içine girmeyi tercih ederim..."

"Ama şimdiden altı çizilmesi zorunlu bir tutumdan

söz edebilirim: Burada teorinin yeniden üretilmesi gereğini ortaya koyarken, Marksizm'in bitmiş-tamamlanmış bir teori olmadığı gerçeğinden hareket ediyoruz.

M.Pekdemir yeni arayışlarına kapı aralıyor. Yine söz konusu söyleşide, "ABD ve SSCB'den etkilendiğini söylemekle bir likte, M.Pekdemir'de Doğu Avrupa'daki "alttan gelen hareketle re" bir öykünme var.

M.Pekdemir'in bu henüz fazlaca detaylandırılmamış yaklaşımı, Haziran '90'dan itibaren yayın hayatına başlatılan "Demokrat!" dergisi sayfalarında daha açık biçimlerde ifade ediliyor, geçmişe reddiyeler diziliyor: "Sovyetler Birliği ve D.Avrupa ülkeleri aslında sosyalist değillerdi. Sosyalizm bir etiketti..."

Demokrat! dergisinin 1. sayısında "Dünyanın Gidişi Üstüne Bir deneme: Çok Kutuplu Bir Dünya" başlığı altında, Ragıp Za-rakolu şunları yazmaktadır:

"Doğu Avrupa gibi Battık ülkeleri de II. dünya savaşının Sovyetler Birliği üstüne yüklediği kötü bir mirastır. Öte yandan Sovyetler Birliği'ne katılmaları, sancılı ve tartışmalı bir süreçle gerçekleşen Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ın da, birlikten ayrılmaları gündemdedir. Kısacası, Lenin'in de eleştirdiği yöntemlerle çözüldüğü sanılan sorunların, tarihin gündeminden kolay kolay silinmediği bir kez daha anlaşılmıştır. (...)

"Milliyetler, etnik ve dinsel grup ve azınlıklar sorunu bugün yalnız Sovyetler Birliği'nin değil, tüm dünya toplumunun gündemindedir. Bu sorunların yükselişi, dünya kapitalizminin her alanda getirdiği tektipleşmeye karşı yükselen kimlik bunalımı içinde dünya halklarının verdiği bir yanıt da sayılabilir. (...) Tüm dünyadd en kanayan sorunlardan biri, halkların kendi kaderini tayin hakkının nasıl belirleneceğidir. İran ile Pakistan arasında bölünmüş Beluci halkını, bölünmüş Azerbaycan'ı, Afganistan ile Pakistan arasında bölünmüş Paktunları (...) düşünün. Sovyetler Birliği'nde 'gönüllü birlik ilkesi' niçin hayata geçirilmiyor? Çin'de ni-

cin bir Moğolistan var? Uygur bölgesi ya da Tibet /?*/• ki neden kendi kaderini belirleme hakkına sahip olmasın? Bütün bunlar dünyadaki son 'sömürge imparatorlukları'nı birer kalıntısı değil mi?

(...) "<⁹⁷> (abç) Burada kısa bir mantık muhakemesi yaparak soralım; neden "kötü bir miras?" Bu "miras davası" incelendiğinde altından, diğer birçok derginin açıkça yazdığı ama "DemokratHarm geleneği olduğu üzere, üstü kapalı ve herkesin bir başka biçimde yorumlayabilmesine açık olan "Doğu Avrupa devrimleri Kızılır-du ile yapıldı, yanlıştı.", "Baltık SB'ye verilmemeliydi, yanlıştı." vb. düşünceler okunacaktır. Diğer yandan, sosyalizmi yaşamış ülkelerde ortaya çıkan ulusal sorunun niteliği ile, sömürgelerde-ki ulusal sorunun niteliği bir ve aynı görülmektedir. Demokrat! yazarı her ülkedeki ulusal sorunu aynı kategori içerisinde değerlendiriyor. Bunca yıldan, "tecrübeden" sonra gösterilen bu öngörü, sosyalist ya da kapitalist her ülkede ulusal sorunların bir ve aynı, dolayısıyla çözüm yollarının da ortak (gönüllü birlik) olduğunu söyleyen biri için tam bir öngörüsüzlüktür.

Sınıf bakış açısının terk edilmesi bu kadar açık ifade edilmezdi!.. R.Zarakolu'nun başka deyişleri de var. Öyle ki, Demokratik Almanya'daki karşı-devrimden "haklı ayaklanma" diye söz ediliyor. Gerekçe ise, bu ülkeler zaten sadece "sosyalist etiketli" ülkelerdi ve ayaklanmayı halk yaptı biçimindedir. Ayşe Öktem ise şunları söylüyor:

"(...) 'Sosyalist Almanya'¹, diğer Doğu Bloku ülkelerine karşın, Almanya'nın somut koşullarından dolayı ani bir patlamayla yıkılıverdi. (...) DAC'deki haklı ayaklanma, öz dinamisiyle gelişme imkanı tanınmaksızın kapitalizm tarafından satın alındı. (...)"<⁹⁸> (abç)

Evet, geçmişte smıfsallıktan uzak bir şekilde yapılan "revizyonist diktatörlük" tespitlerinin, gerçekte sivil toplumcu küçük burjuva ve burjuva eğilimlerle dolu bir "demokrasi hayranlığı'nın, 12 Eylül yenilgisi ve ardından Gorbacov çizgisinin yarattığı sarsıntılardan sonra geldiği yer burasıdır.

Eski Devrimci Yol çevresinde yer almış olanlardan kimilerinin de yer aldığı "İşte Röportaj" adlı derginin, Eylül '89 tarihli sa-

yısmda daha ilginç yaklaşımlar var. "Çin işgaline karşı Budist rahiplerinin önderliğindeki Tibet halkının ulusal talepli mücadeles/YJhden/⁹⁹) yapılan bir söyleşide övgüyle söz ediliyor.

Bu arada yine aynı çevre içinde yer alıp "... kimileri de zaten uygulanan sosyalizm değildi diyerek kolaycılığa kaçıyorlar. (...) 'v°v diyenler, kendilerini Gorbaçovculuğun nasıl savurduğunu anlatmaya çalışıyorlardı. Ama bunlar da yaşanan olumsuz gelişmeleri sınıfsal bakış açısıyla ele alamıyorlar ve "diktatörlüğün olumsuzlukları", "kapitalizmin teknolojik üstünlüğü" vb. türden açıklamalara girişiyorlar. Çünkü yeni arayışlar onlar açısından da geçerli:

"Bir modelin başarısızlığı ispatlanmış ise daha fazla ısrar etmeden yeni bir model arayışına geçilmelidir. Bu hayatın her alanı için geçerlidir. (...)"¹⁰²

Burada da yeni arayışların, yeni yönelimlerin teorisi yapılmaktadır. Sonuç olarak, eski Devrimci Yol çevresinin, geçmişte sınıfsallıktan yoksun bir bakış açısıyla savunduğu "revizyonist diktatörlük" tespitlerine ek olarak; 12 Eylül yenilgisiyle yaşanan dağınıklık ve ardından günümüzde çok daha güçlü ideolojik sarsıntılara yol açan Gorbaçovculuğun etkisiyle inkarcılığa düştüğünü görmekteyiz.

2- YENİ ÖNCÜ'NÜN DEMOKRASİ SERÜVENİ VE GORBAÇOVÇULUK

12 Eylül'ün gericilik yıllarında, zaten ideolojik olarak gerileyen Yeni Öncü çevresi, Sovyetler ve Doğu Avrupa'daki karşıdevrime! gelişmelerle birlikte, ideolojik geri çekilmeyi, proletarya diktatörlüğünün yadsınmasına kadar götürmüştü. Yeni Öncü, Türkiye Devrimi'nin ve kendi eski örgütlenmelerinin temel sorunlarını bir yana bırakarak, kadın sorunu, sosyalist demokrasi, tek parti iktidarı, global sorunlar vb. etrafında kendi kendini tüketen bir tartışma süreci sonucunda, bugün yeniden eski çizgisine sahip çıkma eğiliminde gözüküyor. Ama bu arada geçen yıllar boşa harcanmış, kadroların büyük çoğunluğu "birlik sorunu" vd. ikincil sorunlar etrafında siyasi ömürlerini tükettikten sonra da-

ğılmış durumdadır. Bu dağınıklıktan sonra, Yeni Öncü'nün 22. sayısından itibaren eski çizgiye dönüş eğilimi uç vermeye başlamış ve birkaç sayı sonra "Kurtuluş" isimli bir dergi etrafında yeniden bir araya gelmişlerdir.

Yeni Öncü çevresinde, Gorbaçov ve SBKP'ye ilişkin tartışmalar, 12 Eylül sonrası kendi içlerinde başlattıkları "sosyalist demokrasi" tartışmasının bir uzantısı olarak biçimlenmiştir. İlk başlarda Gorbaçov politikalarına ve uygulamalarına oldukça sıcak bakan bu çevrede, yine de kafa karışıklığının ve uyguladıkları "demokrasi" gereği, her kafadan bir sesin çıktığı bir platformdan öteye geçememenin getirdiği farklı tespitler vardır. Biz, tartışmaların başında hemen hepsinin ortak diyebileceğimiz noktalarından hareketle, SBKP ve Gorbaçov'a ilişkin görüşlerine de değineceğiz.

Yeni Öncü çevresinin ilk baştaki önemli kalemlerinden olan Tekin Yılmaz, Yeni Öncü'nün ilk sayısında, "Sosyalist Demokrasi mi?" başlıklı yazısında şunları söyledi:

"Gorbaçov, glasnostu açıkladıkça kapitalist dünya korkulu bir sevince kapıldı. (...) İçlerinden Gorbaçov'un başına kısa sürede bir işlerin gelmesini ve reformların kesintiye uğraması için (kapitalist dünyanın -bn-) dua ettiklerine kuşku yoktur.

"Gorbaçov, Sovyet toplumunda demokrasi olması için açıklığın olması gerektiğini söylüyor ve bu doğrultuda görünen adımlar atıyor. Rejim muhalifleri birer birer serbest bırakılıyor, seçim sisteminin değiştirileceği, işletmelere daha fazla özerklik tanınacağı ve fabrika meclislerinin üretim konusunda söz sahibi olacağı söyleniyor. Bunlar demokrasinin gerçekleşmesi için yeterli şeyler değil elbet. "<¹⁰²> (abç) Gorbaçov da, Yeni

Öncü'den Tekin Yılmaz gibi düşünüyor olmalı ki(!) bunları "demokrasi" için yeterli bulmayarak, bugün sosyalizmden kapitalizme geçmek isteyenlerin önünü açma demokrathığını (!) gösterdi. Tekin Yılmaz ve bu arada Yeni Öncü, Gorbaçov'un açıklık politikasını destekliyor ama yeterli bulmuyor.

"Eğer bir görüş sahipleri örgütlenme özgürlüğüne

sahip olur, bir başka görüş sahipleri buna sahip olamazlarsa, açıklık nasıl gerçekleşecektir. Hiçbir partinin olmadığı durumda şartlar eşitlenir ama biri var oldu mu, diğerleri de var olmak zorunda olur.

"Bunun tek çaresi örgütlenme özgürlüğü. Sosyalizme uygun olmayan ne kadar şekillenme varsa tümünü ortaya dökerek olan, boğulamayacak ölçüde yüksek sesle yapılacak açık tartışmalar olacaktır. Boğulamayacak ölçüde güçlü ses ise ancak örgütlü olduğunda çıkar."⁽¹¹⁰³⁾

Yeni Öncü'nün utangaç Gorbaçovculuğunu da, demokrasi sorunu tüm çıplaklığı ile ortaya çıkarmaktadır. SB'de demokrasinin, demokratik kurumların olmadığını söylemek (Gorbaçov öncesinde), eğer sosyalist demokrasiden yalnızca burjuva çok partili sistem anlaşılmıyorsa, gerçeği yadsımadır. (Ne tesadüftür, SB'de demokrasi sorununu -12 Eylül'den önce TKP ve türevleri dışındakilerden fazla SBKP'ci geçinenlerden biri olan Yeni Öncü çevresi tartışmaktadır) Eğer söz konusu olan karşı-devrimcilere, burjuva yolcularına, Sakharov gibi burjuva aydınlarına demokrasi ise, bunun adı sosyalist demokrasi değil, sosyalist demokrasiyi yozlaştırmak, burjuva unsurların ülkede yeniden boy göstereceği bir ortam hazırlamaktır.ⁿ Ne yazık ki, Yeni Öncü çevresinin smıflarüstü demokrasiciliği, objektif olarak bu karşı-devrimcilere demokrasi anlamına gelmektedir. Hatta Tekin Yılmaz gibileri, demokrasi uğruna(!) karşı-devrimcilerin serbest bırakılmasını, diğer partilerin kurulmasına izin verilmesini vb. dahi yetersiz görmektedir. "Sosyalizm Örgütlenme Özgürlüğüne Karşı mı?" başlıklı yazıda, T.Yılmaz görüşlerini daha da netleştiriyor. Gorbaçovculuğunu gizlemiyor:

"Disiplin çağrılılarıyla toplumun canlanamayacağına gören Gorbaçov, gerçeğe daha uyan bir noktadan üzerine gitti. Demokrasi sorunu. İşte toplumu canlan-

dırabilecek olan anahtar budur. O Kruşçev gibi, ken dinden önce geleni asıp kesmekle suçlayarak dar bir alanda sorun çözmeye kalkışmadı. Tersine kişiden öteye geçerek toplumun şekillenmesine yöneldi ki, doğru olan da budur. (..)"(104) (abç)

"(...) Kapitalizmin geri getirilmeye çalışılmasına olanak tanımayacak ama gene de bir arada bulunamayacak olan her türlü görüşün siyasal düzeyden başlayarak her düzeyde örgütlenme haklarının tanınması olacaktır."(105)

Görüldüğü gibi burada Yeni Öncü, Gorbaçov'un bile tek partiden vazgeçmekten korktuğu bir sırada, 1987'de, büyük bir öngörude bulunarak, çok partililiğe geçişi, sorunların çözümünün anahtarı olarak görüyor. Gorbaçov da bu gerçeği anladı(!), bu aşamada çok parti sistemine olmasa da, parti içinde "partilerin kurulması sistemine - her türlü burjuva hizbine- izin verdi. Ama nasıl olduysa(!) ortaya çıkan burjuva unsurlar, Yeni Öncü ve Tekin Yılmaz'ı yanıltarak, meydanlarda Lenin'in, Stalin'in resimlerini yakarak, "Kahrolsun Komünizm" sloganı atarak kapitalizmi istediklerini haykırdılar. Hızını alamayan gericiiler Çar'ın I resmiyle yürümeye devam ediyorlar. T.Yılmaz ve Yeni Öncü'nün çok arzuladığı "anahtar" ile Gorbaçov'un bugün hangi | kapıları açtığını, kapıların ardından nelerin birdenbire içeriye f doluştuğunu herkes gördü.

Gorbaçov Yeni Öncü'den daha gerçekçidir. SB'de örgütlenme özgürlüğünü talep edenler, katıksız burjuva yolcularıdır -ki bunların T.Yılmaz'm söylediği gibi "sosyalist ama gene de bir arada bulunamayacak güçler" olmadığı artık anlaşılmıştır- ve bu kesimler söz konusu taleplerine az çok kavuşmuşlardır. Yeni Öncü'nün sandığı gibi, kendisini proletaryanın kurtuluşuna adanmış olan ama SBKP'den farklı düşünenler ayrıca örgütlenme özgürlüğü talep etmediler. Onlar zaten parti içindedirler ve parti içinde faaliyet göstermek, onlar için tartışılmayacak kadar açık bir hal olmasının ötesinde, görevdir. Yeni Öncü'nün diline dola-yıp da söyleyemediğini Gorbaçov gerçekleştirdi. "Açıklık" burjuva anlamda açıldı da açıldı. Gorbaçov, hala yine de demokrasi konusunda Yeni Öncü'nün gönlünü kazanamamış gözüküyor.

(*) Nitekim bu ortamda burjuva unsurlar hızla ortaya çıkarak, Boris Yeltsin gibi "sesi boğulamayan" Amerikan demokrasisinin hayranı, karşı-devrimci bir kapitalizm budalasının Rusya'yı zehirlemesine hizmet eder, ediyor. Ne dersiniz Bay Tekin Yılmaz, özlediğiniz demokrasi Rusya'ya geldi mi?

Çünkü onlara göre demokrasi daha da genişletilmelidir. Bu anlayış, demokrasinin burjuva yorumunda, Gorbaçov'dan bile sağa düşen bir anlayıştır. Hem sosyalist olacaksınız, hem de sosyalist (komünist) bir partide bir arada olamayacak denli ayrı şeyler düşüneceksiniz. Ayrı programlarla temelden farklı noktalara savrulacağız. Bu soyut, akademik konuşma üslubudur ve en çok da sosyalizm, devrim, devrimin kazanımlarının korunması gibi politikalar üretmek ve bunları sahiplenmek gibi bir derdi olmayan; ömürlerini böylesi gevezeliklerle geçiren T.Yılmaz'lara yakışıyor. Bu çevrenin öne sürdüğü demokrasi anlayışı, İstanbul'un Kuruçeşme'sinde, bir kısım solun (Yeni Öncü dahil) kafalarını Türkiye gerçeklerine vura vura iflas ettiğini öğrendikleri bir anlayıştır. "Solda birlik" diye sınıf mücadelesinin gereksindiği birliklerden kaçmak için Kuruçeşme'de toplanıp, daha sonra kendi iç örgütsel birliklerini bile koruyamayanlar, SBKP'ye de aynı sakat anlayışın "dersi" ile yaklaşıyorlar, yaklaştılar. Ve bugün Gorbaçov'un kendilerinden, en azından demokrasi konusunda farklı düşünmediğini, davranmadığını anlamış olmalı!

"Gorbaçov'un daha yeni sayılabilecek iki yıllık yönetimi, birçok önemli ve yapılması zorunlu hale gelen değişiklikleri yapmaya çalışırken bilmektedir ki, önemli sayılabilecek bir direnmeyle de karşı karşıya kalmaktadır." (106)

Burada da, SBKP içinde burjuva reformlara belli bir yere kadar direnen İğor Ligaçev eleştirilmektedir. Gorbaçov ise sosyalizmin önündeki tikanıklığı açan biri olarak alkışlanmaktadır. Yeni Öncü'den A.Sarıal'nın yukarıdaki sözlerine bakarak sanırsınız ki Yüksek Sovyet'te burjuva hayranı Boris Yeltsin konuşuyor!

Yeni Öncü'nün SBKP ve Gorbaçov'a bakışı, özünde Doktorcuların bakışının aynısıdır. Sosyalizme hamle yaptırdığına inandıkları Gorbaçov'u önce gizli bir sempati ile, giderek daha açık olarak alkışlayarak karşılamışlardır. Demokrasi konusunda sakat yaklaşım -özünde smıflarüstücüdür- onları, Gorbaçov'un attığı her adımı "yetersiz" değerlendirmelerine götürmüştür. Bugün karşı-devrimcilerin, milliyetçilerin, hatta Çarcıların cirit attığı

ortam, bilemiyoruz, "demokrasi" açısından bu arkadaşlarca yeterli bulunuyor mu?

Yeni Öncü çevresinin kendi içinde başlattığı demokrasi ve ikinci türden sorunların tartışılması süreci, bir zamanların önemli örgütlenmelerinden birini sağdan sağa savurdu. Ama Gorbaçov'un SBKP ve SB'yi bugün getirdiği noktadaki benzerlik, Yeni Öncü açısından bir tesadüf müdür acaba? Hiç sanmıyoruz. Tüm bunlar olurken, arkadaşlar kendilerinden o kadar emindiler ki, kendi etraflarında Türkiye solunun birliğini sağlayacaklardı! Ama gerçekten üzücüdür, kendi içlerindeki birliği bile sağlayamadan her tarafa inançsızlık virüsü yaymaya devam ettiler. Bu arada da Marksist-Leninistlerin "Artık devrimci mücadelenin gündemine gelin" öneri ve uyarılarını hep alayla karşıladılar, kulak ardı ettiler. Bu devrimci öneri ve uyarıları, aydın bilgiçliği içerisinde küçümseyerek bugünlere geldiler. **Yeni Öncü çevresi bir bakıma kendi içinde Gorbaçovculuk sarsıntısı geçirerek, büyük bir ideolojik geri düşünüş yaşadı, örgütsel dağınıklığa uğradı.** Ama arkadaşlar o zaman kendilerinden nasıl eminse-ler(!), Gorbaçov'un da sosyalizm cephesinde bütünlüklü bir geri düşmeyi, geri çekilişi temsil etmediğinden, kapitalist restorasyona yürümediğinden o kadar emindiler!

"Olup bitenlerin geleneksel uygulamayla derin farklılıklar gösterdiği aşık, ama hiçbir geri dönüş masalıyla ilgili değil. Sosyalist ekonomi-politik yeni sorunlara çözüm arıyor. Pratiğin tıkandığı her zaman böyle çatışmalar olur. Bu doğaldır. Ve gereklidir de." <¹⁰⁷>

"(...) Bu mücadele tutucu, yozlaşmış, devrimci n r tetiğini yitirip, statükocu konuma düşmüş güçlerle sınıfin kendisi arasında geçecektir: (...) İşte Polonya ve Romanya..." <¹⁰⁸> (abç)

Gorbaçov'un destek verdiği "sınıfın kendisi"(!), Romanya'da iktidara geldikten sonra, kendisini AET emperyalistlerinin kollarına attı. Onların iktidarına, Gorbaçov KGB'si destekli darbelerine karşı "tutucular" ise (Romanya'da Çavuşesku yanlıları) bu karşıdevrimle darbeye karşı savaştılar. Bu arkadaşlar, Gorbaçov'un

da destek verdiği karşı-devrimcilerin eylemine, "sınıf" (proletarya kastediliyor) eylemi gözü ile bakarak destek veriyorlardı. Acaba, "sınıfın AET emperyalistlerine entegre olma politikasına da destek veriyorlar mı, merak ediyoruz? Ama yine de Yeni Öncü çevresi - "teori"yi- çok iyi bildiklerinden(!), buna da proletaryanın çıkarı doğrultusunda bir yanıt verirler herhalde!

Marksist-Leninist literatürdeki geri dönüş teorisinin bu çevre tarafından artık "masal" olarak algılanması denli Marksizm-Leninizmden uzaklaşmaları bir yana; "Sosyalist ekonomi politik yeni sorunlara çözüm arıyor... Doğaldır. Ve gereklidir de." demeleriyle birlikte, öngördükleri gibi bir ekonomist ortaya çıktı ve "500 günde liberal ekonomiye geçiş" programını açıkladı. Sahibi de Şatalin'di. Burada bir çift söz zorunlu oluyor: Alın bu Şatalin ekonomistini de, o çok sevdiğiniz "sınıf" iktidarının (Polonya Devlet Başkanı LVValesa'yı da) başınıza çalın! Pardon! "Kurtuluş" bayrağınıza takın. Ama lütfen açık sahiplenin olmaz mı?

Yeni Öncü çevresi içinde bu tür düşüncelerin tek istisnası Mahmut Ceylan'a ait olanlardır. Onun görüşlerini savunan ve Yeni Öncü içerisinde uzun bir süre azınlıkta kalan, daha sonra ise tekrar güçlenmeye çalışan kişilerdir. Bu arkadaşlar, biraz geç de olsa SBKP hainlerinin geri dönüş politikalarını görebilmiştir. Ama Yeni Öncü çevresi içerisinde pratiksiz, sınıf mücadelesinin devrimci pratiğinden uzak tartışmalar, onları öyle bir noktaya getirmiştir ki, kendi örgütsel dağınıklıklarının da, adım adım bu tartışmalarla atbaşı gittiğini görememişler, ya da müdahale edememişlerdir. Yeni Öncü'nün 21. sayısında Mahmut Ceylan imzalı ve "Doğu Avrupa'da Geri Dönüş Süreci" başlıklı yazı, bu çevrede, azınlığın SBKP ve Gorbaçov konusundaki görüşlerini yansıtmaktaydı:

"Doğu Avrupa'daki değişim yeni bir devrim dalgası değildir. İçine girilen süreç bir restorasyon, kapitalizme geri dönüş sürecidir. (...) Eski komünist partiler sosyal demokratlaşmaya başlamıştır. Tüm bunların arkasında da SBKP vardır."

Tüm bu tartışmaların ve Gorbaçov kuyrukçuluğunun Yeni Öncü çevresindeki etkisi büyük olmuştur. Bu çevrenin dağınıklığında, esas neden, ülkemiz sınıf mücadelesinden, 12 Eylül fa-

şizminin baskı ve terörü ile ideolojik geri düşüş, çekiştir/ Hemen hemen buna paralel gelen Gorbaçov'un estirdiği liberal burjuva rüzgarlar, böylece çok uygun bir zemin bulmuş, bu insanların kafalarındaki düşünce ve ruh hali ile hemen örtüşmüş-tür.

Yeni Öncü çevresi içinde azınlık olarak direnmeye çalışanlar ise, bunu değiştirmeye çalışmışlar ama etkin olamamışlardır. Bu arada, liberal rüzgarlar; Gorbaçovculuk ve mücadele dışında "birlik", "kadın sorunu", "global sorunlar", "demokrasi" vb. tartışmaları Yeni Öncü çevresine çok şey kaybettirmiştir. Bu çevrede zaten var olan ideolojik erozyon (12 Eylül'ün ideolojik etkisi) yurtsever, devrimci bir örgütlenmeyi nereye getirmiştir? Bunun yanıtını Yeni Öncü yazarı Mahmut Ceylan veriyor:

*"Yeni Öncü çevresi ihtilalci bir geleneğin devamıdır. Gelinek noktada bu ihtilalciliğin aşındığı, değerlerimizin eskisi gibi yönlendirici olmadığı bir ortam doğmuştur. Teorik tezlerimize ilişkin, bir bütün olarak da tezlerimize ilişkin bazı kafalarda soru işaretleri belirmiştir. **İnanç bunalımı** olarak adlandırdığım bir arayış var içimizde. (...)"*^{<109>} (abç)

İnanç bunalımı, mücadeleden kopukluk ve giderek "amaçsızlaşma", liberalizm, örgütsel dağınıklık... Aynı mücadele anlayışlarının ya da anlayışsızlıklarının inanç bunalımı, farklı koşul, mekan ve boyutlarda olsa da, Gorbaçov SBKP'sine ne kadar da benziyor. Yalnız bir fark var. SB'de sosyalizme sahip çıkan yeni güçler belirmişken, bu çevrede "Kurtuluş" ismiyle ortaya çıkanlar, eski Kurtuluş Sosyalist Dergi (KSD)'den daha sağa savrul-dular ve eskinin var olduğunu söyledikleri "ihtilalci" geleneğini savunan taraftarları pek ortada gözükmüyor.

Yeni Öncü çevresine yeniden hakim olmaya çalışan ve

- O Yeni Öncü, sayı 25, Eylül-Ekim 1990 sayısında, M.Kemal Kaçaroğlu'nun "Bugünkü Görevlerimizi, Program, Örgütlenme ve Mücadele Bütünlüğü İçinde Kavramalıyız" başlıklı yazısına bakılabilir. Yeni Öncü'nün temsil ettiği örgütlenme geleneğinde, yeniden aslına dönme eğilimini de bu yazıdaki görüşleri paylaşımlar temsil ediyordu. Mahmut Ceylan, bu eğilimin görüşlerini daha önceden açmaya başlamıştı.

SBKP'yi eleştiren arkadaşların önünde iki yol vardır: Marksist-Leninistlere ucuz "maceracı"¹¹, "küçük burjuva sekterleri" vs. demeden önce, onların mücadele deneyimlerinden yararlanmak, Marksizm-Leninizmi savunmak... Ya da 1980 öncesi TKP'sinin görüşlerini "işçilik" adına yeniden boş yere denemek... İkinci yol tutulmuşa benziyor. Ama bu yol TKP'yi bile TBKP'ye getirdi! Dikkat!

3- SİVİL TOPLUMCU GORBAÇOV HAYRANI "İŞÇİLER VE POLİTİKA"

"(...) Kırk yıldır nefes alamayan, tüm demokratik haklardan yoksun kitleler nihayet, diğer Doğu Avrupa ülkelerinden aldıkları ilhamla, kendilerini ezen rejimi devirdiler. Ve bu patlama, kırk yılın verdiği hırs, nefret ve özgürlüğe susamışlık sonucu büyük ve şiddetli bir patlama oldu. Sosyalistler için bunlar son derece doğal olgudur. (...)"^{<11>} (abç)

"(...) İlk gösteriler o günlerde birkaç yüz üyesi olan Yeni Forum örgütü tarafından düzenlendi. Gösterilerle birlikte Yeni Forum da hızla büyüdü. Genel Sekreter Honecker tarihin çöplüğüne yuvarlandığında bu örgütün sayısı 200 bine ulaşmıştı."^{<11>} (abç) **"Şimdi sıra kimde?" derken, Bulgaristan'ın kırk yıllık devlet ve parti şefi Todor Jivkov tarihte Honecker'in akıbetine uğrayarak onun yanına yerleşti. (...) " (...) Çekoslovakya'nın iktidar partisinin sonu da Doğu Alman yoldaşları gibi oldu. (...)"**^{<112>} (abç) Yukarıdaki sözler ve sevinç nidaları, ne Amerikan CNN televizyonuna, ne bir sağcı basına, ne de Sakharov'lara, Milan Kundera'lara, İsmail Karadere'lere, Leh VValesa'lara aittir. Gor-baçov karşı-devrim rüzgarının sosyalist Demokratik Almanya'yı, D^ğu Avrupa'yı her türlü kompo, darbe ve ayaklanma yoluyla sarsıp yıktığı ve bunun sonuçlarının ortaya çıktığı bugünkü koşullarda bu sözler sosyalist etiketli İşçiler ve Politika gazetesine aittir.

Bu gazete çevresi, 12 Eylül öncesinde KSD etrafında uzun yıllar, işçi sınıfı hareketinde hiçbir devrimci gelenek yaratamadığı halde işçi sınıfı edebiyatı yapmış, 12 Eylül faşizmi (pardon: askeri diktatörlük!) döneminde, cuntanın ağır baskı koşullarında "her türlü bürokrasiye karşı" olmayı öğrenmiştir! Bu çevreye göre sosyalist ülkelerdeki bürokrasi (aygıt) ayrıcalıklı bir sınıfa dönüşmüş ve halkı ezmekte, sömürmektedir! 12 Eylül terbiyesi ile, biraz da Avrupa'daki ideolojik akıl hocalarının etkisiyle her türlü bürokrasinin "keskin" düşmanı olmuştur. (10 yıl öncesine kadar bu ülkelerin -Doğu Avrupa ülkeleri- sosyalist olduğunu, sos-yal-emperyalizm savunucularına ispat etmek için TKP çevresi ile yarışanlardan biri de bu çevredir.) 12 Eylül askeri bürokrasisine karşı aynı bilinçle tutarlı davranamamış olsalar da bu böyledir, bürokrasiyi görünce deliye dönerler(!)

Antonio Gramsci'den aktarma sivil toplumculuk, Troçkizm¹ den sirayet eden anti-Stalinizm (ve elbette anti-Leninizm), anarşizmden bulaşma "her türlü bürokratik aygıt" (gerçekte devlete) karşı olma, Tito'dan alma özyönetim, bu kesimin 12 Eylül yılları boyunca özümseyip kendinde somutlaştırdığı sosyalist etiketli özellikleridir.

Doğu Avrupa'nın kapitalist restorasyon sürecine girmesine -sosyal-emperyalizm savunucularından da fazla- bu kesim sevinmiş, destek vermiştir. Önemli olan "baskıcı" bir bürokrasiye karşı kitlelerin ayaktan(dml)masıdır. Kitle ne yaparsa doğrudur! Temsilcileri yönetici diye kitlelerin önüne koymak ya da öncülerin, temsilcilerin kitlelerin adına konuşması, tavır alması, siyaset üretmesi "ikamecilik"tir! İkamecilik bürokrasiyi getirir, yaşasın en doğrudan kitle demokrasisi! Kitlelerin -Doğu Avrupa'da gericiğin yönlendirmesinde de anlaşıldığı gibi- siyasi niteliği, sloganları, varmak istedikleri hedef, hangi sınıfın çıkarlarına hizmet ettikleri vs. pek önemli değildir, önemli olan kitlelerin bürokrasiye (veya niteliği ne olursa olsun devlete) karşı ayaklanmasıdır, her şeye kitle karar verir, en iyisini kitle kendisi yapar, Doğu-Demokratik Almanya örneğinde olduğu gibi, kitlelerin emperyalist Almanya ile birleşme yönünde eğilimi varsa, bu yolun yanlışlığının anlatılmasına gerek yoktur, çünkü kitleler yaşayarak öğrenirler, birleşmek istiyorlarsa doğru olan odur ve birleşirler...

Polonya'da iktidarı alıp AET'ye, IMF'ye, ABD'ye bağımlılık süreci de başlatabilir "kitle" (Kitle mi?), kitlelerin en demokratik başkanı Leh VValesa'dır. Dayanışma en demokratik ve sosyalist örgüttür. Stalin en büyük düşmandır, Troçki, Buharin, Gorbaçov ve hatta Boris Yeltsin en büyük sosyalistler, bunlar her şeyi kitlelere(i) bırakmak isteyen "Marksist"lerdir, yaşasın en doğrudan kitle demokrasisi, kahrolsun her türlü bürokrasi!..

Evet, tüm sivil toplumcu sapma akımlar gibi, devrim, proletarya iktidarı (diktatörlüğü), silahlı mücadele ve öncü örgüt düşmanı bu çevrenin Demokratik Almanya karşı-devrimcilerini Hel-mut Kohl'den daha fazla alkışlamasından doğal ne olabilir? SB'deki geri dönüş sürecinin tamamlanması için bu çevre büyük bir sabırsızlık içindedir. İşçiler ve Politika'nın bürokrasiye düşmanlığı, yani sosyalist bir devletin kaçınılmaz olan asgari bürokrasisine karşı olmaları, sadece işin görünen yanındır. Sosyalist devletin bürokrasisinden Kızıl Ordu'ya, Halk Mahkemelerinden gizli ve açık devrimci polis örgütüne, yani sosyalist devlet kurumlarının kendisine karşıdır. Çünkü onlara göre, bu kurumlar hiçbir zaman tam ve gerçek kitle demokrasisini yansıtamazlar.

Devrim, mücadele ve örgüt kaçını İŞÇİLER ve Politika, Gorbaçovculuğa bu düşünce dünyası ile yaklaştığından, baştan sona bu burjuva reformizmini desteklemiştir.

"Yıkılan 60 yıllık Stalinist bürokrasinin iktidarındır. (...)"⁽¹¹³⁾

Proletarya diktatörlüğünün ne teorisinde, ne pratiğinde hiçbir zaman herkese demokrasi vaat edilmemiştir. Aksine proletarya diktatörlüğü, burjuva unsurlara, eski düzeni korumak, yaşatmak, yeniden diriltmek isteyen bütün karşı-devrimcilere karşı **baskı** demektir. Ama kendisine sosyalist, Leninist diyen İşçiler ve Politika bunları "her türlü baskıya karşı olma" adına reddetmekte-dirP

*"Devrimci sosyalistler **Doğu Avrupa'nın baskıcı rejimlerinin** birer birer dağılması karşısında ikili bir tutum almak zorunda. Bir yandan **halk hareketinin** (ya-*

Keşke 12 Eylül döneminde de faşist bürokrasiye karşı savaşta bu kadar tutarlı olabilselerdi.

ni karşı-devrimciler kastediliyor -bn-) **baskıya karşı mücadelesini desteklemek, öte yandan ise **yıkılanın** sosyalizm değil, **bürokratik diktatörlük olduğunu vurgulamak zorundalar.**** (...)<¹¹⁴> (abç) "Halk hareketi"nin amacı nedir? Burjuva demokrasisi!

Kimler destekliyor? ABD, AET ve Gorbaçov! Sloganları? Özel mülkiyet, çok partili rejim, dinin ve burjuva düşüncelerin serbest bırakılması, örgütlenme özgürlüğü, serbest pazar ekonomisi vs. vs... Evet, İşçiler ve Politika'nın, hangi sosyalist kisveye bürünürse burunsun desteklediği bunlardır. Bu mu halk hareketi? Doğu Avrupa'da sizin arzuladığınız "özgürlük" ve "demokrasi" o kadar gelişti ki, Avrupa bulvarlarından İstanbul'un Belgrad Ormanları'na taşıtı! İstanbul'da fuhuş sektörünü ikiye katladı. Polonya pazarı, Romanya Pazarı vs.'de neler pazarlanıyor? Zehirlenmiş, kirletilmiş özgürlük! Halkımıza bunları gerçek demokrasi ve özgürlük diye yutturmaya kalkışmayın, oligarşi halkı zaten yeterince ideolojik olarak zehirliyor. Marksist-Leninistler Gorbaçov rüzgarının taşıdığı burjuva özgürlüğünün ne anlama geldiğini çok iyi bilirler...

İşçiler ve Politika, sivil toplumculuğun kulvarında ikiyüzlü davranarak sosyalist geçiniyor. Gorbaçovcu olduğu halde, bugün onun sonuçlarına karşıymış gibi bir izlenim vermekten de kaçınıyor.

'(...) 1985'te Gorbaçov yeniden yapılanma, perestroika, (rekabet gücü olan endüstrilerin pazara entegrasyonu, olmayanların ise batmaya terk edilmesi programı) önerdiğinde, bunu parti bürokrasisine kabul ettirebilmesinin tek bir yolu vardı: Bürokrasi dışındaki sınıfların bürokrasi üstünde baskı oluşturmalarına izin vermek, yani glasnost. (...)

"İşler egemen sınıfın (yani bürokrasinin -bn-) umduğu gibi gitmedi. Açılan küçük glasnost deliği, aşağıdan gelen dev bir glasnost ile parçalandı. (...)

"Egemen sınıf bir kapana yakalanmış durumda. Ne eskiye, komuta ekonomisine (yani merkezi, planlı ekonomi -bn-) geri dönebiliyor, ki tam da bu birikim tarzı durgunluğu getirmişti, ne de binlerce fabrikayı ka-

paf/p, milyonlarca işçiyi işten atarak, fiyat artışları ve enflasyonla yüzleşip piyasa kapitalizmine doğru hızla ilerleyebiliyor."(115)

Oysa kolayı var değil mi? İşçi kökenli olmadığını gözünüzde fazla büyütmezseniz, siyasi olarak bir Sovyet VValesa'sı olan Yeltsin'e bırakacaksınız ki işleri, bakın o zaman SB'ye "demokrasi ve özgürlük" nasıl geliyor! Evet, İşçiler ve Politika, Gorbaçovculuğu baştan beri sivil toplumcu bir vurgu ile savunmuştur, savunmaktadır. Ama bilmeleri gerekir, bu işçilerin politikası değildir ve olamaz.

BÖLÜM: V

*Yeni Açılım, Adımlar
İşçinin Gazetesi, Kavga
Emek, Emek Dünyası
Görüş, Birlik*

1- GORBAÇOV BİR DÖNER, YENİ AÇILIM ONUN ETRAFINDA İKİ DÖNER

1 Mayıs 1988'de yayın hayatına başlayan Yeni Açılım dergisi, tüm oportünist, revizyonist kesimlerin yaptığını yaparak "çıkarken" yazısında, sosyalist söylemin yanı sıra Lenin'in şu doğru önermesini de kullanmıştır: "Marksizm cansız bir dogma, tamamlanmış, hazır, dokunulmaz bir doktrin değil, canlı bir eylem kılavuzudur."

Bu doğru formülasyon; SBKP'li sosyal-reformistlerden alarak içsel leşti rme ve çalışmaları uzlaşmacı, reformist dünya görüşlerinin açıklanmasında, geriye attıkları Adımlar'm, küçük burjuvazi ile uzlaşmalarının "sürece uygun olduğu" iddialarının temellendirilmesinde araç yapılmıştır. Bir yandan "çağın değiştiği", "yeni bir çağın açıldığı" iddiasında bulunurlarken, diğer yandan "teorilerini Lenin'e dayandırma çabası içinde olmaları, özellikle

kendilerini o günkü koşullarda net olarak ifadelendirmemiş olmalarındandır. Yanaştıkları limanın sahibi ise, emperyalist-kapitalist ülke sosyal demokratları bile değil, yeni-sömürge sosyal demokrat partileridir. Ve hala kendilerini "sosyalist", "komünist" olarak lanse etmeleri büyük bir ikiyüzlülük örneğidir. Bernstein ne kadar "sosyalistse, bunlar da o kadar "sosyalist" ve "komünisttirler. En küçük bir fazlalıkları yoktur.

*(...) Stalin döneminde 'Stalinci', Kruşçev döneminde 'Kruşçevci', Brejnev döneminde 'Brejnevci' (...)⁽¹¹⁶⁾ olduklarını itiraf edip geçmişlerini olumsuzlayanların, bugün, "Leninizme dönerek" "kendi beyinleriyle" düşüneceklerine kimse inanmamaktadır. Hangi dönem neci olurlarsa olsunlar, hiçbir zaman mücadeleciler olamayan bu kesimin, bugüne kadar gönlünde yatan "aslan", burjuvazi ile "ulusal mutabakat" değil miydi? Bugün Gorbaçovcudurlar. Hem de kraldan fazla kralcı kesilerek, Gorbaçov'un 1985'ten bu yana izlediği çizgi ve geldiği yerin savunucusu olmuşlardır. Uyduluk öylesine boyutlara vardırılmıştır ki, amaç ve araçlarda bile ayniyet söz konusudur. Bunu açıkça ve yüksek sesle dile getirmektedirler. En genel anlamıyla Gorbaçov ve SBKP'nin Türkiye şubesidirler.

Yeni Açılım, bunu daha ilk sayısında eski çizgisini inkar edip, Gorbaçov politikalarını tümünden benimseyerek gösterdi:

"Bizim eski anlayışımız, ağırlıklı olarak emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşımın sorunlarını ele alan, insanlığın ve Türkiye'nin bir bütün olarak karşı karşıya bulunduğu ve karşıtların işbirliğini zorunlu kılan sorunları yeterince dikkate almayan bir anlayıştı. Bugün ise böyle bir anlayışla toplumsal gelişmenin çıkarlarını başa alma olanağı yoktur.

"Dünya çapındaki iki sosyal sistem ve bütün devletler arasındaki, Türkiye'de sınıflar ve politik güçler arasındaki ilişkiler ve çelişkilerin gelişme tarzına yaklaşımda bütün ilgili tarafların yeni bir politik anlayışa sahip olması günümüzde zorunludur. (...)⁽¹¹⁷⁾
(abc) Gorbaçov'un Türkiye'deki sesi diyebileceğimiz bu kesimin literatürüne Gorbaçov öylesine girmiştir ki, ya sık sık alıntılarla görüşlerini Gorbaçov'a dayandırmaktadırlar, ya da Gorbaçov'un

tanımlarıyla düşüncelerini ifade etmektedirler. Lenin'in "Çağımız emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır." temel tespiti, bu kesimce şu gerekçelerle reddedilmiştir:

*(...) Marks, Engels, Lenin'in görüşleri kendi çağdaş koşullarında teoriydi. Bugün başka tarihsel koşullardayız; bu farkı görmemek Marksizme ya da gerçeğe doktriner yaklaşım, Marksist teoriyi de salt doktrine indirgemek olur."⁽¹¹⁸⁾

1930'lar sonrasında "sosyalizmin ortaçağı"na girildiğini söyleyen bu kesimin, "Yeni Çağ"a Gorbaçov'un açıklık getirdiğini tespit etmesi(!) kadar doğal bir şey olamaz. Bundan sonrası kolaydır. Artık geriye Gorbaçov'dan aldıklarıyla kendilerini tanımlamak kalıyor:

"Çağımız emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır" diyenlere "küf kokan odalarınızdan temiz havaya çıkın" ⁽¹¹⁹⁾ yanıtını verenler, bağımsızlık yerine "karşılıklı bağımlılık"; çatışma yerine "uzlaşma" ve "teslimiyet", öncülük yerine artçılık, devrim yerine evrim vb.yi geçirerek, Marksizm-Lenezizmden uzaklaştıkça uzaklaşmışlardır. Devrimcilerin hiçbir zaman oturmadıkları küflü odalardan kendileri çıktıklarında ise, ellerini Çankaya'nın kirli ellerinde buldular. Devrim stratejisi yerine "barış ve demokratik yenilenme stratejisini koyan reformistler şöyle diyorlar:

"Dünyada emperyalizme, Türkiye'de kapitalizme son vermenin koşulları bugün olgunlaşmış olmaktan çok uzaktır Bu koşulların gözle görülebilir bir gelecekte olgunlaşmasını beklemek de gerçekçi olmayacaktır. (...)"⁽¹²⁰⁾

İnançsızlığın, kendine ve halka güvensizliğin, mücadele kaçkınlığının teorileştirilmesinden başka bir şey olmayan bu sözler, "Özgürleşmenin sosyalizmde değil kapitalizmde ifadesini bulduğunu" tespitiyle birleşince kapitalizm hayranlığına varmaktadır.

"Özgürleşme kavramı sosyalizm ile birlikte ortaya çıktı. (...) Ama ne yazık ki, bu kavram teori ve pratikte hak ettiği yeri alamadı. İşin ilginç yanı, özgürleşme kavramı sosyalizmden Batı burjuva demokrasilerine yayıldı. ..." ⁽¹²¹⁾

Evet, günden güne burjuva bir çizgiye oturmaları, düzen içi çözüm aramaları, burjuva ulusal kimlikli bir parti kurmaları bu bakış açılarının ürünüdür. Onlar proleter demokrasiye değil, burjuva demokrasisine inanmaktadırlar.

Burjuvaziden icazet dileyen bu kesim, sınıf mücadelesini reddedip, barışın korunmasını olmazsa olmaz koşulu kabul ederek Gorbaçovculuğunu ispat etmektedir. SB'de yaşananlar, Doğu Avrupa ülkelerinde geriye dönüşler, Romanya'da gerçekleştirilen karşı-devrim, Demokratik Almanya'nın emperyalist Almanya tarafından yutulması, onları hiç mi hiç ilgilendirmemektedir. İlgilendirmiyor, çünkü onların sosyalizmin korunması diye bir sorunları kalmamıştır. "Burjuvazi bizi de kanatlarının altına al, sana zarar vermeyiz." demekten başka bir iddiaları bulunmayan bu kesim büyük bir ihanet içindedir.

Veysi Sarısözen kendilerini '(...) sosyalizm dünyasında hayallerimizi altüst eden gerçekler ortaya çıktığında, dışlarımızı sıkarak kendimizi yeni bir çizgiye başlama gücü bulmuş (...)'" ⁽¹²²⁾ olmakla övünebiliyor! Ancak buna rağmen, ilk zamanlar gelişmelerin hızlılığı onların bazılarında başdönmesi yapmış ve "çatlak seslere neden olmuştur. Adımlar dergisinin 17. sayısında Zülfü Dicleli şunları söylemektedir:

"Son aylarda sosyalist ülkelerde çok hızlı politik gelişmelere tanık oluyoruz. Birçok ülkede büyük değişiklikler yaşanıyor **Bunlar şaşırtıcıdır** (...) Bazı sosyalist ülkelerde öyle olgulara tanık oluyoruz ki, **inancımız sarsılıyor** (...) "

"(...) Macaristan'da komünist partinin çok partili bir rejimi hazırlamakta olması, Polonya'da seçimleri kaybeden komünist partinin iktidarı komünist olmayanlara devretmesi, Sovyetler Birliği'nde piyasa ekonomisi unsurlarının sisteme dahil edilmesi bizi **şaşırtıyor**; sosyalizme ilişkin tasavvurlarımıza, bugüne kadar **öğrendiklerimize ters düşen bu gelişmeler, bize, sosyalizmden geriye ne kaldı, sorusunu sorduruyor.**"

"Gerçekte olan nedir? Gelişmeleri hangi temelde en doğru yorumlayabiliriz?

"Şu yorumu yapabiliriz: **Sosyalizm aslında geriye**

dönüyor." <¹²³>(abç)

Ancak, başları dönüp mideleri bulan bu kişiler, daha sonra kendilerini ikna etmekte ve gerçekte kandırmakta zorluk çekmemişlerdir. 17. sayıda "Sosyalizm aslında geriye dönüyor." tespiti yapan Z.Dicleli'nin, 44. sayıda "yeni bir çağa girildiğini keşfederken, hiç de zorluk çekmediği görülüyor:

"Yeni bir çağa adım atmış bulunuyoruz. Klasik sanayi uygarlığından niteliksel olarak farklı bir üretim tarzı ve emperyalizm çağmkinden niteliksel olarak farklı bir politika tarzı boy atıyor. Bir yandan bilimsel teknik devrim, bir yandan da 20. yüzyılın büyük politik devrimleri, barış ve insan hakları hareketi bu yeni dönem hazırladı." <¹²⁴>

Görüldüğü gibi, dünyamızın gerçekleri, emperyalist sömür göz ardı ediliyor. Emperyalizmin halkların bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini boğazlamak için Lübnan'a, Grenada'ya, Panama'ya, Libya'ya, Liberya'ya ve bugün Ortadoğu halklarına giriştiği doğrudan saldırılar ve "yeni dünya" dayatması yok sayılıyor. Sosyalizme yönelik politikaları görülmüyor. Dünyanın onlarca ülkesinde, hükümet darbeleri ve siyasi komplolar düzenleyen ABD emperyalizmini, bu kesim aklıyor. Açlığın, sömürünün, geri bıraktırlmış ülkelere emperyalist ülkelere artıdeğer aktarımının kimler tarafından gerçekleştirildiğini gizlemeye yardımcı oluyorlar. Sınıflar mücadelesi "modası geçmiş" bulunarak açıktan açığa inkar ediliyor.

"Marks kendi yaşadığı dünyayı analiz ettiğinde, belirleyici dinamizmi sınıflar mücadelesinde gördü."

"Bizim dünyamızın dinamizmi nerede? Esas olarak gene sınıflar mücadelesinde mi? Yoksa çağdaş değişimin faktörleri çok çeşitli mi? (...)

"Farklı dinamizm, genişleyen toplumsal faktörler farklı bir sosyalizm perspektifini gerektiriyor. (...)" <¹²⁵>

Sonuç olarak, bugün sosyal demokrasiden farklı olarak hiç bir şey getirmeyen TBKP açısından, Gorbaçov politikaları ve sonuçları, bu hareketin iyice çürütmesine ve ilerici saflardan hızla uzaklaşması sürecine hizmet etmiştir. Siyasi varlık nedenleri-

ni, Türkiye devrimini gerçekleştirmek ve ona göre örgütlenmek, mücadele hattı çizmek, kendi halkına dayanmak olarak belirleyemeyen tüm oportünist, revizyonist sapmaların varacağı yer Gorbaçovculuğun inkar yoludur. <*>

2- İŞÇİNİN GAZETESİ'NE GÖRE GORBAÇOV HEM "HAIN" HEM "DEVİRİMCİ"DİR!

17 Aralık 1989'da yayın hayatına başlayan İşçinin Gazetesi, ilk sayısından itibaren "Gorbaçov" ve yer yer de "Gorbi", "Gorbi ve hempaları" tanımlamalarını kullandı. Burjuva basınının "Gorbaçov reformlarının 'Ekim Devrimi ile'¹ kıyaslanabilecek(î) türden bir devrim olduğunu" ileri sürmesine haklı olarak kızılıyordu.

Hemen tüm Doğu Avrupa sosyalist ülkelerini sarsan karşıdevrimde dalga ve özellikle de Romanya'da gerçekleşen karşıdevrimde

SB'nin rolünün ortaya çıkmasıyla birlikte, İşçinin Gazetesi, SBKP'ye ve onun sembolleşmiş ifadesi olan Gorbaçov'a yönelik eleştirilerini yoğunlaştırdı. İşçinin Gazetesi, Romanya'da tezgahlanan karşı-devrim sonrasında, Romanya'nın karşı-devrim öncesi durumu, karşı-devrimin gelişmesi ve sonrasına ilişkin görüşlerini içeren oldukça uzun yazı dizisinde (5 sayıya yayılıyor), SB ve Gorbaçov politikalarına ilişkin görüşlerine açıklık getiriyor.

SBKP ve Gorbaçov'a ilişkin söyledikleri öz olarak şunlar: *"Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov başa geldiğinden beri, içinde giderek artan ölçüde karşı-devrimci tohumlar barındıran bir değişim, birikim süreci yaşıyorduk. Romanya karşı-devrimi bu süreçte bir dönemeçtir. Artık Gorbaçov çizgisi, hiç kuşkuyla yer bırakmayacak bir kesinlikle nitelenebilir: Bu çizgi karşı-devrimcidir. II. Enternasyonal nasıl çöktüyse, günümüzün enternasyonalinden arta kalanlar da son bir hafta içinde öyle gümbür gümbür çöktü."*⁽¹²⁶⁾

(*) Aynı çevrenin yayın organları arasında olan Adımlar dergisinden alıntı gereği duymadık. Baştan sona Gorbaçov'a ve politikalarına övgü dolu Adımlar'ın bu konuda Yeni Açılım'dan en küçük bir farkı yoktur.

"Karşı-devrimci" olarak niteledikleri Gorbaçov çizgisinin Romanya'nın çizgisiyle *"hiçbir benzerlik taşımadığı ve solda kaldığı"* <¹²⁷> ve kendi politikasının önünde engel teşkil ettiği için önceden planlanmış bir darbeye devrildiği belirtiliyor. Darbenin *"(...) Emperyalist odaklarla, Gorbaçov ve ortaklarının açık ve doğrudan işbirliği içinde (...)"*^{<128>} tezgahlandığı, bunun "son rötuşlarının" Malta'da yapıldığı, başarılı olunmaması durumunda (adını anmak istemediklerini belirttikleri) Kızıl Ordu'nun devreye sokulacağı, Romanya'da karşı-devrimin "Sovyet yönetiminin karşı-devrimci yüzünü sergilediği" söyleniyor. Çünkü Gorbaçov "yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma"yı isterken, aynı zamanda *"sosyalist ülkelerin gelişme yollarının önünün kesilmesi anlamına da geldiği"*ⁿ⁽¹²⁹⁾; aynı şekilde Romanya'nın *"Yıllardır hazırlığı yapılan büyük devrimci atılım girişme"* ⁽¹³⁰⁾ aşamasına gelmiş olmasının, emperyalizmin zayıf halkalarına örnek teşkil edeceği düşüncesinin emperyalizmi kaygılandığı ve emperyalizmle SB'yi aynı noktada birleştirdiğini belirtiyorlar.

İşçinin Gazetesi çevresi, geçmişte (TKP-TKP/İşçinin Sesi ayrılığından önce) SBKP politikalarına olduğu gibi angaje olan bir çevreydi. Türkiye'de SBKP kuyrukçuluğundan SBKP'yi temel konularda eleştiren bir konuma gelince, eleştirilerinde doğrular olmakla birlikte tepkisellikten kaçınmıyor. SBKP için bugün söyledikleri esas olarak yanlış olmasa da bu, sağlıklı, Marksist-Leninist çözümlemelere dayanmıyor. Örneğin Romanya'yı SB karşısında bütünüyle olumlama, (Burada Romanya'nın yaşadığı karşı-devrimden öncesini kastediyoruz.) ve örnek ülke olarak göstermesi de, ancak İşçinin Gazetesi çevresinin çeşitli nedenlere dayanan tepkiselliği ile açıklanabilir. Bu çevrenin Gorbaçov konusundaki zaman zaman doğruya yakın görüşler ortaya koymasına gölge düşüren tutumu, TKP ayrılığı öncesi için Marksist-Leninist çözümlemelere dayalı özeleştirme yapmamasıdır, bu bir. İkincisi ise, söylediklerinde bugün de tutarlı olmaması, çelişkili yaklaşımlarıdır.

"SBKP M K Plenumu'nun Şubat ayında yaptığı olağanüstü toplantıda kabul ettiği 'Platform', SBKP'nin ideolojik çizgisiyle, örgütsel yapısıyla, siyasal-ekono-

*mik programıyla **komünizmi resmen terk edip sosyal demokrat bir raya oturduğunun** belgesidir⁽¹³¹⁾*

(abç)

Evet, o günkü aşamada yapılanlar, Toprak Reformu Yasası, Mülkiyet Yasası, Başkanlık Sistemi, parti üyeliğinde yapılan değişiklik, bireysel mülkiyete izin verilmesi, miras hakkı vb... ile, diğer yapılacağı belirtilenler, SB'de kapitalist restorasyon sürecinin hızlanacağını gösteriyordu.

SB'de ve Gorbacov politikalarının uygulandığı ülkelerde yaşananlar iç karartıcı şeylerdir. Ancak, yapılması gereken, bu ülkelere ve Gorbacov'a yergiler düzmek, mevcut nesnelliği açıklamak veya "sosyalizm ölmedi" gibi, mücadele ile içeriği doldurulamayan ajitasyon yapmak olamaz. Devrimcilerin, Marksist-Leninistlerin görevi, yaşanan olumsuzluklardan dersler çıkarmak, bugün aynı kulvarda buluşan emperyalizm ve burjuva reformist propagandanın önüne geçmek olmalıdır. Bunun için birinci olarak yapılması gereken, kendi kafamızla düşünmek, ülkemiz nesnelliğine ve toprağına dönmek, mültecilik değil, Türkiyeli devrimci bir hareket olmaya çaba göstermek olmalıdır.

İşçinin Gazetesi çevresi ise, ne yazık ki bugün eleştirdiklerinin (TBKP) en önemli gelenekleri olan mülteciliği, revizyonist çizgiyi, halkından kopuk bir aydın hareketi olarak kalmayı ve her şeye rağmen SBKP'ye göre siyaset yapmayı sürdürüyor. Şu andaki konumları, 1980 öncesinin TKP'si ile aşağı yukarı aynıdır. (Bir farkla, bugün SBKP'yi eleştiriyor, hatta mahkum etmeye çalışıyorlar ama yalnızca çalışıyorlar.) Belki bu çevre söylediklerimize itiraz edecek ve "Hayır yanılıyorsunuz, biz TKP'den farklı olduğumuz için ayrıldık." diyeceklerdir. Barışçıl mücadele yöntemlerini -uzlaşıcı olmasa da- temel alan çizgileriyle ayakları ülke toprağına basmayan partinin, Gorbacov konusunda yer yer doğruya yakın şeyler söylemesi, öncelikle olması gereken Türkiye Devrimi açısından değil, uluslararası burjuva reform çizgisinin mahkum edilmesi bazında bir işleve sahip olabilir. Ayrıca onca söz söylenmesine rağmen, hala SB'yi "Devrimci Merkez" olarak görmenin altında da, Marksizm-Leninizm ülke özgölünde yorumlayamamak ve onun üzerinde şekillenen SBKP konusundaki samimi yetersizlik vardır. 1985'te şöyle diyorlar:

*"Dünya sosyalist sisteminin ana gücü olan SB ekonomik ve toplumsal yönden en gelişmiş sosyalist ülke olarak, **işçi sınıfı hareketinin en yüksek boyutlara ulaştığı yerdur. Yani dünya devrimci merkezidir. (...)**"*

"Dünya devrimci merkezinin dünya devrim süreci-ne derin bir etkisi vardır." <¹³²> (abç)

Evet, bu etkileri hep birlikte gördük, yaşadık. Ama etkilenenler bütün olarak dünya devrim süreci ve hareketleri değildir. Revizyonizmin seksiyonları diyebileceğimiz, kendi halkından güç almayan siyasi çizgileriyle, Avrupa komünist partileri ile aynı çizgide SBKP "seksiyonu" olan diğer partilerdir. Altüst olan onlardır. Marksist-Leninistler dün kendi yollarında yürüyorlardı, bugün de ayakta, halkı ile birlikte devrimin bayrağını yükseltmeye devam ediyorlar. Bu anlamda sosyalizme sahip çıkan ve onu koruyan, geliştiren ve gerçekleştirenler de onlardır. Revizyonizmin sosyal-reformizme dönüşerek çöküşünün -uluslararası planda- Marksist-Leninist parti ve örgütlere etkileri doğrudan değildir, dolaylıdır. İşçinin Gazetesi ise şöyle devam ediyor:

***"SB ve SBKP yönetimi ne kadar yanlış, uzlaşmacı, hain bir siyaset izlerse izlesin, SB, en ileri sosyalist ülke olarak devrimci merkezdir. Nitekim Sovyetler'deki olayların tüm dünyada yaptığı etkinin büyüklüğü, bunu kanıtlamaktadır."** <¹³³>*

(abç) Neyi kanıtlamaktadır? Devrimci merkez olduğunu! Nasıl kanıtlamaktadır? Romanya benzeri hain, karşı-devrimci komplolara ortak olarak! Şu devrimci hainin yaptığı işe bakın(!)

İşçinin Gazetesi'nin burada içine gömmeye, yüreğinin ve beyninin diplerine doğru itmeye çalıştığı gizli SBKP'ciliği sırtıveriyor. (SBKP, TBKP yerine bu çevreyi tanımış olsaydı, belki de bütün bunlar olmayacak, SBKP hem "devrimci merkez" hem de "hain" olmayacaktı!) İşçinin Gazetesi çevresi, SBKP'nin kendilerine "kırk yıllık kâni olur mu yani?" diyeceğinden korkuyor olmalı ki, hain diye bağırırken, bir yerde "devrimci merkez" ilan ediveriyor. Ama mesajı bir türlü "Gorbi" almıyor. İşçinin Gazetesi'nin Gorbacov ve politikaları konusunda samimi olmadığı anlaşılıyor. Bazen, göz göre göre sosyalizmden bir şeylerin gittiğini görüyor

ve tepkisellikle bağıyor: Hainler! Yağmasa da bu gürlemesin-den, sarf ettiklerinden kendisi de korkuyor ve pişmanlığa başlıyor: "En ileri sosyalist ülke olarak devrimci merkez"! Tabii devrimci merkezin çoktan, devrim fırtınaları estiren ezilen halklara geçtiğini bilmiyor, anlamıyor, göremiyor... İşte İşçinin Gazete-si'nin SBKP için "gürlediği" anlardan biri daha:

"Başını Sovyetlerin çektiği sosyalist sistemin izlediği siyaset, oportünizmin son yıllardaki evrimiyle birlikte, artık dünya işçi sınıfının savaşımına destek ve dayanak olmaktan hepten çıkmıştır. Gorbi ve hempalarının çizgisi, tam tersine dünya devriminin önünde güçlü bir engel oluşturmıştır. (..) (134)

Bir "devrimci merkez", bir "dünya devriminin önündeki en güçlü engel"! İşçinin Gazetesi çevresinin SBKP ve Gorbaçov konusundaki kafa karışıklığı, aslında devrimin temel meseleleri hakkındaki kafa karışıklığının bir yansımasıdır. Örneğin şu tespitlere bakalım:

*(...) Emperyalizmin doğası değişmedi, emperyalizm bir politika değil, sömürü, şiddet ve gericiğe, il-haklara, dünyanın paylaşılmasına dayalı bir sistemdir.

(...) (135)

"Sosyalist ülkelere yatırılmak zorunda olan her birim para bu bunalımı da yakınlaştırmacı etki yapacaktır.

"Önümüzdeki dönemde dünyasal gelişmeler bu iki eksen içinde (a-Sosyalist sistemin çöküşü ve karşı-devrim, b-Dünya kapitalizminin girmekte olduğu bunalım) belirlenecektir." (136)

Evet, emperyalizmin doğası da, ona darbe vuran güçler de değişmedi. Bugüne kadar nasıl ki, emperyalizme vurulan her darbe, emperyalizmden koparılan ve onun sömürü çarkından çıkarılan her bir karış toprak onun güçsüzleşmesini ve dünya devrimci güçlerinin gelişmesini getirmişse, bugün de bu nesnellik değişmemiştir. Ama siz SBKP'nin etkisinde olan yerlerde o'jp bitenleri on yıllardır görmüyorsunuz ki!

Diğer yandan, zaten sürekli bunalım demek olan emperyalizmin bunalımının daha da derinleşmesi, eşitsiz gelişim yasası gereği şiddetlenen kapitalist sistem içi çelişkilerin yanı sıra,

esas olarak ezilen dünya halklarından yediği devrimci darbelerden dolaydır. Emperyalizme ölümcül darbeler ancak ve ancak ulusal halk kurtuluş savaşlarıyla vurulabilir. Bu şu anlama gelir: İşçinin Gazetesi'nin de sözünü ettiği "zayıf halkalar", yani dünyanın geri bırakılmış ülkelerinde yükselcek ve zaferle taçlanacak mücadeleler emperyalizmi zayıflatabilir, sonunu yaklaştırabilir. Ana eksen budur ve SBKP'nin de dün yapmadığı, bugün ise yapamayacağını ilan ettiği enternasyonalist destek; bu devrimleri hızlandırabilir veya kısaltabilir.

Bu gerçekler görülmeden, aşağıdaki veya buna benzer tespitler içi boş ajitasyondan öte bir anlama gelmeyecek, ayakları havada teoriler olarak kalacaktır:

*"Emperyalizmin zayıf halkası Türkiye, emperyalist çelişkiler yumağı içinde debelenip duruyor. Sınıf çelişkilerini yatıştırabilmek, Türkiye'yi zayıf halka olmaktan çıkarabilmek için, sömürü alanlarının çoktan paylaşılmış olduğu bir ortamda **emperyalist/eşmeye çalışan burjuvazi**, büyük emperyalist güçlerden tehditlerle, şantajlarla karşılaşılıyor." <137>*

"Uluslararası emperyalist merkezlerin Türkiye üzerine yayınladıkları raporların içeriği artık değişmiştir. Türkiye'nin derin bir kriz içine sürüklenmekte olan bir barut fıçısı olduğu açıkça belirtilmektedir." (138> Türkiye'nin emperyalistleşemeyeceği gerçeği bir yana, "zayıf halka", "derin bir kriz içine girmekte olan bir barut fıçısı" vb. olması veya olduğu yönünde tespitler yapılması, ancak buna uygun devrimci bir pratiğin izlenmesiyle anlam kazanır.

Tespit yapmak yetmiyor, Türkiye solunda akıl hocalığı yapan yeterince yayın bulunuyor, önemli olan yapılan tespitlere göre mücadeleyi örgütlemek ve yürütmektir. Aksi durum boş lafazanlıktır, kendiliğindenciliktir. Ya sizler ne yapıyorsunuz ve neredesiniz? Yurtdışında!.. Böylesi anlayışların, sapma akımlara ve onların geldiği bugünkü son nokta olan Gorbaçov'a veryansın etmeye hakları var mıdır? Elbette geçmişte SBKP için ne demiş olursa olsun, bugün Gorbaçovculuğa herkes tavır almalıdır. Ama bu işleri yaparken kendimize bir çekidüzen vermenin, inandırıcılık kazandırmanın zamanı da geldi geçiyor. Gorbaçovculuk, revizyoniz-

min sınıf mücadelesinde kendiliğindencilığe, kendiliğindencilüğün uzlaşmacılığa, uzlaşmacılığın ise ihanet ve teslimiyet demek olan karşı-devrimciliğe varmasının adıdır. Herkes gibi İşçinin Gazetesi çevresi de, kendisini bu her bir geçiş biçimine göre sorgulamalıdır. Yoksa söylenen şeylerin bir değeri olmaz.

İşçinin Gazetesi çevresi, Gorbacov'u yerden yere vurduğunu sanırken, kendisinde var olan "gizli SBKP'cilik"ten dolayı ona hak vermeden de edemiyor.

31 Aralık 1989 tarihli 2. sayısında İşçinin Gazetesi, "Bugünkü Gorbi'nin Dünkü Tohumları" başlıklı yazısında (syf.5), Stalin savunuluyor havası verilerek, aslında Stalin'e saldırıyor. Gorbacov çizgisini Stalin'e dayandırarak, anti-Stalinizm kervanına katılmaktadır.

"Bugün sosyalist ülkelerde ve dünya işçi hareketinde karşılaştığımız içler acısı durum, Stalin'in yanlış-ları n m, hem de Stalin'in doğrularına küf rede küf rede evriminden başka bir yoldan çıkmadı." "Çok ciddi yanlışları vardır." dedikleri Stalin, gerçekten onların mantığına göre suçludur. Çünkü "tek ülkede sosyalizmin kurulabileceğini, geliştirilebileceğini söylemiştir. Leninizmden aldığı güçle bunu pratiğe de geçirmiştir. Aslına bakılırsa, Stalin'de suç arayanların iddialarının biraz üzerine gidildiğinde, altından "Devrim erken yapıldı." görüşü çıkmaktadır ki, bunun da nereye varacağı biliniyor.

"Rusya'da devrim, sosyalizm için minimum bir taban üzerinde gelişti. Bunun getirdiği tarihsel bir açmaz vardı. Böyle bir üretim güçleri tabanında kurulacak toplumun, başkalarını da sömürmeden, ekonomik yarışmayla emperyalizmi geçmesi olanaksızdı,

"Sovyetler Birliği'nin ekonomik yarışma içinde emperyalizmi geçmesi bir yana, halkına ileri kapitalist ülkelerinkine benzer bir yaşam düzeyi sunmadıkça emperyalizm karşısında tutunabilmesi, likidasyon tehlikesini atlatabilmesi son derece zordur."⁽¹⁴⁰⁾

Sosyalizmin ekonomik yorumu, tam tamına İşçinin Gazete-si'nin söyledikleridir. Ve Stalin sonrası SB'de uygulanan bu politikalar sonucu, ekonomizm ve revizyonizm, 1985'lerde Gorba-

çov hainini ortaya çıkarmıştır. Stalin döneminde SB kimi sömür-müştür, merak ediyoruz? Bu mantık sosyalistlerin, komünistlerin mantığı olamaz. Kendi ülkende sosyalizmi inşa etmek, halklarına "ileri kapitalist ülkelerinkine benzer bir yaşam düzeyi" sunmak için, başka ülke halklarını sömürmek!.. Sömürüşüz, soygunsuz bir dünyada, halkların kardeşliğini sağlama mücadelesi veren komünistler, başka halkları sömürerek, kendi ülkelerinde sosyalizmi inşa etme, onu geliştirme "mücadelesi" içerisine giremezler. Yukarıdaki sözler ciddiye alındığında, bu ülkelerin sosyalistliğinden bahsedilemez. Bizim gibi geri ülkelerde sosyalizmi inşa etmek, İşçinin Gazetesi'ne göre, SB'den daha zor olacağından, o zaman biz başka halkları ya da ülkeleri "Sovyetler'in sömürdüğünden" daha fazla sömüreceğiz, öyle mi? İşçinin Gazetesi, yaptığı "orijinal" tespitlerle insanı şaşırtıyor. Bir bakıyor-sunuz burjuva yolcusu Gorbacov düşmanı, bir bakıyorsunuz onu ortaya çıkaran, besleyen, büyüten siyasal Menşevizmin hayranı! Devrim minimum tabanda olmuş! İşte sorunların sihirli kaynağı! Ama bu sefer Lenin'i ve Leninist kesintisiz devrimi nasıl savunacaksınız? Bu gizliden gizliye(!) Lenin'i, Menşeviklerin "Önce kapitalizm gelişsin, burjuvazi kendi devrimini yapsın." öğütlerine uymamakla suçlamak değil midir? İşçinin Gazetesi, neyi nasıl savunacağına bir türlü karar veremiyor. Gorbacov rüzgarı öyle bir çarpmış ki, siz tam şunu savunuyor dediğiniz noktada, öyle şeyler söylüyor ki, hemen peşinden, siz tespit yaptığınıza pişman oluyorsunuz! Siz, İşçinin Gazetesi'ne bakarak Gorbacov'a "hain" diyeceksiniz, o bu sefer "devrimci merkezin önderi demiyor mu! Ya da tersini yapıyor... Bunlar devrimci politika mı yapıyor, yoksa solun çocuklukları içerisinde oynayıp duruyor mu anlamak zor!

Oysa Marksist-Leninistlik, yaptığı işten de önce, söylediği sözlerde tutarlı olmayı, ciddi davranmayı gerektirir.

Kavga'yla Netleşen Düşünce

Bu çevrenin Mart '91'de yayın hayatına soktuğu Kavga dergisi ile birlikte kafalarının netleştiği anlaşılıyor. Bugün 1991 ortalarında, dünyada Gorbacov fırtınasının dinip, Gorbacov'un sosyalizm dünyasından ne alıp götürdüğünün ayan beyan olduğu

koşullarda, netleşmiş olabilmek yine de bir adımdır. (Çünkü hala kâr-zarar hesabını yanlış yapanlar var ne yazık ki!) Kavga'nın 3. sayısında perestroyka için şöyle deniyor:

"Gorbaçov'un 1985'te, Sovyet halkının önceki parti yönetimlerine duyduğu öfkeyi kaldıraç yaparak başlattığı perestroykanın kapitalizmin restorasyonu olduğu artık iyice ortaya çıktı." <¹⁴¹> Yine aynı yerde glasnost için söylenenlerde de bir netleşme görülüyor:

"(...) Gorbaçov yönetiminin elinde glasnost, komünist partisinin yanlışlarını düzeltmek adına SBKP'ye, sosyalizmi savunan güçlere saldırmak, gerici güçlere destek vermek, dahası tüm ülkede milliyetçiliği körüklemek anlamını taşıdı. (...) (abç) "Gorbaçov ve Yelisin Siyam ikizleri gibidirler. (...) Her ikisi de emperyalizmin işine gelen adamlardır ve emperyalizm artık yalnızca Gorbi'yle yola devam etmek istemiyor."(142)

Gorbaçov ve Gorbaçovculuğun uluslararası alandaki politikası konusunda da "karşı-devrimci" tespiti yapılmaktadır. Kavga çevresinin aradan geçen yedi yıldan sonra da olsa gerçekleri teslim etmesi, geleneksel SBKP kuyrukçuluğundan -nedeni ne olursa olsun- kopmaya başlaması bir olumluluktur. Ama geçen yedi yılda, Türkiyeli Marksist-Leninistlere önyargılı yaklaşımdan kurtulup biraz kulak verilseydi, tüm bu savrulmalar yaşan-mayabilirdi. Gorbaçov'a hem karşı-devrimci hem devrimci yakıştırmaları yapılmayabilirdi.

3- GORBAÇOV POLİTİKALARININ SONUÇLARI KARŞISINDA EM EK "KİBLE'Yİ NASIL ŞAŞIRDI?

"Sol" yelpazede Gorbaçov politikaları ve sonuçlarından en çok etkilenenlerden biri de Emek dergisinin sözcülüğünü yaptığı siyasi eğilim olmuştur. Öyle ki, Emek dergisi, yayın hayatına girdiği Ocak 1989'dan 1990 yılı Eylül ayına kadar 18 sayıda, glasnost ve perestroyka üzerine yüzlerce sayfadan oluşan 20'ye ya-

kın yazı yayınlamış, 1990 başlarına kadar, Gorbaçov çizgisinin tüm yaptıklarını sübjektivizm düzeyinde "iyimser" yorumlarla onaylamış, kendisi ve okuyucularını iddia ettiği kurgulara inan-dırmaya çalışmıştır. Daha sonraki gelişmelerle ise -bu konuda herhangi bir açıklama yapma ya da özeleştirme verme gereği duymasa da- önce adeta şok yaşayarak gerçekleri teslim etmek zorunda kalmış, sonra da stratejik sorunlar düzeyinde inkarcılığa ve yeni anlayışlara savrulmuştur.

Sosyalizmin sorunlarında ve genel olarak dış politikada SBKP'nin her dediğini "mutlak doğru" düzeyinde kabul eden bir anlayışın, yaşadığı bu süreç şaşırtıcı görülmemelidir. Kendi ayakları üzerinde yürüyemeyen, somut önemli gelişmelerde kendi birikimleriyle politika üretebilecek özgüvenden yoksun olarak, kiblesi sürekli "doğal önder" SBKP'ye dönük bulunan Emek dergisinin yaşadıkları bir yönüyle kaçınılmazdır.

"Emek, taşımış olduğu sorumluluk gereği, SBKP'nin glasnost ve perestroyka politikasının Leninist bir politika olduğuna inanmakta ve desteklemektedir. (...)" (<¹⁴³>) (abç)

"Kuşkusuz, birçok konuda olduğu gibi, 'yenilenmek'¹ konusunda da dünya proletaryasının, insanlığın SBKP'nin tutumlarına bakarak kendine hareket noktaları belirlemesi doğrudur ve bu önderlik rolü, insanlığın ilerlemesine sunduğu engin katkılar nedeniyle . SBKP'nin hakkıdır. SBKP'nin bu hakkının teslim edilmesi, hem devrimciliğin, hem de insan olmanın bir gereğidir. (...) Bu önderlik konumunu ne SBKP kadar hak etmiş bir başka güç var, ne de yeni bir önderlik arayışına ihtiyaç var." <¹⁴⁴>

(...) Her şeyden önce, yaşanan sosyalizmin sorunlarını ve bunları aşmanın yollarını doğal olarak SBKP herkesten iyi bilmektedir. (...)" <¹⁴⁵> İşte Emek dergisinin 13 sayı boyunca, yer yer kaygılar ifade etmesine karşın, siyasi bir körlükle ve kişisiz bir politikayla Gorbaçov çizgisinin tüm uygulamalarını savunmasına yol açan temel neden budur: SBKP reformistlerinin her söylediklerini kabul etme, özgücüne güvensizlik. Bu konuda sık sık eleştirdikleri

TBKP'den hiç de geri kalmamıştır Emek.

"Sovyetler Birliği'nin uygulamaya koyduğu ekonomik reformlarında önemli bir yer tutan, kapitalist-emperyalist dünya ile açık ekonomik bir rekabete girme perspektifi de dünya konjonktüründe önemli gelişmeler yaratacaktır.

"Sovyetler Birliği ekonomik reformlarla dış rekabet ortamını yaratarak, sosyalist toplumun 'büyük anayurt savunması'nda olduğu gibi sıkı bir kaynaşması ve yeni bir atılımıyla her alanda gelişimini hızlandırmayı hedefliyor.

"Ayrıca bu politika, emperyalizmin yaşamını sürdürmesinin can damarından birisi olan **yonı-sömürgecilik sisteminin çöküşünün hızlanmasına da etkide bulunacaktır.** (...) "<¹⁴⁶> (abç)

Hemen anlaşılacağı üzere, Emek, sosyal reformist politikalara "yeni-sömürgecilik sisteminin çöküşünü hızlandırması" düzeyinde büyük umutlarla bağlanmıştır. Eh, ne de olsa Emek gibi bolca atıp tuttukten sonra mücadelede olmayanların yükünü hafifleteceği düşünülüyor herhalde... Belki yeni-sömürge Türkiye'de devrim yapmaya bile gerek kalmaz değil mi?..

Emek, SBKP ve diğer ülkelerin komünist partileri tarafından tartışılması amacıyla, SBKP Bilimler Akademisi teorisyenlerince hazırlanan ve "uygarlık krizinin salt kapitalizmden kaynaklanmadığı", "yeni bir savaşta dünyanın tümüyle yok olma tehlikesi nedeniyle, uzlaşmaz karşıtların sınıf bağlaşıkları konumuna gelmesi" türünden, emperyalizmin niteliği ve sınıflar mücadelesinin en açık ifadelerle reddedildiği "tezler" konusunda zaman zaman Yeni Açılım'la tartışmaya girmiş ve onu, "Tezler'i Türkiye koşullarına birebir uygulayıp, doğrudan kopya etmekle eleştirmiştir. Şüphesiz bu konuda haklıdır. Ancak, zaman zaman zorunlu olarak ifade ettiği bir dizi kaygılarına rağmen, bu konuda kendi durumu da oldukça olumsuzdur. Gorbaçov'u Tezler'i hazırlayanlardan tamamen ayrı bir yere koyarak şöyle yazıyor Emek dergisi: "(...) *Perestroykanın teorik temellerini oluşturmak için çalışan araştırmacılar, teorisyenler yeni ideolojik yaklaşımlarında reformizme zemin oluşturacak anla-*

| yışlar da üretmektedirler. Bu tip yaklaşımlar bit yanıyla reformizme dayanak olabileceken, bir yanıyla da dünya komünist hareketi içinde canlı bir tartışmaya yol verecektir. Bu durumda enternasyonalizmi, SBKP ile ya da Sovyet teorisyenlerince lafız birliği gibi gören yanlış yaklaşımlar daha da etkisizleştirilecektir. Enternasyonalizmin genel ilkelerde dayanışma özelliği kendi geçerli lig' içinde daha da netleşerek öne çıkacaktır. (...)*

"Bu gelişmeler dünya işçi sınıfı hareketine zarar vermeyecektir. Tersine yararlı olacaktır. (...) "¹⁴⁷

İşte subjektivizm düzeyinde zorlama bir "iyimserlik" örneği.

Herkes "art niyetli", bir Emek haklı olarak iyimser!

Gorbaçov'dan sık sık "Gorbaçov yoldaş" diye söz edilen, Teslim Töre imzalı "Perestroyka'dan Kim Ne Bekledi, Ne Buldu?" başlıklı yazıda ise Gorbaçov politikaları çok yönlü değerlendirildikten sonra şunlar ifade ediliyor:

'(...) *Özetlemeye çalışarak belirttiğimiz bütün bu somut gelişmeler ve veriler, dünya burjuvazisi ve re-formizmin perestroyka ve glasnosttan umduklarını bulamadıklarını, onların beklentileri doğrultusunda değil, Marksist-Leninistlerin beklentileri doğrultusunda bir gelişme seyri izlediğini ortaya koyuyor.*"¹⁴⁸ Yazının önceki sayfalarında bu değerlendirmenin ilginç bir açılımı sunuluyor.

ABD'nin önde gelen strateji uzmanlarından, eski Başkan Carter'ın danışmanı Z.Brezinski'nin, "Büyük Fiyasko" adlı kitabında perestroykanın "komünizmin fiyaskosu" olduğunu ve bu gelişmelerin dünya çapında en fazla sosyal demokratlara yarayacağını ileri sürerek, "Gorbaçov perestroykayı komünizmi kurtarmak için bir yöntem olarak tanıtsa da, attığı her adım Batı'nın serbest girişimci ve çoğulcu sisteminin bir çeşit adaptasyonuna yönelik"¹⁴⁹ şeklindeki değerlendirmesi ve emperyalistlerin perestroykayı "komünizmin çöküşü" olarak gören tüm yaklaşımları, "gerçekten uluslararası burjuvazinin perestroykanın sosyalizmi ilerleteceğini görmesi ve bunu engellemeye çalışması olarak" açıklanıyor.

Bu tersyüz edilmiş "orijinal" kafa yapısının sahibi ise, ger-

çekte elbette Emek değildir. Birazdan aktaracağımız gibi bu yaklaşım bizzat Gorbaçov'a aittir. Ve Emek birçok konuda yaptığı gibi, gerçekleri kendisi yorumlama zahmetine girişmemiş, Gorbaçov'un yazıp söylediklerini doğru olarak kabul etmiş, bunun üzerine "teoriler" inşa etmeye çalışmıştır.

Aynı yazıda uzun perestroyka övgüleri yer alıyor. Neler yapmamış ki perestroyka...

"Emperyalizm, perestroykaya 'gafil avlanmış', perestroykada aradığı 'eşsiz fırsat'ı bulamamıştır. (...) ABD'nin kapitalist dünya jandarmalığı çıkışsızlık içine girmiş, Batı Avrupalı kimi devletlerden de ABD hegemonyasına tepkiler gelmeye başlamıştır.

*"Sovyetler Birliği, **perestroyka süreciyle bir yandan sosyalizmin çekiciliğini ve etkinliğini artırma yoluna girmiş, dünya barışı, silahsızlanma sürecinde de somut adımların atılmasını sağlamıştır.**"*

(150) (abç)

"Gorbaçov her şeyi doğru yapıyor" görüşü o denli kendisini hissettiriyor ki, daha önceki yazılarda yer yer ve sözde de olsa genel düzeyde "savunulan" bazı Marksist-Leninist ilkelerden vazgeçme açıkça kendini gösteriyor. SBKP'nin yaklaşımı temel alınarak sadece "yeni bir dünya savaşı" gerekçesi temelinde '(...) nesnel durumu dikkate alarak 'devrimle savaş' temalarını açıkça birbirinden **'boşamak'** doğru ve gerçekçi bir düşünce tarzıdır." (151) deniliyor.

Perestroyka, sosyalist kuruluş sürecinde faşizme karşı anayurt savaşı ile eş düzeyde görülüyor:

"Sosyalist kuruluş sürecinde, faşist saldırganı püs-kürtme ve sosyalist anayurdu savunma savaşında yı-ğınların kenetlenmiş birliğiyle zafere ulaşan Sovyet halkının, perestroyka sürecinden de zaferle çıkacağına artık şüphe yoktur." <¹⁵²>

Emek kendisini tutamıyor. Yine aynı yazıda "Gorbaçov yoldaş"m Almanya gezisinde takındığı "komünist bir militan gibi" tavrından övgüyle söz ediyor. Burada artık ağlayalım mı, gülelim mi, yoksa bize özgü olan biçimiyle ağlanacak halimize gülelim mi, biz de şaşırдық.

Tamamıyla aynı yaklaşımlar, başı sonu belli olmayan sınırsız "onaylamalar" Aralık '89'da yayınlanan 12. sayıda "Doğu Avrupa'da Esen Perestroyka Rüzgarları" başlıklı yazıda tekrar ediliyor. Emek, her şeyin doğru gittiğinden son derece emin! Tek emin olmadığı, güvenmediği ise kendi kafası. 8. sayıda olduğu gibi, emperyalistlerin gerçekte perestroykadan rahatsız olduğunu belirterek şunlar yazılıyor:

"Açıkçası, Gorbaçov'un belirttiği gibi, '... Batılı gözlemciler değişimler(in) sosyalist niteliğini ve bunların sosyalizmi güçlendirme gayesi taşıdığını doğru olarak görüyorlar'¹, yalan haber kaynaklarını çalıştırarak gelişmeleri geriye döndürme gayretleri bu korkularından kaynaklanıyor. Ne var ki, bütün bu korkunç propaganda kampanyasına rağmen, emperyalist-kapitalist sistem, insiyatifin sosyalist sistemin eline geçmesini önleyemedi, önleyemiyor."⁽¹⁵³⁾

Evet, sosyalizm böylesine olumsuz bir süreci, restorasyon sürecini, deyim yerindeyse doludizgin yaşarken, Emek, insiyatifin sosyalizmin eline geçtiği iddiasında bulunuyor. Kaynak da aynı yazı içinde aktarma gereği duydukları, Gorbaçov'un "Bugün Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluk insiyatifi bir kere daha eline almış bulunuyorlar" şeklindeki sözleridir. Emek serap mı görüyor acaba? Önemli olan "ele geçirilen" insiyatifin nasıl işlev-lendirildiğidir. Bugün, SBKP bu insiyatifle kapitalizmin önünü düzlerken, onun ülkemizdeki tabansız sempatizan partileri ise gözü kapalı alkış tutuyor.

Emek sadece bu kadarla da kalmıyor. Doğu Avrupa ülkelerinde geriye dönüş belirgin bir eğilim haline gelerek, karşı-dev-rim rüzgarlarının alabildiğine şiddetlendiği dönemde olayları tersyüz edip yorumlayarak, söz konusu gerici, karşı-devrimci gelişmeleri övüp yücelten, olumsuzluğun farkında olanları ise eleştiren şu satırları yazabiliyor:

"(...) Bugün de Doğu Avrupa ülkelerinde başlamış olan yenilenme hareketlerini, Polonya, Macaristan, Demokratik Almanya ve son olarak da Bulgaristan'daki yöneticilerin değişimini, 'Gorbi'nin uyarıları', 'Gor-bi'nin parmağı'¹ olarak yorumluyorlar. Oysa gerçek du-

rum başkadır. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere, bütün diğer sosyalist ülkeler, geride bıraktıkları uzun yılların sonunda, önemli bir momente gelmiş bulunuyorlardı. Bu moment, kendilerini yenileyerek, daha ileri atılımları gerçekleştirmek (...) momentiydi. Bu momentini doğal olarak, tarihsel tecrübe bakımından (...) Sovyetler Birliği ilk yakalayan ve yeni bir sürece geçiş noktasına dönüştüren ülke oldu. Diğer sosyalist ülkelerin bu gelişmeleri yakından izlemeleri, kendilerine uygun gelenleri almaları ve kendi sorunlarını çözümlemek için Sovyetler Birliği'nin deneyimlerinden yararlanmaları gerekiyordu. Onların da yaptığı budur. Bunun 'Gorbi Depremi' gibi yakışsız benzetmelerle bir ilgisi yoktur." (154)

Düşünce dünyasını yurtdışında SBKP'ye göre ayarlayan Emek çevresi, açıktan açığa karşı-devrimci gelişmeleri desteklemektedir. "Sosyalist ülkelerdeki yöneticiler ve Gorbaçov ne yaparsa doğrudur, mutlaka bir bildikleri vardır... Önce, Bulgaristan'da azınlıklar üzerinde sosyal-şoven bir politika izleyen, asimilasyon uygulayan Jivkov'ların bu politikası doğrudur (Emek bu konuda özel olarak bir broşür dahi çıkarmıştır), sonra onu devirerek yerine geçen, Jivkov'u burjuva liberal temelde eleştirenler de doğru söylüyorlardı." Çünkü her şeyin en doğrusunu onlar bilir!.. Size, sosyalizmdeki tüm olumsuz gelişmeleri savunmanız için avukatlık görevi mi verildi de, kendinizi bu hallere düşürüyorsunuz, demek hakkımızdır sanıyoruz.

O günkü koşullarda eksikliklere ve sarsıntılara rağmen sosyalizmin ayakta durabildiği Polonya, Macaristan gibi ülkelerdeki açık seçik karşı-devrimci gelişmeleri dahi göremeyen, görmemek için gözlerini sımsıkı kapayan, kulakları Gorbaçov'un sözlerinden başkasını duymayan bu anlayışın, bir ay sonra -Türkiye'de ve dünyada pek çok kafası karışıkla birlikte- Romanya'da-ki karşı-devrimi, "halk ayaklanması" olarak değerlendirmesi, uzun süre savunması pek şaşırtıcı değildir. Yine de şunu eklemeliyiz ki, bugün sonuçlarıyla da daha açık olarak görülebildiği gibi, Doğu Avrupa'da gerçekleşen karşı-devrimlerde -Emek'in iddiasının aksine- Gorbaçov çizgisinin doğrudan bir payı vardı.

Hatta Romanya'daki karşı-devrime doğrudan destek veren yine Gorbaçov'dur.

Ernek'in Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan gelişmelerin olumsuz niteliğini kısmen görmesi ise, ancak söz konusu ülkelerde karşı-devrimler bizzat yaşandıktan sonra olmuştur.

Ocak '90'daki 13. sayıda, bu doğrultudaki ilk açık kaygılar yer almaktadır:

"Görülüyor ki Sovyetler Birliği de (bazı yönlerden) içinde, Demokratik Almanya, Çekoslovakya, Macaristan, Bulgaristan, Polonya 'daki toplumsal gelişmelerle, komünist partilerin ideolojik-teorik önderliği arasında önemli bir mesafe açılmıştır. (...)"⁽¹⁵⁵⁾

Bu sözler, ilk açık hoşnutsuzluk eğiliminin dile getirilmesidir. Bir aylık süre içinde ifade edilen bu değişiklik ne kadar yumuşak bir üslupla yapılırsa yapılsın, Emek, yaşadığı şoku gizleyemiyor. Bir sayı öncesinde onlarca sayfa sözü edilen "tarihsel momentlerden, "tarihsel atılımlardan hiç söz yok. Emek adeta kafası bir yerlere çarpmış gibi. Ama yine de fazlasını yazamıyor. "Belki Gorbaçov yine de iyi niyetlidir, bir şeyler daha yapabilir..." Ayrıca tam bir senedir yüzlerce sayfa yazıp söylediği, mürekkepleri kurumamış büyük sözler, "büyük iddia'lar var. Onlar da daha fazla yazılmasını engelliyor. Biraz zaman geçmesi ve -kendince-iyice emin olması gerekiyor. Tabii bu sessizlik, Haziran ve Temmuz '90'da 16. ve 17. sayılardaki "sağanak" halinde yeni tespit ve eleştirilere yerini terk edinceye kadar...

"Gelişmeleri belirli yanlarından ele alırsanız 'sosyalizm ölmüştür'.

Başka bir yönden değerlendirme ve genellendirme yaparsanız, 'sosyalizm güçlenmektedir ve tüm sorunları kendi yapısı içinde çözümleyebilecek yetenektedir'. Bunların ikisi de doğru değildir."⁽¹⁵⁶⁾

Burada düne kadar çok açık ve kesin ifadeler ve "tarihsel" nitelermelerle her adım başı büyük iddialarda bulunarak "sosyalizm güçleniyor" diyen Emek'in, köklü bir özeleştiriyi yapmasını bekleyenler, elbette yanıılıyorlar. Emek adeta, altın bulacağını sanarak girdiği viranede, aradığını bulamayıp şok geçiren, ama bunu yaptığı rolle gizlemeye çalışanlara benziyor.

"Burada 'geçmişte savunduklarıyla ne kadar haklı

çıktığını' söyleyenlerin durumuna da kısaca değinmek gerekiyor. Böyle bir haklılık hiç kimsede yok. Bunu bir övünme payı olarak değil de ortak bir yetersizlik belirtisi olarak ele almak gerek. Keşke birileri bugünkü durumu önceden aşağı yukarı görmüş olsaydı da, bizler de ondan öğrenseydik. (...)" (157)

"Özeleştirisi" olarak söylenen şeylerin tümü bu sözlerden ibaret.

Emek, mütevazılığı da elden bırakmıyor! Marksist-Leninist-ler sürecin başından itibaren kaygılarını, yapılanların yanlışlığını ve sosyalizmi geriye götüreceğini defalarca dile getirdiler. Gelişmeler açık yönleriyle ortaya çıktıkça, o güne kadar Gorbaçov'un peşine takılarak sürüklenen bir kısım siyasi anlayışlar da, sonra sonra kaygılarını dile getirmedi de değil. Ama siz uçurumun başına kadar bu şekilde sürüklendiniz ve şimdi "kimse göremedi" diye çığlık atıyorsunuz. Anlaşıyor ki, bu tahribat sadece siyasi algılama yeteneğinizi değil, olguları teslim etme yönündeki devrimci vicdan ve politik ahlakınızı da sarsmış.

Ve peşinden oportünizmin her darbe sonrası yaşadığı savrulmalar, yaptığı reddiyeler, yeni arayışlar bir kez daha tekerrür ediyor:

"Sosyalizmde devlet düzeni ve orduyu, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet konusunu -bu mülkiyetin kolektif mülkiyetle birlikte ona bağımlı yaşayıp yaşayamayacağını- ayrıca kolektif mülkiyetin mutlaka devlet mülkiyeti demek olmadığını, proletarya diktatörlüğünün içeriği ve muhtemel evrimi vb. üzerinde yeniden düşünmek zorunludur. (...)"⁽¹⁵⁸⁾ denilerek, bu anlayış aynı yazının 16. sayfasında *"(...) Stalin (ve Stalin öncesi Bolşevikler) (Yani Lenin de dahil -bn-) dünya devrimini unuttukları için değil, devrimin yayılmasını oldukça zorladıkları için eleştirilebilirler ancak."* (abç) yaklaşımıyla bütünüleştiriyor. Yani Emek, sonuçtan bakarak, düne kadar sözde sahip çıktığı yaşanan deney ve birikimleri tırpanlamaya, inkar etmeye başlıyor. 35 yıldır yapılan hataları, yanlış uygulamaları atlayarak "tarihsel hatalar" arıyor. Yaptığı hataların büyüklüğünü görmece

den, haddini bilmeden, Bolşeviklerin "devrimin yayılmasını oldukça zorladıkları" için eleştirilebileceklerini söylüyor. Ama eleştiriyi de eline yüzüne bulaştırıyor.

Temmuz '90'daki 17. sayıda ise, önce Gorbaçov'un öncülüğünde yaşanan sürecin sosyalizmi felakete götürdüğü daha açık ifadelerle kabulleniliyor:

"Dünyada yeni bir dönem başladı" cümlesi çok sık tekrarlandığı halde (...) kısa sürede eskidi ve anlamsızlaştı. (En çok kullananlardan biri de kendileriydi, makale başlıklarında bile kullanıyorlardı, -bn-)

"Yeni dönem" kavramı daha çok SBKP 27. Kongresi ve Gorbaçov'un Sovyet lideri seçilmesiyle yaygın kullanıma girdi. (...) Giderek bu beylik sözcük içi boş bir sözcüğe ve hatta 'yeni dönem' adına ortaya konan birtakım belirsizlikler, daha karmaşık hale sokulan sorunlar nedeniyle bir kabusla dönmeye başladı."⁽¹⁵⁹⁾

Ancak yazının başlığından (Dünyayı Dönüştürmenin Yeni Dinamikleri) da anlaşılacağı gibi bu tespit, gerçeği irdelemek ya da yapılan hatalı değerlendirmelerin bir özeleştirisini vermek için değil, "dünyayı dönüştürmenin yeni dinamikleri"ni yeniden keşfetmek^{^)} amacıyla yapılıyor.

Çünkü Emek, yaşanan kapitalist restorasyonu görmek istemiyor, eksikliğin ana nedeni olarak "teorisiz pratik"! saptıyor ve "boşluğu kendisi dolduruyor":

"Teorisiz pratiğin bir başka olumsuz örneği ise, bugün sosyalist ülkelerde gündeme gelen aşırı pragmatizmdir. Özellikle Gorbaçov'la başlayan yeni süreçte atılan adımlar, yapılan hamleler tamamen pragmatik mülahazalardan hareket etmektedir. (...) Glasnost ve perestrojka hareketi eskiyi tamamen pragmatik bir tarzda yıktı, (...) Ama üzerinden beş yıl gibi az sayılabilecek bir zaman geçmiş olmasına rağmen, (Bu zaman içerisinde Emek neredeydi? -bn-) yerinin ne olduğu, nasıl yapılacağı ve neleri sağlayacağı konusunda insanları ikna edici, inandırıcı bir teori örülemedi. Hala bir boşluk söz konusudur. (...) (Emek kapitalist restorasyonu görmüyor, -bn-) *Bu teoriziz pratiğin*

acı faturası insanlığa pahalıya mal olacağına benzemektedir. Öyleyse, daha fazla zaman yitirilmeden nesnel bir zorunluluk halini almış olan değişimin gerekleri, nedenleri, niçinleri, nereye yöneleceği ve nasıl gerçekleşeceği, insan bilincinde teorik bir bütünlüğe kavuşturulmalıdır. (...)" ⁽¹⁶⁰⁾ Emek yaptığı yukarıdaki "yeni keşiflerine "Nasıl Bir Teorik

Üretim?" ve "Teorik Üretimde Baş Çelişki Tespiti" yazılarıyla devam ediyor ve şunlar yazılıyor:

"Görüldüğü gibi Marks'm kapitalizmin 'devrevi buhnamları gözlemlediği ve olgularını tespit ettiği dönemden farklı olarak ortaya çıkmış olan bu yeni olguların, büyüme ve daralma biçiminin ve bunların arasındaki uzun mesafelerin belirleyici faktörü teknoloji-

"Marksistler teknolojinin her iki yönünü de, yani hem kapitalizmin gelişmesine katkı sağlayan yönünü, hem de yarattığı yeni sorunlar ve çelişkilerle onun sorunun yaklaşımına katkısını bilimsel olarak gözler önüne sermelidirler. Teknolojinin özellikle, bu ikinci yönünün iyice kavranması ve açıklanması, 'enformasyon toplumu'nun (ya da 'sanayi sonrası toplum'¹) devrim stratejisinin önemli köşe taşlarından biri olacağıdır" ⁽¹⁶²⁾

"Bu çelişkinin (Ana çelişki emek-sermaye çelişkisinin -bn-) derinleşmesi sonucu, Marks'm belirlemiş olduğu kıtada toptan devrime doğru gelişim gündeme gelebilir. Yani Avrupa'da toptan bir devrimin Marks'tan yüzyıl sonra gerçekleşmesi mümkün olabilir. Bugün Avrupa'da toptan bir devrimin zeminleri Marks'm öngördüğü dönemden daha güçlüdür." ⁽¹⁶³⁾

Emek, burada teknoloji ve dünya devrimini keşfetmektedir. Daha önceki yazılarda ifade edilen "kapitalizmin eşitsiz ve sıçramalı gelişim yasası" ile sonuçları görmezden gelinmektedir. Öyle görünüyor ki, Emek, ne dünyadaki gelişmeleri yorumlayarak bugüne kadarki hatalı tutumunu açıklayacak, ne de yeni soyutlamalara girişecek kapasitede değildir. Çünkü gerek "teknoloji unsuru", gerekse "dünya devrimi" gibi görüşler de kendi düşün-

çeleri olmayıp, reformizm ve Troçkizmden çalıntıdır. Teori adına yüzlerce sayfa yazarken harcadığı emeği, iflas etmiş sağdan soldan çalıntılar için değil, devrimci düşünce doğrultusunda harcasa daha iyi olacaktır.

Kısacası, Emek'in savunduğu siyasi anlayış, Gorbaçov politikaları ve sonuçlarından ülkemiz solunda en çok etkilenip, sarsılan çevrelerden biri olmuştur. Öyle ki, deyim yerindeyse kibleyi -yani SBKP'yi- kaybetmişler, bu şaşkınlıkla işi bugün teknoloji ve dünya devrimini keşfetmeye(î) kadar vardırırmışlardır.<*>

4-GÖRÜŞ DERGİSİ GERÇEĞİ GÖREMEDİ

Gorbaçov ve Gorbaçov politikalarının ülkemiz solundaki en sadık savunucularından biri de Görüş dergisi yazarları olmuştur.

Gorbaçov politikalarının uygulamaya konulmasından sonra yaşanan süreç, daha başından varılacak noktanın ipuçlarını gayet net bir biçimde ortaya koyuyordu. Ama geleneksel SBKP kuyrukçuluğu, Görüş dergisinin yazarlarının gözlerini adeta kör etmişti. Görüş dergisi yazarlarının görüş mesafesi Marksizm-Leninizmin geniş ufkuna sahip değildi. Onların görüş mesafesi SBKP ve SBKP yöneticilerinin ağızlarından çıkanların dışında hiçbir şeyi göremeyecek kadar sınırlıydı. İşte bu sınırlılık, Görüş dergisi ve yazarlarının Mayıs 1990 tarihine kadar Gorbaçov ve politikaları n m savunucusu olmalarını getirdi. Mayıs 1990 tarihine kadar yayınlanan sayılarında ısrarla Gorbaçov politikalarının erdemlerinden söz edildi.

Örneğin Görüş dergisinin 3. sayısında "Glasnosta dört elle sarılmak gerektiğini ısrarla savunan Sebahattin Kerim, derginin 6. sayısında "Gorbaçov'un Revize Ettiği" başlıklı yazısında; özetle Gorbaçov'un revizyonistlerin aksine **Marksizm! esas olarak, mevcut şartları, bu bilimsel teori ışığında gözden geçirdiğini savunuyor. "Bu nedenle tavsiyem Gorbaçov'a reviz-**

(*) Aynı çevrenin çıkardığı Emek Dünyası dergisi de Emek'in görüşlerini paylaşıyor. Bu nedenle Emek Dünyası'nı aynı konuyla ilgili olarak başlı başına ele alma gereği görmüyoruz.

yonist' diyenlerin bu konudaki görüşlerini bir daha gözden geçirmeleri, Frenkçe deyişle revize etmeleridir." (abç) diyerek, son derece iddialı bir tutum sergiliyordu. Görüş dergisi yazarı S.Kerim'in bu iddialı tutumu derginin sonraki sayılarında da devam etti. Ve 13. sayıda "Perestroyka Nedir Ne Değildir" başlıklı yazıda; **"Perestroyka bir kampanya değildir, uzun erimli ve köklü bir değişme, bir atılım, bir yenileşme hareketidir. Parti kendisini eleştirmekten başlayarak tüm sorunları olanca açıklığıyla ortaya koymuştur. (...)Ve gene kendinden başlayarak radikal değişikliğin yolunu açmıştır, kararlı bir şekilde sorunların üzerine gitmiştir"** (abç) denilerek, Gorbaçov ve onun politikalarına toz kondurmama yaklaşımı sürdürüldü. Görüş dergisi ve yazarlarının Gorbaçov ve politikalarına toz kondurmama yaklaşımı, yaşanan süreç öngörülerinin aksini ispatlıyor olmasına rağmen devam etti. Örneğin Ahmet Kaçmaz şunları söylüyordu:

"...Sosyalist ülkelerde yaşanan süreçler, dünyanın kapitalizmden sosyalizme geçişin başlangıç dönemine tekabül eden sosyalist bir toplumu yaratma deneyleridir. Burada önemli olan, yaşanan sürecin sosyalist kuruluşun yerleştirilip sağlamlaştırılmasının ne ölçüde gerçekleştirildiği, sürecin nasıl bir trend izlediğidir..." <164>

Derginin 35. sayısında bu değerlendirmeyi yapan A.Kaçmaz, 38. sayıda "Erken Sosyalizm" başlığıyla yayınlanan yazısında, yaşanan sürecin ortaya çıkardığı somut duruma gözlerini tümünden kapayamamanın ama öte yandan da hala Gorbaçov'a bel bağlıyor olmanın çelişkisini yansıtan ifadeler kullanmaya başladı. Bu yazısında A Kaçmaz şöyle diyordu:

"Avrupa'nın doğusundaki son gelişmeler karşısında bir hayli meyus (üzüntülü -bn-) olmama rağmen, sosyalizme geçiş sürecinin geneline ve geleceğine umutla bakabiliyorum."(165) (abç)

A.Kaçmaz'da beliren bu çelişkili durum, Görüş dergisinin diğer yazılarında da kendisini ele veriyordu, ama Gorbaçov politikalarından umutlarını kesmek istemiyorlardı. 42. sayıda yayınlanan aşağıya aktardığımız yazı bu durumu bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır:

"Sovyetler Birliği bilindiği gibi, son birkaç yıldır

yüksek ivmeli bir değişim içindedir. Taşıdığı 'ilk sosyalist ülke'¹ sıfatının yüklediği misyonu göz önüne alarak bu ülkede yapılan yeniliklerin aynı zamanda bir sistemin 'iç değişimini' simgelediği söylenebilir. Nitekim SSCB ile merkez-çevre ilişkisi içinde bulunan Doğu Avrupa ülkelerinde de merkezle özdeşliği çok tartışma götürür o lsa bile, köklü reformlar gözlenmektedir. Kısacası 'uygulamadaki' sosyalizm değişiyor diyebiliriz. "Sovyetler Birliği'nin sosyalizmden vazgeçtiğini savlamak için henüz somut bir veri bulunmamaktadır. Yaşananlara sosyalist öğretisi içinde kalarak bir açıklama getirmek olanaklı, giderek gereklidir." <166> (abç)

Gerçekler inatçıdır, biz görsek de görmesek de gerçekliklerinden bir şey yitirmezler ve eninde sonunda kendilerini kabul ettirirler. Yıllarca var olan somut gerçekliğin tersine Gorbaçov ve politikalarına dört elle sarılmak gerektiğinin savunusunu yapan Görüş dergisi yazarlarından Ahmet Kaçmaz, kaçmaktan vazgeçtiğine karar verdikten ve ülkeye döndükten sonra, "Neden Yanıldım?" başlığıyla bir yazı yazmak zorunda kaldı ve "yanıl-gfsını şöyle izah etti:

"Geçmişteki yanlışlarımın kaynağı ne idi? Bu soruya çok net ve köşeli cevaplar bulamıyorum. Benim kişiliğimin dışında başka faktörler de var, irdelenmesi gereken. Onun için şimdilik konuyu bir yanıyla ama bence hayli belirleyici bir yanıyla ele almak istiyorum. Bana göre geçmişteki yanlışlarımın temelinde 'isteğin düşünceye ağır basması'¹ yatıyordu. (Yani sübjektivizm -bn-) (...) Sovyet örneğinden çıkardığım derslerden başlıcası, birileri bir başkalarının kaderi hakkında hüküm verip icraatta bulunmaya başladı mıydı, isteğin düşünceye ağır basmasının kaçınılmaz hale geldiği." (167) (abç)

Gerçeklerin inatçılığı, ısrarla direnmesine rağmen Görüş yazarı Ahmet Kaçmaz'a da kendisini kabul ettirdi ve Ahmet Kaçmaz gerçeklerin inatçılığından kaçamadı. Ve "Neden Yanıldım?" başlığıyla özeleştirici niteliğinde bir yazıyı kaleme alması kaçmıl-

maz hale geldi. Ancak Ahmet Kaçmaz'm özeleştiri niteliğindeki yazısı son derece önemli bir soruyu yanıtsız bırakıyordu. Yıllarca savunulan, sahiplenilen, üzerine toz kondurulmayan Gorba-çov ve politikaları konusunda savunulacak bir şeyin kalmadığını artık sıradan bir devrimcinin bile kabul ettiği bir noktada, "Neden Yanıldım?" deyip, yanılgıyı duygu-düşünce diyalektiğinde duygunun ağır basması olarak izah etmek ne derece açıklayıcı? Eğer sorunun muhatabı olan kişi sıradan bir kişi, örgütsüz bir devrimci, olsaydı olayı bu boyutlarıyla tartışmak belki gerekemeyebilirdi. Ama sorunun muhatabı, belirli bir siyasi eğilimin önderliğini yapmış, politika üretme konumunda olan bir kişidir.

Böyle bir konum ve sorumluluk olunca, olayı duygu-düşünce diyalektiğinde duygunun ağır basması olarak izah etmeye çalışmak, bir yanıyla kolaycı bir açıklama, bir yanıyla da sorumsuzca davranmaktır. Siyasetin, politikanın abecesinden haberi olan herkes bilir ki, siyasette duygular önemli bir rol oynamaz. Siyaset duygular üzerinde değil, yaşanan nesnellik ve bu nesnelliğin gereklilikleri üzerine kurulur. Ahmet Kaçmaz'm bunları bilmemesi mümkün değildir, ama gerçeklerin yıllar sonra kabul edilmiş olması, daha doğrusu kabul edilmek zorunda kalınması, Ahmet Kaçmaz açısından hazmedilmesi zor oluyor olsa gerek.

Ahmet Kaçmaz dahil, eski TSİP çevresinden gelen Görüş, Gelenek, Siyaset dergilerinin yapıları bugün SBKP ve SB konusunda büyük bir şok yaşıyorlar, "sosyalizm yok" diyorlar. Şimdi de savruluyorlar. Bunun için on yıllarca SBKP şakşakçılığı mı yapmak gerekiyordu; yoksa doğru olan en başta kendi bağımsız sandalyende politika üretmek mi? Bu çevre de bugün sözde ikincisi diyor, ama bunu onlara yıllardır anlatmaya çalışan Mark-sist-Leninistlere de "devrimci demokrat", "dogmatik" demeyi sürdürüyorlar. Eğer gerçeklerin üzerinde devrimci politika yapmak sekterlikse, biz sekterlik yapmaya devam edeceğiz, ya siz? (*)

(*) Görüş yazarları daha sonra Sosyalistlerin Birlik Partisi (SBP)'nin kuruluşuna katılmış, Görüş'ün yayını durdurularak, parti merkez yayını olarak "Birlik" çıkarılmaya başlanmıştır. Birlik'in Gorbaçov ve Gorbaçovculuk konusundaki konuru, Görüş'ün devamı niteliğindedir. Bu nedenle Birlik'i aynı konu için başlı oasma ele almadık.

BÖLÜM: VI

*Toplumsal Kurtuluş
Siyaset, Gelenek
Birlik Sorun*

1- GORBAÇOV TOPLUMSAL KURTULUŞ'U DA ALDATTI

Temmuz 1987'de "Sosyalizmi istiyoruz ve kuruluşuna katkıda bulunmak için çıkıyoruz"⁽¹⁶⁸⁾ diyerek yayın hayatına başlayan Toplumsal Kurtuluş, 1. sayısında Yalçın Küçük'e ait "Gecikmiş Çözümler İçin Gorbaçov'un Kütle Çağrısı" başlıklı yazı ile Gorbaçov destekçisi olduğunu da ilan ediyordu. Glasnost ve perest-royka hakkında söylenenlerin başlıcaları şunlardı:

"Glasnost, kazanmış olduğu doğrunun kütle bilincine dönüşmesi için gerekiyor. Doğru, en büyük gücü böylece kazanıyor. Doğru kazanırken, kütle katılımını da buluyor." (169)

"Perestroyka, yeniden kuruluş, bir başlangıçtır; kütlelel yaratıcılık, bir çözüm arayışının ifadesi oluyor." (170)

Gorbaçov'un 27. Kongre'de yaptığı açış konuşması, Kongre tutanakları, Plenum konuşmaları, 27. Kongre öncesi Komünist vd. basın organlarında çıkan yazılardan geniş ve bolca alıntılar aktararak olumlandığı, yer yer Gorbaçov'un tekrar edildiği yazı, "(...). perestroyka, yürekli ve temelli bir arayışın başlangıcı oluyor." denilerek bitiriliyor.

Gorbaçov'un Ekim Devrimi'nin 70. yılında "Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur" başlıklı Rapor'un Aralık '87 tarihli 6. sayısında tamamı (syf.2-58) verilmiştir. Aynı sayıda yayınlanan Yalçın Küçükün Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü nedeniyle TASS'a verdiği demeçte yer alan saptamalar, Y.Küçük ve Toplumsal Kurtuluş'un Gorbaçov'a nasıl yaklaştığını daha da netleştirmektedir. Uzun da olsa alıntıları aktarmakta yarar var:

(...) **Artık sosyalist sistem, hiç kimsenin cesaret edemeyeceği şiddetteki eleştirileri kendi kendisine yöneltecek kadar güçlü ve güvenlidir. 1970 yıllarının sonlarından itibaren toplanan eleştiriler, Genel Sekreter **Mihail Gorbaçov Yoldaş** ile birlikte kristalleştirilerek büyük bir yüreklilikle ortaya konmaya başlanmıştır. Sosyalist sistemin böylesine **büyük bir güven duygusuna** ulaşmış olması ve **sorunlarına cesaretle sahip çıkması dünyanın sosyalistleri için büyük bir sevinç kaynağı oluyor.**" <¹⁷¹> (abç)*

"Perestroykayı 'ikinci kuruluş' anlamında son derece doğru bir değerlendirme ve açılım olarak görüyorum.** Sovyet toplumunun bugün Birinci Kuruluş'un heyecan dalgasını yeniden yaşadığını görmek son derece sevindiricidir. Daha da sevindirici olan Genel Sekreter Gorbaçov Yoldaş'ın sihirli formüller açıklamak yerine, Sovyet halkının ve SBKP'nin yaratıcı gücünü harekete geçirmeye öncelik vermesidir. **Bugün Sovyetler Birliği'nde yaşanan, siyasi anlamda değil, ancak Sovyet halkının, işçi sınıfının, Sovyet aydın ve uzmanlarının, SBKP'nin yaratıcı gücünü toptan ve yeniden harekete geçirme anlamında, devrimci bir dönemdir.

"Dünyanın devrimcileri devrimci süreçlerin işleyiş-

*ni görmekten mutluluk duyuyorlar. Devrimciler çağı yirminci yüzyılın sonlarına doğru, Ekim Devrimi'nin yetmişinci yıldönümünün, **Sovyet toplumunun yeni bir devrimci atılımıyla kutlanmasından ayrı bir mutluluk duyuyorum.**"⁽¹⁷²⁾ (abç)*

Öncelikle, açıklık politikasının Marksist-Leninist içeriğiyle uygulanmasının her sosyalist ülke için şart olduğunu belirtelim. Fakat Gorbaçov'un "açıklık", sosyalizmin yelkenlerini burjuva liberal rüzgarlarla dolduran bir açıklıktır. Marksizm-Leninizmdş yer alan açıklık, kapitalist restorasyona kapalıdır. Yalçın Küçük'ün ilk başta ayırt edemediği, karıştırdığı bu durumdur.

Gorbaçov'a böylesine umut bağlayan, başta Yalçın Küçük olmak üzere diğer Toplumsal Kurtuluş yazarları, gerek Gorbaçov politikalarının sonuçlarının reddedilemez, görmezden gelinemez derecede açığa çıkması, gerekse de Türkiye'de Toplumsal Kurtuluş olarak oynamak istedikleri misyonun, "toplumsal rol"ün bir türlü gerçekleşmemesinden dolayı, tam bir küçük burjuva aydın tavrıyla "saldm"ya geçmişlerdir.

"Saldırılarında, Gorbaçov'a besledikleri umutların boşa çıkmış olmasının oluşturduğu tepkiselliği, öfkeyi görmemek imkansızdır. Bu kez söylenenler, daha önce söylenenlerin tam karşıtıdır. Yazılanlar artık "kopuş"un teorisidir. Aralık '87'de "Genel Sekreter Mihail Gorbaçov Yoldaş" deyip övgüler yağdırılıyor, Mart '89'da "Gorbaçov çizgisi artık belli olmuştur; **Gorbaçov ve arkadaşları sosyalist restorasyonu amaçlıyorlar.** (...)"⁽¹⁷³⁾ tespiti ile hala Gorbaçov'dan bir şeyler beklenip teoriler icat ediliyordu. Eylül '89'a gelindiğinde ise, haklı olarak(!) Gorbaçov'un kendilerini aldatmasına kızıp köpürdüler; "entelektüel şiddetlerini bu anlamda da ama yine gecikmiş olarak gösterdiler:

***"(...) Gorbaçov çizgisi, gecikmiş sorunlara çözüm bulabilmek için sosyalizmi karalamaya ve sosyalizmin umut özelliğini ortadan kaldırmaya başlamıştır.** (...)*

"Yirminci yüzyıl, bir devrimler çağı olarak başladı. Karşıdevrimler dönemiyle kapanma ihtimali hızla yükseliyor. Bunda Gorbaçov çizgisinin sorumu ve sormusuzluğu önemli bir rol oynuyor."⁽¹⁷⁴⁾

Ama hala umutludurlar. Sosyalizmden umudunu kesmemek yerinde bir davranıştır ve revizyonizmden umutlu olunamaz. Reformizmden ise hiç! Ancak her zamanki "kesin" belirlemeleri burada da görmekteyiz:

"Türkiye'de iktidara gelinceye kadar Sovyet sisteminin kapitalist sızma ve taarruza dayanabileceği değerlendirilmesinin görülebiliyorum. (...)"<¹⁷⁵> Artık glasnost ve perestroyka eski umut olma özelliğini yitirmeye başlamıştır. Ve bu nedenle, bu zamana kadar söylenenlerin tam tersini söylemek zorunluluk haline gelmiştir:

"Perestroyka, kapitalist yöntemleri daha çok kullanarak, emek-değer yasasının ve piyasa mekanizmalarının ağırlığını artırarak Sovyet ekonomisini yeniden örgütlenme siyasetidir. (...)"

"Glasnostu n sosyalist aktif yığın katılım ve kütle mobilizasyonu yönünden gelişmediği açıktır. Glasnost, toplumdaki çelişkilerin bir bölümünün açığa çıkmasına, daha çok sosyalizm karşıtı güçlerin örgütlenip güçlenmesine yol açıyor. Demokrasi arayışları burjuva demokrasisinin dar ve aldatıcı biçimsel ölçütlerini aşmıyor. (...)"⁽¹⁷⁶⁾ (abç)

Soruna Marksist-Leninist bakışla yaklaşım yerine, söylenenlere inanma, revizyonizmin biriktirdiği sorunların, daha da sağcı-laşarak, emperyalizmle uzlaşarak aşılamayacağını görememenin sonuçlarını, diğerleri gibi Toplumsal Kurtuluş da yaşamıştır. Küçük burjuva aydın tepkiselliği ve kendisinin çok uzağında ve hatta imkansız olan misyonlara soyunma, Toplumsal Kurtuluş yazarlarının özellikle bir kısmını zora sokmuş, ayakları havada, boş ajitasyondan öte bir anlamı olmayan, kendi üzerlerinde yaptığı etkiyi tüm sola ve bu arada Marksist-Leninistlere de mal etme uğraşına da girilmiştir ki, bunun gerçeklerle hiçbir ilgisi yoktur. Sıkıcı da olsa kimi "saptamaları sıralamakta yarar var:

*"(...) SBKP merkez teorik yayın organı Komünist dergisinin birikmiş sayılarını inceledim, artık Amerikan okullarında bile kapitalizm bu denli övülmüyor. İlk ba-
kışta çok üzüldüm.*

"Rusça öğrendim, şimdi düşünüyorum, acaba kö-

tu mü yaptım?"

"Sosyalizmin yıkıldığını düşünmüyorum. Gelişmelerin Türkiye devrimi için, yeni imkanlar, kapılar açtığına inanarak üstelik seviniyorum. (...)"⁽¹⁷⁷⁾ (abç)

"(...) Aslında Türkiye soluna en büyük darbenin Evren-Özal tarafından değil, Gorbaçov eliyle getirildiğine inanmak gerekir. (...)"

"Bütün bu gelişmeleri olumlu buluyorum. Türkiye'nin M-L'de halife görevine tam sahip olabilmesi için, bu tür çürümeler gereklidir."(178) (abç)

Umutlar yıkıldıkça eleştirinin dozajının da duygusallıkla karışık arttığını belirtmiştik. Yazılanlar tam bir iç tutarsızlık örneği sergiliyor.

Öncelikle Yalçın Küçük'ün SB'de sosyalizm adına olup-bite-ni ancak "Rusçayı öğrendikten sonra kavraması"(!)nı anlamak güç. Yaşanan ve büyük bir üzüntüye yol açtığı söylenen bu gelişmelerin Türkiye devrimine "yeni kapılar" açtığına "inanarak sevinmesine ne demeli? Yalçın Küçük ne anlatmak istiyor? Sosyalizmin çıkarları adına "iyi" mi oluyor, "kötü" mü oluyor? Seviniyor mu, üzülüyor mu?... Yalçın Küçük sosyalizm geriledikçe seviniyor; neymiş "Türkiye'nin misyonu artıyor"... Marksizm-Leninizmin halifelliği Türkiye'ye geçecekmiş! Halife sultan da bu durumda Yalçın Küçük olmalı?! Söbjektivizmle harmanlanmış düşünce ve duygu karmaşası içinde bir küçük burjuvanın ruh hali budur. Sosyalizmden kapitalizme geri dönüş gerçeği bu denli ciddiyetsiz ele alınamaz.

"Emperyalist merkezlerden gelen işaretler, açılan on yılda mücadelenin Türkiye'nin merkez olduğu topraklar üzerinde gerçekleşeceğini gösteriyor. (...)"⁽¹⁷⁹⁾

"Varsın Avrupa ve sosyalist ülkelerde karşı-devrimci hareketler süredursun, Türkiye işçi sınıfı sosyalist devrimini yapacaktır. (...)"⁽¹⁸⁰⁾

Toplumsal Kurtuluş'un, Gorbaçovculuktan Gorbaçov reformist engelinin görülmesine, Türkiye devriminin öneminin kavranmasına kadar gelmiş olması elbette olumlu bir gelişme. Ancak gelişim seyri sağlıklı değil. Aydın öngörüsüzlüğüyle; olguların ancak ayan-beyan ortaya çıkması sonrasında doğru şeyler

söylemeye başlanması, toplumsal kurtuluş mücadelesinin öncülüğüne soyunanların çapını gösteriyor. Tek kelimeyle, her şeyi kitleler görüp anladıktan sonra, kitlelere akıl vermek öncülük olmasa gerek.

Toplumsal Kurtuluş yazarları SBKP'den umutlarını yitirmek istemiyorlar. Burada her şeye rağmen, sökülüp atılamayan gizli, geleneksel SBKP'cilikleri sırtıyor:

"SBKP'nin kapitalist restorasyon yolunu tıkamak için çok dikkatli bir mücadele sürdürdüğünden kuşku duymuyorum!"

<¹⁸¹> (abç) Yalnız anlık savrulmalara düşme, temel/stratejik görüşlere sahip olamamaktan dolayı "kader" olmaktan kurtulamıyor. İşte, üst paragraftaki "umudu" yok eden bir açıklama daha:

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin son kongresini NATO kazandı. (...)"⁽¹⁸²⁾

Toplumsal Kurtuluş önce uca savrularak eleştiriyor, sonra geriye dönüp bakarak "herhalde kalemi fazla kaçırdım" dercesine, satır aralarına "umut" sözcükleri ekliyor. Bu, sağlıklı, Mark-sist-Leninist bir çözümleme değildir.

"Washington, Boris Yeltsin'i deneyimsiz, istikrarsız ve maceracı buluyor; Kongre'nin hemen öncesinde Batı basını, Yeltsin'e oynamamayı anlatan yazılarla donandı. (...)"

"Moskova'da ilk kez Sovyet yasalarının Amerikan uzmanları tarafından yazılması süreci başlıyor. (...)"

"Reel sosyalizm, önemli bir ekonomik kriz yaşamadan ve bir savaş kaybetmeden büyük bir teslimiyet politikasını sahneye koyuyor. (...) Sovyet sosyalizminin çözülüşü, tepeden başlatılmıştır."⁽¹⁸³⁾

"Sovyet Komünist Partisi Kongresi'ni Bush kazandı."⁽¹⁸⁴⁾

"Geldiğinden beri SBKP'yi yola getirmek isteyen Gorbacov, ayak bağlarından kurtulunca Doğu Almanya'nın satışını antlaşmaya bağladı. Kongre sonrasında Sovyetler'e gelen Kohl ile beş milyar karşılığı Doğu Almanya'nın NATO'ya girmesine razı oldu. El sıkıştılar."[^]

Evet, benzeri değişimleri çoğaltmak mümkün. Ama bu kadarı bile fazla. SBKP'den umut beklerken NATO'nun, Bush'un Kong-re'yi kazandığını söylemek, daha doğrusu üç ay sonra söylemek zorunda kalmak, hiç de kolay olmasa gerek... Hele hele Aralık 1987 (6. sayı)'de yoldaş dediğin birisine, yaklaşık iki yıl sonra (Ocak '90, sayı 29-30) şunları söylemek zorunda kalmak daha bir acı olsa gerek. (Toplumsal Kurtuluş'un böylesi trajik konumlara sürüklenmemesini dilerdik. Ama bu, tamamen Marksizm-Leninizmi sağlıklı özümlemekle olanaklıydı.)

*(...) Romanya'da iktidarın ortada olduğu bir zamanda Fransa ve Amerikan Dışişleri Bakanlarının Sovyetler Birliği'ni silahlı müdahaleye çağırımları, Gorbacov'un, Çavuşesku'nun düşüşünden yana olduğu konusunda, Paris ve VWashington'un güvenini göstermektedir. Bu ise Çavuşesku'nun kanında Goçbaçov'un elinin bulunduğu izlenimini vermektedir.

"İlk bilgilerin kesinlik kazanması halinde, Sovyetler Birliği'nin değerlendirmesinde yeni bir dönem başlamış olacaktır. Devrimcilerin ve sosyalistlerin böyle bir ihtimale cephe alacaklarından kuşku duymuyorum."

⁽¹⁸⁶⁾

Evet, gerçekler acıdır. Daha önce destek sunduğunuz, umut bağladığınız kalelerin yıkılması karşısında devrimcilere yakışan özeleştirililmelidir. Ama bu yapılmayıp, "Bizim zaten çekincelerimiz vardı." veya aynı anlama gelecek "Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur'un III. bölümüne itirazlarımız vardı." demek yetmez. İdeolojinin tamamının sorgulanması gerekir. Revizyonizmin *"Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının kapitalizme ısınması"* <¹⁸⁷> şeklindeki tanımını ve revizyonizmin son durağının komünizm yerine olgun sosyalizm veya onunla aynı anlama geldiğini belirttiğiniz sosyalist restorasyon ⁽¹⁸⁸⁾ değil; kapitalist restorasyon ("Sosyalist ülkede, aydınların ve küçük meta üreticilerinin sosyalizmden soğumasıdır." diyorsunuz. Sayı 33, syf. 20'de) olduğunu kabul etmeniz; bundan da önemlisi Türkiye gerçekliğine dönmeniz gerekiyor.

2-SİYASET/GELENEK: "ALDATILMAKTAN UTANDIK!"

Gorbaçoyculuğu değerlendirme konusunda bir uçtan bir uca savrulmanın en tipik örneklerinden birini Gelenek ve Siyaset dergileri ortaya koydu. Başlangıç sürecinde Gorbaçov ve çizgisine umut bağlayan bu çevre, gelişim sürecinde ortaya çıkan sonuçları gördükçe daha önceki değerlendirmelerinden vazgeçti. Bunlardan Siyaset, daha önceki yaklaşımlarından utanç duymaya başladığını ifade edip Gorbaçov karşıtı safa geçti. Tabii tam bir panik havasında.

Gelenek ve Siyaset dergileri, çeşitli sayılarında ilk başlarda Gorbaçov ve politikalarına ilişkin umutlu yaklaşımlarını şöyle dile getiriyorlardı:

"Gorbaçov 27. Kongre açılış konuşmasında 20. yy. 'in son yıllarında kapitalist dünyada can alıcı bir genel bunalımın öngörülebileceğini belirtmiştir. (...) Yürürlükteki dönüşümler bu 'ara'yı (ABD ile SSCB arasındaki teknolojik farkı -bn-) kapatma ve 21. yüzyıl dönemecine ekonomik, askeri ve psikolojik açılardan hazır olma mücadelesidir." (189)

"(...) Gorbaçov açılımlarında, içte sosyalist ekonomi ve topluma büyük sıçramalar yaşatma perspektifi 17e, dışta bu kez ABD'yi her durumda baş muhatap almayan daha geniş kapsamlı ve çözücü bir karşı hareketin oluşturduğu bütünlük, odak noktayı ortaya çıkarıyor

"(...) İçte sosyalist toplumu güçlendirmeye yönelik ve niteliksel sıçramalar da öngören bir perspektif; dışta ise temel çıkış noktasını global sorunların oluşturduğu kapsamlı ve etkili bir karşı saldırı..."

"Ciddi birer umut kaynağı olan açılımların, bu arada uluslararası planda ön plana çıkan gündem maddelerinin geleneksel sol tarafından sınıf mücadelesinin gereklerini bir kez daha silikleştiren dışlayıcı 'öncelikler' olarak değerlendirilmesi, büyük bir yanlış olacaktır." (190) (abç)

*"Glasnost ve perestroyka uluslararası sosyalist hareketin soluksuz kaldığı bir döneme denk düşmektedir. Yeni bir canlanma döneminde Sovyetler Birliği'ni ve sosyalist sistemi hazırlamayı da içeren **bütüncül bir yenilenme söz konusudur.** (...) (191) (abç)*

"Sovyetler Birliği, Gorbaçov'un adında cisimleşen bir dönüşümler süreci yaşıyor. 70'li yıllarda bir durağanlaşma dönemine giren dünya sosyalizmi de bu süreçle birlikte kabuklarından sıyrılma eğilimi gösteriyor. Şu rahatlıkla söylenebilir: Sosyalist düşünce çözümleri, perspektifleri ve insanlığın önüne açtığı ufuklarla önümüzdeki dönemde yeni bir hareketlenme yaratacaktır." (192)

Evet, Gelenek ve Siyaset dergileri ve bu dergilerin yazarlarının Gorbaçov ve politikalarının önümüzdeki dönemde yeni bir hareketlenme yaratacağı şeklindeki tespiti bir ölçüde kanıtlandı. Kanıtlandı kanıtlanmasına, ama tam tersi yönde. Söz konusu politikaların yarattığı hareketlenme insanlığın, sosyalizmin önünü açan bir hareketlenme olmayıp, hatasıyla, eksiği ile sosyalist ilişkilerin egemen olduğu ülkeler, kapitalizme doğru evrilme sürecinde bir hareketlenme yaşamaya başladılar. Bu gelişim öylesine açık ve netti ki, Siyaset dergisi ve dergi yazarları da bu gerçeği bir müddet sonra teslim etmek zorunda kaldılar. Ama gerçeği teslim edişleri de ilginçti. Bu ilginçliği görüp yerli yerine oturtmak için Siyaset dergisinin Temmuz '90 tarihli sayısından uzunca bir alıntı yapmak gerekiyor:

"Gorbaçov (...) Geldi (...) Partinin fazla geç olmadan kendisini yenileyeceğine, dinamik ve saygın bir görüntü kazanacağına, 'gülümsemesinin ardında demirden dişler saklayan' karizmatik adamın bu yenilenme sürecinin liderliğini omuzlayacağına inanıyorduk.

"Hiç kuşkusuz 'hepimiz' Mihail Sergeyeviç Gorbaçov'un girizgahından zaman zaman tedirginlik hissetmiş, ama genel olarak bu 'genç' genel sekreterin güven verici propagandasından etkilenmiştik. Etkilenmenin ötesinde gizliden gizliye bir keyif de duyuyorduk...

Keyif ve güven yerini utanca bıraktı Son beş yılda

Sovyetler ve partinin getirildiği işler acısı durumu bir kenara bırakıyorum ve kendimi SBKP Genel Sekreteri, SSCB Devlet Başkanı Gorbaçov'un son ABD gezisindeki haysiyetsiz görüntüsünden büyük utanç duyduğumu açıklamak zorunda hissediyorum. TV'de bu gezinin 'high light'larını izleyen birçok arkadaşımın da yüzünün kızardığını biliyorum. Ve SSCB'de, Türkiye'de nice sosyalistin aynı duyguları paylaştığına inanıyorum.

Nereden nereye?.. Bunu düşünmek gere-
/r/r."<¹⁹³>(abç)

SSCB'deki Stalin sonrası süreçteki gelişmeleri ve politikaları sağlıklı bir analize tabi tutup Gorbaçov politikalarını ona göre değerlendirmek yerine, Gorbaçov'un genç oluşundan, gülümseyen yüzünden, yürüttüğü propaganda faaliyetlerinden etkilenerek, bunların etkisi altında değerlendiren Siyaset dergisi ve yazarlarının, gelişmelere bağlı olarak Gorbaçov'dan utanç duymaya başladıklarını itiraf eden yaklaşımları, derginin 14. sayısından sonra da devam etti.

Siyaset dergisinin Ekim '90 tarihli sayısında yer alan "Gorbaçov'un Şeytan Zinciri" başlıklı yazıda, Gorbaçov'a duyulan öfke daha da boyutlandı ve süreci nereye kadar götürebileceği saptanırken öfkeli bir dille şunlar söylendi:

"Glasnost sürecinin artık doğal ve tutarlı ürünleri haline gelen öğeler Moskova sokaklarındaki Çar resimleridir, dini örgütlenmeye tanınan özgürlüktür ve hiç merak etmeyin devletin adından anlamlı ne varsa düşürülmesi olacaktır. Çünkü zincirin bir halkasından diğerine geçilirken, işleyen bir linç mantığıdır. Sonuna kadar! Sosyalizmin son işareti sökülene kadar, son izi silinene kadar!"(194)

Arkadaşların öfkelerini, tepkisini anlamamak mümkün değil. Ama insan önce "goşist", "devrimci demokrat" demeden, ne söylediğine kulak verseydiniz bunlar başınıza gelmezdi diyor ister istemez.

Gorbaçov politikaları konusunda bir uçtan bir uca savrulmanın tipik bir örneğini sergileyen Siyaset dergisi ve yazarlarına sormak gerekiyor; politik değerlendirmelerin, kişilerin genç ya da

yaşlı oluşuna, güler yüzlü olup olmamasına, propagandacı yanlarının güçlü olup olmamasına göre yapıldığının devrimci siyaset tarihinde bir örneği var mıdır? Yanıtını biz verelim: Siyaset tarihinde böyle bir örnek yoktur. Bu konudaki ilk örneği siz(ler) yarattınız ve kendi ifadelerinizle söyleyecek olursak, yarattığınız bu ilk örnek, daha sonraki süreçte utanmanıza, yüzünüzün kızarmasına neden oldu. Buna da şükür demeden edemiyoruz. Yüzü kızarmayanlar da var. Belki şöyle düşünebilirsiniz; bizim utancımız kendimizden değil, Gorbaçov'un devrimcilik adına haysiyetsiz davranışlarda, tutumlarda bulunmasındandır. Ama o noktada da başlangıçta Gorbaçov'a umut bağlayan, Gorbaçov politikalarının insanlığın ufkunu açacağı, sosyalizmin önündeki tikanıklıkları aşacağı şeklindeki belirlemelerinizi, değerlendirmelerinizi nereye oturtacağız? Sizler açısından asıl utanç duyulması, özeleştirilmesi gereken nokta burasıdır.

Gorbaçov ve Gorbaçov politikalarının süreci bugünkü noktaya getireceği Marksist-Leninstler açısından bir sır değildi. Nitekim başlangıçta sizlerle birlikte ülke solunun büyük bir kısmı Gorbaçov ve Gorbaçov politikalarına methiyeler yağdırırken, Marksist-Leninstler Gorbaçov politikalarına şiddetle karşı çıkıyor, sürüklenilen noktanın tehlikesine ısrarla dikkat çekiyorlardı. Sizler bunu anlamak istemeyerek, ancak 1991 yılında net ve doğruya yakın görüşlere ulaşabildiniz.

3- BİRİKİM'DE FAZLA BİR ŞEY YOK, KEKELİYOR

Ülkemiz solunda Gorbaçov çizgisine büyük umutlar bağlayan, yaşanan sürecin, Gorbaçov politikalarının sonuçlarının ne olduğunu, daha da ne olacağını çok somut olarak koymasına karşın, bin bir dereden su getirip Gorbaçov politikalarında keramet arayan eğilimlerin biri de Birikim çevresidir.

Gorbaçov çizgisi konusundaki düşüncelerini şu şekilde ortaya koymaktadırlar:

"Gorbaçov ataleti gidermek için bir şeylerin değişmesi gerektiğine inanmış bir kimsenin uygulayıcısı olarak yönetime geldi. (...) Evet, Gorbaçov tarihe göre

hızlı davranmaya çalıştı. Patlamadan önce değişimi başlatmak istedi. Böylece aslında daha kötü olabilecek bir akıbeti önlemiş olması muhtemeldir. Ama bu başlayan sürecin de sancısız, geri dönüşsüz, sütlüman bir 'reformlar'¹ çizgisi olamayacağı yeterince açık.⁽¹⁹⁵⁾ Birikim dergisi, aradan geçen süreçte Gorbaçov ve politikalarının niteliğini, hiç bilmeyenlerin bile bir fikir sahibi olabileceği önemli gelişmeler olmasına rağmen, Şubat '90 tarihli 10. sayısında da umudunu korudu. Gorbaçov politikalarının savunuculuğunu yapmaya devam etti. Gelişmeler öngörülerini tekzip etmesine rağmen, mantık zorlamalarıyla olaylar izah edilip, umutlar korunmaya çalışıldı.

Derginin 10. sayısında Ulus Baker-Mustafa Aslantunali imzalarıyla yayınlanan yazı, Gorbaçov politikalarının savunulabilmesi pahasına nasıl mantık zorlamaları yapıldığının somut bir örneğidir. Bu nedenle söz konusu yazıdan geniş bir alıntı yapmayı gerekli gördük:

"Gorbaçov kadrolarının ekonomik ve siyasal programı başlangıçta sözde bir değişim isteği, deyim yerindeyse bir 'makyaj' olarak algılanmıştı. O zamandan bu yana SSCB ve Doğu Avrupa'da olup bitenler, glasnost ve perestrojkanın 'vebal'¹ nitelikteki bir sözde reform olmadığını, sosyalist blokta ciddi reformların kaçınılmazlığını göstermekle kalmadı, bu hareketlenmenin on yıl önce hiç kimsenin tahayyül edemeyeceği boyutlara varabileceğini, hatta kimi zaman reform programlarını yürürlüğe koyan, kadroları ve resmi yapıları da aşarak, tüm toplumsal katmanlara yayılabileceğini ortaya koydu. Bundan ötürü sosyalist blokta, her geçen gün yeni hareketlenmelerin başgösterdiği SSCB ve Doğu Avrupa toplumlarının çehresinin günbegün değişmekte olduğu bugünlerde, Sovyetler Birliği üzerine teorik saptamalar yapmak, gelecek için de olsa kestirimlerde bulunmak neredeyse olanaksız hale geliyor. Sözünü ettiğimiz güçlülüğü ortaya koyan bir başka gözlem de, yakın geçmişte üstelik 'uzmanlar' tarafından ortaya atılan pek çok öngörünün hızla geli-

şen olaylarla tekzip edilmesi...

"SSCB hakkında şu aşamada hiçbir şey söylene-meyeceği şeklinde bir savımız yok elbette. Söylüyorum zaten. Sadece bütün dünyanın çehresini değiştirebilecek güçte bir dönüşüm dalgasının olacağı nihai şekil henüz belirginleşmemişken, geleceğe ilişkin öngörülerin spekülasyondan ibaret kalacağını kabul etmek durumundayız. Ve şu anda tutulabilecek en makul yolun bugünkü konjonktürü mekan olarak, SSCB'yi bugüne getiren koşulları bir kez daha gözden geçirmek ve yorumlamak olduğu...

"SSCB ve öteki sosyalist ülkeler bu krizi 'kapitalizme dönüş'¹ ile sonuçlanacak reformlarla aşacak yapılanmaları ön plana koyuyor gibi gösterilmeye çalışsalar da, hatta bu 'kararlarında' samimi yönetimler işbaşına gelse de, geriye dönülmez olan bu dönüşüm sürecinin sonunda ortaya çıkacak toplumsal biçimin geçmişte de şu andaki kapitalist dünyanın biçimlendirdiği toplumsal yapılarla benzeşmeyeceği söylenebilir."^{<196>} (abç)

Yıllardır DY, KSD ve bazı "sosyalist" aydınların düşünce dünyalarının altından girip üstünden çıkan Birikim çevresi, akıl hocalığını sürdürüyor. Ama ağıdalı, ne demek istediğini anlata-mayan, aydın gevezeliği diliyle...

Mantık zorlaması ve "Gelişmeler ne olursa olsun benim dediğim doğrudur." anlayışının tipik örneği olan yazıyı kaleme alan Birikim yazarları U.Baker ve M.Asiantunali, her şeyi bir kenara bırakalım, Doğu Almanya'nın Batı Almanya tarafından yutulup emilmesini nasıl izah ediyorlar acaba? Gorbaçov ve Gorbaçov politikalarının sonuçta Doğu Almanya'nın Batı Almanya'ya satışı gibi bir noktaya ulaşacağını çok önceden yakalayabilen Mark-sist-Leninistlerin saptamaları da, "spekülasyondan ibaret" olarak mı değerlendirilmelidir? Birikim bunlarla ilgilenmiyor, sadece ve sadece durum tespiti yaparak, cesaretsiz ve kekemeler gibi akıl vermeye devam ediyor. Durum tespitlerine ise genelde belirsizlik hakim.

'(...) Gorbaçov'un perestrojka'sı, özellikle de onun

bunu gerçekleştirmeyi umduğu yöntem başarılı ol/ama-
di. (...) Ancak, yıllarca en ayrıntı düzeydeki işlerin sınıksız
denetlendiği bu toplumda şimdi hiçbir şey denetle-
nemiyor. **Aynı şekilde, her şeyin merkezi yöntem-
lerle yürütüldüğü Sovyetler Birliği'nde merkez artık
çökmüş durumda.**

"Bu durumda görünen o ki, bu ülkede ne olaksa -
dünyanın genel mantığına da uyarak- ayrı ayrı cum-
huriyetler içinde olacak. **Belki her cumhuriyet kendi
perestroykasını yürürlüğe koyacak.** Gelgelelim, bu
kaçınılmaz ara sonuca varıldığında, o cumhuriyetleri
bir arada tutmanın nasıl mümkün olacağı da belli de-
g7."<¹⁹⁷>(abç)

Birikim, SSCB'de olan bitenin nedenlerini haklı olarak geçmişte
ararken, vurguyu yanlış bir noktaya yapmaktadır. Üstü kapalı
olarak belirtilen geçmişte "işlerin sıkı denetlenmesine Çağlıyor
hataları. (Yani, Türkçesi, demokrasi yoktu demek isteniyor.) Alt
paragrafta ise, geç kalınmış bir tespit yapıyor. Cumhuriyetler kendi
perestroykalarını daha Gorbaçov politikaları yürürlüğe girer girmez
uygulamaya başladılar. Cumhuriyetlerin perest-roykasının ideolojisi
burjuva milliyetçiliği, siyasi hedefi kapitalizm ve merkezi Sovyet
devletinden kopuş, sosyalizme elveda vb. geri dönüş planlarından
oluşmaktaydı. (Karabağ yüzünden Ermenistan'la Azerbaycan
çatışmasının Gorbaçov dönemindeki başlangıcı anımsansın.)
Birikim olaylara sınıfsal yaklaşmayıp, titiz bir gazeteci gibi
aktarmalar yaparak, "dehasını" konuşturuyor ve olayların ileride
alabileceği biçimleri, olasılıklar dahilinde sıralamakla yetiniyor.
Taraft(sızlık) üzerine pek bir şeye rastlanmıyor.

Açık olan bir şey var. Eğer -diyor Birikim- Sovyetler'de liberal
ekonomiye geçilecekse bile, bu yönetici-seçkin kesimin çıkarlarının
gelişmesiyle koşut olarak gerçekleşecektir; tam bir pazar
ekonomisine geçmek konusunda kararlılık yoktur.

"(...) Pazar ekonomisine tedrici olarak geçiş konu-
sunda şüpheye neden olmadığını ısrarla vurgulamaya
devam eden SBKP yönetimi, uygulama ile nomenkla-
turanın denetiminde kalan 'özel teşebbüsler'in ötesinde
bir pazar ekonomisi tahayyül edemediğini her ka-

ranyla gösteriyordu."⁽¹⁹⁸⁾

Bir sınıf olarak telaffuz etmeye çalıştığı "nomenklatura"nın
"pazar ekonomisini tahayyül edememesi", Birikim'i rahatsız ediyor.
Liberalizmi "özel teşebbüs" düzeyinde tutmamak ve "ısrarla
vurguladığı" gibi pazar ekonomisine geçişte "kararsız davranış"la
serzenişte bulunuluyor!

Gorbaçov'u yolu(nu)n sonuna gelmiş biri olarak gören Birikim,
Gorbaçov ve SB için şöyle bir gelecek öngörüyor:

"(...) Bu 'sivil idare' yönetimi de asgari tatmin edici sonucu
vermezse, **totaliter sistemlerden barış içinde çıkmanın mümkün
olmadığını** yıllardır iddia edenlerin haklı oldukları anlaşılacak.

Ama bu arada Sovyetler Birliği de tarihe karışmış olacak. "<¹⁹⁹>
Gorbaçov konusunda kekeleyen Birikim, onun karşısında değildir.

Birikim'in endişesi "totaliter sistemT'den (Bu deyiimi
emperyalizmin ideologları ortaya atmıştır ve burjuva literatürüne
aittir.), yani "demokratik hak ve özgürlüklerin tam anlamıyla baskı
altında tutulduğu, bütün yetkilerin bir elde toplandığı terör, baskı ve
zulme dayanan (devlet yönetimi)"nden (TDK, Türkçe Sözlük, 7.
baskı) **burjuva liberalizmine nasıl yumuşak geçiş
sağlanacağıdır.** Ya bir de bu şiddetli olursa? İşte o zaman her şey
biter! Yürütülen saklı mantığın vardıdığı yer, o zaman Gorba-çov'un
yumuşak geçiş emellerini desteklemek olmaktadır.

4- GORBAÇOV SORUN'UN DA ÖNYARGILARINI AŞTIRDI!

Yayın hayatına 1 Ekim 1987 tarihinde atılan Sorun dergisi, ilk
sayısında Gorbaçov'un kendisi ve Gorbaçov çizgisine ilişkin olarak
son derece iddialı değerlendirmeler yaptı. Sorun dergisi sahibi ve
başyazarlarından biri olan Sırrı Öztürk, derginin 1. sayısında
yayınlanan "SBKP 27. Kongre Yankıları" başlıklı yazısında,
Gorbaçov'un kendisi ile ilgili olarak şu belirlemeleri yapıyordu.
"SSCB'nin gündeminde açıklık ve yeniden yapılandırma
politikasını değerlendirirken, hesaba katılması gereken önemli
bir konu da Gorbaçov'un tarihi

süreçte SBKP'nin bir dizi genel sekreterinden biri olduğudur. Burjuva bakış açısıyla tarihsel görevi tek bir kişiye, Gorbaçov'a yüklemek yanlıştır. Ancak bu sorunları yeniden gözden geçirme ve yenileştirmelerde bir partili olarak, **yetenekli bir devrimci olarak**, elbette Gorbaçov'un rolü vardır."⁽²⁰⁰⁾ (abç) Sonra, yine aynı yazı içerisinde Gorbaçov çizgisinin nasıl ele alınması gerektiği konusunu şöyle değerlendiriyor:

"Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeleri liberalleşme, kapitalizme ve çoğulculuğa dönüş vb. olarak tanımlamaya çalışmak, sosyalist toplumun geldiği aşamanın ne olduğunu, hangi konakta bulunduğunu ve sosyalist demokrasinin hangi ileri basamağa sıçramak istediğini kavrayamamak ya da kasıtlı çarpıtmak anlamına gelir. Gorbaçov'un konuşmalarında ifade bulan parti politikası ile SSCB'deki sistem, yani üretim ve mülkiyet ilişkileri değişmemektedir. Daha açık bir deyişle Çarlık Rusyası'nın 'çoğulcu'¹ altyapısı 1917 Devrim'inin şafağında başka bir sürece dönüşmüştür."⁽²⁰¹⁾ (abç)

Sorun dergisi ve başyazarlarından Sırrı Öztürk, 1987 Ekim'inde Gorbaçov ve çizgisine en küçük bir eleştiri getirilmesine bile tahammül edemeyip, bu yöndeki değerlendirmeleri "olayı kavrayamamak ya da kasıtlı olarak çarpıtmakla suçlarken, 1989 yılma gelindiğinde, bu ısrarlı ve iddialı tutumundan çark ediyor. Sorun, 1989'dan sonra Gorbaçov ve Gorbaçov çizgisi konusunda çok sert eleştirilere dergi sayfalarında yer vermeye başladı. Örneğin 13. sayıda, "Perestroykaya umutlu gözlerle bakmıyorum. Perestroykanın işlerliği kendine sadakat saflarında bile benimsenmeme durumundadır." denildi. Yine aynı sayıda Kirve Kalender imzasıyla yayınlanan yazıda başlayan çekimser eleştiriler, 15. sayıda Gorbaçov'u ve Gorbaçov çizgisinin niteliğini kabul edip, mahkum etme noktasına ulaştı.

Sorun dergisinin 15. sayısında Coşkun Adalı imzasıyla ya-

(*) Gorbaçov dönemi için daha sonra (Aralık '90 tarihli 18-19. sayı, syf.43'te) "Toplumsal olarak bir tür '2. Şubat Devrimi'nin yaşandığı süreç" denilecektir.

ymlanan "Gorbaçov Dönemi Sona Erdi" başlıklı yazıda şunlar söyleniyordu:

"Gorbaçov bitti, tarihsel misyonunu tamamladı. Bir dönem kapandı. Ve yeni bir dönem açıldı. Bu yeni açılan dönemde özellikle Gorbaçov'un üstlenmesi gereken bir işlev yok artık. Gorbaçov bundan böyle kar-şı-devrimci gelişmelerin 'olmazsa olmaz' şartı değil, artık. Gorbaçov bu anlamda bitti. M-L iddiasından çoktan vazgeçti, bu nedenle ideolojik-teorik bitişinden bahsetmiyorum, Gorbaçov tarihsel ve politik olarak bitmiştir. (...) Emperyalizm destekli Gorbaçov hattı, çözülmenin hegoman hattı olacak; kapitalizme yumuşak geçiş bu hattın denetiminde gerçekleşecekti. Oysa gelişmeler Gorbaçov'u aştı. En 'başarılı' görüldüğü anda kaybetti. Nasıl sette bir çatlak açılır, baraj patlar, bu da öyle oldu. (...) Gorbaçov glasnost ve perestroy-ka şeklinde iki eksenli bir 'kapitalizme geri dönüş' programıyla iktidara geldi. Kısa bir süre sonra, Gorbaçov'un reform demagojisine rağmen perestroykanın sosyalizmi ileriye götüren değil, kapitalizmi geri getiren bir strateji olduğu, glasnostun ise aktif yığın demokrasisini değil, burjuva liberalizmini hedeflediği açığa çıktı.

"Hedef kapitalizme geri dönüş. Sovyet ekonomisi kapitalizme açılacak.

"Gorbaçov dönemi kapandı. Yeni dönemde eğer hala iktidardaysa, Gorbaçov bambaşka bir konumda politika yapmak zorunda. Bu yeni konumda, devrimciler açısından özellikle ilginç bir şey yoktur. **Büyük bir ülkenin burjuva liderine gösterebileceğimiz kadar bir ilgiye layıktır.**"^{<202>} (*) (abç)

'(*) Gorbaçov'a 'Nobel ödülü'¹ verilmesi üzerine, bunun ilk kez bir "komünisfe verildiği, bunun nedeninin de "emperyalizmin değirmenine su taşıyanlara verilen siyasi bir ödüllendirme" olduğu belirtilip, "Nobel ödülü Gorbaçov'a uğur getirmeyecek" belirlenmesine kadar vardırıldı iş... (Bkz. sayı 18-19, syf.5, Aralık '90, Sırrı Öztürk)

Görüleceği gibi Sorun dergisinin 15. sayısında Coşkun Adalı imzasıyla yayınlanan bu yazıda Gorbaçov ve Gorbaçov politikaları konusunda iddialı değerlendirmeler ve kesin nitelermeler söz konusu. Gorbaçov ve Gorbaçov hattının SSCB'yi ve Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkeleri bugün nereye getirdiği açıktır. Olay böylesine bir açıklık kazandıktan sonra "hedefin kapitalizme geri dönüş olduğu" vb. tespitleri yapmak çok zor değil. Ancak 15. sayıda yapılan bu tespitlerle 1. sayıda yapılan "yetenekli bir devrimci", "sosyalist demokrasinin hangi ileri basamağa sıçramak istediğini kavrayamamak ya da kasıtlı çarpıtarak" vb. şeklindeki değerlendirmeler nasıl bağdaştırılacak? Bağdaşmayacağı belli olan bu birbirine zıt, birbirini yadsıyan değerlendirmelerin nasıl ve neden yapılabildiğinin bir açıklaması olması gerekmez mi? Gerekir ama bu gereklilik Sorun dergisi ve yazarları açısından fazlaca bir önem taşımıyor. Bu konuda herhangi bir şey söylenmeden 180 derecelik dönüşler rahatlıkla yapılabilir.

Salt bir dergi çevresi olarak Sorun da, Marksist-Leninistlerin tutumunu baştan anlayamasa da, sonradan (Gorbaçov konusunda elbette) anlamış ve eleştirilerini yapmaya başlamıştır. Sorun'un dargörüşlülüğünün nedeni, esas olarak politik faaliyette olmamasıdır, ama, geleneksel SBKP'ciliği de sübjektif etken olmuştur.

BÖLÜM: VII

Yeni Çözüm, Mücadele

GORBAÇOVÇULUK VE MARKSİST-LENİNİSTLERİN TAVRI

Sovyetler Birliği'nde emperyalizmle uzlaşma ve işbirliği siyasetinin, süreç içinde evrimleşerek gelmiş olduğu son aşama olan karşı-devrimci Gorbaçovculuk çizgisi, birdenbire ortaya çıkmadı. SBKP 20. Kongre kararlarıyla başlatılan ve "barış içinde bir arada yaşama", "barış içinde yarış" ve "barışçıl geçiş" tezleriyle formüle edilen revizyonizm, Kruşçev ve Brejnev dönemlerinde adım adım gericileşerek bugünkü burjuva reform çizgisine, ya da, süreçte bir nitel değişiklik demek olan kapitalist restorasyon niteliğine ulaştı.

Marksist-Leninistler, Türkiye siyasi gündemine girdiklerinden bu yana, THKP-C'nin revizyonizm konusundaki devrimci bakış açısı (ideolojik-teorik miras), sınıf mücadelesine SBKP revizyonizminin çok belirgin biçimde yansımasıyla pratikten çıkardıkları devrimci ders ve uluslararası sosyalist hareketteki olumsuz bölünme ve parçalanmalara karşı aldıkları devrimci tutumlarının bir sonucu olarak; sapmalarla savaş konusunda uzun bir tarihi sü-

reç boyunca tutarlı davranabildiler. Bu tutarlı politik hattın kaybedilmeyişinin nedeni, yukarıdaki anlatımların yanı sıra, esas olarak Marksizm-Leninizmi ülke toprağı gerçekleri üzerinde çözümlemiş olmalarıdır. Gözü kapalı bir şekilde SBKP'ci olmadıkları gibi, sosyalist sistemdeki bölünmeden sonra da, doğruları temsil edenlerin hakkını yerinde ve zamanında teslim ederek, ÇKP'nin oportünist tezlerinin savunucusu konumuna da düşmemişlerdir. Bu nedenle, tüm Türkiye solunun bildiğı ve yakıştırdığı üzere, bir dönem (1989'lara kadar) adları "orta yolculuğa bile çıkmıştır. Şu kadarını söyleyelim ki, yaşanan olumsuzluktan ders çıkarılmadıkça, aradan geçen yıllardan sonra, sosyalist sistemin dağılmasıyla birlikte, "süreç yalnızca bizi doğruladı" (ki, bu bir gerçek olsa bile) demenin çok büyük bir önemi yoktur. Ayakta kalanın, savrulmayanm, yalpalamayanm ve dünyanın çeşitli yerlerinde hala emperyalizme karşı bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesini en kararlı bir şekilde "orta yolcuların, yani Marksist-Leninistlerin sürdürdüğü açıkken, kimsenin benzer iddialardan vazgeçmediğı de bir gerçektir.

SBKP'nin 20. Kongresi'nden bu yana, revizyonizmin evrimi Gorbaçovculuğa, yani karşı-devrimci burjuva reformizmine dönüştü. Kapitalist restorasyonun ortaya çıkması, süreçte bir nitel değişiklikti. Gorbaçovculuğa karşı Türkiye'de ve dünyada, en başından beri çok net bir tavır alanların başında Marksist-Leninistler yer aldı. Bu anlamda, ne geriye dönüşün politik çizgisi burjuva reformizmi dunsuzdu, ne de dün yaşanan revizyonizmin gelişim sürecinde Marksist-Leninistlerin aldıkları tavır... "20 yıldır söylediklerimiz bizi doğruladı." derken, bir gerçeklikten yola çıkıyorduk ve yineliyoruz, keşke bizi hayat doğrulamasaydı!

Gorbaçovculuk karşısında alman politik tutum nasıl sadece dergi sayfalarında dile getirilen gerçekler, çağrılar, devrimci uyarılarla sınırlı kalmamışsa; dün de, revizyonizmin gerek ülkemizdeki biçimlenişi, gerek uluslararası boyutunun aldığı tehlikeli pratik karşısında alınan tavırlar da, yine yazılı uyarı ve eleştirilerle sınırlı değildi. Fakat burada konumuz pratik tavırları sıralamak, anlatmak olmadığından, yazılı belgelerden "Biz ne de-dik"ın yanıtını vermeye çalışacağız. Bunu yaparken, bugünle bağlantıyı da gözardı etmemek için, geçmişte söylediklerimiz-

den küçük bir hatırlatma yapacağız. Bu, Marksist-Leninistlerin pratikteki politik tutumlarının bir yansıması olduğu kadar, bunu ifadelendiren ideolojik-teorik yaklaşımın da çerçevesini ortaya koyacaktır. SBKP revizyonizminin varacağı en son noktanın kapitalist restorasyon olacağını söyleyen Marksist-Leninistler, 1980'li yıllarda (cunta öncesi) bunun Afganistan'a yansımasını ifade etmişler ve şöyle demişlerdir:

"Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a müdahalesi-ni, SB'nin politikasının kaçınılmaz kaderi, diye teşhir etmeliyiz, revizyonist devrim modelinin (kapitalist olmayan yol -bn-) pratikteki iflasını göstermeliyiz.

(...)" (203)

Marksist-Leninistler 1988 Temmuz'unda ise Afganistan'daki durumu şöyle ele aldılar:

"Bu koşullarda SB er ya da geç Afganistan'dan çekilecektir. Bugüne kadar çözümsüzlük kabul edil-mekle birlikte, bu konuda adımlar atılmamıştır. Gorba-çov'un SBKP liderliğine gelmesiyle birlikte uygulanan uluslararası politikanın bir parçası olarak hızlı ve radikal adımlar atılmış, bunun bir parçası olarak Afganistan'dan geri çekilme süreci başlatılmıştır. Gorbaçov'un peş peşe attığı geri adımlarla bütünleşerek gündeme gelen bu geri çekilme, emperyalizm karşısında atılan geri adımların da bir parçası olmuştur."⁽²⁰⁴⁾

SBKP revizyonizminin Polonya'daki gelişmelere yansıması ve Marksist-Leninistlerin tavrı da şöyledir:

*"işçi grevleri, bugün bu politikaya (revizyonizme -bn-) tepki biçiminde ve kendiliğinden örgütlülüklerdir. (...) Fakat bu noktadan sonra, **Polonya işçi grevlerinin hangi doğrultuya sürükleneceğı, anti-komünist gruplar tarafından kullanılıp kullanılmayacağı, emperyalizmin kışkırtma rolünün olup olmayacağı deneyden çıkarılacak derslere bağlıdır. Çünkü bu talepler (sendikal özgürlük, ekonomik sorunların çözümü -bn-) (...) hem revizyonist politikanın bir tepkisi olarak yorumlanıp, ideolojik devrim ve halkın devlet politikasına aktif katılımıyla çözümlenebileceğı***

gibi, burjuvazinin 'özgürlük' teraneleriyle de kullanılıp sosyalizme yöneltilebilir. Bugün bir başlangıç sayılmalıdır.

Halkın proleter devleti içinde aktif denetim rolü almasını, ideolojik yönden, kişilerin bütün burjuva pisliklerinden temizlenmesi gerektiğini, yüzyıldan önce Marks ve Engels söylemişlerdi. Bu yüzden Polonya deneyi proletaryanın devleti içinde halkın aktif denetim sağlamasını, yönetimine katılmasını engelleyen revizyonizme bir uyarıdır, ders çıkartılması gereken tarihsel bir deneydir." <²⁰⁵> Yıllarca SB üzerine

söylenenler bir yana, SBKP revizyoniz-minin nasıl sonuçlandığı ortadayken, bu iki ülke için söylenenlerin yorumunu okuyucuya bırakıyoruz. "Bugün bir başlangıç sayılmalıdır." denmiş ve o "başlangıç", 1980'li yıllardan sonra kapitalizmin restorasyonu ile sonuçlanmıştır. Geline aşamada yaşananlardan sonra, geçmişle yaptığımız bu köprü, bugünü ve Marksist-Leninistlerin tavrını daha anlaşılır kılacaktır.

Yeni Çözüm dergisi, Aralık 1986'da yayın hayatına başladı. Derginin ilk sayısında, Gorbaçov'un İzlanda'da R.Reagan'la silahsızlanma konusunda yaptığı "mini zirve" üzerine bir yazı yer aldı. Gorbaçov'un dış politikasının, emperyalizmle ilişkilere yaklaşımının doğrudan yansıdığı bu görüşme için Marksist-Leninist-ler şu görüşleri ortaya koydular:

"Halkların başkaldırısını pasifize ederek emperyalizme teslimiyeti savunmayı 'barış' diye yutturmaya çalışmak ikiye bölünmüş uzlaşmacıların işidir. Sınıf mücadelesinin ateşini söndürerek 'barış' gerçekleştirilemez, olsa olsa burjuvazi ile 'barışılır'. Bu 'barış' halkların kurtuluşunun önüne set çeken emperyalist istikrarın sağlanmasına hizmet ettiği için tarihsel olarak gerici-dir" ^

"M-L'ler 'barış ve silahsızlanma'¹ sorununu Gorbaçov'un ifade ettiği gibi emperyalizmle 'evrensel bir barış' olarak değil, taktik bir slogan düzeyinde kavrarlar. Emperyalizm var oldukça evrensel bir barışın olamayacağı, barışın emperyalizmin dünya ölçüsünde yok edilmesi sorunuyla sıkı sıkıya bağlantılı olduğu bilinen

açık bir gerçekliktir. (...)" <²⁰⁷>

İktidara gelir gelmez ayağının tozuyla emperyalizmle anlaşmadan anlaşmaya, uzlaşmadan uzlaşmaya koşan Gorbaçov, Marksist-Leninistler tarafından eleştirilmiş, silahsızlanma politikasının devrimlerin sürdürülmesiyle birlikte ele alındığında devrimci bir anlamı olacağı anlatılmıştır. Aksi halde, emperyalizmle her türlü uzlaşmacılığın bir uzantısı olan silahsızlanma, proletaryayı enternasyonal görevlerinde silahsız bırakacağı gibi, devrimleri de geriye çekecektir. Gorbaçovculuk bu zemine mahkum edilmiştir. Ve emperyalizmle barış siyasetinin "barışmak" olduğu anlatılmıştır.

Gorbaçov'un Avrupa'da, emperyalizmle el ele vererek oluşturmak istediği "yeni dünya"ya direnen revizyonist iktidarlar, esas olarak kendi halklarıyla bütünleşememenin faturasını iktidardan olarak ödediler. Bu revizyonist iktidarların devrilmesinden tam bir yıl önce, Yeni Çözüm'de Marksist-Leninistler Gorbaçovculuğu aşağı yukarı tüm yönleriyle tahlil ettiler. Ve şaşkınlığa düşmüş olan Türkiye solu nu uyardılar. Mart '88'de konu ile ilgili şöyle dediler:

"(...) Kruşçev'den bu yana savunulan 'halkın devleti', 'barış içinde yarış', 'barışçıl geçiş' vb. tezlerini Marksist ilkelerle nasıl bağdaştırıyor? Savaş ve barış, kurtuluş hareketlerine bakış açısı, sınıfsız toplumun inşa edilmesine bakış, parti ile kitleler arasındaki ilişki üzerine yapılan tahlilleri Marksist bakış açısıyla nasıl bağdaştırıyor? (...)

"Evet, biz bu görüşlerin revizyonist görüşler olduğunu ileri sürüyoruz, bugünkü sorunların revizyonist politikaların kaçınılmaz sonucundan başka bir şey olmadığını iddia ediyoruz. Bu görüşümüz de yeni değildir. 20 yıldır aynı şeyleri söylüyoruz."

"Stalin'in ölümünden kısa süre sonra uluslararası sosyalist harekette ortaya çıkan ayrışma ve sapmalar kaçınılmaz olarak bugünkü sonucu hazırlayacaktır. (...)" (208)

"Bugün Gorbaçov'un adıyla simgelenen bu politikalar, bu gelişmenin (sosyalist ülkelerdeki bölünme ve

sağa kayışlar kastediliyor -bn-) uzantısından başka bir şey değildir. Biriken ve iyiden iyiye derinleşen sorunlar, yeni arayışları kaçınılmaz kılmıştır; bunun en somut kanıtı Gorbaçov tarafından yapı lan teşhislerdir.⁽²⁰⁹⁾

"Bu arayışlar sadece SSCB'de sınırlı değildir; böyle ele alındığında sorun dar kavranmış olacaktır. Sancılar, gerek sosyalizmin gerekse kapitalizmin egemen olduğu tüm ülkelerin revizyonist-reformist, bürokrat partilerinde yaşanmaktadır. SBKP çizgisinin şaşmaz takipçisi olan reformist komünist partilerinin '30'li yıllarda sağa-sola savrulmalarına bakacak olursak, bunu görmek pek zor olmayacaktır. (...)"⁽²¹⁰⁾

"Bu nedenle Gorbaçov'un ileri sürdüğü gerekçeler ve önerdiği politikalar yeni şeyler değildir. **M-L'ler bugün kaçınılmaz olarak açığa vurulan birçok olumsuzluğun gelişeceğini yıllar öncesinden ortaya koydular.** Şimdi gerçekler üzerindeki sis perdesi kaldırıldıkça, yıllardır kabulüne bir türlü yanaşılmayan olgular birçok yönüyle ortaya çıkıyor."⁽²¹¹⁾

"Gorbaçov Sosyalizmi Güçlendiriyor mu?

"Görüngülerden hareketle SBKP'nin izlediği 'yeni' çizgi sayesinde politik olarak güçlendiği ve dünya halkları üzerinde sosyalizmin prestijini artırdığı çok yaygın bir yanlış olarak karşımıza çıkıyor."^{TM}

"(...) Gorbaçov burjuvazinin, küçük burjuva sosyalistlerinin, Marksizm'i bunalımda gösterenlerin tartışma gündemine bugüne kadar görülmemiş yoğunlukta girmiş ve onların umut ve beklentilerini körüklemiştir. M-L'ler politik başarıdan bunu anlamazlar. M-L'ler için politik başarının kriteri, dünya proletaryasının mücadele azmini geliştirmek, onları sosyalizmin ve uluslararası politik etkinliğin başarılarıyla güçlendirmektir. Ulusal kurtuluş hareketlerini geliştirmek ve emperyalizme yeni darbeler indirmektir. Bugün nesnel olan bunlar değil; sosyalizm gerçeği üzerinde 'sorular'¹ yaratılmasına verilen primdir."⁽²¹³⁾

Gorbaçov'un Sovyetler Birliği'ndeki olumsuzlukları, sonuç(ları) itibariyle gördüğü, doğru tanımladığı ama buradan Marksizm-Leninizm yoluna girmediklerini söyleyen Marksist-Leninistler, eleştiri ve değerlendirmelerini şöyle sürdürdüler:

"GERÇEKLERİ KABULLENMEK YETMİYOR

"Gorbaçov, Sovyetler'de sosyalizmin sorunları çerçevesinde birçok gerçeği açıkıyüreklilikle ortaya koymaktadır. Bugüne kadar hemen her şeyin ak pak olduğunu iddia edenlerin büyük bir yalancı ve riyakar oldukları en çıplak haliyle ortaya çıkıyor.

"Kısacası Gorbaçov'a göre, ekonomide gerekli gelişme, teknik ilerleme ve yoğunlaşma sağlanamamış, teoride dogmatizm gelişmişti. Sosyal hayatta yozlaşma ve hantallık, kolletif yaşamda dejenerasyon başlamıştı. Bürokratizm önemli bir sorun olarak kendini dayatmıştı vb. vb."

"Bizzat birinci ağızdan dile getirilen bu gerçeklere bizim bir şeyler eklememiz gereksiz bir çaba olur. **Bunları 20 yıldır biz söylüyorduk. (...)**

"Sorun, bu sonuçlara yol açan nedenlerin doğru tespitinde ve M-L çözümünün nerede ve nasıl olacağında odaklaşıyor. (...) **Gorbaçov politikası tam da bu noktada çözüm değil, zaafı daha da derinleştirecek bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Çünkü yanlış çözüm yollarıyla M-L çözüm yollarını geciktirir**

1988 Mayıs'ında, Gorbaçov'un burjuva reformları tüm yönleriyle belirmemişken, sosyalizmin sorunlarına çözüm olarak önerilmesine karşı, Marksist-Leninistler şunları söyledi:

"GORBAÇOV REFORMLARI ÇÖZÜM OLACAK MI? Böyle bir ortamda proleter demokrasiyi işletmenin tek yolu, öncelikle proletarya partisini gerçek niteliğine kavuşturmaktan geçer **Başat sorun buraya gelinmesine neden olan bürokrat, reformist, proletaryaya yabancılaşmış politikanın terk edilip yerine kitlelerle kaynaşmış, partiden kitlelere, kitlelerden partiye düşünce iletişimini sağlayan, atak, cesur,**

sınıfsız toplum ve enternasyonalizm düşüncesi ve ruhunu yaşatacak, kitleleri atıl halden kurtarıp hareket ettirecek, alt ve üstyapıda M-L'nin evrensel kurallarını uygulayacak, Kruşçev ve Brejnev dönemi politikalarının sorumlularını yargılayacak, sanayi devrimlerinden kültür devrimlerine koşmak ve yeni insan tipini yaratmak ve sosyalizmi tüm dünyada geliştirmek için cesaretli ve radikal adımlar atacak M-L bir politikanın benimsenmesi ve tüm partinin yeniden düzenlenmesi sorunudur. (...)

"(...) Demokrasi sorununu böyle bir anlayışla, yani proleter içeriğiyle ele almadan yapılacak şeyler, kitlelerin insiyatifini artırmak adına, partiyi devre dışı bırakmak ve proletarya diktatörlüğünü daha da zaafa uğratmaktan başka bir anlama gelmez. Gorbaçov da farklı bir şey yapmıyor.¹⁽²¹⁵⁾ (abç)

"Görünürdeki yönleri veya tek tek unsurları ile ilgilenmek yerine, bir bütünlük içinde ele alındığında **Gorbaçov reformlarının çözüm değil, çözümsüzlük üreteceği açıkça ortaya çıkmaktadır.**"^{<216>} (abç) Gorbaçov, ideolojik-teorik gıdasını Kruşçev ve Buharin'den alıyordu. Kruşçev'in bile iade-i itibar sağlayamadığı karşı-dev-rimcileri Gorbaçov adeta yeniden dirilterek, hem Kruşçev'e hem Stalin'e yaklaşımını ortaya koyuyordu.

"KRUŞÇEV VE GORBAÇOV

"Gorbaçov da kendini bunlara dikkat etmekle görevli sayıyor. 20. Kongre'de tespit edilen 'Barış İçinde Bir Arada Yaşama, Barış İçinde Yarış ve Barışçıl Geçiş' revizyonist tezine daha sıkı sarılıyor."

"STALİN VE GORBAÇOV

"Gorbaçov'un Stalin hakkındaki değerlendirmeleri nesnel olmaktan uzak olduğu gibi, bugüne kadar söylenenlerden farklı bir içerik de taşıyor. Aslında Gorbaçov, 20. Kongre'de Kruşçev'in Stalin'e yönelik saldırılarını onaylıyor."^{217>}

"Gorbaçov yirmili-otuzlu-kırkı yıllara ilişkin değerlendirmelerinde Stalin ve SBKP'nin izlediği yo-

lu onaylıyor. Eleştirilerin odak noktası, izlenen temel politikalar değil, bunların uygulanış biçimleri üzerinedir."

"(...) Stalin'in sosyalizme yaptığı katkıları öyle bir çırpıda yok saymak olanaklı olmadığına göre, geriye bir tek yol kalıyor: **Stalin'in sosyalizme yaptığı katkıları yadsımadan onu inkar etmek.** (...) "^{<218>}

"(...) Gorbaçov, Stalin'i sosyalist yasalara uymakla suçluyor. Yasa nedir? **Yasa proletaryanın ve dünya halklarının çıkarı olan şeyleri yaşama geçirmektir.** (...) " (219) (abç)

"SON SÖZ YERİNE

"SSCB'de sözü edilen zaaf ve olumsuzlukların giderilmesi başta;

"-Proletarya partisinin M-L bir ideolojiyi benimseyerek, yozlaşmış, dejenere olmuş, kitlelere yabancılaşmış, bürokrat yapıyı değiştirmesi gerekir.

"Bunun yanında ayrıca altts sıraladıklarımız da, olmazsa olmaz koşul olarak yerine getirilmelidir. Revizyonizmin hakim kılındığı, enternasyonalizmin terk edildiği, dünyanın ilk sosyalist devletini inşa eden Stalin'in küçük düşürüldüğü, suçlandığı, Kruşçev önderliğinde alınan 20. Kongre'nin tüm revizyonist kararları reddedilmelidir.

"Başta Kruşçev ve Brejnev olmak üzere M-L'yi revize edip sosyalizm düşüncesinde kaos ve kargaşaya neden olanlar, Sovyet toplumunun gelişmesinde tikanıklığa ve gerilemeye neden olanlar, Stalin'i haksız yere karalayan ve suçlayanlar, uluslararası sosyalist hareketi bölenler YARGILANMALIDIR.

"Bu yargılanma ne yalnız SBKP'ye ne de ÇKP'ye ve AEP gibi partilere bırakılamaz. Bu yargılama, sosyalist güçler arasındaki ilişkilere, eleştiri ve özeleştiri, birlik-eşitlik temelinde kardeşçe dayanışma ve dostluk ilkesiyle yaklaşan, M-L'nin evrensel tezlerini -şiddete dayanan devrim, proletarya diktatörlüğü vb.- kabul eden uluslararası sosyalist hareketin bütün devrimci

güçlerinin katılacağı bir kurul tarafından yapılmalıdır. Yargılama tüm dünya proletaryası ve halklarına açık olmalıdır.

"-Stalin'e karşı yöneltilen tüm suçlama, karalama ve iğrenç demagojilere son verilmeli, Stalin'in uluslararası sosyalist harekete büyük katkıları olan bir usta olarak değeri teslim edilmelidir.

"-Uluslararası sosyalist hareketin bölünmüşlüğüne son verecek koşullar oluşturulmalı, dünya proletaryası ve halklarının enternasyonalist birliği sağlanmalıdır.

"-Partinin kitlelerle uzaklaşmasına neden olan bürokratik yapısına son vermek, parti içindeki revizyonizmin savunucusu, beceriksiz, asalak ve ruhsuzları tasfiye etmek, partinin kitle iletişimini en canlı şekilde sağlayarak, partiden kitlelere, kitlelerden partiye düşünce iletişimini gerçekleştirmek ve bunun kurumlarını yaratıp, kitleleri sınıfsız toplumun inşası doğrultusunda seferber etmek için kültür devrimi gerçekleştirilmelidir.

"-Geniş yığınlar parti saflarına kazandırılarak dinamik, politize olmuş, yığın hareketleri yaratılmalıdır.

"-Sosyalizmin geliştirilmesi ve sınıfsız topluma varılması sürecinde politikanın belirleyiciliği esas alınarak, ekonomik yaklaşımlar terk edilmeli, altyapıda kolektivizm daha da geliştirilmeli, üstyapıda yeni insan tipinin kültürel şekillenmesi sağlanmalıdır.

"-Bugün dünyada sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişkide belirleyici yanın SSCB-ABD arasındaki çatışma olduğu yanlış yaklaşımı terk edilerek, sürece damgasını vuran başat çelişkinin emperyalizmle ezilen halkların kurtuluş hareketleri arasındaki çelişki olduğu kabul edilmelidir.

"Bu gerçekten hareketle bürokrat-reformist partilerin desteklenmesine son verilmeli ve ulusal ve sosyal kurtuluş hareketleri enternasyonalist dayanışma ve desteğe kavuşturulmalıdır.

"Dünyada 'barış ve savaş' politikasında, barışın ABD emperyalizmine verilen tavizlerle değil, daha çok

devrimle olacağı kabul edilmeli, emperyalizme karşı, devrimci bir siyaset izlenmeli, 30 küsur yıldır süren uzlaşma politikasına son verilmelidir. Bugün gerçek barışın yolu devrimlerden geçiyor.

"-Gorbaçov gerçekte SSCB toplumundaki olumsuzlukları gidermek istiyorsa, yukarıda kısaca özetlediğimiz perspektifle hareket etmeli, SSCB'nin karşılaştığı sorunların çözümünü sadece SSCB sınırları içerisinde kalan değişim ve dönüşümlerle değil, uluslararası proletarya hareketinin devrimci bir çizgide gelişerek ivme kazanmasıyla doğrudan ilintili olduğunu bilmelidir.

"Sosyalist ülkeler arasında taraf olmak, birinden birini desteklemek ve adeta onun bir seksiyonu gibi hareket etmek M-L'lerin tavrı olamaz. Ancak kendisini tümünden onlardan soyutlaması da düşünülemez.

"Ekim Devrimi'nden bu yana 70 yıl geçmesine karşın, bu devrimin sosyalizmin dünyadaki ilk deneyimi olduğu gerçeği göz önünde tutularak, sosyalist ülkeler arasında ve bunların bir yansıması olarak çeşitli kurtuluş hareketleri arasındaki ideolojik farklılıklar abartılmamalıdır. Bu farklılıklar birliğin önüne engel olarak konmamalıdır.

"Geçmişte biraz tepkisellik, biraz da sosyalizmin çok kolay gerçekleştirilebileceği anlayışından hareketle, çeşitli akımlar ÇKP'ye ve onun lideri Mao'ya "karşı-devrime!" derken, kimileri de SSCB'ye ve yandaşlarına "sosyal-emperyalist", "sosyal-faşist" vb. dediler. Bu devrimci bir anlayışla bağdaşmayan sorumsuzca yaklaşımların yanlışlığı kabul edilerek, en uç düzeyde ifadesini bulan bu sapkın anlayışlar reddedilmelidir.

"Biz M-L'ler ne SBKP, ne ÇKP, ne de AEP'nin gözü kapalı her dediklerini bir dogma olarak kabul eden ve bu ülkelerdeki değişmelere hemen angaje olmayı benimseyen bir anlayışta olmadığımız gibi, bu tutumu M-L dışı bir tutum olarak değerlendiriyoruz. Devrimini yapmış tüm ülkelerin ve halen iktidar için mücadele eden sosyalist hareketlerin deneyimlerinden yararla-

nılması ve bu deneyimlerin mutlaka değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Ayrıca farklı düşünceleri savunsak bile, bunu dostça ilişkiler geliştirmenin önünde engel olarak görmüyoruz.

"Tüm sosyalist ülkelerin ve kurtuluş hareketlerinin birikimini uluslararası sosyalist hareketin birikimi sayıyor ve saygıyla yaklaşıyoruz."⁽²²⁰⁾

Gorbaçov'un Buharin'i aklamayı, kendini aklamaya çalışmasıydı. Bu gerçeği yerinde ve zamanında tespit eden Marksist-Leninistler, Gorbaçov'un bu manevrasına, gerici girişimlerine karşı dikkat çektiler. 1988 Ekim'inde Buharinciliğini ve reformlarının özünü açıklayarak net bir tutum aldılar.

"Sovyetler Birliği'nde 'ekonomik reformlar' olarak lanse edilen maddi özendiricilik, bireysel dürtüleri ön plana çıkarma ve en önemlisi kır ve kentte özel mülkiyete getirilen serbestlikler, 'kâr' unsuruna ağırlık verilmesi, özerklik, ücret makasını açma ve fiyatların serbest bırakılması gibi adımlar ister istemez bir şeyleri çağırıştırıyor. Çağırışının ilk akla getirdiği ise, bir küçük burjuva aydın devrimcisi olan Buharin ve onun savunduğu politik çizgidir."⁽²²¹⁾

"Gorbaçov Buharin'i aklamadı, sadece SSCB'nin usta Lenin ve Stalin'in ellerinde emperyalist kuşatmaya; içindeki Buharin grubunun devrimi baltalama, geriye götürme hareketlerine rağmen gerçekleştiğini yeniden itiraf etmiş oldu."⁽²²²⁾

Gorbaçov'un glasnost ve perestroykayı uygulamaya sokmasıyla birlikte, Lenin'in proletarya diktatörlüğü koşullarında uyguladığı NEP (Yeni Ekonomik Politika)'ın bir benzeri peşinde olmadığı anlaşıldı. Reformların burjuva karakteri ortaya çıktıkça, Sovyet uluslardaki milliyetçi eğilimlerin güç kazanmasına da zemin hazırladı. Ortaya çıkan burjuva milliyetçileri 1988 sonlarında, özellikle Azerbaycan, Ermenistan arasında olmak üzere, ulusal çatışmaları hızlandırdılar. Bu tarihte tehlikeye dikkat çeken Marksist-Leninistler, çatışmaların bugünkü ayrı devlet (burjuva demokrasisi) kurmak için ayrılma noktasına gelebileceğini söyleyerek Gorbaçovculuğu mahkum ettiler:

"Sovyetler Birliği'nde Milliyetçiliğin Güç Kazanmasının Nedeni Reformist Politikalarıdır. "Sovyetler Birliği'ndeki milliyetçi eğilimleri, toplumdaki diğer gelişmelerden, sosyal ve siyasal sorunlardan ayrı ele almak olanaksız. Bugün SB'de süregelen tüm sorunların niteliği, burjuva alışkanlık ve davranış biçimlerinin çeşitli görünümünde kendisini göstermesidir. Bunun kaynağı ise 20. Kongre'yle birlikte partinin içine girdiği sapmadır. (...)"⁽²²³⁾

*(...) Sorunun kendisini tahlil etmek ilk adım için olumluluktur. Gorbaçov bunu yapmakla da ilk adımı atmıştır. Fakat devamının getirilmesinde seçtiği yöntem, sorunların birikmesine kaynaklık eden Kruşçev ve Brejnev dönemi politikalarının daha gelişmiş tarzda uygulanmasından başka bir şey değildir. Ve yaratacağı sonuçlar, mevcut sorunların daha da büyüyerek ağırlaşması olacaktır. (...)"⁽²²⁴⁾

"(...) Gorbaçov'un bilinen politikasıyla ne sosyalizm korunabilir, ne de milliyetçi gelişme engellenebilir. **Gelinen aşamada SBKP'nin reformist politikası SSCB'yi dağılma, sosyal demokratlaşma vb. tehlikelerle karşı karşıya bırakmıştır.**"⁽²²⁵⁾ Gorbaçovculuğun yarattığı burjuva reform rüzgarları önce en şiddetli biçimde Macaristan ve Polonya'yı sardı. Ve Marksist-Leninistler bu ülkelere ilişkin 1989 Eylül'ünde kapitalist restorasyon tespitini yaptılar:

"Sosyalist çoğulculuk adına çok partilliliğe geçiş karan ve kapitalizme akıl almaz tavizler vermek, Macaristan sosyalizmini (MSİP'yi) bugün daha fazla yozlaşmaya, M-L değer ve ilkelerinden geri gitmeye, **kapitalizmin kapısını çalmaya götürmektedir.**"

"Gorbaçov'da açıklık ve yeniden yapılanma adı altında, ekonomik ve siyasal reformlarla (parti de dahil olmak üzere) **siyasi mekanizma ve işleyişi değiştirmeye yöneldiği** (...)"⁽²²⁶⁾ (abç)

"(...) **Bugün Polonya'da 30 yıldır hazırlanan bir zemin üzerinde kapitalist restorasyon süreci hem**

**ekonomik hem de siyasal alanda başlamış bulun-
maktadır (abç)**

Marksist-Leninistlerin 20 yıldır yaptıkları eleştiriler tüm haklı-
lığını gösterdi. Macaristan ve Polonya, 1989'da art arda patlayacak,
patlatılacak karşı-devrimlerin habercisiydi. Gerici gelişmelerin her
adımı (hatta her sosyalist ülkede) Marksist-Leninistleri
doğruluyordu. "Sosyalizmin Sorunları Sosyalizmedir" başlıklı uzun
bir yazı kaleme alan M-L'ler, SB, Çin, Doğu Avrupa, kısacası
sosyalist sistemdeki gelişmeleri tahlil ederek, bu ülkelerdeki
partileri Marksizm-Leninizme dönüşe çağırdılar.

"(...)Gorbaçov'la birlikte, Kruşçev döneminde baş-
layan sağcılığa daha da derinlik kazandı. (...)

"Gorbaçov'un parti çizgisini daha da sağa çeken
açıklık ve yeniden yapılanma politikaları, sosyalizmi
ve SB'nin sorunlarını çözemiyor, çözemez. (...)

"Perestroyka ve glasnost, sadece SB'de sosya-
lizm dışı gelişmelerin, milliyetçi eğilimlerin dışa vurma-
sına yol açmakla kalmadı, SB'yle organik ilişki içinde
bulunan, ortak ekonomik-politik mevzide yer alan sos-
yalist güçlere ve ülkelere de kötü örnek oldu."⁽²²⁸⁾

"İflas eden, SBKP 20. Kongresi'yle, Kruşçev'le başlayıp
Gorbaçov'la birlikte uç noktalara varırılan sağ ekonomist-
reformist politikalarıdır."⁽²²⁹⁾ Mücadele dergisinin ilk sayısında,
Gorbaçov ve Gorbaçov-culuk konusunda kafası karışan ve bu
karışık kafa yapısıyla getirdiği açıklamalar nedeniyle de, genelde
bilinç bulanıklığı yaratılmasına hizmet eden oportünist kesimlere
yanıt veren bir inceleme yazısı yer aldı. Bu yazıda Marksist-
Leninistler, SB'deki gelişmelerin bir süreci ve politikayı
olgunlaştırma bakımından yeterli verilerin ortaya çıktığını belirterek,
SB'de, geri dönüş sürecinde alınan yolu ve SBKP'nin politik
düzeyde değişen sınıfsal yapısını analiz ettiler.

**"Gorbaçov dönemi ise revizyonist politikaların
yarattığı durgunluk ve sorunların aşılmasında ka-
pitalist yöntemlerin öne çıkarıldığı, ekonomik ve
siyasi-ideolojik planda kapitalizmden alınan çözüm
yollarının gündeme sokulduğu bir dönem ol-**

muştur. Ve asıl kapitalist restorasyon bu dönemde
(revizyonizmin yarattığı durgunluk zemini üzerinde)
**başlamıştır. Şu an SSCB'de var olan çelişki ve çatış-
maların yumağını bu çerçevede ele almak gerekir.**

"Bugün Gorbaçov öncülüğündeki SBKP politikasını
revizyonizmle açıklamak, yaşananları tam ifade
edemez. **SBKP sosyal demokratlaşmış bir parti gö-
rünümlü vermektedir.**"⁽²³⁰⁾ (abç)

t "Sosyalist ülkelerin, dogmatizmden, pragmatizm
den kaynağını alan oportünist tutumu (Romanya kar-
şı-devrimi karşısında Vietnam'ın sessiz kalışı, Arna-
vutluk'un aymazlığı, K.Kore'nin karşı-devrimci iktidarı
ilk tanıyan olması gibi -bn-), aynı zamanda siyasi bir
gafletti de. Emperyalizm karşısında ekonomik, siyasi
ve askeri anlamda dev bir caydırıcı güç durumunda
olan **Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde
yaşanacak kapitalist restorasyon yalnızca bu ülke
lerle sınırlı olarak kalmayacak, aynı zamanda dün-
ya dengelerini de emperyalizm lehine altüst ede
rek, tüm sosyalist ülkelerin varlığını tehdit eden
bir tehlike oluşturacaktır**"^{<231>} (abç)

Gorbaçovculuğun Doğu Avrupa'ya etkisini de zamanında
tespit eden Marksist-Leninistler, Romen karşı-devrimine karşı
aktif tavır almışlardır. Türkiye solunun hemen hemen tamamının
şaşkınlıkla seyirci ya da Gorbaçovcu olduğu koşulları, Marksist-

Leninistler Mücadele dergisinde şöyle değerlendirdiler:
"D.Avrupa komünist partileri 'ilk ve en büyük sosya-list
ülke' olarak gördükleri SB'yi kendilerine örnek al-
dıklarından ve SBKP'yi 'en deneyimli, öncü parti' kabul
ettiklerinden, SB'deki sosyalizm deneyimini ve
SBKP'nin sosyalizm anlayışını bütünüyle, sorgulamak-
sızın benimsemişlerdir. Ayrıca, SBKP bu ülke komünist
partilerini de doğrudan yönlendirebilmekte, iç ekonomik,
siyasal politikalarında söz sahibi olabilmektedir. "Bu
nedenle, SBKP'nin sahip olduğu ekonomist-dogmatik
anlayış, bu ülkelere yansımıştır. D.Avrupa ülkelerinde
sosyalizmin karşılaştığı sorunların, buna-

lımların kaynağında bu ekonomist-dogmatik sosyalizm anlayışı ve uygulaması vardır" <²³²>

"Bugün SB ve D.Avrupa ülkelerinde yaşananlarla revizyonizmin ekonomist-dogmatik anlayışı bütün çömel önermeleriyle iflas etmiştir." <²³³>

"Bugün Macaristan, Çekoslovakya, D.Almanya, Polonya ve Romanya'da burjuva hükümetler işbaşındadır ve insiyatif bu hükümetlerin elindedir.

"Sosyalist nitelikteki toplumsal düzeni değiştirmeyi hedefleyen bu hükümetler, devletin hukuksal-kurumsal yapısında hızla değişiklikler yapmaktadırlar. Siyasal restorasyonun tamamlanması, öncelikle komünist partisinin ordu-milis gibi devlet kurumlarındaki etkisinin ortadan kaldırılmasıyla olacaktır. Örneğin, Polonya'da ordu ve polis komünist partinin denetimi altında olduğundan, komünist parti iktidarın fiilen ortağı durumundadır. Bu nedenle de bu hükümetlerin öncelikli hedefi, siyasal restorasyonun tamamlanması, yeni bir iktidar aygıtının kurulmasıdır.

"Siyasal restorasyona bağlı olarak ve buna paralel, ekonominin restorasyonu nispeten daha uzun bir süreç olacaktır. (...)

"Şu anda D.Avrupa ülkelerinde yaşanan süreç, genelde bir 'geçiş dönemi'nin sahip olduğu ideolojik siyasal karmaşa ve bundan gelen belirsizlikleri içinde taşıyan, sosyalizmden kapitalizme geçiş sürecidir. Bu sürecin bundan sonra nasıl bir hat izleyeceği, önümüzdeki yıllar içerisinde daha net olarak açığa çıkacaktır."

(²³⁴)

"Bu ülkelerdeki toplumsal düzen, tüm hastalıklarına ve olumsuzluklarına karşı, kapitalizmle asla kıyaslanamayacak bir ilerlemeyi ifade etmektedir." <²³⁵> Gorbaçovculuğun gerçek yüzünü en açık haliyle şu olgular açığa çıkarmış, tartışma götürmeyecek kadar halkların bilincine kazımıştır:

- 1-Sovyetler Birliği'nde ekonomik ve siyasi liberalizasyon,
- 2-Uluslardaki ve halklardaki burjuva milliyetçi eğilimlere ze-

min hazırlanması,

3-Romen karşı-devrimindeki açık siyasi destek,

4-Körfez savaşıyla da kanıtlanan emperyalizmle işbirliği politikası,

5-Demokratik Almanya'nın emperyalist Almanya'ya satılışı,

6-Devrimlere ve ulusal kurtuluş savaşlarına karşı emperyalizmle işbirliği,

7-Sosyalizmde direnen Küba gibi sosyalist ülkelerle ilişkilerin kapitalist karaktere büründürülmesi,

Sonuç olarak, Marksist-Leninistleri doğrulayan karşı-devrimci Gorbaçovculuk çizgisinin, son gelişmeler ışığında aldığı biçimler ve Marksist-Leninistlerin tavırları da özet olarak şöyledir:

"(...) Gorbaçov yönetimi, 'Şatalin Programı'yla kapitalist restorasyon sürecini daha da hızlandırırken, emperyalizm karşısında uzlaşmacı, teslimiyetçi bir anlayışı temel çizgi haline getirdi.

"Mata Doruğu'nda Doğu Avrupa'nın emperyalizme adeta pazarlanışının kararları alınırken, Demokratik Almanya ve Romanya'da olduğu gibi, Gorbaçov çizgisi şimdi de Helsinki'de, ABD emperyalizmine adeta, 'Ben karışmıyorum, ne istersen yap.' diyerek yeni saldırganlıkları için davetiye çıkarıyor. CIA-KGB işbirliğini yadsımayız diyecek kadar sosyalizmden uzaklaşıyor. KGB açıktan Irak'a karşı istihbaratta işbirliği ve toplanan bilgileri paylaşmayı teklif ediyordu. (...)

"(...) Gorbaçov halklara karşı çıkarak safını belirledi. O artık halkların değil, Bush'un yanındaydı.

"Emperyalizm karşısında bir denge unsuru olarak yer alan ve emperyalist girişimlere karşıt konumda bulunan bir maddi güç olarak sosyalist sistemden söz etmek artık zorlaşmıştır. Karşı-devrimci gelişmeler içinde iç sorunlarıyla boğuşmanın ötesinde, emperyalist politikalara yedeklenen Gorbaçovcu SBKP> yaşanan olumsuzluğun baş sorumlusudur. (...)" <²³⁶>

"Bugün ezilen halklar emperyalizme karşı mücadeleyi yükseltmeyi hedeflerken, Sovyetler Birliği'nin reformist, teslimiyetçi tavrına karşı da mücadele et-

mek zorundadırlar." <237>

"Gorbaçovculuk bugün Doğu Almanya'yı bu teslimiyete taşımıştır. Yaşananlar, zaten olumsuz sonuca varması kaçınılmaz bir sürecin noktalanması şeklinde kolay yorumlamaların ötesinde, revizyonizmin artık sosyal-demokrasie dönüşerek kapitalist restorasyonun ideolojik-politik taşıyıcılığını yapar hale gelmesi ve eski sosyalist ülkeleri birer birer kapitalizmin kucağına itelemesidir. <238>

"(...) Artık uluslararası revizyonizm, Gorbaçovculuğun kimliği altında kapitalizmle buluşmaktadır. Dünya halklarının kurtuluş mücadeleleri üzerine öldürücü etki yaymaktadır. İdeolojik-örgütsel bağları, devlet olanakları, manevi etkileriyle kurtuluş mücadelesi veren halkların mücadelesini geriletmekte, bazı yerlerde tamamen felce uğratmakta, var olan halk iktidarlarını da çöküşe götürebilmektedir. Başta Romanya ve Doğu Almanya bu yıkılışın bariz örnekleridir. Nikaragua'da iktidarın burjuvaziye tesliminde, El Salvador Devrimi'nin duraklamasında Gorbaçov rüzgarlarının bu ülkelerdeki devrimci hareketler üzerindeki olumsuzlaştırıcı sonuçlarının etkisi vardır. Ülkemizde 'sol' içinde düzenle uzlaşma çizgisi, TBKP olgusu yaratmıştır. Sadece bu değil; eksikli, zaafı da olsa halk demokrasilerindeki karşı-devrimci gelişmeleri alkışlamak solun büyük kısmında moda olmuştur." <239>

"Sovyetler Birliği'nde Lenin'in Subotnikler'le yaratmaya çalıştığı bu anlayış (yeni insanın yaratılması -bn-), 1956 sonrası revizyonist çizgi tarafından ortadan kaldırılmaya başlanmış ve Gorbaçov'un parti genel sekreterliğine gelişiyle birlikte tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bugün Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa ülkelerinde eksik olan, sosyalizmi gerçek anlamda ifade eden bu manevi yanların köreltilmesi ve yok edilmesidir. (...) " <240>

"Ekim Devrimi'nden 73 yıl sonra bugün, sosyalizmin Gorbaçov'la birlikte kapitalizme geri götürülmeye

çalışılması, Lenin ve Stalin'in sosyalizmi örgütlemeye sunduğu mirasa daha sıkı sarılmamızı gerektiriyor. Sosyalizmin nasıl örgütlenmesi gerektiğini öğreten Subotnikler'in fedakarlığını, Stehanov hareketlerinin iradesini, Çin'deki Kültür Devrimi'nin bilinç ve coşkusunu yeniden yaratmalı "e yaşatmalıyız. (...) " <241>

"(...) Kruşçev'den başlayarak SBKP revizyonistleri, Lenin'in tezlerini bir yana bırakmış, 'Barış ve Silahsızlanma'yı tüm politikalarının eksenine haline getirmişlerdir. Bugünse Gorbaçov çizgisiyle birlikte, emperyalistlere karşı tümüyle beyaz bayrak çekmişlerdir. 'Bütün önerilerimizi alın. Görüşmelere konu olmayan hiçbir silahımız yoktur.' (Boris Krasulin, Silahsızlanma ve Sosyalizm, syf.23, Sorun Yay.) diyen reformistler, aynı zamanda, emperyalistlere, devrimcileri desteklemekten vazgeçtiklerini 'garanti' etmişlerdir. Gorbaçov, tüm politikalarının temelinde 'Sovyet halkı, Sovyet yönetimi, sosyalist politikanın, yalnızca barış ve silahsızlanma politikası olması gerektiği ve olabileceği konusunda birlik içindedir.' (Nükleer Silahsızlanma ve Barış, Gorbaçov, syf.53, Bilim ve Sanat Yay. 1986) diyerek 'silahsızlanmayı' koymuştur. Fakat emperyalizmin çok yönlü taktik saldırganlığı karşısında, öteden beri uzlaşmacı bir politika izleyen SBKP; Gorbaçov'la birlikte 'barış' ı, gerici, teslimiyetçi bir barış, devrimlerden vazgeçerek 'satın alınan bir barış' politikasına dönüşmüştür. <242>

"(...) Sovyetler Birliği Gorbaçov çizgisiyle kapitalist ilişkilerin üzerine yükselmiş, adından başka hiçbir yanılla sosyalizmle bağdaşmayan işveç sosyalizmi'nden etkileniyor. Gorbaçov çizgisinin, ekonomik-politik reformlarının yönü işveç sosyalizmi' benzeri bir toplumsal düzene yöneliktir. (...) " <243>

Sonuç olarak, Marksist-Leninistler 20 yıldır, SBKP revizyonizminin dünya ve ülkemiz devrimci hareketine verdiği zararları zamanında görerek gerek SBKP izleyicilerini, gerekse de ÇKP -ve daha ileriki yıllarda AEP- izleyicilerini; sosyalist sistemi daha

fazla zaafa uğratmamaları konusunda uyarmışlardır. SBKP revizyonizmi, dünya devrimci hareketine emperyalizmle uzlaşmayı, sosyalizmin inşasında dogmatizmi, ekonomizmi, pragmatizmi yerleştirmiştir.

ÇKP 1960'larda bu revizyonist sapma karşısında devrimci bir pozisyonda kalmış, fakat SBKP'ye yönelttiği eleştiriler dahi sonraki yıllar içinde tepkisellik ve uluslararası sosyalist harekette yeni çekim merkezi olma hesaplarıyla birlikte uç noktalara varmıştır. Devrimci eleştiri (teori) yozlaştırılarak sunileştirilmiştir: (Sosyal-emperyalizm suçlaması ve bundan yola çıkarak "Üç Dünya Teorisi"ne ulaşması) Dolayısıyla haklı ve meşru konumunu giderek kaybetmiştir. İki büyük sosyalist güç arasındaki ayrılık, sosyalist sistemde parçalanmayı getirmiş, bu durum, sosyalizmin dünya ölçüsündeki prestijine önemli bir darbe vurmuştur. Gorbaçovculuk ve Deng Siao Ping çizgisi bir bakıma, aynı zaafı taşıyan iki ülke sosyalizminin, bu olumsuz zeminde yarattıkları ikiz kardeş olarak doğmuştur. Uzun bir tarihi süreci kapsayan bu olumsuzluklarsa (bölünme, parçalanma ve çatışmalar, karşı karşıya kamplaşmalar vs.), bugünkü son durağına, SBKP 20. Kongre kararlarından başlayarak gelmiştir. Türkiyeli Mark-sist-Leninistler ve siyasi mirasını devraldıkları Türkiye devrimci hareketi tarafından, revizyonizmin sosyalist harekete verdiği zararlar sürekli eleştiri konusu yapılmış, bağımsız politik hatlarıyla, Türkiye soluna bu konuda örnek olmaya çalışmışlardır.

SBKP ve SB'deki sosyalizmin pratikteki gelişiminden ders çıkaramayanlar sağa sola savrulmuş, Gorbaçovculuk karşısında ise, başta ideolojik ve politik düzlemde olmak üzere karmaşa yaşamışlardır. Bu süreç şunu açık olarak kanıtlamıştır: Sosyalizm, dogmatik, ekonomist, milliyetçi, pragmatist anlayışlarla kurulamaz. Böylesi anlayışlar Marksizm-Leninizmi revizyona, enternasyonalizmi milliyetçiliğe, devrimci pratiği oportünizme, bir bütün olarak da sosyalizmi restorasyona götürür.

20 yıldır bunun bilinciyle hareket eden Marksist-Leninistleri, tarih revizyonizme karşı mücadelelerinde, bu nedenle haklı çıkarmış, ideolojik mücadele cephesinde Marksizm-Leninizmin saflığını korumakta gösterdikleri tutarlılık, inanmışlık nedeniyle de devrimci bir misyonun Türkiye'deki sahibi yapmıştır.

SONUÇ

DEVİRİMCİ POLİTİKA CİDDİYET, SORUMLULUK KENDİNE VE HALKA GÜVEN İSTER

Gorbaçov'la birlikte Türkiye solunda ortaya çıkan olumsuzlukların yeni olmadığı biliniyor. Hatta kimi çevrelerde bu zaaf ve eksiklikleri devam ettirme doğrultusunda sanki özel bir çaba görülüyor.

Türkiye'de devrim yapma iddiasıyla yola çıkanlar, bu iddianın gerektirdiği ciddiyete sahip olmak zorundadırlar. Devrimci mücadelede ciddiyet ve sorumluluk duygusu, bir yanıyla, devrim yapmak için duyulan isteğin, bu yoldaki çabaların da ölçütüdür. Ne yapıyor Türkiye oportünist ve revizyonist sol kesimleri?

Dün "Lenin'den sonra gelen en büyük devrimci lider" dediği bir Gorbaçov'a, halka ve devrimcilere özeleştiri vermeden, sanki dün o sözü kendisi söylememiş gibi, bugün "karşı-devrimci" diyor. Hem Sovyetler Birliği'nde hiçbir şey değişmedi diyor, hem "sosyal-emperyalist" iktidardan burjuva demokrasisine geçiliyor diyor. Kimileri ise, dünya yıkılsa SBKP'den şaşmam diyor ve hiçbir dönem de gerçekten "şaşmıyor"! Bunların halkta, devrimcilerde ne tür düşüncelere, bilinç çarpıklıklarına yol açtığı hiç düşünülüyor mu? Sanmıyoruz. Onların çoğu Romanya'da ölen

karşı-devrimciler için "saygı duruşu" yaparken de "haklıdır!", yeni yönetimin sosyal demokrat olduğunu ilan ederken de "haklıdır!" Emperyalizmin dev medya ağı ile yaptığı bilinç bulandırma bombardımanı bir taraftan; sorumsuz, kendi kafası ile düşünmeyen, ciddiyetsiz oportünist ve revizyonist solun yarattığı kafa karışıklığı bir taraftan; halkı kısıp alıyor.

Dürüstlük, objektiflik, nesnellik adına, yeri gelince onlarca, yüzlerce sayfa yazı yazarlar, kendilerini, sosyalizm cephesindeki son gelişmeler ışığında sorgulamalı, dersler çıkarmalıdır. Yoksa Türkiye halkları nezdinde hiçbir inandırıcılıkları kalmayacaktır.

Devrimi Türkiye'de yapacaksa, bunu düşünen kafalar başka sosyalist ülke liderleri olmayacaktır, olmamalıdır. Devrim bir başka ülkeye nasıl ithal edilemiyorsa; Türkiye devriminin yolu, ideolojisi, stratejisi de ithal edilemez. Bir çeşit kendi gerçeklerine, kendi devrimine yabancılaşma biçiminde ortaya çıkan, başka ülkelerin devrimlerinde ve özgül koşullarında üretilen teorileri, kendi devrimimizin teorisi olarak gözü kapalı kabul etme tavrı terk edilmelidir. Bırakın herkes kendi yolunda gitsin, biz kendi yolumuzda. Sosyalist ülkelerin ileri attıkları her adım, yarattıkları devrimci teori, hepimizin, sosyalizmin kazanımıdır. Ama olumlu ya da olumsuz, bizim dışımızdaki tüm gelişmeler, Türkiye devrimi söz konusu olduğunda ikincil bir öneme sahiptir. Birileri -bunlar en seçkin komünist de olsalar- dışarıdan gelip bizim yolumuzu çizemez. Türkiyeli devrimciler, dışarıdan esen her rüzgarın peşine takılıp gitmemelidir. Örneğin Gorbaçov'un ilk başta gerçek niteliğini Türkiye solundan gizleyebildiği karşı-devrimci rüzgarların, Avrupa'daki eski sosyalist ülkeleri nereye sürüklediği sır değil.

Oysa Türkiyeli devrimcilerin, Marksist-Leninistlerin bir devrim için gerekli olan devrimci mirasları, bağımsız düşünebilen önderlikleri, pratikte doğruluğu sınanmış devrim stratejileri ve örgütlenmelerini için gerekli özveri gösterildiğinde devrimcilerine sahip çıkan, onlara sempati ile bakan, destekleyen ve giderek mücadeleye fiilen katılan fedakar halklar var. Sorunlarımızın kaynağını da, çözümünü de burada, bu topraklar üzerinde aramalıyız.

Biz devrimciler, ilerici ve yurtseverler olarak, halka verdiğimiz sözlerle uygun davranmazsak, bu halk bizlere nasıl inanacaktır, güvenecektir? Evet, sol bu noktada da kendini sorgulamalıdır. Bizler yeni bir adalet, yeni bir ilişkiler bütünü, devrimci sorumluluk, özveri ile donanmış, düzenin kirinden pasından arınmış bir yaşam tarzı demek olan, sosyalist insan ve yaşam tarzını halkımıza sunacaksa, önce bu erdemlere kendimiz sahip çıkmalıyız. Sosyalistlerin sözlerini tutmadığı, söyledikleri gibi yaşamadıkları, sözleri gibi davranmadıkları bir ahlaki yapı, sosyalistlere değil, burjuvaziye has bir özelliktir. Sol, bu konuda da kendini sorgulamalı, Gorbaçov ve SBKP politikaları ve sonuçlarından bu yanları ile de dersler çıkarmalıdır. Yoksa kısır döngüler, küçük hesaplar içinde yüzmeler ve devrimin bir türlü kitleselleşememesi solun kendi yazgısı olmaya devam edecektir. Söylediğimiz her sözün, yaşadığımız her davranışın sadece bizimle sınırlı kalmayacağını, bizleri izleyen yüz binlerce insanda olumlu olumsuz izler bırakacağını bilmesi gerekiyor. Olumsuzlukların devrime kan kaybettirdiği, SBKP-Gorbaçov deneyi ve Doğu Avrupa'daki gelişmelerle defalarca kanıtlanmadı mı?

Biz "açıklıktan devrimci politikaların halkla birlikte oluşturulmasını, devrimci anlayışların bu politikaları denetlemesini anlarız. Devrimciler, Marksist-Leninistler halklara ve kardeş örgütlere açıktır, zamanında boynu kırılan burjuva unsurlara değil! Bu devrimci politikayı böyle yorumlamayanlar, Gorbaçov'la bir kez daha yanıldılar. Bir daha yanılmaya katlanacak mıyız, Türkiye devriminin buna tahammülü kaldı mı? Biz sanmıyoruz...

Türkiyeli devrimciler, sosyalizm cephesinde bunca olup bitenden sonra, artık "büyük idealleri olan", "büyük oynayan" devrimciler gibi düşünmeli, bunlara uygun olarak halkla yüzleşmekten (özeleştiriden) kaçınmamalıdır. Bizleri böylesi bir davranış geliştirir, küçültmez. Devrim; devrimci irade, devrimci kararlılık, kendi halkına ve Marksizm-Leninizme sonsuz güven ister. Bu güveni yaratamayan sol, gevezelik yapmaya mahkumdur!

Sorunlar karşısında yalpalamak, tereddüt geçirmek, oluruna bırakmak, başkasının kafası ile çözüm aramak, devrimci ve moral değerlerle alay etmek, umutsuzluk yaymak, tüm bunlardan sonra da halka hesap vermemek devrimcilik, sosyalistlik değil,

burjuva ahlak ve değerleriyle kendini ve halkını aldatmaktır. Şu seçimi artık yapmalıyız: Devrim yapmak sorumluluğu ile davranmak mı, halkın bilincinde yaratılan tahribata rağmen çocukluğa devam mı?

NOTLAR

- 1) Kivılcım Dergisi, s.8, syf.3, K.Turan
- 2) Kivılcım Dergisi, s.8, syf.8, Tufan Önal
- 3) Haziran Dergisi, s.1, syf.17, Şubat-Mart '91, "SSCB'de Uluslar Sorunu"
- 4) Çağdaş Yol, s.2, syf.30
- 5) Çağdaş Yol, s.2, syf.30
- 6) agy.
- 7) agy.
- 8) agy.
- 9) agy.
- 10) Çağdaş Yol, s.5, "Stalin'den Gorbaçov'a"
- 11) agy.
- 12) agy.
- 13) Yol Dergisi, s.1, syf.63, Mart '91, "Kapitalizm ve Sosyalizm Üzerine Rapor)
- 14) agy. syf.90
- 15) Yol Dergisi, s.5, syf.22, "Sovyetler'de Birlik Sorunu ve demokrat Safralar"
- 16) agy., syf.22
- 17) Devrimci Mücadele, Eylül-Ekim '89
- 18) agy.
- 19) Devrimci Mücadele, s.4
- 20) Devrimci Mücadele Mart-Nisan '90

- 21) agy.
- 22) agy.
- 23) Devrimci Mücadele Mart-Nisan 1990
- 24) Hedef, s.3, syf.3
- 25) Hedef, s.3, syf.6
- 26) Hedef, s.3, syf.6
- 27) Hedef, s.3, syf.6
- 28) Hedef, s.4
- 29) Hedef, s.5, syf.6
- 30) Hedef, s.5, syf.6, "Stalin ve Stalinizm Üzerine"
- 31) Hedef, s.5, syf.5
- 32) Hedef, s.7, syf.6
- 33) Hedef s.6, syf.41. Şubat '90
- 34) Hedef, s.6, syf.15
- 35) Hedef, s.4, syf.3-4
- 36) Hedef, s.7, syf.36, Mart'90
- 37) Hedef, s.7, syf.36
- 38) Toplumsal Diriliş, s.5, syf.28
- 39) agy, syf.29
- 40) Özgür Halk çevresine ait, "Reel Sosyalizm, Enternasyonalizm ve PKK" başlıklı yazıdan alınmıştır.
- 41) agy.
- 42) agy.
- 43) agy.
- 44) Özgür Halk, s.6, syf.26, Ali Fırat, "Gerçekleşen Sosyalizmin Dönüm Noktasında Yeni Sosyalizm Arayışları Üzerine"
- 45) agy. syf.23
- 46) agy. syf.24
- 47) agy. syf.25
- 48) agy. syf.33
- 49) agy. syf.34
- 50) Özgür Halk, s. 1, syf.31
- 51) Özgür Halk, s.6, syf.28
- 52) Özgür Halk, s.6, syf.37
- 53) Deng, s.4, syf.10
- 54) agy. syf. 11
- 55) Yeni Demokrasi, s.15, syf.37
- 56) agy. syf.37
- 57) Yeni Demokrasi, s. 17, syf.68
- 58) agy.

- 59) Yeni Demokrasi, s.29, syf. 5-6
- 60) Halk Demokrasisi, S:4, syf.72
- 61) Halk Demokrasisi, s.4, syf.73
- 62) Halk Demokrasisi, s.4, syf.73
- 63) Halk Demokrasisi, s.4, syf.73
- 64) Komün, s.5, syf. 14, Ocak '90, "Romanya Sosyalizmin Kalesi Değildi"
- 65) agy, syf. 13
- 66) Komün, s.8, syf.28, Kasım '90
- 67) Komün^ s. 13, syf. 12
- 68) agy
- 69) Komün, s.9, syf.27, M.Oruçoğlu
- 70) özgürlük Dünyası, s.3, syf.26
- 71) Özgürlük Dünyası, s.3, syf.28
- 72) Özgürlük Dünyası, s.1, syf.36
- 73) özgürlük Dünyası, s.2, syf.38
- 74) özgürlük Dünyası, s.31, syf.16
- 75) agy. syf.32
- 76) agy., syf.32
- 77) Seçenek, s.2, syf.96
- 78) Seçenek, s.2, syf.98
- 79) Seçenek, s.2, syf.48, "TBKP Eleştirisi"
- 80) Seçenek, s.2, syf. 124
- 81) Emeğin Bayrağı, s.22, syf.9
- 82) Partinin Yolu, s. 15, syf.43
- 83) Emeğin Bayrağı, s.35, syf. 15, 18 Ocak-2 Şubat 1991, "Arnavutluk'taki Son Gelişmeler Üzerine Ündüşünceler"
- 84) Orak-Çekiç, S.68, Mart '90
- 85) agy.
- 86) agy.
- 87) agy.
- 88) agy.
- 89) Orak-Çekiç, s.75, Ocak-Şubat'91
- 90) agy.
- 91) agy.
- 92) Orak-Çekiç, s.68, Mart '90
- 93) Demokrat Arkadaş Dergisi, s.4, syf.7, Nisan '88
- 94) Demokrat Arkadaş, s.8, syf.20, Mart '89, Tufan Akan
- 95) İşçilerin Sesi, s. 12, syf.3, Melih Pekdemir
- 96) agy.

- 97) Demokrat! dergisi, s.1, syf.62, R.Zarakolu
98) Demokrat!, s.3, syf.50, Ağustos '90, "Toplumsal Hesaplaşma Yarım Kaldı"
99) Bkz. İşte Röportaj, "TİBET: Sürgünde Küçük Dev Bir Ülke", syf.34-41, Eylül'89
100) Demokrat! s.2, syf.48, "Günümüzde Sosyalizm", M.Tanju Akad, Temmuz '89
101) agy. syf .51
102) Yeni öncü, s.1,
103) agy.
104) Yçni Öncü, s.4, Haziran '87
105) agy.
106) Yeni Öncü, s.4, A.Sarali
107) Yeni Öncü, s.10, M.Nazımoğlu, "Gorbaçov Reformları Üzerine"
108) agy.
109) Yeni Öncü, s.14, Mahmut Ceylan, "Çizgi Tartışması"
110) İşçiler ve Politika, s.12, syf .6, 7 Ocak 1990, "Çavuşesku Çifti Bürokrasi Yerinde", Yakup Başak
111) agy. syf.7
112) agy., syf.8
113) agy.
114) agy.
115) İşçiler ve Politika, s.25, syf.12,1 Mayıs '91, M.Karaca
116) Yeni Açılım, \$. 11, syf.45, Şubat '90, "Marksizm Bunalımda mı?", Mahmut Güneş
117) Yeni Açılım, s.1, syf.9, "Yeni Sorunlar Yeni Yaklaşımlar", Zeki Dilmen
118) Yeni Açılım, s. 15, syf.20, "Süreklilik İçinde Yenilenme", Haydar Kutlu
119) Yeni Açılım, s. 13, syf.8, Haydar Kutlu
120) Yeni Açılım, s.1, syf.11, Zeki Dilmen
121) Yeni Açılım, s. 15, syf.9, Haydar Kutlu
122) Yeni Açılım, s. 18, syf. 19, Veysi Sarısözen
123) Adımlar, s. 17, syf. 17, Zülfü Dicleli
124) Adımlar, s.44, syf.8, Zülfü Dicleli
125) agy., syf.9
126) İşçinin Gazetesi, s.1, syf.1, "Romanya'da Karşı-Devrim"
127) İşçinin Gazetesi, s.2, syf.1
128) agy.
129) İşçinin Gazetesi, s.3, syf.4

- 130) agy.
131) İşçinin Gazetesi, s.8, syf.7
132) İşçinin Gazetesi, s.1,syf.6
133) agy.
134) İşçinin Gazetesi, s. 1, syf. 16
135) İşçinin Gazetesi, s.7, syf.5
136) İşçinin Gazetesi, s.8, syf.7
137) İşçinin Gazetesi, s. 1, syf. 1
138) İşçinin Gazetesi, s.7, syf. 1
139) İşçinin Gazetesi, s.2, syf.5
140) İşçinin Gazetesi, s.8, syf.7
141) Kavga dergisi, s.3, syf. 19, Mayıs '91
142) agy., syf. 19
143) Emek dergisi, s.1, syf. 18, Ocak '89, "Çıkarken"
144) Emek, s.6, syf.9-10, Haziran '89, "Gorbaçov Ne İstiyor, Biz Ne İstiyoruz?", Teslim Töre
145) agy., syf.27
146) Emek, s.5, syf. 16-17, Mayıs '89, "Dünya Konjonktüründe Yeni Dönem", Erdoğan Dağ
147) agy.,syf.18
148) Emek, s.8, syf.33, Ağustos'89
149) agy, Aktaran: Emek
150) Emek, s.8, syf. 12, Teslim Töre
151) agy. syf .20
152) agy., syf.28-29
153) Emek, s.12, syf.55, Aralık '89, Erdoğan Dağ
154) agy. syf.58-59
155) Emek, s.13, syf.14, "Nereye Geldik, Ne Yapmalıyız?" Teslim Töre
156) Emek, s. 16, syf.9-10, "Sosyalizme Ne Oluyor?" Engin Erkiner
157) agy. syf. 10
158) agy. syf. 14
159) Emek, s. 17, syf. 17, Temmuz '90, "Dünyayı Dönüştürmenin Yeni Dinamikleri", Teslim Töre
160) Emek, s.21,syf.22
161) agy. syf.25
162) agy., syf.28-29
163) agy., syf.33
164) Görüş dergisi, s.35, "Sosyalizme İlerleyen Sürecin Garantileri", Ahmet Kaçmaz

- 165) agy. s.38
166) Görüş, s.42, "Sosyalist Hukuk Devletine Giden Yol"
167) Görüş, s.46, Eylül '90, "Neden Yamıldım?" Ahmet Kaçmaz
168) Toplumsal Kurtuluş, s.1, syf.1
169) Toplumsal Kurtuluş, s.1, syf.16
170) Toplumsal Kurtuluş, s.1, syf.23
171) Toplumsal Kurtuluş, s.6, syf.26
172) Toplumsal Kurtuluş, s.6, syf.27, Aralık 1987
173) Toplumsal Kurtuluş, s.19, Arka kapak
174) Toplumsal Kurtuluş, s.25, syf.42
175) agy.
176) Toplumsal Kurtuluş, s.27, Kasım '89, Arka kapak
177) Toplumsal Kurtuluş, s.28, syf. 18, Aralık '89, Yalçın Küçük
178) Toplumsal Kurtuluş, s.29-30, syf.32, Ocak-Şubat '90, Y.Küçük
179) Toplumsal Kurtuluş, s.29-30, arka kapak
180) Toplumsal Kurtuluş, s.32, syf.72
181) Toplumsal Kurtuluş, s.33, syf. 19
182) Toplumsal Kurtuluş, s.34-35, arka kapak
183) agy.
184) Toplumsal Kurtuluş, s.34-35, syf.4
185) Toplumsal Kurtuluş, s.34-35, syf.5
186) Toplumsal Kurtuluş, s.29-30, syf.28
187) Toplumsal Kurtuluş, s.33, syf.20
188) Toplumsal Kurtuluş, s.19, arka kapak
189) Siyaset, "Gorbaçov Dönüşümleri"
190) Gelenek, s.10, syf.94 ve 98, "Gorbaçov Açılımları ve Enternasyonalizm" Metin Çulhaoğlu
191) Gelenek, s. 18, syf.19, "Türkiye'den Dünyaya: Glasnost ve Türkiye Solu", Cemal Hekimoğlu
192) Siyaset, s.2, "Glasnost'un Aralığındaki Kapı", Sinem Denizci
193) Siyaset, s. 14, Temmuz '90, "Gorbaçov'un Geleceği Var mı?" Cemal Hekimoğlu
194) Siyaset, s.30, Ekim'90
195) Birikim, s.3
196) Birikim, s. 10, "Sovyet İktidarının Soy Kütüğü"
197) Birikim, s.15, syf.11, Temmuz '90, "Açık, Saydam ve Temiz¹ Bir Dünya İstiyoruz", Murat Belge
198) Birikim, s.25, syf.35, "Sovyetler Birliği'nde Devlet Teknokrasisinin Sessiz Darbesi", Ahmet İnel
199) agy., syf.36

- 200) Sorun dergisi, s.1, "SBKP 27. Kongre Yankıları", Sırrı Öztürk
201) agy.
202) Sorun, Mart '90
203) DEV-GENÇdergisi, s.5, Ocak'80
204) Yeni Çözüm, s.15, syf.28, Temmuz 1988, "Afganistan'da Olan Devrim mi?"
205) Devrimci Sol dergisi, s.5, syf.22-23, Eylül '80, "Polonya'da İşçi Grevleri Revizyonizmin İflasıdır"
206) Yeni Çözüm, s.1, syf.39, Aralık 1986, "Barış mı Barışmak mı?"
207) Yeni Çözüm, s. 13, syf.43, Mayıs 1988, "SSCB Gerçeği, Gorba-çov ve Devrimci Tavır"
208) agy.
209) agy., syf.35
210) agy., syf.35
211) agy.
212) agy.
213) agy.
214) agy.,syf.36
215) agy.,syf.37
216) agy., syf.39
217) agy.,syf.40
218) agy.,syf.41
219) agy.,syf.42
220) agy. syf.44-45
221) Yeni Çözüm, s.17, syf.8, Ekim 1988, "Buharinciler Buharin'i Akılıyor"
222) agy.,syf.10
223) Yeni Çözüm, s. 18, syf.12, Kasım '88, "SSCB'de Özgür Uluslar Neden Çatışıyor?"
224) agy. syf.13
225) Yeni Çözüm, s.32, syf.16, "SBKP'nin Reformist Politikası ve Azerbaycan Milliyetçiliği Karşısında M-L Gerçekler Savunulmalıdır"
226) Yeni Çözüm, s.18, syf.13
227) Yeni Çözüm, s.27, syf.24, Eylül 1989, "Polonya'da Kapitalist Restorasyon Süreci"
228) Yeni Çözüm, s.29 syf.32, Kasım 1989, "Sosyalizmin Sorunlarının Çözümü Sosyalizmedir"
229) agy. syf.36
230) Mücadele, s.1, syf.19, Temmuz '90, "Sosyal Emperyalizm Teo-

- ri'leri Üzerine Terminoloji Dersleri"
- 231) Mücadele, s.2, syf.16, 15 Ağustos 1990, "Doğu Avrupa'da Devrim, Sosyalizm ve Kapitalist Restorasyon I"
- 232) Mücadele, s.3, syf.13, 1 Eylül 1990, "Doğu Avrupa'da Devrim, Sosyalizm ve Kapitalist Restorasyon II"
- 233) agy. syf.14
- 234) agy.,syf.15
- 235) agy.
- 236) Mücadele, s.5, syf.1, 1 Ekim '90, "Bush'la Uzlaşan Gorbaçov Halklara İhanet Ediyor"
- 237) agy. syf.2
- 238) Mücadele, s.6, syf.16, 15 Ekim 1990, "Demokratik Almanya'nın Emperyalizme Satış İşlemleri Tamamlandı"
- 239) agy.,syf.17
- 240) Mücadele, s.7, syf. 11, 1 Kasım '90, "Ekim Devrimi Yeni İnsanlarla Yaşatılabilir" 243) agy.
- 242) Mücadele, s.9, syf.14, 1 Aralık '90, "Savaş ve Devrim III"
- 243) Mücadele, s. 12, syf.12, 15 Ocak '91, "Sosyal Demokrasi ve İsveç Sosyalizmi"

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1) Kuvılcım dergisi
- 2) Haziran dergisi
- 3) Çağdaş Yol dergisi
- 4) Yol dergisi
- 5) Direniş dergisi
- 6) Devrimci Mücadele dergisi
- 7) Hedef dergisi
- 8) Toplumsal Diriliş dergisi
- 9) Özgür Halk dergisi
- 10) Deng dergisi
- 11) Yeni Demokrasi dergisi
- 12) Halk demokrasisi dergisi
- 13) Komün dergisi
- 14) Özgürlük Dünyası dergisi
- 15) Emeğin Bayrağı dergisi
- 16) Seçenek dergisi, Partinin Yolu

- 17) Orak-Çekiç dergisi
- 18) Demokrat Arkadaş dergisi
- 19) İşçilerin Sesi dergisi
- 20) Demokrat! dergisi
- 21) Yeni öncü dergisi
- 22) Kurtuluş dergisi
- 23) İşçiler ve Politika dergisi
- 24) Yeni Açılım dergisi
- 25) Adımlar dergisi
- 26) İşçinin Gazetesi
- 27) Kavga dergisi
- 28) Emek dergisi
- 29) Emek Dünyası dergisi
- 30) Görüş dergisi
- 31) Birlik dergisi
- 32) Toplumsal Kurtuluş dergisi
- 33) Siyaset dergisi
- 34) Gelenek Kitap Dizisi
- 35) Birikim dergisi
- 36) Sorun dergisi
- 37) Yeni Çözüm dergisi
- 38) Mücadele dergisi

Ülkemiz solu Gorbaçov çizgisi konusunda istikrarsız bir grafiğe sahip. Araştırmaya değer olan bu duruma kısaca ve özlü olarak bir bakalım dedik, nelerle karşılaşmadık ki Gerçi Türkiye solunun belli kesimlerindeki geleneksel hastalıklar olan kendine güvensizlik, şablonculuk, gizli inkarcılık, kişiliksiz politikacılık, kraldan fazla kralcılık vb. hiçbir zaafı yeni değil... Ama hepsi de yeni üsluplarla, yeni ambalajlarla "yeni"!

Burada mümkün olduğunca en geniş çerçevede, Türkiye solunda politika üretme çabasında olan dergilerin, glasnost ve perestroyka politikaları karşısında, başlangıçtan bugüne kadar belirledikleri tavırları ve bu konuda izledikleri istikrarsız gelişim seyrini ortaya koymaya çalışacağız. Tabii ki burada amacımız, Türkiye devrimci pratiği için dersler çıkarmak olacaktır.